TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Infractor

Victimă

Infracțiune

Gheorghiță Mateuț
Nicoleta Ștefăroi
Violeta E. Petrescu
Raluca A. Prună

Radu Tărniceriu
Sofia Luca
Georgeta L. Gafta
Aurel Dublea

Daniela Iovu
Elena Onu
Cătălin Luca

ASOCIAȚIA MAGISTRAȚILOR DIN IAȘI

ONG ALTERNATIVE SOCIALE

Scanned with OKEN Scanner

TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

INFRACTOR

VICTIMĂ

INFRACȚIUNE

25-11-2005

Scanned with OKEN Scanner

Referent științific: prof. dr. **Gheorghiță Mateuț**
Referent științific: prof. dr. **Tiberiu Rudică**

Copyright © 2005, by Asociația Alternative Sociale Iași
ISBN : 973-0-03890-2

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

AUTORI:

prof. dr. **Gheorghiță Mateuț**

judecător **Violeta Elena Petrescu**

judecător **Nicoleta Ștefăroi**

judecător dr. **Elena Onu**

judecător **Aurel Dublea**

judecător **Sofia Luca**

judecător **Daniela Iovu**

judecător **Radu Dimitrie Tărniceriu**

judecător **Georgeta-Lăcrămioara Gafta**

psiholog **Cătălin Luca**

jurist **Raluca Alexandra Prună**

Asociația Magistraților Iași **Asociația Alternative Sociale Iași**

2005

LISTA AUTORILOR

Gheorghiță Mateuț, este doctor în drept, profesor la Facultatea de Drept din cadrul Universității „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca și titularul disciplinei Drept procesual penal din cadrul Institutului Național al Magistraturii. Este membru al Asociației Internaționale de Drept Penal și a primit două burse de cercetare la universitățile „Paris V" și „Oxford". A scris numeroase articole și cărți de specialitate. Contact: *mateut@rdslink.ro*

Violeta Elena Petrescu, judecător la Curtea de Apel Iași, cu o vechime de 13 ani în magistratură, are lucrări publicate în domeniile dreptului procesual civil și dreptului penal. A desfășurat activitate ca asistent universitar în drept civil. Este corespondent în domeniul asistenței judiciare internaționale în materie civilă. A participat la mai multe seminarii de pregătire și formare profesională în materia dreptului penal și civil.

Nicoleta Ștefăroi, doctorand și cadru didactic la Facultatea de Drept a Univ. „Al .I. Cuza" Iași. Este judecător în cadrul Tribunalului Iași, cu o vechime de 12 ani în magistratură, iar în calitate de președinte al Asociației Magistraților Iași a sprijinit activ implementarea proiectului Instanța pentru Minori în orașul și județul Iași cât și în orașele Botoșani și Vaslui. Are experiență de formator în domeniile justiției juvenile și al traficului de ființe umane. Contact: *nicoleta.stefaroi@magistrat.ro*

Elena Onu, doctor în drept procesual penal, judecător la Curtea de Apel Iasi, secția penală, cu o vechime în magistratură de 15 ani. A colaborat la implementarea proiectelor inițiate de Asociația „Alternative Sociale" respectiv instanța pentru minori și în domeniul traficului de ființe umane. Este specializată în domeniul managementului și administrării dar și în domeniul infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor. În anul 2000 a urmat o bursă de studii în Cophenhaga, Danemarca.

Aurel Dublea, este judecător la Curtea de Apel Iași, cu o vechime în magistratură de 15 ani și vicepreședinte al Asociației Magistraților Iași. A sprijinit implementarea mai multor proiecte de reformă în justiție: probațiunea, instanțele specializate pentru minori și liberul acces la informații. Are experiență de formator în domeniul justiției pentru minori, rolul magistratului într-o societate democratică și traficul de ființe umane. De asemenea are experiență în judecarea cauzelor de corupție și crimă organizată. Contact: *adublea@yahoo.com*

Sofia Luca, judecător cu 10 ani vechime în magistratură, cu o specializare în psihologie judiciară și drept comunitar, în prezent judecă în completul specializat în instrumentarea cauzelor cu inculpați minori și victime minore cât și cauzele de corupție din cadrul Judecătoriei Iași. A finalizat ciclul de formare de formatori în domeniul justiției pentru minori organizat de Institutul Național al Magistraturii și are experiență de formator pe această temă. Este tutore penentru auditorii de justiție din cadrul Institutului Național al Magistraturii. S-a implicat în desfășurarea mai multor proiecte inițiate de organizații guvernamentale și neguvernamentale în domeniul justiției pentru minori, copiii neacompaniați/traficați și alternative la detenție pentru minori. Contact: *sofialuca2000@yahoo.com*

Daniela Iovu, vicepreședinte al Tribunalului Iași, cu o vechime de 12 ani în magistratură, judecător desemnat să soluționeze cauzele cu inculpați și victime minore, are experiență și în judecarea cauzelor cu trafic de ființe umane. Contact: *danoviu88@yahoo.com.au*

Radu Dimitrie Tărniceriu, este judecător cu 9 ani vechime în domeniul magistraturii și vicepreședinte al Tribunalului Iași. S-a implicat în implementarea proiectului Instanta pentru minori, a publicat articole în domeniul dreptului penal și este formator la Școala Națională de Grefieri în domeniul dreptului penal. Contact: *tarnicerur@yahoo.com*

Scanned with OKEN Scanner

LISTA AUTORILOR

Georgeta-Lăcrămioara Gafta, judecător cu experiență de 10 ani, președinte al Judecătoriei Iași și membru al Asociației Magistraților Iași. Este implicată în colaborări cu ONG-uri din România în domeniile alternativelor la detenție pentru minori, munca în folosul comunității și violență domestică. Are experiență de formator în domeniile minorului inculpat și victimă în procesul penal cât și în infracțiunile de corupție. Contact: *geogafta@yahoo.com*

Cătălin Luca, psiholog cu studii aprofundate în bazele probațiunii și specializare în psihologie judiciară. Formator și coordonator de proiecte în domeniile traficului de persoane, justiției pentru minori, reintegrarea psihosocială a persoanelor eliberate din penitenciar, abuzului asupra copilului, prevenirea exploatării sexuale, a exploatării prin muncă și a traficului de copii. Membru al Team Europe, domeniul justiției și afaceri interne. Este director executiv al Asociației „Alternative Sociale", vicepreședinte al Organizației „Salvați Copiii România" și membru al Asociației Psihologilor din România. A scris articole și lucrări pe tema abuzului asupra copilului, agresorilor sexuali, traficului de persoane și victimologie. Contact: *cluca@alternativesociale.ro*

Raluca Alexandra Prună, este licențiată în drept și filosofie, master în științe politice, burse la universitatile „Paris VII" și „Central European University", Budapesta. Membru fondator și președinte în exercițiu al „Transparency International" Romania, membru fondator al Asociației „Societatea pentru Justiție". Avocat înscris în Baroul București, coordonator de programe pentru sectorul Justiție și Afaceri Interne la Delegația Comisiei Europene la București, actualmente jurist lingvist în cadrul serviciului juridic al Consiliului Uniunii Europene. Contact: *raluca-alexandra.pruna@consilium.eu.int*

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

CAPITOLUL I. Fenomenul traficului de fiinţe umane 11
(*Nicoleta Ştefăroi, Elena Onu, Sofia Luca, Georgeta-Lăcrămioara Gafta, Radu Dimitrie Tărniceriu, Aurel Dublea, Cătălin Luca*)
1. Cauzele care determină apariţia şi proliferarea traficului de fiinţe umane 11
2. Forme ale traficului de fiinţe umane 13
3. Evoluţia fenomenului 15
4. Instituţii implicate în lupta împotriva traficului de persoane 16
Anexa 1. Prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi asistenţa pentru victime (drepturi ale victimei, instituţii, atribuţii) 17

CAPITOLUL II. Incriminarea traficului de fiinţe umane 24
(*Nicoleta Ştefăroi*)
Secţiunea I. Infracţiunile privind traficul de persoane 24
I. 1. Cadrul legislativ. Premisele incriminării 24
I. 2. Aspecte comune infracţiunilor privind traficul de persoane. 27
§ 1. Obiectul infracţiunilor. 27
§ 2. Subiecţii infracţiunilor 27
§ 3. Conţinutul constitutiv 32
§ 4. Forme şi modalităţi 35
§ 5. Tratamentul sancţionator 39
Secţiunea II. Înţelesul termenilor şi expresiilor folosite în Legea nr. 678/2001 40
II. 1. Traficul de persoane 40
§ 1. Modalităţile alternative 40
§ 2. Mijloacele utilizate 43
II. 2. Exploatarea unei persoane 52
II. 3. Consimţământul persoanei 58

CAPITOLUL III. Infracţiuni conexe celor privind traficul de persoane 61
(*Radu Dimitrie Tărniceriu*)
Secţiunea I. Infracţiunile în legătură cu traficul de persoane. 61
I. 1. Obiectul infracţiunilor 61
I. 2. Subiecţii infracţiunilor. 62
I. 3. Latura obiectivă 62
I. 4. Latura subiectivă 64
I. 5. Forme şi modalităţi ale celor două infracţiuni 64
§ 1. Forme 64
§ 2. Modalităţi 64
I. 6. Tratament sancţionator 65
Secţiunea II. Infracţiunile prevăzute în Legea nr. 39/2003 (art.7, art.8 şi art. 10) 65
II. 1 Conţinutul juridic al infracţiunilor prevăzute de art. 7 şi 8 din lege 66
II. 2 Conţinutul constitutiv al infracţiunii prevăzute de art. 7 şi 8 din lege 66
§ 1. Latura obiectivă 66
§ 2. Latura subiectivă 68
§ 3. Forme şi modalităţi ale celor două infracţiuni 69
II. 3. Conţinutul juridic al infracţiunii prevăzute de art.10 din lege 70
II. 4 Conţinutul constitutiv al infracţiunii prevăzute de art.10 din lege 70
§ 1. Latura obiectivă 70
§ 2. Latura subiectivă 71
§ 3 Forme şi modalităţi ale infracţiunii de tăinuire în sensul prevăzut de art. 10 din Legea nr. 39/2003 72

Scanned with OKEN Scanner

II. 5 Tratamentul sancționator 72
§ 1. Pedepsele la fiecare infracțiune: cuantum, natura 72
§ 2. Cazuri de nepedepsire și de reducere a cuantumului prevăzut de Legea nr. 39/2003 73

CAPITOLUL IV. Protecția victimelor traficului de persoane 76
(*Elena Onu, Violeta Petrescu*)
Secțiunea I. Categorii de victime 76
I.1. Copiii – victime ale traficului de persoane 76
I.2. Femeile– victime ale traficului de persoane 78
I.3. Alte categorii de persoane – victime ale traficului de persoane 80
Secțiunea II. Protecția judiciară a victimei 81
II.1. Drepturi și obligații procesuale 81
II.2. Măsuri de protecție speciale 83
Secțiunea III. Necesitatea acordării de compensații adecvate victimelor traficului de persoane 86
Secțiunea IV. Repatrierea victimelor 87

CAPITOLUL V. Psihologia victimei traficului de ființe umane 89
(*Cătălin Luca*)
Secțiunea I. Perspectivă psihotraumatologică asupra victimelor traficului de ființe umane 89
I.1. Considerații generale 89
I.2. Sindromul de stres posttraumatic (SSPT) 92
§ 1. Reacții caracteristice ale SSPT 93
I.3. O perspectivă asupra simptomelor SSPT 95
§ 1. Anxietatea 95
§ 2. Disocierea 96
I.4. Trăsături asociate SSPT 98
I.5. Intervenția în situația de criză 102
I.6. Sindromul Stockholm 103
I.7. Modalități de a face față situațiilor traumatizante (stilul de coping) 103
Secțiunea II. Audierea victimei traficului de ființe umane 105
II.1. Aspecte ale primei întâlniri pentru audierea victimei 105
II.2. Regulile audierii 106
II.3. Pauzele din timpul interviului 106
II.4. Stilul audierii 107
II.5. Etapele audierii 108
Anexa I. Ancheta socială pentru un caz de trafic de persoane 113
Anexa II. Raport de evaluare psihosocială 116

CAPITOLUL VI. Aspecte privind instrumentarea infracțiunilor de trafic de ființe umane 119
(*Daniela Iovu*)
Secțiunea I. Urmărirea penală 119
I. 1. Organele cu atribuții de urmarire penală 119
I. 2. Folosirea investigatorilor sub acoperire 123
I. 3. Supravegherea sistemelor de telecomunicații și informatice 127
Secțiunea II. Judecata 128
II. 1. Competența materială 129
II. 2. Excepție de la principiul publicității ședinței de judecată 131
II. 3. Persoanele chemate la desfășurarea judecății 132
Secțiunea III.Proceduri speciale 134
III.1. Confiscarea specială 134
III.2. Cauze de nepedepsire 135
III.3. Comparație între procedura specială și procedura comună 138

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII. Reguli derogatorii de ascultare și de protecție a victimelor – martor angajate în lupta contra traficului de persoane 140
(*Gheorghiță Mateuț*)
Secțiunea I. Dependența formării unui dosar penal de depozițiile victimei 140
Secțiunea II. Particularități de ascultare a victimelor traficului de persoane, care sunt folosite ca martori, după regulile dreptului anglo-saxon 146
Secțiunea III. Protecția procedurală și extraprocedurală a victimelor în timpul procesului 151

CAPITOLUL VIII. Aspecte controversate privind traficul de persoane în raport cu alte infracțiuni 156
(*Sofia Luca, Georgeta-Lăcrămioara Gafta*)
Secțiunea I. Considerații generale 156
Secțiunea II. Proxenetismul în raport cu infracțiunile de trafic de persoane 157
Secțiunea III. Traficul de persoane și lipsirea de libertate în mod ilegal 162
Secțiunea IV. Prostituția în contextul infracțiunilor de trafic de persoane 164
Secțiunea V. Traficul de persoane și infracțiunile privind regimul frontierei de stat 166
Secțiunea VI. Traficul de persoane în raport cu alte categorii de infracțiuni 169
§ 1. Sclavia 169
§ 2. Munca forțată sau obligatorie 170
§ 3. Cerșetoria 171

CAPITOLUL IX. Cooperarea în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane 174
(*Aurel Dublea*)
Secțiunea I. Cooperarea dintre instituțiile statului în prevenirea traficului de ființe umane *174*
I.1. Forme ale cooperării interne 174
I.2. Planul național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane 176
Secțiunea II. Forme de ale cooperării internaționale în combaterea traficului de ființe umane 178
II.1. Forme de cooperare internațională 178
II.2. Comisia rogatorie internațională 180
Anexa I. Cerere de asistență penală 184

CAPITOLUL X. Politica europeană privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane 187
(*Raluca - Alexandra Prună*)
Secțiunea I. Cadrul instituțional și legislativ în domeniul Justiției și Afacerilor Interne 187
Secțiunea II. Instrumente legislative și cadrul instituțional la nivelul Uniunii Europene 190
Sețiunea III. Instrumente nelegislative. Documente de definire a unei politici europene în materia combaterii traficului de ființe umane 194
III.1. Parlamentul European 194
III.2. Comisia Europeană 196
III.3. Consiliul Uniunii Europene 199
III.4. Consiliul European 200
III.5. Alte măsuri la nivelul UE 202
Secțiunea IV. Acțiuni ale UE în contexte internaționale extinse 203
Secțiunea V. Concluzii și recomandări 203
Anexa I. Extrase din acte adoptate în temeiul Titlului VI al Tratatului privind Uniunea Europeană 207
Anexa II Decizia cadru a consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de ființe umane 208
Anexa III Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane 214

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL XI. Aspecte de drept comparat 234
(*Radu Dimitrie Tarniceru*)
1. Bosnia și Herzegovina 234
2. Coreea de Nord 235
3. Filipine 235
4. Haiti 236
5. Honduras 237
6. Hong Kong 238
7. India 239
8. Indonezia 241
9. Israel 242
10. Italia 243
11. Japonia 244
12. Liberia 245
13. Lituania 245
14. Macedonia 247
15. Maroc 247
16. Mexic 248
17. Republica Moldova 249
18. Pakistan 250
19. Polonia 251
20. Portugalia 252
21. Ungaria 253

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL I. FENOMENUL TRAFICULUI DE FIINŢE UMANE

1. Cauzele care determină apariţia şi proliferarea traficului de fiinţe umane

Traficul de ființe umane a cunoscut o creștere constantă în ultimii ani, devenind o problemă națională și internațională.

Fenomenul nu este unul episodic, implicând un număr mare de persoane, cunoscând profunde conotații de ordin social și economic, demonstrând încălcarea profundă a drepturilor fundamentale ale omului și devenind o problemă ce se agravează constant.

În acest context, se impune formularea unor politici coerente pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, proces care întâmpină însă o serie de dificultăți rezultate, în primul rând, din necunoașterea dimensiunilor reale ale fenomenului, datorată mobilității foarte mari, intensei circulații peste frontiere a persoanelor și bunurilor, iar, în al doilea rând, din obscuritatea fenomenului, asigurată de menținerea manifestărilor sale în contextul unor activități aparent legale.

În plan regional, criza din Balcani din ultimul deceniu a favorizat dezvoltarea fenomenului, România fiind citată ca țară de origine și de tranzit pentru marile rețele de trafic de femei, provenind îndeosebi din Asia, dar și din țările vecine ca Ucraina, Moldova sau Belarus, cu destinația în țările din fosta Iugoslavie (cu accent pe regiunea Kosovo), precum și Turcia, Grecia sau statele din Europa Occidentală.[1]

Deși fenomenul ia amploare în întreagă lume, nu doar în țara noastră, el se manifestă cu precădere în zonele în care lipsesc o legislație corespunzătoare și un sistem de cooperare eficient între instituțiile guvernamentale și societatea civilă.

De aceea, un prim aspect care privește traficul de persoane trebuie raportat la cauzele care i-au determinat apariția.

Traficul de persoane nu este un fenomen recent, existând rapoarte ale poliției din alte state, datate la sfârșitul secolului al XIX-lea, care indicau răpiri și vinderi de copii și fete din satele locuite de evreii din Țara Galilor și din alte țări ale Europei Centrale și de Est în bordelurile din toată lumea, în special în America de Sud. În America Latină și în Caraibe, în particular Argentina și Brazilia, date despre astfel de cazuri sunt înregistrate înainte de anii 1860[2].

Peste mai bine de un secol și jumătate, factorii acestui fenomen au rămas practic aceiași, însă datorită tendințelor de industrializare, internaționalizare și globalizare au apărut și cauze noi.

O examinare atentă a cauzelor care au determinat apariția și proliferarea fenomenului traficului de ființe umane, la nivelul țării noastre, face posibilă gruparea acestora.

---

[1] www.sens.org.ro

[2] www.iatp.md

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, efectele tranziției din țările din sud-estul Europei au avut drept rezultat schimbări politice, sociale și culturale care, la rândul lor, au determinat o creștere a sărăciei și a ratei șomajului, o distribuție inegală de putere pe piața muncii între bărbați și femei. În ultimii ani, această tranziție a creat situații de criză , răspândirea traficului fiind efectul feminizării sărăciei și a migrației pe piața muncii. Discriminarea pe piața muncii relevată prin ratele ridicate ale șomajului (pe piața muncii femeile sunt ultimele angajate și primele concediate, în acest mod fiind împinse tot mai mult către sectoarele neconvenționale ale economiei, trebuind să muncească „la negru" pentru a-și câștiga existența, unul dintre cele mai profitabile sectoare de pe piața muncii la negru fiind industria sexului), combinată cu sărăcia motivată de remunerarea proastă a muncii și cu ocaziile de a emigra au determinat considerarea emigrării în țările mai dezvoltate, ca unică soluție.

Corupția autorităților poate constitui un factor care permite dezvoltarea fenomenului traficului de persoane; traficul și corupția se completează reciproc, prin aceea că traficul creează multiple oportunități care au ca finalitate coruperea funcționarilor publici și crearea premiselor de subminare a întregului efort depus de alți factori pentru combaterea acestui fenomen.

Controlul slab al granițelor, lipsa sistemului de evidență a persoanelor care emigrează, în țara de origine, lipsa cadrului legislativ sau existența unui cadru legislativ neadecvat, inaplicabil referitor la migrație, la combaterea traficului de persoane, protecția victimelor și a martorilor constituie, de asemenea, cauze care au determinat apariția și dezvoltarea traficului de ființe umane.

Restricționarea oportunităților de migrare legală în țările de destinație, precum și reglementările foarte restrictive cu privire la migrația legală impuse de țările cu o economie mai dezvoltată, spre care tind victimele traficului, limitează cu severitate orice formă de migrație legală, situație care favorizează traficul.

Internaționalizarea grupărilor criminale, profiturile mari obținute în urma traficului de femei; astfel, Interpolul califica traficul ca fiind crima cu cea mai rapidă ascensiune din lume, iar O.N.U. accentua că traficul a devenit un business global cu o cifră de afaceri de 7 miliarde de dolari.[3]

Factorii informaționali scăzuți privind realitățile pieței muncii sau nivelul de trai în țările de destinație, posibilitățile reale de angajare în câmpul muncii peste hotare, consecințele muncii la negru determină aprecierea incorectă a șanselor reale de succes, favorizând traficul.

Potrivit unui studiu comandat de O.I.M.[4] în România, s-au identificat o serie de factori care determină vulnerabilitatea la trafic a tinerelor, factori care se constituie în tot atâtea cauze care determină și preced apariția traficului de ființe umane, astfel:

– amplasarea geografică „avantajoasă"; România fiind țară de origine, de tranzit și de destinație favorizează dezvoltarea traficului. De asemenea, comunitatea devine o cauză atunci când ne referim la localizarea geografică într-o regiune săracă (majoritatea victimelor traficului provin din Moldova și Muntenia) și rezidența într-o

---

[3] www.migratie.md

[4] Organizația Internațională pentru Migrație, Biroul din București, *Vulnerabilitatea tinerelor din România față de traficul de ființe umane*, cercetare realizată de Centrul pentru Sociologie Urbană și Regională (CURS), Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) și Mercury Research and Marketing Consultants, 2001.

Scanned with OKEN Scanner

aglomerare urbană (de exemplu, tinerele care locuiesc în marile oraşe sunt mai vulnerabile faţă de trafic, în comparaţie cu cele care locuiesc în comunităţi mici, rurale);

– grupurile de apartenenţă; tinerele care locuiesc într-un mediu instituţionalizat sunt semnificativ mai vulnerabile la trafic decât cele care trăiesc singure sau cu familia;

– abuzul şi disfuncţionalitatea familială, lipsa de comunicare în familie şi dezintegrarea socială; astfel, experienţa unui abuz, fie în familie, fie într-o instituţie, creşte substanţial vulnerabilitatea faţă de trafic; mediul familial abuziv este un factor generator de migraţie şi trafic, alimentând sentimentul eşecului în relaţiile personale şi determinându-le pe tinere să-şi caute libertatea în altă parte; pe de altă parte, comunicarea redusă dintre părinţi şi tinere generează sentimentul de nonapartenenţă la familie şi măreşte vulnerabilitatea faţă de trafic; lipsa unui grup de prieteni accentuează sentimentul dezintegrării şi facilitează desprinderea de familie şi de comunitate;

– achiziţiile şi aspiraţiile personale; dorinţa de realizare personală şi independenţă financiară se află într-un raport de directă proporţionalitate cu riscul traficării (proiectarea succesului în străinatate este o cauză dominantă în apariţia traficului);

În altă ordine de idei, cauzele traficului pot fi raportate la cele cele trei nivele de coexistenţă: traficul în vederea exploatării sexuale, a exploatării forţei de muncă şi donarea de organe.

Traficul în scopul exploatării sexuale rămâne cea mai mare şi mai importantă formă a traficului, din simplul motiv că va reprezenta întotdeauna cea mai importantă sursă de profit pentru traficanţi.

În concluzie, se poate spune că sărăcia, şomajul, discriminarea pe piaţa muncii, violenţa domestică şi abuzul determină pentru femei şi tinere, în general, naşterea unei dorinţe de „evadare către o lume mai bună," astfel încât ofertele înşelătoare ale traficanţilor sunt acceptate cu uşurinţă.

2. Forme ale traficului de fiinţe umane

Prevenirea şi combaterea traficului de persoane (în special femei şi copii) constituie aspecte ce reclamă din partea tuturor ţărilor (de origine, tranzit, destinaţie) o abordare globală şi internaţională, adoptarea unor măsuri eficiente de prevenire a traficului, de pedepsire a traficanţilor şi de protecţie a victimelor.

Din definiţia traficului de persoane cuprinsă în *Protocolul privind prevenirea, reprimarea si pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor si copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate,* rezultă şi formele în care se concretizează această infracţiune, în raport de caracteristicile persoanelor traficate şi traficante, de scopul urmărit şi interesul vizat, de natura cauzelor ce au generat fenomenul, de implicaţiile sociale, dar şi de specificul valorilor sociale lezate (drepturile omului).

– Privit din punctul de vedere al *drepturilor omului*, traficul de persoane include sclavia, munca forţată, violenţa, abuzul de încredere, agresiunea fizică şi psihică a persoanei, fiind pe deplin justificată aprecierea că traficul de fiinţe umane este o formă a sclaviei la început de mileniu.

Scanned with OKEN Scanner

– Sub aspect *economic*, traficul presupune: interese financiare (profituri uriașe), rețele regionale și internaționale, circulația ilicită a banilor (spălarea banilor care provin din trafic și pe baza cărora se realizează activitatea de traficare).

– Din punctul de vedere al *originii fenomenului*, factorii care generează și susțin traficul sunt sărăcia accentuată a victimelor, nivelul educațional scăzut, neîncrederea în sine, eșecurile în viață, migrația occidentalilor, amatori de experiențe sexuale către est, unde piața prostituției este mai tentantă.

– Din perspectiva *valorilor sociale lezate*, persoanele traficate sunt reduse la condiția de "marfă", sunt dezumanizate treptat, fiindu-le lezate sentimentele cele mai profunde, trauma suferită marcându-le întreaga evoluție viitoare.

– Din perspectiva *implicațiilor sociale*, datorită creșterii alarmante din ultimii ani, traficul de persoane devine un fenomen național și transnațional, fiind favorizat de procesul general al globalizării și de utilizarea tehnologiilor moderne.

– Prin prisma *scopului vizat*, traficul presupune profituri scăzute pentru societate și profituri uriașe pentru traficanți, care reinvestesc veniturile obținute în derularea în continuare a activităților ilicite. Prostituția (în general exploatarea sexuală a femeilor și copiilor) constituie principalul scop al traficului și modalitatea de obținere a celor mai mari câștiguri, de asemenea traficul în scop de muncă forțată, comiterea de infracțiuni prin constrângere de către victimele traficului și prelevarea de organe (victimele sunt bărbați, femei, copii).

Formele traficului variază în funcție de: numărul persoanelor implicate, tipul de traficanți, de victime sau de „clienți" ori „consumatori", de gradul de organizare pe care se bazează extinderea traficului și în raport de care traficul rămîne național sau se extinde peste granițe.

În traficul de ființe umane pot fi implicate *persoanele fizice* (agenți de recrutare, contrabandiști, complici care au abuzat de poziția lor din cadrul autorităților administrative ale statelor implicate), dar și *persoane juridice* (companii hoteliere, de spectacol, agenții de turism, societăți de transport, firme de producție și distribuție de casete video, edituri, sex-shop-uri, companii care oferă spectacole de strip-tease etc.).

Din perspectiva organizării traficanților, traficul îmbracă următoarele *forme*:

– *traficul ocazional*, când se raportează doar la transportarea internă/internațională a victimelor;

– *traficul în bande sau grupări mici*, când traficanții sunt bine organizați și specializați în traficarea cetățenilor în afara granițelor, folosind aceleași rute;

– *traficul internațional*, cel mai laborios organizat, derulat de rețele periculoase și greu de combătut.

Din perspectiva victimelor – copii traficați, traficul poate fi clasificat în funcție de natura abuzivă a actelor exercitate asupra lor și care vizează:

– *aspectul social* (abuz psihologic, fizic, atac sexual sau viol, supravegherea pentru împiedicarea deplasării ori liberei circulații a victimelor), lipsa puterii de decizie, lipsa accesului la servicii medicale, obligarea de a consuma alcool și droguri, avort forțat, malnutriție, forțarea victimei să-și recruteze la rândul ei rudele sau prietenii);

– *aspectul juridic* (deposedarea de acte identitate, posedarea și utilizarea de acte false, amenințările cu predarea la poliție);

– *aspectul economic* (împovărarea cu datorii, neplată, reținerea unor plăți nejustificate).

Scanned with OKEN Scanner

3. Evoluţia fenomenului

În ultimul deceniu, traficul de fiinte umane a devenit o problemă majoră, atât la nivel național cât si internațional, fenomenul, de loc episodic, implicand un număr mare de persoane, are profunde implicații de ordin social și economic, afectează numeroase persoane și țări.

După 1990, într-o perioadă relativ scurtă, țările din regiunea centrală și nord-est europeană au devenit atât ca sursă cât și tranzit, o zonă ce „rivalizează" cu regiunile tradiționale din America Latină, Asia de Sud Est sau Africa, constituind una din cele mai importante surse de femei și copii traficați pentru exploatare sexuală sau muncă forțată în Europa Occidentală.

Fenomenul nu este cunoscut la adevărta lui dimensiune, mobilitatea populației, simplificarea procedurilor de trecere a frontierelor, posibilitatea unor activități aparent legale și obscuritatea acestui tip de activități, face ca datele statistice să nu fie exacte.

Traficul de fiinte umane a crescut în România, începând cu anul 1990, sub formele clasice în mod deosebit sub forma traficului de femei pentru prostituție.

Dacă în anul 1996, conform unor date ale Ministerului Administratiei și Internelor, au fost descoperite 26 rețele de traficanți, în anul 1997 au fost soluționate peste 49 de cazuri.

În primele 8 luni ale anului 2001 au fost cercetate peste 325de persoane pentru infracțiuni de trafic și infracțiuni conexe.

În prima parte a anului 2003 poliția a identificat 658 de infracțiuni legate de traficul de persoane, iar un număr 184 rețele de trafic au fost anihilate.

În perioada ianuarie 2000- decembrie 2004 numai O.I.M. București a acordat asistență la 935 victime ale traficului de persoane.

Îngrijorător este faptul că între victimele traficului de persoane se regăsesc din ce în ce mai mulți minori.

Numai în anul 2002 un număr de 59 minori repatriați au declarat că au fost victime ale traficului de persoane. Dintre aceștia 22 au fost implicați în comiterea de furturi sub coordonarea unor majori, 31 au fost constrânși să practice cerșetoria iar 6 fete minore au fost obligate să practice prostituția.

Dintre minorii care au fost repatriați în cursul anului 2003, audiați până in 2004, 93 au declarat ca au fost victime al traficului de fiinte umane sub diferite forme.

Datele furnizate de diferitele instituții confirmă o creștere a fenomenului sub toate formele, dar dimensiunea lui reală nu este cunoscută.

Dacă în anul 2003, în România au fost condamnate pentru trafic 49 de persoane, in anul 2004 au fost condamnate peste 103 persoane.

Conform unui Raport al Departamentului de Stat S.U.A, anual, aproximativ 800. 000 de persoane,bărbați , femei și copii sunt traficați peste frontierele țarilor de origine.

Dintre aceștia 80% sunt femei iar dintre acestea un procent de 70% sunt traficate in scopul exploatării sexuale.

În afara traficului extern de persoane, anual milioane de victime sunt traficate în interiorul frontierelor de stat .

Scanned with OKEN Scanner

O.N.U. estimează că profiturile obținute de traficanți se situează între primele trei surse de venituri din crima organizată, alături de traficul de droguri, cu care uneori traficul de persosne se interferează și traficul de arme.

Lipsa unei politici coerente pentru eliminarea cauzelor si a factorilor favorizanți traficului de persoane, va face ca una din cele mai grave forme de restrângere a libertății umane să existe, numărul de victime sa crească de la an la an.

4. Instituții implicate în lupta împotriva traficului de persoane

Noua dimensiune a Europei, accentuată de dispariția frontierelor interne, scoate în evidență pericolul fenomenului de criminalitate organizată și dificultățile întâmpinate de specialiști pentru combatere acestuia.

Criminalitatea organizată constitue o amenințare majoră și în creștere, iar ca și fenomen s-a dezvoltat la nivel internațional cu o viteză alarmantă.

În fata dificultătilor întâmpinate, din care organizațiile criminale încearcă să obțină foloase, statele trebuie să pună la punct strategii adaptate și rapide, ca reacție eficientă împotriva fenomenului.

Se impune astfel armonizarea legislațiilor penale ale statelor Uniunii Europene pentru a se ajunge la definiții uniforme ale infracțiunilor grave cu caracter internațional, pentru a evita dezvoltarea unor sanctuare în anumite domenii, ca traficarea de persoane și spălarea banilor murdari.

În mod tradițional, cooperarea judiciară este definită ca un ajutor dat de autoritatea judiciară a unui stat autorității judiciare a altui stat pentru realizarea de investigații precum: audieri de persoane, interceptări telefonice sau reținere de bunuri.

Unul dintre organismele care încearcă să prevină traficul de ființe umane la nivel mondial este Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). În România, OIM desfășoară începând cu anul 2000 diferite programe de asistență pentru victimele traficului, prin repatrierea și reintegrarea acestora în familiile de bază.

Prin ratificarea instrumentelor internaționale în materie:

– prin Legea nr. 470/2001 a fost ratificat Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New York la 6 septembrie 2000;

– prin Legea nr. 565/2002 au fost ratificate Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale, precum și Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adoptate la new york la 15 noiembrie 2000, România și-a manfiestat opțiunea privind implicarea activă în lupta împotriva acestui fenomen.

Luînd în considerare numărul în creștere al copiilor și adolescenților traficați UNICEF s-a implicat în susținerea unor măsuri speciale dedicate acestora. Prin *UNICEF Guidelines for Protection of the Rights of Child Victims of Trafficking* se are în vedere demersurile ce trebuiesc îndeplinite de toate țările pentru asistarea copiilor victime.

UNICEF România contribuit la realizarea noului pachet legislativ pentru respectarea și promovarea drepturilor copiilor intrat în vigoare din 2004, în care

Scanned with OKEN Scanner

există măsuri legislative specifice traficului și exploatării copilului și a avut o contribuție majoră în realizarea Planului național pentru Combatearea și Prevenirea Traficului de Copiii și Asistarea Victimelor Copii.

Pe plan intern, prin adoptarea Strategiei Naționale de Prevenire și Combatere a Traficului de Ființe Umane, au fost stabilite instituțiile cu atribuții în domeniu și reguli de colaborare interinstituționare.

Astfel, pentru investigarea cauzelor cu trafic de persoane, organele de urmărire penală efectuează schimburi de informații și culeg date relevante pentru anchetă de la diverse instituții cum ar fi: operatorii de telefonie în rețea GSM sau prin satelit, serviciile de evidență informatizată a persoanelor și serviciile de pașapoarte, poliția de frontieră, serviciile de transferuri de bani prin mijloace electronice tip Western Union, Oficiul Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

Campaniile de informare și prevenire asupra pericolelor generate de acest fenomen, desfășurate de organizațiile neguvernamentale, care implică în lupta împotriva traficului și societatea civilă și-au dovedit în timp utilitatea.

O cercetare realizată de Centrul pentru Sociologie Urbană și regională (CURS) privind Instituțiile care ar trebui să se implice în prevenirea traficului, plasează poliția și școala pe primele două locuri, după care urmează în ordine descrescătoare: administrația locală, biserica, familia, agențiile de muncă, mass-media și alte instituții.

ANEXA I

Prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi asistența pentru victime[5]
– drepturi ale victimei, instituții, atribuții –

Ministerul Muncii și Solidarității Sociale

Victimele traficului și persoanele îndreptățite la venitul minim garantat din zonele defavorizate, precum și alte persoane cu risc ridicat de a fi traficate se cuprind ca "grup țintă", în Programul național de ocupare a forței de muncă și în Programul național de formare profesională anual. (Art.11 – Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

În județele în care funcționează centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, prevăzute în art. 32 din Legea nr. 678/2001, programele anuale de ocupare a forței de muncă și de formare profesională pentru "grupul țintă" prevăzut în art. 11 sunt elaborate de agențiile pentru ocuparea forței de muncă

[5] Organizația Internațională pentru Migrație, material prezentat de Ciprian Nița în cadrul seminarului *Dezvoltarea și implementarea unui sistem de identificare și referire a victimelor traficului cetățeni români și străini în România*, August 2005, nepublicat.

Scanned with OKEN Scanner

judetene, pe baza propunerilor centrelor, aprobate de consiliile judetene. (Art. 12 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Persoanele cu risc ridicat de a fi traficate și victimele traficului de persoane beneficiază cu prioritate de serviciile oferite de Agentia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, respectiv de agențiile pentru ocuparea forței de muncă județene, în special de agențiile în a căror rază funcționează centre de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, potrivit normelor legale privind sistemul asigurărilor de șomaj și a stimulării ocuparii forței de muncă. (art. 13 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ministerul Industriei și Resurselor și Ministerul Finanțelor Publice studiază oportunitatea unor măsuri de stimulare a agenților economici care angajează atât persoane cu risc ridicat de a fi traficate, cât și victime ale traficului, care au absolvit cursuri, formulând propuneri în acest sens. (Art. 15 – Regulament de aplicare a legii 678/2001)

Ministerul Educației și Cercetării

Reintegrarea elevilor victime ale traficului de persoane în sistemul educațional, în functie de specificul traumei suferite. (Art. 16 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Ministerul Administrației și Internelor

Ministerul Administrației și Internelor asigură, la cerere, pe teritoriul României protecția fizică a persoanelor victime ale traficului, care sunt părți în procesul penal.

Sumele necesare asigurării protecției fizice a persoanelor prevăzute la alin. (1) se suportă de Ministerul Administrației și Internelor din fondurile bugetare alocate anual cu această destinație. (Art. 24 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Ministerul Administrației și Internelor asigură, prin structurile sale specializate, la toate punctele de trecere a frontierei de stat a României, personal special instruit pentru identificarea și preluarea victimelor, în vederea îndrumarii acestora către instituțiile specializate.

Cercetatea cazurilor de trafic de persoane se efectuează de ofițeri anume desemnați, specializați în audierea victimelor traficului. Audierea femeilor victime ale traficului de persoane se realizează, de regula, de ofițeri femei.

Ministerul Administrației și Internelor organizează cursuri de formare și specializare a personalului propriu implicat în cercetarea cazurilor de trafic de persoane și în audierea victimelor traficului. (Art. 26 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Ministerul Administrației și Internelor sprijină și coordonează activitatea centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane.

Ministerul Justiției și Ministerul Administrației și Internelor, cu sprijinul Ministerului Comunicațiilor și al Tehnologiei Informației, asigură funcționarea unei linii telefonice disponibile permanent pentru informarea victimelor infracțiunilor. Prin intermediul liniei telefonice se asigură comunicarea informațiilor prevăzute în art.4 alin.(1). (Art. 5 – alin. 1 - Legea 211/2004)

Scanned with OKEN Scanner

Accesul la linia telefonică prevăzută în alin.(1) se asigură, în mod gratuit, prin apelarea unui număr de telefon unic la nivel național. (Art. 5 – alin. (2) - Legea 211/2004)

Personalul care asigură comunicarea informațiilor prin intermediul liniei telefonice prevăzute în alin. (1) are obligația de a anunța unitățile de poliție, dacă din convorbirea telefonică rezultă că victima este în pericol. (Art. 4 – alin. (3) - Legea 211/2004)

Ministerul Justiției

Asigură pregătirea și perfecționarea magistraților în domeniul combaterii traficului de persoane. (Art. 30 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Ministerul Justiției prin Institutul Național al Magistraturii și Ministerul Administrației și Internelor au obligația de a asigura specializarea personalului care, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, stabilește legături directe cu victimele infracțiunilor. (Art. 2 – Legea 211/2004)

Judecătorii, în cazul infracțiunilor pentru care plângerea prealabilă se adresează instanței de judecată, procurorii, ofițerii și agenții de poliție au obligația de a încunoștința victimele infracțiunilor cu privire la: (Art. 4 – alin. (1)) - Legea 211/2004)

– serviciile și organizațiile care asigură consiliere psihologică sau orice alte forme de asistență a victimei, în funcție de necesitățile acesteia;

– organul de urmărire penală la care poate face plângere;

– dreptul la asistență juridică și instituția unde se poate adresa pentru exercitarea acestui drept;

– condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite;

– drepturile procesuale ale persoanei vătămate, ale părții vătămate și ale părții civile;

– condițiile și procedura pentru a beneficia de dispozițiile art.861, art.862, art.864 și art.865 din Codul de procedură penală, precum și de dispozițiile Legii nr.682/2002 privind protecția martorilor;

– condițiile și procedura pentru acordarea compensării financiare de către stat.

Informațiile prevăzute în alin.(1) sunt aduse la cunoștința victimei de către judecătorul, procurorul, ofițerul sau agentul de poliție la care victima se prezintă. (Art. 4 – alin. (2) - Legea 211/2004)

Informațiile prevăzute în alin.(1) sunt aduse la cunoștința victimei în scris sau verbal, într-o limbă pe care aceasta o înțelege. (Art. 4 – alin. (3) - Legea 211/2004)

Îndeplinirea obligațiilor prevăzute în alin.(1) - (3) se consemnează într-un proces-verbal, care se înregistrează la instituția din care face parte judecătorul, procurorul, ofițerul sau agentul de poliție la care se prezintă victima. (Art. 4 – alin. (4) - Legea 211/2004)

Ministerul Justiției și Ministerul Administrației și Internelor, cu sprijinul Ministerului Comunicațiilor și al Tehnologiei Informației, asigură funcționarea unei linii telefonice disponibile permanent pentru informarea victimelor infracțiunilor. Prin intermediul liniei telefonice se asigură comunicarea informațiilor prevăzute în art.4 alin.(1). (Art. 5 – alin. (1) - Legea 211/2004)

Scanned with OKEN Scanner

Accesul la linia telefonică prevăzută în alin.(1) se asigură, în mod gratuit, prin apelarea unui număr de telefon unic la nivel național. (Art. 5 – alin. (2) - Legea 211/2004)

Personalul care asigură comunicarea informațiilor prin intermediul liniei telefonice prevăzute în alin.(1) are obligația de a anunța unitățile de poliție, dacă din convorbirea telefonică rezultă că victima este în pericol. (Art. 4 – alin. (3) - Legea 211/2004)

Consilierea psihologică asigurată de către serviciile de probațiune și protecția victimelor se acordă gratuit, la cerere. (Art. 8 – Legea 211/2004)

Consilierea psihologică gratuită asigurată de către serviciile de probațiune și protecția victimelor se acordă pe o perioadă de cel mult 3 luni, iar în cazul victimelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, pe o perioadă de cel mult 6 luni. (Art. 9 – Legea 211/2004)

Cererea pentru acordarea consilierii psihologice gratuite se depune la serviciul de probațiune și protecția victimelor de pe lângă tribunalul în a cărui circumscripție domiciliază victima.

Cererea pentru acordarea consilierii psihologice gratuite se soluționează în termen de 10 zile de la data depunerii. (Art. 10 – Legea 211/2004)

Serviciile de probațiune și protecția victimelor pot asigura și alte forme de asistență a victimelor infracțiunilor. (Art. 11 – Legea 211/2004)

Persoana supusă traficului de persoane, care a săvârșit, ca urmare a exploatării sale, infracțiunea de prostituție sau pe cea de cerșetorie, nu se pedepsește pentru această infracțiune dacă mai înainte de a se fi început urmărirea penală pentru infracțiunea de trafic de persoane încunoștințează autoritățile competente despre aceasta sau dacă, după ce a început urmărirea penală ori după ce făptuitorii au fost descoperiți, înlesnește arestarea acestora. (O.U.G. nr. 79 din 14 iulie 2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 678/2001)

Ministerul Sănătății și Familiei

Direcția pentru Sănătate Publică
Casa Națională de Asigurărări de Sănătate

Organizațiile Neguvernamentale

Organizațiile neguvernamentale pot organiza, independent sau în cooperare cu autoritățile publice, servicii pentru consilierea psihologică a victimelor infracțiunilor și pentru asigurarea altor forme de asistență a victimelor infracțiunilor. În acest scop, organizațiile neguvernamentale pot beneficia, în condițiile legii, de subvenții din bugetul de stat. (Art. 12 – Legea 211/2004)

Asociațiile și fundațiile care fac dovada că desfășoară programe de servicii de asistență socială pentru victimele traficului de persoane, cum ar fi: cazare, hrană, consiliere psihică, psihologică și juridică, asistență medicală, vor putea beneficia de subvenții de la bugetul de stat sau, după caz, de la bugetele locale, în condițiile legii. (Art. 42 – Legea 678/2001)

Scanned with OKEN Scanner

Autoritățile administrației publice locale și organizațiile neguvernamentale pot înființa la nivel local linii telefonice pentru informarea victimelor infracțiunilor. (Art. 7 - Legea 211/2004)

Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Drepturilor Copilului, Direcțiile de Asistență Socială, Consiliile Locale și Județene

Agențiile pentru ocuparea forței de muncă județene elaborează programele anuale de ocupare a forței de muncă și de formare profesională, pe baza propunerilor centrelor de asistență a victimelor, aprobate de consiliile județene. (Art. 12 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Victimelor traficului de persoane, cazate temporar, li se asigură de către asistenții sociali din aparatul consiliului local în a cărui rază teritorială își desfășoară activitatea centrele, informații si consiliere pentru a beneficia de facilitățile asigurate prin lege. (Art. 52 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Victimelor traficului de persoane, cazate temporar, li se asigură de către asistenții sociali din aparatul consiliului local în a cărui rază teritorială își desfășoară activitatea centrele informații și consiliere pentru a beneficia de facilitățile asigurate prin lege persoanelor marginalizate social. (Art. 33 – Legea 678/2001)

Dacă persoana care urmează să fie repatriată în baza prezentei metodologii sau familia acesteia nu dispune de mijloacele necesare achitării contravalorii cazării, întreținerii și biletului de transport, suma respectivă va fi transferată în contul Ministerului Afacerilor Externe de consiliul local din localitatea de domiciliu a acesteia.

Victimelor traficului de persoane, cetățeni români, li se pot acorda locuințe sociale, cu prioritate, de către consiliile locale din localitatea de domiciliu. (Art. 36 – Legea 678/2001)

Autoritățile administrației publice locale și organizațiile neguvernamentale pot înființa la nivel local linii telefonice pentru informarea victimelor infracțiunilor. (Art. 7 - Legea 211/2004)

Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului de la domiciliul copilului asigura primirea, reprezentarea si insotirea copilului si, dupa caz, luarea unei masuri speciale de protectie pentru acesta.(art.11. – Hotararea Guvernului nr.1443/2004 si Legea nr.272/2004)

Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului monitorizeaza evolutia situatiei copiilor care au fost repatriati pe o perioada de 6 luni de la repatriere. (art.13 – HG 1443/2004)

Centrele de Asistență și Protecție a Victimelor Traficului de Persoane

Agențiile pentru ocuparea forței de muncă județene eleborează programele anuale de ocupare a forței de muncă și de formare profesională, pe baza propunerilor centrelor de asistență a victimelor, aprobate de consiliile județene. (Art. 12 - Regulament de aplicare a legii 678/2001)

Scanned with OKEN Scanner

Centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane trebuie să dispună de personal specializat în lucrul cu victimele traficului. Personalul specializat își desfașoară activitatea pe baza unui ghid de lucru elaborat de institutiile abilitate împreuna cu organizațiile neguvernamentale. (Art. 31 –Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Dacă victima a solicitat să fie cazată într-un centru de asistență și consiliere, aceasta va fi cazată, de regulă, în centrul solicitat de aceasta sau în centrul cel mai apropiat de localitatea sa de domiciliu, în funcție de capacitatea de cazare si de gradul de ocupare al acestor centre. (Art. 48 – Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

La primirea în centru victimelor li se vor aduce la cunostință drepturile și obligațiile pe perioada șederii în centru. (Art. 49 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Durata cazării victimei într-un centru de asistență și consiliere nu poate depăși 10 zile.

Durata cazării poate fi prelungită, la solicitarea organelor judiciare, cu cel mult pâna la 3 luni sau, după caz, pe perioada procesului penal. (Art. 50 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

După expirarea termenelor prevăzute în art. 50 alin. (1) si (2), dacă victimele doresc să beneficieze în continuare de asistență și există posibilități de cazare, conducerea centrului poate aproba ramânerea victimei în centru pentru înca o perioadă de cel mult 3 luni. (Art. 51 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Centrele sunt amenajate și dotate astfel încit să ofere condiții optime de cazare și igienă personala, hrana, asistență psihologica si medicală.

Victimelor traficului de persoane, cazate temporar, li se asigură de către asistenții sociali din aparatul consiliului local în a cărui rază teritorială își desfasoară activitatea centrele informații și consiliere pentru a beneficia de facilitățile asigurate prin lege. (Art. 52 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Personalul centrelor de asistență si protecție și lucrătorii Ministerului de Interne asigură respectarea vieții private și a confidențialității identității victimelor traficului de persoane primite in centre.

Programele de asistență derulate în centre vor urmări recuperarea fizică, psihologică și socială a victimelor infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 678/2001, cu modificările ulterioare.

Minorilor li se acordă protecție și asistență specială, în raport cu vârsta lor.

Femeilor victime ale traficului de persoane, precum și celor care sunt supuse unui risc ridicat de a deveni victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență socială specifică. (Art. 53 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

Victimele traficului de persoane primite în centrele de asistență și protecție sunt informate cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicabile, precum și cu privire la posibilitatea de a beneficia, potrivit legii, de măsuri specifice de protecție a martorilor.

Personalul specializat din cadrul centrelor are obligația de a aduce la cunostința persoanelor prevazute la art. 43 din Legea nr. 678/2001 că au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să își exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal, și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au savârșit infracțiunile

Scanned with OKEN Scanner

prevăzute în Legea nr. 678/2001, în care ele sunt implicate. (Art. 54 - Regulament de aplicare a Legii 678/2001)

În situaţia minorilor victime ale traficului, protecţia acestora se poate asigura de către DGASPC în centrele specializate ale acesteia, sau prin instituirea unei măsuri de protecţie specială prevăzute de Legea nr.272/2004. (art.11-12 – HG.nr1443/2004; Art.55-56 Legea nr.272/2004)

Inspectoratul Naţional pentru Evidenţa Persoanelor

În situaţia în care persoana în cauză nu dispune de paşaport sau de un alt document de identitate, Inspectoratul National pentru Evidenţa Persoanelor asigură identificarea acesteia şi comunică misiunii diplomatice sau oficiului consular, prin intermediul Direcţiei relaţii consulare, imediat sau în cel mult 5 zile lucrătoare de la primirea solicitării, aprobarea pentru eliberarea documentului de călătorie în vederea repatrierii. (Art. 41 – Regulamentul de aplicare a Legii 678/2001)

Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului

Are atributii în ceea ce priveşte copiii cetăţeni români aflaţi în străinătate care, din orice motive nu sunt insoţiţi de părinţi sau de un alt reprezentant legal ori nu se găsesc sub supravegherea legală a unor persoane din străinatate.

la masurile necesare pentru întoarcerea copilului la părinţi sau la un alt reprezentant legal.

Solicită tribunalului stabilirea plasamentului într-un serviciu de protectie specială. (art. 19 – Legea nr.272/2004).

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL II. INCRIMINAREA TRAFICULUI DE FIINŢE UMANE

Secţiunea I. Infracţiunile privind traficul de persoane

II. 1. Cadrul legislativ. Premisele incriminării

Primul act normativ din dreptul intern care abordează traficul de fiinţe umane ca formă distinctă de criminalitate şi care incriminează activităţile susceptibile de a contribui la realizarea lui, îl constituie Legea nr. 678/2001[1] cu modificările şi completările ulterioare, privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, în cuprinsul căreia infracţiunile privind traficul de persoane sunt prevăzute în Capitolul 3, Secţiunea I (art. 12 – 16).

Legea nr.678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane astfel încât ea conţine, pe lângă norme de incriminare şi dispoziţii care definesc termenii şi expresiile utilizate, dispoziţii care privesc prevenirea traficului de persoane, cu indicarea instituţiilor responsabile în acest segment, norme de incriminare a unor infracţiuni aflate în legătură cu traficul de persoane, dispoziţii speciale în materia confiscării, impunităţii, reducerii pedepselor, dispoziţii speciale privind procedura judiciară, dispoziţii vizând protecţia şi asistenţa victimelor traficului de persoane şi dispoziţii referitoare la cooperarea internaţională.

Elaborarea legii a constituit un obiectiv al Planului naţional de acţiune pentru combaterea traficului de fiinţe umane aprobat prin H.G. nr. 1216/2001[2], cadrul legislativ în materie fiind ulterior întregit prin prevederile Regulamentului de aplicare a Legii nr.678/2001, aprobat prin H.G. nr. 299/2003[3] şi prin dispoziţiile Planului naţional de acţiune pentru prevenirea şi combaterea traficului de copii, aprobat prin H.G. nr. 1295/2004[4].

Până la incriminarea traficului de persoane prin Legea nr. 678/2001, normele care prevedeau şi sancţionau activităţile ilicite desfăşurate în legătură cu exploatarea şi traficarea persoanelor nu asigurau o prevenţie şi o combatere eficace a fenomenului în întreaga lui complexitate.

Fenomenul traficului devenise manifest, tindea spre un caracter transnaţional şi organizat, interfera cu alte forme de criminalitate, expunea, pe fondul dificultăţilor generate de tranziţia prelungită, subiecţi din categorii sociale şi de vârstă vulnerabile, cu o multitudine de implicaţii indiscutabil grave şi avea forme de exprimare ce excedau conţinutului constitutiv al infracţiunilor reglementate de Codul penal, respectiv lipsirea de libertate în mod ilegal (art.189), sclavia (art.190), supunerea la muncă forţată sau obligatorie (art.191), prostituţia (art.328) şi proxenetismul (art.329).

---

[1] M. Of. nr. 783 din 11 decembrie 2001
[2] M. Of. nr. 806 din 17 decembrie 2001
[3] M. Of. nr. 206 din 31 martie 2003
[4] M. Of. nr. 802 din 31 august 2004

Scanned with OKEN Scanner

O premisă a adoptării legii a constituit-o şi existenţa unor multiple şi importante instrumente juridice internaţionale[5]– semnate şi/sau ratificate de România – care consacră standarde, principii, proceduri şi modalităţi de cooperare în materia traficului de fiinţe umane, avute în mod evident în vedere la incriminarea faptelor ce constituie, potrivit art. 12 – 15, infracţiuni privind traficul de persoane.

Astfel, Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de fiinţe umane, în special a femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia ONU împotriva criminalităţii transnaţionale organizate, defineşte în art. 3 pct. a traficul de persoane ca fiind „recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin ameninţare sau prin recurgere la forţă sau la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înşelăciune, abuz de autoritate sau prin oferta sau acceptarea de plăţi sau avantaje pentru a obţine consimţământul unei persoane având autoritatea asupra alteia în scopul exploatării. Exploatarea conţine, cel puţin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forţate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe".

Ulterior adoptării legii, pentru a se realiza armonizarea ei cu legislaţia europeană, dispoziţiile sale au fost modificate succesiv - inclusiv în privinţa normelor care incriminează traficul de persoane - prin O.U.G. nr. 143/2002[6] pentru modificarea şi completarea unor dispoziţii din Codul penal şi unele legi speciale, în vederea ocrotirii minorilor împotriva abuzurilor sexuale, prin Legea nr. 39/2003 privind prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate[7] şi prin O.U.G. nr. 79/2005 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane[8].

---

[5] Protocolul pentru modificarea Convenţiei de la Geneva privind reprimarea traficului de femei şi copii şi al Convenţiei de la Geneva privind reprimarea traficului de femei peste vârsta de 18 ani, semnat la 12 noiembrie 1947; Declaraţia Universală a Drepturilor Omului adoptată la 10.12.1948; Convenţia ONU pentru suprimarea traficului de persoane şi a exploatării prostituţiei altora, semnată la 21.03.1950; Convenţia ONU cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie1989 ratificată prin Legea 18/1990, Convenţia de la Haga asupra protecţiei copiilor şi cooperării în materia adopţiei internaţionale, ratificată prin Legea 84/1994; Convenţia ONU împotriva criminalităţii transnaţionale organizate ratificată prin Legea 565/2002; Protocolul ONU privind reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia ONU împotriva criminalităţii transnaţionale organizate, ratificat prin Legea 565/2002; Protocol împotriva traficului de migranţi pe calea terestră, a aerului şi pe mare, adiţional la Convenţia ONU împotriva criminalităţii transnaţionale organizate, ratificat prin Legea 565/2002; Protocolul facultativ al Convenţiei cu privire la drepturile copilului, privind vânzarea de copii, prostituţia copiilor şi pornografia infantilă, ratificat prin Legea 470/2001; Convenţia Organizaţiei Internaţionale a Muncii (OIM) nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme de muncă a copiilor şi acţiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptată la cea de-a 87-a sesiune a Conferinţei generale a OIM la Geneva, ratificată prin Legea 203/2000; Rezoluţia Parlamentului european privind pornografia din 17decembrie1993, Implementat de România; Decizia Consiliului Uniunii Europene privind completarea definiţiei crimei numite" trafic de fiinţe umane", în anexa Convenţiei Europene, Consiliul UE nr. 1999/C/26/; Decizia – Cadru a Consiliului Uniunii Europene din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de fiinţe umane (2002/629/JAI); Decizia – Cadru a Consiliului Uniunii Europene din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile (2004/68/JAI).

[6] M. Of. nr. 804 din 05 noiembrie 2002

[7] M. Of. nr. 50 din 21 ianuarie 2003

[8] M. Of. nr. 629 din 19 iulie 2005

Scanned with OKEN Scanner

Definițiile legale ale infracțiunilor de trafic de persoane sunt următoarele:

Potrivit articolului 12:

(1) Constituie infracțiunea de trafic de persoane recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane, și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Traficul de persoane săvârșit în una dintre următoarele împrejurări:

a) de două sau mai multe persoane împreună;

b) s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;

c) de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, se pedepsește cu închisoare de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Conform articolului 13:

(1) Recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia, constituie infracțiunea de trafic de minori și se pedepsește cu închisoare de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin. (1) este săvârșită prin amenințare, violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea minorului de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin oferirea, darea, acceptarea ori primirea de bani sau de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra minorului, pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Dacă faptele prevăzute la alin. (1) și (2) sunt săvârșite în condițiile prevăzute la art. 12 alin. (2), pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi în cazul prevăzut la alin. (1), și închisoare de la 10 ani la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, în cazul prevăzut la alin. (2).

(4) Dacă faptele prevăzute în prezentul articol au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 ani la 25 de ani și interzicerea unor drepturi."

Potrivit art. 15:

(1) Tentativa infracțiunilor prevăzute la art. 12-14[9] se pedepsește.

(2) Organizarea săvârșirii infracțiunilor prevăzute în prezentul capitol constituie infracțiune și se pedepsește ca și infracțiunea organizată."

Potrivit art.16 din lege, consimțământul persoanei, victimă a traficului, nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului.

---

[9] Art. 14 a fost abrogat de Legea nr.39 din 21 ianuarie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr.50 din 21 ianuarie 2003.

Art.14 avea următorul conținut: „Dacă faptele prevăzute la art. 12 si 13 sunt săvârșite de o persoană care face parte dintr-un grup organizat sau care a produs ori a obținut, pentru sine sau pentru altul, beneficii materiale importante, maximul special al pedepsei se majorează cu 3 ani."

Scanned with OKEN Scanner

Legea defineşte, în art. 2, expresia trafic de persoane („prin trafic de persoane se înţelege faptele prevăzute la art. 12 şi 13") şi termenul exploatare (executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forţat ori cu încălcarea normelor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate; ţinerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituţiei, la reprezentări pornografice în vederea producerii şi difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală; prelevarea de organe; efectuarea unor alte asemenea activităţi prin care se încalcă drepturi şi libertăţi fundamentale ale omului).

II. 2. Aspecte comune infracţiunilor privind traficul de persoane

§1. Obiectul infracţiunilor

Obiectul ocrotirii penale îl constituie persoana fizică şi atributele esenţiale ale acesteia, traficul de fiinţe umane constituind o gravă încălcare a drepturilor fundamentale ale omului.

Obiectul juridic generic al infracţiunilor incriminate în Legea nr. 678/2001 îl reprezintă totalitatea relaţiilor sociale care se formează şi se dezvoltă în jurul valorilor sociale constituite din principalele atribute ale persoanei şi anume viaţa, integritatea corporală, sănătatea, libertatea, inviolabilitatea sexuală, onoarea şi demnitatea.

Obiectul juridic special îl constituie relaţiile sociale a căror formare, desfăşurare şi dezvoltare normală sunt condiţionate de respectarea libertăţii de deplasare, de acţiune, de exprimare, de opţiune, de manifestare pe plan psihic a persoanei fizice, precum şi a altor valori intrinseci fiinţei umane: viaţa, integritatea corporală, inviolabilitatea sexuală, siguranţa, onoarea şi demnitatea.

Obiectul material. Activitatea infracţională desfăşurată de traficanţi prin care se aduce atingere valorilor umane fundamentale vizează - în cazul infracţiunilor de trafic de fiinţe umane realizate prin acte de violenţă ori prin forme de constrângere care au avut repercusiuni asupra integrităţii fizice a persoanei traficate - corpul victimei în viaţă, fiind indiferent dacă acesta aparţine unui nou-născut, copil, tânăr, adult, bătrân, ori unei persoane de sex masculin sau feminin.

§2. Subiecţii infracţiunilor

Subiectul activ al infracţiunii de trafic de fiinţe umane poate fi orice persoană fizică care are vârsta cerută de lege, responsabilă şi care în momentul săvârşirii faptei a dispus de libertatea de a hotărî şi acţiona[10]. Traficanţii sunt atât bărbaţi, cât şi femei.

În general, recrutorii sunt persoane tinere, îmbrăcate îngrijit şi care fac o bună impresie, atât prin semnele exterioare ale bunăstării lor – vestimentaţie, maşină, telefon celular, etc. - cât şi prin poveştile de succes pe care le vehiculează privind

[10] A. Ungureanu, *Drept penal român, partea generală*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1995, p. 76.

Scanned with OKEN Scanner

propria reușită ori a altor persoane care au plecat la muncă în străinătate, fiind cu atât mai convingători cu cât prezintă ca fiind foarte atractive condițiile de lucru: posturi în țări vest europene, foarte bine plătite și care nu necesită o calificare deosebită.

Femeile ca subiecți activi ai infracțiunii de trafic de ființe umane sunt de cele mai multe ori, prima verigă în lanțul de traficare și captează foarte ușor încrederea și interesul tinerelor, profitând de lipsa experienței lor de viață, de lipsa educației, de starea lor materială precară și naivitatea lor, prin prezentarea acelorași cazuri ale persoanelor care au fost plecate să lucreze în străinătate și s-au întors după o scurtă perioadă de timp cu sume mari de bani. De cele mai multe ori, femeile traficant au fost la rândul lor victime ale traficului, astfel încât cunosc foarte bine mecanismul de traficare și devin foarte experimentate în atragerea victimelor și plasarea lor în scopul exploatării. Uneori, femeile se ocupă de trafic de bună voie, datorită câștigurilor mari obținute, însă alteori desfășoară această activitate datorită presiunii exercitate asupra lor de către traficanții cărora le-au aparținut, în schimbul eliberării lor. În prezent se înregistrează o creștere a ponderii femeilor recrutor, ele desfășurând activități de traficare pe cont propriu ori în cadrul grupurilor criminale specializate în traficul de ființe umane.

Prin O.U.G. nr. 79/2005 s-a modificat conținutul art. 12 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, prevăzându-se și o calitate specială pe care trebuie s-o întrunească subiectul activ al infracțiunii, respectiv cea de funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu. Necesitatea adoptării unei reglementări speciale privind subiectul calificat sau circumstanțiat de calitatea de funcționar public a apărut datorită faptului că, în numeroase cazuri activitatea infracțională desfășurată de traficanți a fost facilitată de reprezentanți ai autorităților publice, iar pe de altă parte, prin introducerea acestei circumstanțe agravante suplimentare celor deja instituite prin Legea nr. 678/2001- care se regăsește între agravantele enumerate de art. 24 din Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, încheiată la Varșovia la 16 mai 2005 și semnată de România la aceeași dată - se realizează o armonizare a normelor interne cu legislația europeană existentă în materia traficului cu ființe umane.

Conform art. 147 C. pen., prin „funcționar public" se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități dintre cele la care se referă art. 145.

Potrivit art. 145 C. pen., prin termenul „public" se înțelege tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public, administrarea, folosirea sau exploatarea bunurilor proprietate publică, serviciile de interes public, precum și bunurile de orice fel care, potrivit legii, sunt de interes public.

Prin prisma acestor dispoziții legale, din categoria subiecților activi ai infracțiunii de trafic, calificați de calitatea de funcționar public, pot face parte, cu titlu exemplificativ, lucrători vamali, ofițeri de poliție, persoane din aparatul administrativ.

Participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

Coautoratul. În cele mai multe cazuri, traficul de ființe umane presupune desfășurarea unor activități specifice pe teritoriul statului de origine al victimelor (de

Scanned with OKEN Scanner

ex. recrutarea, transportul, găzduirea), acțiuni continuate pe teritoriul statului de destinație cu cele de transferare, primire ori cazare, unde activitatea infracțională se poate finaliza ori poate continua pe teritoriul altor state, prin reluarea actelor de transport, transferare, primire ori adăpostire. În aceste circumstanțe, traficul dobândește un caracter transnațional și transfrontalier în realizarea căruia sunt implicate mai multe persoane cu roluri precis determinate și care, prin acțiuni simultane sau succesive, conlucrează nemijlocit la comiterea faptei.

Se constituie astfel rețele de trafic de persoane care sunt cel mai adesea grupuri bine organizate, în componența cărora intră recrutori, intermediari, transportatori, gazde și traficanții propriu-ziși, care cumpără pur și simplu victimele pentru a le exploata. Rețelele de trafic de persoane reprezintă grupări de interese care acționează după reguli stricte și după principiul maximizării profitului.

Datorită caracterului complex al infracțiunilor de trafic prevăzute în Legea nr. 678/2001, acțiunile coautorilor pot avea un caracter identic (de ex. două persoane recrutează mai multe tinere, prin înșelăciune, în scopul exploatării sexuale) sau diferit (de ex. o persoană recrutează victima minoră, altă persoană o transportă în țara de destinație, iar o a treia o transferă în vederea muncii forțate). O condiție de existență a coautoratului în cazul infracțiunilor de trafic de persoane și care derivă tot din natura lor complexă o constituie voința comună a coautorilor de a coopera la săvârșirea nemijlocită a acțiunilor specifice de traficare, în baza unei înțelegeri prealabile exprese sau tacite ori în baza unei înțelegeri survenite în timpul executării.

Prin efectuarea nemijlocită a uneia dintre acțiunile ce caracterizează traficul de ființe umane (recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane), fiecare participant își aduce contribuția sa directă la săvârșirea infracțiunii și va fi tras la răspundere penală în calitate de coautor, însă pentru forma agravată a infracțiunii de trafic de persoane, prevăzută de art. 12 alin. (2) lit. a din Legea nr. 678/2001.

Complicitatea la traficul de ființe umane se materializează în activitatea persoanei care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la realizarea infracțiunii de traficare, inclusiv prin promisiunea de a tăinui bunurile provenite din săvârșirea faptei sau de a favoriza pe infractor, promisiune făcută anterior începerii executării sau în timpul realizării acesteia.

Complicele are o contribuție indirectă la săvârșirea actelor de traficare propriu-zisă, aportul său real și efectiv fiind folosit însă de autorul nemijlocit al faptei; în caz contrar, în ipoteza în care ajutorul dat nu a servit comiterii infracțiunii, el nu poate avea o semnificație penală. Actele de complicitate pot consta într-un comportament pasiv ce favorizează săvârșirea infracțiunii, ori în acțiuni de ajutorare sau sprijinire cu caracter material sau moral, finalitatea lor fiind aceea de a ușura actele de executare ale autorului. Indiferent de natura actelor de înlesnire ori ajutorare efectuate, complicele trebuie să acționeze întotdeauna cu intenție, având reprezentare asupra caracterului ilicit al faptei săvârșite dar și asupra caracterului activității sale de participant.

Complicitatea la infracțiunea de trafic de ființe umane, se poate concretiza, de exemplu, în obținerea de informații cu privire la potențialele victime și furnizarea acestora către traficanți, atragerea victimei, procurarea actelor necesare pentru transportarea lor în țările de destinație, împiedicarea victimei de a se deplasa conform propriei voințe atunci când ea dorește aceasta, punerea la dispoziția

Scanned with OKEN Scanner

traficanților de autoturisme ori locuințe pentru găzduirea victimelor. Complicitatea poate consta în neîndeplinirea de către un funcționar public a unui act pe care era obligat să le îndeplinească, omisiunea respectivă constituindu-se într-o înlesnire sau într-un ajutor efectiv la săvârșirea acțiunii de traficare (de ex. controlul pașapoartelor la trecerea frontierei).

Instigarea la infracțiunile incriminate prin Legea nr. 678/2001 este posibilă și constă în activitatea unei persoane de a determina cu intenție pe o alta să efectueze una sau mai multe dintre acțiunile specifice traficului de ființe umane, respectiv recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane minore sau adulte, în scopul exploatării sale.

În concret, instigatorul ia cel dintâi hotărârea de a trafica o persoană, însă transferă această rezoluție infracțională unei alte persoane care o va prelua și va proceda la punerea ei în aplicare în calitate de autor, instigator sau complice.

În situația în care instigatorul își va continua acțiunea de stimulare morală și după ce autorul nemijlocit trece la executare, actele sale vor constitui o complicitate morală, iar dacă demersul instigatorului va fi urmat de acte de înlesnire ori întrajutorare, fapta sa îmbracă forma unei complicități materiale și, în cazul în care instigatorul va trece la executarea nemijlocită a infracțiunii alături de autorul material, activitatea sa se va completa și cu una de coautorat.

În toate aceste cazuri însă, activitățile de instigare, urmate de acțiuni de executare propriu-zisă ori acte de complicitate, vor atrage absorbirea formelor de participație penală în cea mai gravă dintre ele și aplicarea unei singure sancțiuni pentru aceasta, urmând a se ține seama la individualizarea judiciară a pedepsei și a modului de executare, de caracterul complex al activității desfășurate, de contribuția efectivă la comiterea faptei, precum și de periculozitatea socială sporită pe care o prezintă acest participant.

Subiectul pasiv al infracțiunii

Conform dispozițiilor art. 12 și art. 13 din Lege., care descriu modalitățile de realizare a acțiunilor de traficare și formele de exploatare a victimelor, rezultă că **subiect pasiv al infracțiunii** este persoana împotriva căreia este îndreptată acțiunea infracțională a traficanților și care poate fi un minor ori persoana adultă, indiferent dacă este femeie sau bărbat.

Legislația internațională (Convenția privind drepturile copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989, la New-York, prin rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite nr. 44/25 ratificată de România prin Legea nr. 18/1990[11] și Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de ființe umane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate) operează cu termenul de „copil" prin care se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani. Astfel, urmează a fi încadrate, potrivit art. 13 din Legea nr. 678/2001, acțiunile de traficare a ființelor umane (de sex feminin sau masculin) cu vârsta sub 18 ani.

În urma modificărilor aduse dispozițiilor art.13 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 prin O.U.G. nr. 79/2005 s-a oferit o protecție juridică egală tuturor persoanelor sub 18 ani, victime ale traficului, indiferent dacă este vorba de un minor cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani ori de un minor care nu a împlinit vârsta de 15 ani,

[11] M. Of. nr. 109 din 28 septembrie 1990

Scanned with OKEN Scanner

eliminându-se distincția existentă în reglementarea anterioară între aceste două categorii de subiecți pasivi ai infracțiunii, pentru care erau prevăzute pedepse cu închisoare într-un cuantum diferit, respectiv de la 5 la 15 ani, dacă fapta a fost săvârșită asupra unei persoane care nu a împlinit vârsta de 15 ani și de la 3 la 12 ani dacă victima era o persoană cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani.

Dacă activitatea de traficare a vizat mai multe persoane, există un subiect pasiv multiplu, iar în practica judiciară s-a ridicat problema, sub aspectul încadrării juridice, dacă recrutarea mai multor persoane în același timp și loc, în baza unei rezoluții infracționale unice, pentru practicarea prostituției și transportarea lor în străinătate în vederea realizării de foloase materiale, constituie câte o unică infracțiune de trafic de persoane și de proxenetism, ori atâtea infracțiuni câți subiecți pasivi au fost recrutați în acest scop.

Cu privire la acest aspect, Completul de 9 judecători al Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a pronunțat prin decizia nr. 32 din 14 februarie 2005[12] prin care a soluționat recursul în anulare declarat de Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție împotriva sentinței penale nr. 223 din 2 octombrie 2003 a Tribunalului Hunedoara, decizia penală nr. 390 din 13 noiembrie 2003 pronunțată de Curtea de Apel Alba Iulia și decizia nr.1701 din 26 martie 2004 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, secția penală, criticile vizând, printre altele, faptul că inculpatul trebuia condamnat pentru două infracțiuni de proxenetism și două infracțiuni de trafic de persoane, nu pentru câte una dintre acestea.

Prin hotărârile atacate cu recurs în anulare s-au dispus următoarele:

Prin sentința penală nr.223 din 2 octombrie 2003, Tribunalul Hunedoara a condamnat inculpatul G.D. la 5 ani închisoare și 3 ani interzicerea drepturilor prevăzute în art. 64 lit. a) și b) C. pen. pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane prevăzută în art.12 alin. (2) lit. a) din Legea nr.678/2001, și la 4 ani închisoare și 2 ani interzicerea drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a) și b) C. pen. pentru săvârșirea infracțiunii de proxenetism prevăzută în art.329 alin. (2) din același cod.

Instanța a reținut că, în luna mai 2002, inculpatul a recrutat și transportat în Spania pe părțile vătămate M.E. și O.L. în scopul exploatării lor prin obligarea la practicarea prostituției, primind în schimb suma de 2.400 de Euro.

Curtea de Apel Alba Iulia, prin decizia penală nr. 390 din 13 noiembrie 2003, a admis apelul declarat de procuror și a majorat pedeapsa rezultantă prin aplicarea unui spor.

Prin decizia nr.1701 din 26 martie 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție, secția penală a menținut condamnarea, casând hotărârile sub alte aspecte.

În motivarea recursului în anulare, s-a susținut că hotărârile pronunțate sunt contrare legii, invocându-se, printre altele, că instanțele nu s-au pronunțat asupra unor fapte reținute în sarcina inculpatului, prin actul de sesizare, în sensul că, deși activitatea inculpatului s-a îndreptat împotriva a doua părți vătămate, împrejurare în care se impunea condamnarea inculpatului pentru două infracțiuni de proxenetism și două infracțiuni de trafic de persoane, acesta a fost condamnat numai pentru săvârșirea unei infracțiuni de proxenetism și a unei infracțiuni de trafic de persoane.

---

[12] www.scj.ro

Scanned with OKEN Scanner

Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul în anulare ca nefondat, reținându-se în considerentele hotărârii următoarele:

Prin actul de sesizare „s-a reținut în sarcina inculpatului G.D., că, în luna mai 2002, a recrutat și transportat în Spania, părțile vătămate M.E. și O.L., în scopul exploatării lor, prin obligarea la practicarea prostituției, primind în schimb suma totală de 2400 Euro.

Prin recursul în anulare se susține că în mod greșit inculpatul a fost condamnat pentru câte o singură infracțiune de proxenetism și, respectiv, de trafic de persoane, deoarece, în raport cu numărul subiecților pasivi ai fiecăreia dintre infracțiunile menționate, se impunea condamnarea acestuia pentru săvârșirea în concurs a câte două infracțiuni.

Potrivit art. 33 lit. a) C.pen., există concurs real de infracțiuni, „când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna dintre ele".

La stabilirea îndeplinirii primei condiții, cu referire la săvârșirea a două sau mai multe infracțiuni, trebuie avute în vedere prevederile art. 17 și 18 C. pen.

În raport cu critica formulată prin recursul în anulare, sub acest aspect, ar urma să se conchidă că acțiunea inculpatului s-a particularizat în raport cu fiecare dintre subiecții pasivi ai infracțiunilor menționate.

Cu alte cuvinte, deși acțiunea inculpatului este caracterizată de unitatea de timp și loc, prezența a doi subiecți pasivi ar împiedica încadrarea faptei într-o infracțiune unică, în raport cu lipsa unicității rezoluției infracționale, inculpatul neputând omite din reprezentarea sa, că se află în fața unor persoane distincte și că acționează asupra unor individualități cu trăsături specifice, în raport cu care trebuie să ia, inevitabil, o hotărâre nouă.

Or, față de dispozițiile art. 1 din Legea nr. 678/2001 și art. 329 C. pen., rezultă că infracțiunile de trafic de persoane și de proxenetism, ce se săvârșesc cu intenție, au ca obiect juridic special, relațiile sociale care implică procurarea mijloacelor de existență pe căi admise de lege, ce impun excluderea și condamnarea oricăror acte de proliferare a prostituției, inclusiv prin efectuarea de acte de comerț cu persoane în acest scop, ori de dobândire a unor foloase din practicarea acesteia, în raport cu care unicitatea rezoluției infracționale nu poate fi contestată.

Drept urmare, numărul subiecților pasivi, între altele, caracterizează doar pericolul social al faptelor săvârșite în baza aceleiași rezoluții infracționale și constituie element de circumstanțiere în operațiunea de individualizare judiciară a pedepsei.

Ca atare, se constată că recursul în anulare este nefondat sub aspectul acestei critici, el fiind admis pentru alte motive."

§3. Conținutul constitutiv

Latura obiectivă

Traficarea ființelor umane reprezintă un proces complex care presupune parcurgerea mai multor etape, caracterizate de desfășurarea de activități specifice.

Elementul material al infracțiunilor de trafic de persoane, prev. de art. 12 din Legea nr. 678/2001 și trafic de minori, prev. de art. 13 din Legea nr. 678/2001 se realizează printr-una sau mai multe dintre acțiunile prevăzute ca modalități

Scanned with OKEN Scanner

alternative în normele incriminatoare, respectiv recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane, acțiuni care trebuie să fie efectuate în scopul exploatării victimei.

Recrutarea, ca modalitate alternativă prin care are loc traficarea, constă în atragerea victimei spre a fi exploatată în vederea obținerii de profit .

Transportarea presupune deplasarea victimei dintr-un loc în altul, fie în interiorul granițelor statului său de origine, fie din statul de origine a victimei în statul de destinație, ceea ce presupune cel mai adesea trecerea uneia sau mai multor linii de frontieră.

Transferarea constă în transmiterea victimei de la un traficant la altul, atunci când este vândută pur și simplu ca o marfă, inițial fără ca ea să știe, sau face obiectul unei alte tranzacții încheiate între traficanți (de ex. schimbul).

Cazarea presupune instalarea unei persoane temporar într-o locuință ori într-un alt amplasament având această destinație.

Găzduirea este o modalitate de realizare a elementului material al infracțiunii de trafic de minori și semnifică primirea unei persoane într-o locuință și adăpostirea vremelnică a acesteia.

Primirea presupune preluarea victimei de către un traficant, de la un altul, ca urmare a unei tranzacții intervenite între cei doi.

Fiecare dintre aceste acțiuni este suficientă pentru realizarea elementului material al infracțiunii de trafic de persoane ori trafic de minori, atât în variantele tip, cât și în cele agravate.

În cazul în care activitatea infracțională desfășurată de traficant reunește două sau mai multe dintre modalitățile alternative (de ex., făptuitorul mai întâi recrutează victima, apoi o transportă în țara de destinație unde o transferă unei alte persoane, în scopul exploatării), fapta acestuia nu va constitui un concurs de infracțiuni, ci o singură infracțiune compusă dintr-un ansamblu de acte diferite executate în baza unei rezoluții infracționale unice.

În literatura juridică a fost exprimată și opinia că legiuitorul a înscris în lege actele de trafic de persoane ca fapte penale distincte și nu o singură infracțiune cu mai multe modalități alternative de incriminare și, în consecință, dacă se comit mai multe fapte din cele descrise de lege, se va reține un concurs real de infracțiuni și nu o singură infracțiune[13].

Pentru existența infracțiunii de trafic de persoane incriminate în art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 este necesar ca modalitățile normative prevăzute de lege să fie realizate printr-o multitudine de mijloace cu caracter alternativ, și anume prin: amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane.

Unele dintre mijloacele utilizate de făptuitori pentru realizarea acțiunilor de traficare constituie prin ele însele infracțiuni – de ex.: amenințarea, incriminată în art. 193 C. pen., violența care poate îmbrăca forma uneia dintre infracțiunile

[13] I. Lascu, *Incriminări privind traficul de persoane*, Revista de drept penal nr. 3/2002, p. 65.

Scanned with OKEN Scanner

prevăzute de art. 180 – 182 C. pen. – care însă își pierd autonomia și se absorb în conținutul infracțiunii de trafic de persoane ori trafic de minori, în modalitatea tip prev. de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 ori în modalitățile agravate, deoarece, prin voința legiuitorului, elementul material al acestor fapte este unul complex.

Este de remarcat că în ansamblul acestor procedee nu este inclusă în mod expres infracțiunea de lipsire de libertate, prev. de art. 189 C. pen., fiind menționată doar răpirea ca modalitate de realizare a activităților specifice traficului de persoane. În unele situații, lipsirea de libertate este absorbită în mod natural de acțiunile prin care se realizează traficarea, însă este posibil ca în alte cazuri, lipsirea de libertate să depășească cadrul acestora și să reprezinte o infracțiune autonomă, care se va reține în concurs cu cea de trafic de persoane.

Elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001 presupune efectuarea de acțiuni de organizare a săvârșirii infracțiunilor de trafic de persoane, constând în pregătirea activităților de recrutare, transportare, transferare, cazare, găzduire sau primirea a unei persoane în scopul exploatării sale, elaborarea de planuri în acest scop, stabilirea rolurilor și sarcinilor făptuitorilor, a mijloacelor și metodelor concrete de acțiune.

Urmarea imediată

Urmarea socialmente periculoasă constă în starea de pericol creată pentru atributele fundamentale ale persoanei - în special a libertății individuale și a relațiilor sociale a căror normală desfășurare este condiționată de ocrotirea acestei valori sociale – și se produce independent de atingerea scopului exploatării victimei, fiind suficient ca făptuitorul să acționeze în vederea acestei finalități, nu și în realizarea ei efectivă.

În afară de starea de pericol care constituie urmarea imediată, traficul de persoane poate avea uneori și anumite consecințe obiective – când infracțiunea este una de rezultat - constând în lezarea adusă corpului victimei prin vătămarea gravă a integrității corporale sau sănătății, contaminarea venerică, avortul provocat ilegal, ori chiar moartea sau sinuciderea victimei. Producerea unui anumit rezultat nu este o cerință obligatorie pentru existența infracțiunii de trafic de ființe umane, ci determină reținerea unei forme agravate a infracțiunii.

În cazul faptei incriminate în art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, urmarea imediată constă în starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la atributele esențiale ale persoanei victimă a traficului.

Legătura de cauzalitate

Latura obiectivă a infracțiunii de trafic de ființe umane este realizată numai atunci când între acțiunea făptuitorului realizată prin modalitățile prevăzute și urmarea imediată se poate stabili cu certitudine existența unui raport de cauzalitate.

Latura subiectivă

Infracțiunile de trafic de persoane pot fi săvârșite numai cu intenție, ca formă de vinovăție. În modalitățile normative prevăzute în art. 12 alin. (1) și (2) , art. 13 alin. (1), (2) și (3) și art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, intenția nu poate fi decât directă, deoarece acțiunile care compun elementul material al laturii obiective au ca finalitate subiectivă scopul exploatării persoanei, astfel cum este definit în art. 2 pct. 2 din Legea nr. 678/2001, așa cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 79/2005, scop care trebuie să existe în momentul săvârșirii faptei, dar care nu trebuie să fie și efectiv realizat.

Scanned with OKEN Scanner

Traficantul are reprezentarea caracterului ilicit al actelor sale în realizarea cărora se implică în mod conștient și prevede consecințele lor, urmărind totodată producerea acestora.

În ceea ce privește complicele, poziția subiectivă a acestuia poate fi atât intenția directă, atunci când prevede și urmărește producerea rezultatului, cât și intenția indirectă, atunci când, de exemplu, pune la dispoziția traficantului un autoturism pentru transportarea victimelor, fără a urmări realizarea finalității acțiunii autorului, însă conștientizează caracterul infracțional al propriei acțiuni.

În raport de mijloacele de realizare a acțiunilor de traficare (amenințarea, violența sau alte forme de constrângere, răpirea, frauda, înșelăciunea, abuzul de autoritate sau profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane), latura subiectivă îmbracă forma de vinovăție a intenției indirecte.

În modalitățile normative agravate prevăzute în art. 12 alin. (3) și art. 13 alin. (4) din Legea nr. 678/2001, sub aspectul laturii subiective, infracțiunile se săvârșesc cu praeterintenție, făptuitorul acționând cu intenție directă calificată de scop în ceea ce privește acțiunile prin care se realizează traficul și din culpă cu privire la rezultatul mai grav survenit, respectiv moartea sau sinuciderea victimei, minore sau adulte.

În această situație, urmarea mai gravă se atribuie făptuitorului pe baza culpei dovedite și nu pe baza unei prezumții de culpă, astfel încât, dacă nu poate fi reținută culpa autorului în raport cu moartea victimei, acesta nu va răspunde pentru forma agravată a infracțiunii ci, după caz, pentru una dintre modalitățile tip, ori pentru celelalte variante agravate din conținutul legal al infracțiunilor.

Dacă însă se va reține și intenția făptuitorului de a provoca moartea sau sinuciderea victimei traficate, acesta va răspunde pentru infracțiunea de trafic de persoane în concurs cu cea de omor ori determinarea sau înlesnirea sinuciderii, după caz.

§4. Forme şi modalităţi

Formele infracțiunilor de trafic de ființe umane

Infracțiunile incriminate prin Legea nr. 678/2001 sunt infracțiuni comisive, iar săvârșirea lor este susceptibilă de o desfășurare în timp.

Actele de pregătire ale traficului de persoane adulte sau minore constând în organizarea săvârșirii infracțiunilor prevăzute în art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001 au fost incriminate distinct, ca infracțiune autonomă, în art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, datorită periculozității deosebite pe care o prezintă tocmai pentru că acestea vizează infracțiuni grave, în sensul art. 2 alin. (1) lit. b din Legea nr. 39/2003.

Tentativa este posibilă la toate infracțiunile de trafic - cu excepția celei prevăzute de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001 și a variantelor normative agravate prevăzute în art. 12 alin. (3) și art. 13 alin. (4) din Legea nr. 678/2001, când faptele sunt săvârșite cu praeterintenție - și este pedepsită prin dispoziția cuprinsă în art. 15 alin. (1) din Legea nr. 678/2001.

Consumarea infracțiunilor incriminate prin dispozițiile Legii nr. 678/2001 în art. 12 și art. 13 are loc în momentul în care s-a executat cel puțin una dintre acțiunile

Scanned with OKEN Scanner

de traficare ce compun elementul lor material și s-a produs urmarea imediată a infracțiunii, respectiv crearea stării de pericol.

Consumarea infracțiunii prevăzute în art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001 se realizează atunci când este finalizată activitatea de organizare ce constituie elementul material și se produce urmarea imediată, adică starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la atributele esențiale ale persoanei.

Epuizarea infracțiunilor de trafic are loc atunci când elementul material al laturii obiective se înfăptuiește prin acțiunile de transportare, transferare și cazare care, prin natura lor, au un caracter continuu și se prelungesc în timp, încetând odată cu sistarea activității infracționale.

În cazul modalităților prin care se realizează elementul material al infracțiunilor de trafic de persoane, făptuitorul poate efectua, în temeiul aceleiași rezoluții infracționale, mai multe acte de recrutare, transferare, cazare sau primire a unei persoane, situație în care infracțiunea dobândește o formă continuată, în sensul dispozițiilor art. 41 alin. (2) C. pen. și care se epuizează în momentul săvârșirii ultimului act în realizarea acestei rezoluții sau în momentul descoperirii infracțiunii.

În acest sens s-a pronunțat Curtea de Apel Iași prin decizia penală nr.119 din 6 aprilie 2004 prin care a admis apelul declarat de inculpata K.M. împotriva sentinței penale nr. 116 din 10 februarie 2004 a Tribunalului Iași prin care s-a dispus condamnarea inculpatei K.M. pentru săvârșirea a 5 infracțiuni de trafic de persoane prevăzute de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 și confiscarea echivalentului în lei a sumei de 34.250 Euro, instanța reținând următoarea situație de fapt:

Inculpata K.M este cetățean român, iar în cursul anului 2002 s-a căsătorit cu un cetățean olandez în scopul obținerii dreptului de rezidență și a cetățeniei olandeze. Din același an însă a inițiat o legătură de concubinaj cu învinuitul B.A., cetățean olandez de origine turcă, cei doi locuind împreună în Olanda, într-un apartament din Amsterdam.

În perioada martie – iunie 2003, inculpata a racolat 5 tinere pe care le-a obligat să practice prostituția în folosul său, în Amsterdam. Racolarea s-a făcut dintre tinerele ce locuiau pe raza comunei Probota, jud. Iași, unde locuia familia inculpatei și unde aceasta era cunoscută, aspect ce i-a permis să ia ușor legătura cu părțile vătămate și să le convingă să o însoțească în Olanda prin promisiuni de asigurare a unui loc de muncă bine plătit (într-o fabrică de încălțăminte, la împletit coșuri sau la case de bătrâni), a cazării și obținerii actelor necesare, respectiv carte de identitate și pașaport.

Astfel, în luna martie 2003, partea vătămată D.L. a plecat spre Amsterdam cu inculpata, iar partea vătămată M.D.M. a plecat cu autocarul, biletul fiindu-i plătit de inculpată. La destinație, părțile vătămate au fost cazate în apartamentul inculpatei unde li s-au luat actele și au fost supravegheate permanent de aceasta.

Pe data de 15 aprilie 2003, inculpata le-a spus părților vătămate că de fapt au fost aduse în Olanda pentru practicarea prostituției. Părțile vătămate au refuzat, dar sub amenințarea cu vânzarea către proxeneți albanezi și neavând acte, au fost obligate să accepte.

D.L. a practicat prostituția în favoarea inculpatei în perioada 1 aprilie – 26 aprilie 2003, iar M.D.M. în perioada 15 aprilie – 26 aprilie2003. În fiecare seară, la orele 23, părțile vătămate erau aduse de învinuitul B.A. pe o stradă pentru prostituate din Amsterdam, iar de cele mai multe ori erau însoțite de inculpată pentru a le supraveghea. Părțile vătămate erau plătite cu 25 Euro pentru 10 minute pentru a

Scanned with OKEN Scanner

întreţine relaţii şi raporturi sexuale în autoturismele clienţilor, în număr de cca. 15-20 pe noapte.

În perioada 1 aprilie – 26 aprilie 2003, inculpata a câştigat cca. 10.000 Euro prin exploatarea părţii vătămate DL şi cca. 5500 Euro prin exploatarea părţii vătămate M.D.M.

Pe 26 aprilie 2003 inculpata le-a restituit actele, iar în aceeaşi noapte au fost ridicate de poliţie şi repatriate.

În mai 2003 KM a revenit în ţara şi le-a contactat pe părţile vătămate C.N., M.G. şi S.M. şi, la fel ca în celelalte cazuri, inculpata le-a promis părţilor vătămate M.G. şi C.N. că le va asigura un loc de muncă în Amsterdam şi le va ajuta să obţină paşaportul. S.M. i-a spus inculpatei că doreşte foarte mult să plece în Olanda şi acceptă să lucreze oriunde.

Inculpata a obţinut paşapoartele pentru M.G. şi C.N., iar în data de 28 iunie 2003 a plecat cu ele în Amsterdam, unde le-a cazat şi promis că le caută un loc de muncă, luându-le paşapoartele. După cca. o săptămână le-a spus că vor trebui să practice prostituţia dacă vor să câştige bani, părţile vătămate fiind obligate să accepte. Acestea erau plătite cu 25 Euro pentru 15 minute şi aveau cca. 10-15 clienţi/noapte.

Partea vătămată M.G. a practicat prostituţia în favoarea inculpatei 3 seri, câştigând 750 Euro, bani luaţi de către inculpată. După 3 zile, partea vătămată a fost ridicată de poliţie şi trimisă în ţară.

Partea vătămată C.N. a practicat prostituţia în favoarea inculpatei în perioada 5 iulie – 12 august 2003, câştigând cca. 9000 Euro , după care a reuşit să fugă.

Partea vătămată S.M. a practicat prostituţia în perioada 4 iulie –20 august 2003, câştigând cca. 9000 Euro. Deşi S.M. a fost de acord să practice prostituţia pentru a realiza venituri, consimţământul acesteia nu exonerează inculpata de răspundere.

Împotriva sentinţei Tribunalului, inculpata K.M. a declarat apel criticând încadrarea juridică a infracţiunii şi cuantumul pedepsei aplicate.

Prin decizia penală nr.119 din 6 aprilie 2004 Curtea de Apel Iaşi a admis apelul contra sentinţei penale nr. 116 din 10 februarie 2004 a Tribunalului Iaşi pe care a desfiinţat-o în parte şi a schimbat încadrarea juridică a faptei din 5 infracţiuni de trafic de persoane prevăzute de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 cu aplicarea art. 33 lit. a) şi art. 34 lit b) C. pen. în infracţiunea de trafic de persoane prevăzută de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 cu aplicarea dispoziţiilor art. 41 alin. (2) C. pen.

Curtea a motivat decizia în sensul că inculpata a folosit aceleaşi mijloace de înşelăciune pentru recrutarea victimelor (promisiunea asigurării unui loc de muncă şi cazare) şi aceleaşi mijloace de constrângere (luarea actelor şi ameninţarea că le va vinde), exploatând 5 parţi vătămate şi determinându-le să practice prostituţia. Curtea a apreciat că inculpata a acţionat în baza unei rezoluţii infracţionale unice, acţiunile ei, care prezintă fiecare în parte conţinutul aceleaşi infracţiuni, chiar dacă s-au consumat la diferite intervale de timp, au avut la bază aceeaşi rezoluţie infracţională.

Recursul formulat de inculpată împotriva deciziei pronunţate de Curtea de Apel Iaşi a fost respins ca nefondat de Înalta Curte de Justiţie şi Casaţie, secţia penală, prin decizia nr. 2976 din 2 iunie 2004.

Modalităţile infracţiunilor de trafic de fiinţe umane

Dispoziţiile din alin. (1) al art. 12 şi art. 13 din Legea nr. 678/2001, stabilesc conţinutul infracţiunilor în modalitatea simplă (foma tip sau de bază), iar în

Scanned with OKEN Scanner

alineatele următoare cuprinse în aceste articole, sunt prevăzute modalitățile agravate ale traficului de persoane adulte sau minore, particularizate prin anumite circumstanțe care sporesc gradul de pericol social al faptei și atrag un tratament sancționator mai sever.

Modalitățile agravate privesc:

– mijloacele și procedeele folosite (amenințarea, violența sau alte forme de constrângere, răpirea, frauda, înșelăciunea, abuzul de autoritate sau profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane);

– persoana făptuitorului (pluralitatea de participanți, calitatea specială a subiectului activ)

– natura și gravitatea consecințelor produse (cauzarea vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății victimei, moartea sau sinuciderea victimei).

Modalitățile agravate ale infracțiunii de trafic de persoane prevăzute și pedepsite de art. 12 din Legea nr. 678/2001 sunt cele enunțate în aliniatele (2) și (3), fiind sancționat mai grav traficul de persoane săvârșit în următoarele împrejurări:

a) de două sau de mai multe persoane împreună. De regulă, în traficarea persoanelor sunt implicați mai mulți subiecți care asigură, prin îndeplinirea rolurilor ce le revin, realizarea actului infracțional, Cooperarea făptuitorilor care acționează împreună la efectuarea actelor de executare produce un efect intimidant asupra victimei și îi diminuează posibilitățile de a se opune acțiunilor acestora, sporind totodată șansele lor de reușită. Pentru a opera această circumstanță agravantă, este necesar ca cel puțin o persoană dintre cele două sau mai multe care acționează împreună să aibă calitatea de autor și ea se răsfrânge asupra celorlalți participanți care au cunoscut împrejurarea că fapta va fi comisă de mai multe persoane, astfel încât aceștia vor răspunde pentru forma mai gravă a infracțiunii.

b) s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. Este incidentă această circumstanță de agravare a faptei atunci când datorită procedeelor utilizate de traficant pentru realizarea acțiunilor ce se circumscriu elementului material al infracțiunii, s-a produs integrității corporale sau sănătății victimei o vătămare care a necesitat pentru vindecare îngrijiri medicale mai mult de 60 de zile pierderea unui simț sau organ, încetarea funcționării acestora, o infirmitate permanentă fizică ori psihică, slutirea, avortul, ori punerea în primejdie a vieții persoanei.

c) de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

d) dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei - art. 12 alin. (3) din Legea nr. 678/2001. Această modalitate agravată a infracțiunii subzistă datorită rezultatului foarte grav produs și anume pierderea vieții unei persoane – victimă a traficului - și care trebuie să fie consecința activității infracționale desfășurate de traficanți. Pentru încadrarea faptei în această modalitate normativă, este necesar ca, în cazul când acțiunea făptuitorului are drept urmare moartea ori sinuciderea victimei, să se stabilească foarte riguros dacă există legătură de cauzalitate între actele de executare și finalitatea produsă.

Circumstanțele agravante ale infracțiunii de trafic de minori sunt prevăzute în art. 13 alin. (2), (3) și (4) din Legea nr. 678/2001, în contextul cărora săvârșirea acțiunilor ce caracterizează modalitatea tip prevăzută la alin. (1) al aceluiași articol este sancționată mai grav.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă traficul de minori este comis prin folosirea ameninţării, violenţei sau altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înşelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea minorului de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa sau prin oferirea, darea, acceptarea ori primirea de bani sau de alte foloase pentru obţinerea consimţământului persoanei care are autoritate asupra minorului, fapta prezintă un pericol social sporit, având în vedere că mijloacele de care uzează făptuitorul se îndreaptă împotriva unei persoane vulnerabile în primul rând din cauza vârstei, a cărei rezistenţă este uşor de înfrânt datorită factorilor coercitivi ori este uşor de influenţat de către adulţi prin false promisiuni ori o iluzorie protecţie pe care aceştia pretind că o oferă.

În cazul în care modalitatea tip prevăzută la alin. (1) al art. 13 ori modalitatea agravată reglementată în alin. (1) al art. 13 din Legea nr. 678/2001 sunt comise în condiţiile prevăzute la art. 12 alin. (2), adică de două sau de mai multe persoane împreună, s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii ori de un funcţionar public în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, faptelor li se imprimă o periculozitate sporită, reflectată şi în limitele de pedeapsă.

O altă variantă agravată a infracţiunii de trafic de minori există dacă faptele prevăzute în art. 13 alin. (1), (2) şi (3) din Legea nr. 678/2001 au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, rezultat care este ori poate fi o consecinţă a acţiunilor exercitate asupra minorului de către traficanţi, sau propria reacţie a victimei la tratamentele inumane la care este supusă.

§5. Tratamentul sancţionator

Datorită importanţei şi specificului valorilor sociale ce fac obiectul ocrotirii penale prin incriminarea activităţilor de traficare a fiinţelor umane, în scopul exploatării acestora, sistemul sancţionator instituit de legiuitor este deosebit de sever, ceea ce răspunde necesităţii reprimării şi contracarării acestui fenomen.

Pentru încălcarea normelor cuprinse în art. 12 art. 13 şi art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, regimul sancţionator este acelaşi sub aspectul naturii pedepsei principale – care este în alternativa închisorii - şi a pedepsei complimentare a interzicerii unor drepturi, aplicabile în cazul tuturor acestor infracţiuni, fiind diferenţiat doar în ceea ce priveşte limitele speciale de pedeapsă, în funcţie de modalităţile normative, tip şi agravate.

În cazul *infracţiunii de trafic de persoane, prevăzută de art. 12 din Legea nr. 678/2001* tratamentul sancţionator constă în :

– pedeapsa cu închisoarea de la 3 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi pentru modalitatea tip de la alin. (1);

– pedeapsa cu închisoarea la 5 ani la 15 ani şi interzicerea unor drepturi pentru varianta agravată de la alin. (2);

– pedeapsa cu închisoarea la 15 la 25 ani şi interzicerea unor drepturi, pentru varianta agravată de la alin. (3).

Infracţiunea de trafic de minori, prevăzută de art. 13 din Legea nr. 678/2001, este sancţionată conform noilor limite de pedeapsă stabilite prin modificările aduse Legii privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane prin O.U.G. nr. 79/ 2005, astfel:

Scanned with OKEN Scanner

– în modalitatea tip de la alin. (1), pedeapsa este închisoarea de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi (față de pedeapsa cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi prevăzută în reglementarea anterioară);

– în modalitatea agravată de la alin. (2), pedeapsa este închisoarea de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi (limitele anterioare de pedeapsă fiind închisoare de la 7 la 18 ani);

– în modalitatea agravată de la alin. (3), dacă faptele prevăzute la alin. (1) și (2) sunt săvârșite în condițiile prevăzute la art. 12 alin. (2), pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi, în cazul prevăzut la alin. (1), și închisoare de la 10 ani la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, în cazul prevăzut la alin. (2);

- în modalitatea agravată de la alin. (4), dacă faptele prevăzute la alin. (1), (2) și (3) au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 ani la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Infracțiunea incriminată în dispozițiile art. 15 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, constând în organizarea săvârșirii infracțiunilor de trafic de persoane majore și de trafic de minori este sancționată cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea organizată, în funcție de modalitatea normativă reținută.

Cauze de nepedepsire sau de atenuare a pedepsei

Dispoziția din art. 20 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 prevede o cauză de nepedepsire aplicabilă persoanei supusă traficului de persoane care a săvârșit, ca urmare a exploatării sale, infracțiunea de prostituție sau pe cea de cerșetorie, dacă ea, mai înainte de a se fi început urmărirea penală pentru infracțiunea de trafic de persoane înconoștințează autoritățile competente despre aceasta sau dacă, după ce a început urmărirea penală ori după ce făptuitorii au fost descoperiți, înlesnește arestarea acestora.

Prin modificările aduse Legii privind prevenirea și combaterea traficului de persoane prin O.U.G. nr. 79/2005 s-a instituit și o cauză de reducere a pedepsei, cuprinsă în art. 20 alin. (2) în conformitate cu care, „persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute de prezenta lege, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni prevăzute de prezenta lege beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege".

Secţiunea II. Înţelesul termenilor şi expresiilor folosite în Legea nr. 678/2001

II. 1. Traficul de persoane

§1. Modalităţile alternative

Noțiunea de trafic de persoane este definită în dispozițiile art. 2 alin. (1) pct. 1 din Legea nr. 678/2001, în care se prevede că „prin trafic de persoane se înțelege faptele prevăzute la art. 12 și 13".

Scanned with OKEN Scanner

Raportat la conținutul acestor texte de lege, traficul de persoane (adulte sau minore) presupune comiterea uneia dintre modalitățile alternative prin care se realizează latura obiectivă a infracțiunilor incriminate în art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001, respectiv recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane, în scopul exploatării acesteia.

Recrutarea constă în racolarea potențialelor victime prin atragerea lor de către traficanți prin diferite procedee, cele mai frecvente fiind poveștile de succes ale altor persoane care au fost ajutate să plece în străinătate și care au revenit cu mari sume de bani după o perioadă relativ scurtă de timp.

Metodele și tehnicile de recrutare utilizate sunt diferite, în funcție de gradul de vulnerabilitate a victimei, datorită vârstei, nivelului ei de instruire, stării sale materiale, de cele mai multe ori precară, lipsei experienței de viață, naivității, toate acestea fiind speculate de traficanți.

Principalele mijloace de recrutare constau în:

- promisiunea unei slujbe onorabile și bine plătite în țări din Occident, făcută direct de către traficant, ori prin intermediul rudelor sau prietenilor victimei care se bucură de încredere din partea ei. Acesteia i se promite o carieră de model, servicii în baruri, cluburi, ori un post de bonă sau menajeră. Cel mai recent, victimele au fost atrase cu promisiuni privind burse academice. Propunerea de angajare în altă țară poate veni și din partea unor cunoștințe recente ale victimei, abia întoarse din străinătate și care lucrează pentru traficanți, fiind ele însele anterior victime ale traficului.

De regulă, după ce victima a acceptat promisiunea traficantului de a-i găsi un loc de muncă peste hotare, se scurge un interval foarte scurt până la momentul plecării efective, pentru ca victima să nu aibă prea mult timp de gândire și să nu aibă posibilitatea de a vorbi cu alte persoane care ar putea să o determine să se răzgândească.

În toate cazurile, decizia de a pleca peste hotare a victimei a fost influențată în mod exclusiv de traficanți, aceștia

fiind cunoștințe sau prieteni apropiați care i-au sugerat să nu își informeze rudele despre plecare.

După racolarea victimei, traficantul se ocupă de obținerea documentelor necesare trecerii granițelor și de organizarea deplasării, însă din momentul recrutării inițiale și până la sosirea în țara de destinație femeile sunt vândute de două sau mai multe ori.

– anunțurile din ziare privind oferte de locuri de muncă în străinătate, deosebit de atractive sub aspectul salariului foarte mare ce poate fi obținut, în raport de condițiile minime privind pregătirea cerute viitorilor angajați. Traficanții racolează victimele pe care le transportă în țara de destinație, unde sunt vândute, deposedate de acte, situație în care ele devin vulnerabile și ușor de constrâns.

– anunțuri ale agențiilor matrimoniale. Victimele sunt atrase de perspectiva căsătoriei cu cetățeni occidentali pe care o privesc ca fiind unica posibilitate de a scăpa de sărăcie și de a-și ajuta familiile, însă după ce ajung în țara de destinație, traficanții le confiscă pașapoartele și apoi le obligă să se prostitueze.

Transportarea presupune deplasarea victimei dintr-un loc în altul în interiorul țării de proveniență ori din statul de origine direct în statul de destinație sau prin țările de tranzit. Uneori, transportul este organizat de recrutor și se realizează de cele

Scanned with OKEN Scanner

mai multe ori prin trecerea legală a frontierei statului de origine, prin intermediul unor agenții de transport internațional ori cu autoturisme închiriate.

În alte cazuri, atunci când victimele nu posedă documentele necesare sau acestea nu întrunesc condițiile legale (eventuale vize pentru țara de destinație ori termenul de valabilitate), traficanții utilizează o varietate de modalități: utilizează pașapoartele sustrase de la victimele anterioare, din care se alege cel al cărei fotografie seamănă cât mai mult, cu noua victimă ori procedează la falsificarea vizelor. Unii traficanți, pentru a reduce cheltuielile și a evita riscurile suplimentare, nu traversează frontierele prin punctele vamale pentru a nu intra în contact cu autoritățile și trec granița ilegal, prin intermediul călăuzelor.

Uneori, mai ales în țările de tranzit, traficanții apelează la unii cetățeni care se pregătesc să treacă granița cu autoturismul (și care au aceeași naționalitate ca și victimele) și cărora li se solicită să ia în mașina lor, contra unei sume de bani, persoana ori persoanele ce fac obiectul traficului.

Transferarea ca modalitate prin care se realizează traficul constă în transmiterea victimei de la un traficant la altul, atunci când este vândută, pur și simplu, ca o marfă, inițial fără ca ea să știe, sau face obiectul unei alte tranzacții încheiate între traficanți (de ex. schimbul ori achitarea unei datorii).

Protocolul facultativ al Convenției cu privire la drepturile copilului, privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat de România la 25.09.2001 și ratificat prin Legea nr. 470/2001[14] definește înțelesul noțiunii „vânzare de copii" astfel: „vânzarea de copii este considerat orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de orice persoană sau grup de persoane către o altă persoană ori către un alt grup contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale".

Vânzarea are loc în țările de destinație, iar vârsta și aspectul fizic sunt elementele în raport de care se fixează prețul de vânzare (care poate pleca și de la 300 dolari SUA până la 4000 dolari SUA, ori chiar mai mult). Victimele își dau seama că au fost vândute și că au devenit "proprietatea" unor patroni atunci când sunt deposedate de acte, duse în locuri izolate și permanent supravegheate unde sunt lipsite de orice mijloc de comunicare, nu li se permite să intre în contact cu alte persoane și sunt supuse unor tratamente dezumanizante pe fondul cărora devin foarte vulnerabile și ușor de exploatat: captivitate, amenințări cu moartea, maltratare, violuri comise de una sau mai multe persoane. În aceste condiții, victima este supusă exploatării, devenind practic un obiect în mâinile traficanților care îi impun prestări de servicii ca restituire a unei așa-zise „datorii".În cele mai multe cazuri, victima este revândută unui alt „patron"ce continuă să o exploateze, pretinzând că trebuie să-și recupereze banii din „munca" ei.

Cazarea constituie o altă modalitate normativă prin care se efectuează traficarea și se concretizează în instalarea unei persoane temporar într-o locuință ori într-un alt amplasament având această destinație (hotel, motel, cabană, camping).

De regulă, cazarea este o activitate cu caracter organizat și presupune instituirea unui raport patrimonial între traficant și persoana care cazează, atunci când primul apelează la o terță persoană.

---

[14] M. Of. nr. 601 din 25 septembrie 2001

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a fi reținută ca element material al infracțiunii de trafic de persoane (incriminate în art. 12 din Legea nr. 678/2001), acțiunea de cazare trebuie să fie înfăptuită întotdeauna în scopul exploatării persoanei cazate și printr-unul dintre mijloacele expres prevăzute în același text de lege (prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane).

Găzduirea este o modalitate de realizare a elementului material al infracțiunii de trafic de minori și semnifică primirea unei persoane sub 18 ani într-o locuință și adăpostirea vremelnică a acesteia.

În esență, ea presupune acceptul persoanei care posedă locuința de a oferi spațiu, hrană, în general condiții de locuit unei alte persoane în care are încredere, acest aspect reprezentând caracteristica găzduirii.

Ca activitate de traficare a victimei minore, găzduirea trebuie să fie efectuată în scopul exploatării acesteia

Primirea presupune preluarea victimei de un traficant, de la un altul, ca urmare a unei tranzacții intervenite între cei doi.

Pentru a constitui o modalitate alternativă prin care are loc traficarea, primirea trebuie să se realizeze în scopul exploatării persoanei, iar în cazul în care aceasta are peste 18 ani, este necesar ca făptuitorul să utilizeze diferite forme de constrângere, abuzul de autoritate sau de situația de vulnerabilitate în care se află victima, diverse metode prin care să înfrângă voința acesteia ori să obțină consimțământul persoanei care are autoritate asupra ei prin stimulente materiale.

§2. Mijloacele utilizate

Mijloacele utilizate de traficanți pentru realizarea acțiunilor de traficare sunt enumerate în art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001, regăsindu-se și în conținutul modalităților agravate ale infracțiunii de trafic de minori, reglementate în art. 13 din Legea nr. 678/2001 și constau în: amenințare, violență, alte forme de constrângere, răpire, fraudă sau înșelăciune, abuz de autoritate, profitarea de imposibilitatea unei persoane de a se apăra ori de a-și exprima voința, oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani sau alte foloase pentru obținerea consimțământului unei persoane.

De cele mai multe ori, traficanții folosesc nu doar unul dintre aceste mijloace față de victime, amenințarea fiind însoțită de acte de violență, după ce, eventual victima a fost atrasă prin promisiuni false cu privire la o slujbă în străinatate, ori a fost răpită și supusă ulterior unor tratamente degradante.

Acțiunile prin care se realizează traficarea se săvârșesc de cele mai multe ori prin constrângerea victimelor care, datorită tratamentului aplicat de către traficanți, acționează împotriva voinței lor, acceptând și supunându-se cererilor acestora.

A constrânge înseamnă a a sili pe cineva, a forța, a obliga o persoană să facă un anumit lucru pe care de bună voie nu l-ar face sau să aibă o anumită conduită ori un anume comportament.

Constrângerea poate fi fizică sau psihică (morală), iar mijloacele prin care se obține în fapt sunt amenințarea și violența.

Scanned with OKEN Scanner

Constrângerea fizică presupune întrebuinţarea unor acte de violenţă sau a oricăror alte acte care presupun folosirea forţei fizice a făptuitorului pentru înfrângerea rezistenţei victimei[15].

Constrângerea morală presupune ameninţarea victimei cu producerea unui rău îndreptat în mod nemijlocit asupra acesteia, asupra soţului sau unei rude apropiate[16], rău care poate fi îndepărtat numai prin acceptarea cererilor făptuitorului.

Ameninţarea constituie unul dintre procedeele cele mai frecvent utilizate de traficanţi, prin care victimelor li se insuflă temerea că vor fi expuse unui pericol grav, ele sau unele persoane de care sunt legate printr-un sentiment de afecţiune puternică, toate astea pentru a fi intimidate şi determinate să cedeze presiunilor, astfel încât să se supună pretenţiilor traficanţilor.

Adeseori victimele care au intrat în puterea traficanţilor sunt ameninţate cu moartea, cu bătaia, fiind constrânse în acest mod să accepte abuzurile şi umilirile din partea celor în stăpânirea cărora se află.

În alte cazuri victimelor li se spune că li se cunoaşte familia, iar în cazul în care nu se supun, rudele lor vor fi ucise, traficanţii oferind chiar exemple concrete cu privire la mutilarea membrilor familiilor unor alte tinere care nu au vrut să coopereze.

Alteori, victimelor li se prezintă fotografii ale celor apropiaţi lor şi li se sugerează să fie înţelegătoare pentru că altminteri aceştia vor avea de suferit.

Violenţa faţă de lucruri poate constitui o ameninţare pentru victimă, respectiv, ruperea legăturilor telefonice, distrugerea soneriei, incendierea unor lucruri aparţinând victimei, distrugerea cu violenţă a unor bunuri în faţa victimei, toate având un efect intimidant asupra victimei şi fiind de natură să o alarmeze şi să exercite o puternică constrângere morală a acesteia.

Violenţa constituie un alt mijloc coercitiv prin care se săvârşesc acţiunile de traficare (recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane, acţiuni care trebuie să fie efectuate în scopul exploatării victimei), sub influenţa căruia persoana faţă de care este întrebuinţat nu mai are posibilitatea de a acţiona liber, conform propriei voinţe.

Violenţa - ca modalitate de realizare elementului material al infracţiunii de trafic de persoane (minore şi majore) - presupune folosirea forţei fizice faţă de victimă ori a altor procedee brutale prin care aceasta este constrânsă să se supună voinţei traficantului.

Violenţa exercitată de traficanţi asupra victimei este „raţionalizată", controlată şi dirijată, în mod conştient, asupra acesteia, pentru a atinge un anumit rezultat şi anume, coerciţia şi controlul victimei respective.

Accepţiunea termenului de violenţă avut în vedere de legiuitor la enunţarea mijloacelor de săvârşire a traficului este mai largă decât cea a actelor prin care se realizează latura obiectivă a infracţiunii de lovire şi alte violenţe, incriminată în art. 180 C. pen. întrucât violenţa poate consta în lovire sau alte acte de violenţă cauzatoare de suferinţe fizice, dar şi în unele manifestări agresive de natură să provoace o constrângere morală a victimei.

Astfel, violenţa poate fi:

---

[15] T.Toader, *Drept penal. Partea specială*, Ed. All Back, Bucureşti, 2002, p. 131.
[16] T.Toader, *Drept penal. Partea specială*, Ed. All Back, Bucureşti, 2002, p. 132.

Scanned with OKEN Scanner

– fizică, realizată prin oricare dintre acțiunile de a lovi (cu palmele, pumnii, picioarele ori obiecte contondente), a tortura, a strangula, a mușca, a înțepa, a trage de păr, a trînti, a arde, a împinge, etc.;

– psihologică, care se manifestă în principal prin izolare, dispreț, umilire, insulte ori prin atribuirea unei responsabilități victimei pentru un statut social sau intelectual defavorizat;

– sexuală, care se concretizează în orice activitate sexuală forțată;

– economică, constând în controlul asupra bunurilor victimei și în impunerea unei dependențe materiale a ei de traficant.

Uneori membrii rețelelor de trafic, utilizează la început, față de noile persoane tinere pe care le cumpără pentru a le exploata, așa zisele „tehnici de prelucrare" (temeni folosiți de traficanți), constând în violarea lor sistematică și în maltratarea victimelor tocmai pentru ca acestea să nu mai opună nici o rezistență și să devină astfel mai ușor de exploatat.

Alte forme de constrângere utilizate de făptuitor pentru realizarea acțiunilor de traficare se pot materializa în lipsirea de libertate a victimei (atunci când aceasta este sechestrată, ținută în captivitate și obligată să se supună pretențiilor traficantului), confiscarea documentelor victimei care astfel este lipsită de posibilitatea de a se deplasa în mod liber, servitutea pentru plata unei datorii întotdeauna exagerate și care reprezintă un mijloc pentru a ține victima în condiții de sclavie sau munca forțată, folosirea drogurilor de către traficanți pentru manipularea victimei.

Răpirea presupune luarea victimei de către traficanți de la locul unde se află, prin constrângere ori prin înșelare și ducerea ei, cu încălcarea voinței sale, în locul decis de aceștia, unde intră în stăpânirea lor.

În concret, femeile tinere cu insuficientă experiență de viață, naive și cu o educație precară, sunt atrase de către traficanți sub diverse pretexte în locuri izolate sau puțin circulate unde, prin diverse metode – administrarea de narcotice, uzul de forță, amenințare ori alte procedee de intimidare – sunt constrânse să dea curs cererilor traficanților.

În unele situații, răpirea se realizează prin seducerea femeilor tinere de către traficanți cu false promisiuni de căsătorie în străinătate, unde odată ajunse, sunt exploatate chiar de către cei care le-au captat încrederea ori sunt vândute ca niște mărfuri.

Frauda ca mijloc de realizare a elementului material al infracțiunilor de trafic de persoane semnifică actul ori actele de rea credință săvârșite de făptuitor, de obicei pentru a obține un avantaj material prin încălcarea drepturilor altei persoane. Conform definițiilor folosite în majoritatea jurisdicțiilor penale, frauda este un termen mai îngust sau mai specific și poate fi inclus în noțiunea de înșelăciune.

Înșelăciunea reprezintă un procedeu frecvent folosit de traficanți pentru a convinge victimele să accepte propunerile lor și se materializează în activități de inducere a acestora în eroare prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, ca, de exemplu, amăgirea victimei prin false promisiuni privind locuri de muncă în străinătate foarte bine plătite și care nu necesită o pregătire specială. De cele mai multe ori, traficantul dă asigurări victimei – care provine, de obicei din zone ori localități defavorizate, are un nivel redus de pregătire, nu vorbește limbi străine și este discriminată acasă și, eventual, la locul de muncă - că-i va facilita obținerea unei slujbe în străinătate, se va ocupa de transportul

Scanned with OKEN Scanner

ei, de cazare și de procurarea actelor necesare deplasării. În acest context, traficantul oferă totodată sprijin financiar victimei, convenind cu ea ca banii să-i fie restituiți după angajare. Odată ajunsă în țara de destinație, victima este prinsă într-un lanț al datoriilor, fiind obligată să muncească în cu totul alte condiții decât cele promise de traficant, ori constrânsă să practice prostituția, aceasta în cazul în care nu este transmisă altor persoane în vederea exploatării.

Prin *abuzul de autoritate* se înțelege folosirea, exercitarea în exces, ori cu încălcarea legii ori a normelor specifice, a puterii, a influenței de orice natură, instituțională sau nu, pe care o persoană o are asupra alteia (de ex. autoritatea părintelui asupra copilului sau a tutorelui față de minor, a preotului asupra enoriașului său, dar și instituțională rezultată din funcționarea unor organisme însărcinate cu ocrotirea unor anume categorii de persoane ș. a.)[17].

Reținerea acestui element circumstanțial presupune preexistența unei relații speciale privitoare la raporturile dintre victimă și o terță persoană care, în calitatea pe care o deține, are înrâurire ori ascendent asupra acesteia, aspecte care sunt speculate de făptuitor în scopul traficării victimei.

Profitarea de imposibilitatea unei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința reprezintă unul din mijloacele prin care se săvârșesc acțiunile de traficare a unei persoane, constituind un element circumstanțial care agravează fapta atunci când victima este minoră.

Profitarea de imposibilitatea persoanei de a se apăra sau de a-și exprima voința presupune abuzarea de către făptuitor de o anumită stare ori situație specială în care se află victima și datorită căreia aceasta este incapabilă să opună vreo rezistență.

Imposibilitatea persoanei de a se apăra semnifică incapacitatea sa fizică de a se împotrivi acțiunii făptuitorului și care poate fi determinată de o boală, infirmitate, stare de leșin, oboseală extremă, intoxicație cu alcool sau alte substanțe.

Se află în imposibilitate de a-și exprima voința persoana care, datorită stării ori situației în care se găsește, nu își poate da acordul ori manifesta dezacordul față de activitatea desfășurată de traficant.

Starea ori situația ce împiedică persoana să își dirijeze în mod liber actele de conduită poate avea aceleași cauze care generează și imposibilitatea persoanei de a se apăra, însă uneori pot fi determinate și de anumite afecțiuni ale acesteia (alienare mintală, stări schizofrenice).

Pentru a fi reținută această modalitate de realizare a elementului material al infracțiunii, este indiferent dacă victima se afla în stare de neputință de a se apăra ori de a-și exprima voința datorită acțiunii făptuitorului, a altor persoane ori independent de activitatea acestora.

Oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani sau alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acesteia reprezintă alte mijloace prin care poate fi realizat elementul material al laturii obiective a traficului de persoane.

Oferirea constă în acțiunea făptuitorului de pune la dispoziție, a înfățișa, a prezenta, a dărui, a propune altei persoane să primească bani sau alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane, în

---

[17] H. Diaconescu, *Infracțiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu acestea*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 518.

Scanned with OKEN Scanner

scopul exploatării acesteia. În această modalitate, fapta constituie infracțiune chiar dacă cel căruia i s-au oferit banii ori foloasele nu le-a acceptat.

Darea semnifică remiterea efectivă a banilor sau a altor foloase de natură materială.

Acceptarea reprezintă încuviințarea expresă sau tacită privind primirea banilor sau altor foloase în scopul obținerii consimțământului persoanei care poate influența potențiala victimă a traficului să dea curs solicitărilor făptuitorului.

Primirea constă în acțiunea de a intra efectiv în posesia a banilor ori foloaselor destinate obținerii consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane.

Oricare dintre aceste modalități trebuie să aibă ca obiect bani sau alte foloase (avantaje de ordin patrimonial sau nepatrimonial) și care reprezintă o răsplată pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării.

Persoana care are autoritate asupra unei alte persoane - și care, în cele mai multe situații, are calitatea de părinte al acesteia – are aptitudinea de a o influența în luarea deciziilor sale datorită naturii speciale a relațiilor dintre ele.

Aspecte privind folosirea acestui procedeu de către făptuitor în scopul traficării victimei se regăsesc în speța următoare:

Prin sentința penală nr. 585 din 8 octombrie 2003, Tribunalul Constanța a condamnat pe inculpații R.B. și G.J. pentru săvârșirea infracțiunilor de trafic de minori și trafic de persoane prevăzute în art. 13 alin. (1), (3) și (4) și în art. 12 alin. (1) și alin. (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001.

Instanța a reținut că, la 10 mai 2002, inculpatul G.J. s-a deplasat în orașul Năvodari și, interesându-se despre existența unor copii cu handicap, a fost îndrumat la familia minorei B.M.

Minora, care avea o infirmitate la picior, a acceptat oferta inculpatului de a o duce în străinătate la cerșit, cu condiția de a fi însoțită de sora sa B.A.

Inculpatul a convins-o pe mama celor două surori, B.C., să fie de acord cu plecarea acestora, dându-i bani și bunuri.

În realizarea scopului propus, inculpatul G.J. a dus pe minoră și pe sora acesteia, precum și pe mama lor, la autorități pentru îndeplinirea formalităților de obținere a pașapoartelor. Inculpatul R.B. a achitat taxele pentru eliberarea pașapoartelor, pe care, apoi, le-au reținut cei doi inculpați.

La 15 iulie 2002, inculpatul R.B. a fost reținut la frontieră, încercând să scoată din țară pe B.M. și B.A.

Curtea de Apel Constanța, prin decizia penală nr. 354/P din 7 noiembrie 2003, a respins apelurile inculpaților.

Recursurile declarate de inculpați au fost respinse ca nefondate prin decizia nr. 593 din 30 ianuarie 2004[18] pronunțată de Înalta Curte de Justiție și Casație, secția penală, care a reținut în considerente următoarele:

Art. 13 din Legea nr. 678/2001 prevede că "recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea sau primirea unei persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani, în scopul exploatării acesteia, constituie infracțiunea de trafic de minori."

[18] www.scj.ro

Scanned with OKEN Scanner

Art. 12 alin. (1) din aceeași lege, referindu-se la victime majore, condiționează existența infracțiunii de trafic de persoane de o activitate prealabilă de recrutare, transportare, transferare, cazare sau primire a unei persoane, prin amenințare, violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, prin abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane.

Art. 2 pct. (2) lit. b) din Legea nr. 678/2001 prevede că prin exploatare se înțelege „ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire", iar lit. e) a aceluiași articol prevede că" efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului" constituie, de asemenea, o formă de exploatare, prin "aservire" în sensul textului citat înțelegându-se "acțiunea de a supune."

Or, odată ajunse în străinătate, cele două surori, lipsite de acte de identitate, într-o țară a cărei limbă nu o cunosc, s-ar fi putut întreține numai din expediente, prin cerșit pentru inculpatul R.B.

Fapta celor doi inculpați întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane, în condițiile în care recrutarea persoanei majore B.A., în scopul exploatării, s-a făcut cu consimțământul persoanelor care au autoritate asupra acesteia - părinții fetei - cărora inculpații le-au dat bani și bunuri, promițându-le, totodată, că le vor trimite jumătate din banii câștigați din cerșit de fiicele lor.

Prin urmare, în cauză sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunilor de trafic de minori și trafic de persoane, motiv pentru care recursurile inculpaților au fost respinse.

Pentru existența infracțiunii de trafic de persoane în varianta tip prevăzută de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 sau în formele agravate reglementate în art. 13 alin. (2) și (3) din Legea nr. 678/2001, este necesar ca activitatea infracțională desfășurată de făptuitor în raport de victimă să fie realizată prin cel puțin unul dintre mijloacele expres prevăzute de lege, în caz contrar fiind exclusă antrenarea răspunderii sale penale pentru vreuna dintre aceste infracțiuni.

În acest sens s-a pronunțat Curtea de Apel Timișoara care, prin decizia penală nr. 219/A din 22 mai 2002[19], a admis apelurile declarate de inculpați împotriva sentinței penale nr. 80 din 1 aprilie 2002 a Tribunalului Arad prin care s-a dispus condamnarea inculpatului R.H. la 7 ani închisoare, pentru infracțiunea de trafic de persoane, prevăzută de art. 12 alin. (1) și (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001, la 4 ani închisoare, pentru proxenetism și contopirea pedepselor aplicate inculpatului în pedeapsa cea mai grea, care au fost sporite cu un an și 6 luni închisoare, rezultând pedeapsa de executat de 8 ani și 6 luni închisoare.

În baza art. 12 alin. (1) și (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001 au fost condamnați inculpații: L.P. și C.M. la câte 6 ani închisoare, pentru trafic de persoane și 5 ani interzicerea drepturilor, prevăzute de art. 64 lit. a), c) și e) C. pen., privind pe inculpatul C.M și în baza art. 329 alin. (1) C. pen., art. 75 lit. a) C. pen., prin completarea încadrării juridice din rechizitor, la câte 3 ani închisoare, pentru

[19] Nepublicată.

Scanned with OKEN Scanner

proxenetism şi 5 ani interzicerea drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a), c) şi e) C. pen., privind pe inculpatul C.M, pedepsele aplicate inculpaţilor fiind contopite în pedeapsa cea mai grea, care a fost sporită cu un an şi 6 luni, rezultând pedeapsa de executat, de câte 7 ani şi 6 luni închisoare şi 5 ani interzicerea drepturilor, prevăzute de art. 64 lit. a), c) şi e) C. pen., privind pe inculpatul C.M.

Pe durata şi în condiţiile prevăzute de art. 71 C. pen., s-a interzis inculpaţilor exercitarea drepturilor prevăzute de art. 64 C. pen, iar în temeiul art. 350 C. proc. pen., s-a menţinut starea de arest a inculpaţilor.

S-a făcut în cauză aplicarea disp. art. 88 C. pen., iar în temeiul art. 117 C. pen., s-a interzis inculpaţilor R.H. şi L.P. dreptul de a rămâne pe teritoriul României.

În baza art. 19 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 s-a dispus confiscarea de la inculpatul C.M. în favoarea statului a sumei de 20.000 şilingi austrieci ori a contravalorii acesteia.

Pentru a hotărî astfel, instanţa de fond a reţinut următoarele:

În cursul lunii mai 2001, inculpatul R.H., cetăţean austriac şi patron al unei firme de construcţii şi a barului de noapte B.B. din oraşul Graz - Austria, prin intermediul inculpatului L.P. l-a cunoscut pe inculpatul C.M., zis "C." Acesta din urmă s-a oferit să-i recruteze inculpatului R.H., tinere din România pentru dans şi striptease la barul de noapte, precum şi pentru practicarea prostituţiei. În acest sens, inculpatul C.M. le-a recrutat pe numitele K.A.M. din Brăila şi A.E. din judeţul Vaslui, şi care urmau să-i plătească inculpatului C.M. jumătate din câştigul lor. La data de 14 iunie 2001, după obţinerea vizelor şi a dreptului de muncă de la Ambasada Austriei din Bucureşti, numitele K.A.M. şi A.E., au fost transportate de către inculpatul C.M. la Budapesta, unde au fost preluate de către inculpatul R.H. care le-a transportat ulterior la barul de noapte B.B. din Graz şi cărora le-a oferit pentru dans şi striptease suma de 300 dolari S.U.A. lunar. În acest bar, inculpatul le-a cerut să întreţină raporturi sexuale cu diferiţi clienţi contra sumei de 1200 şilingi austrieci, din care inculpatului R.H. îi revenea suma de 400 de şilingi. Potrivit înţelegerii cu inculpatul C.M., martorele K.A.M. şi A.E. în luna decembrie 2001, la întoarcerea în România, i-au achitat acestuia suma de 20.000 şilingi austrieci.

Potrivit înţelegerii cu inculpatul R.H., în perioada decembrie 2001 - ianuarie 2002, inculpatul C.M. a recrutat şi alte fete din România, respectiv din judeţele Vaslui şi Brăila, pentru a le trimite la barul B.B. din Graz în acelaşi scop. Bunăoară, inculpatul C.M., le-a recrutat pe numitele N.C.M. din Vaslui, P.C. din com. Ibăneşti, jud. Vaslui, R.P. din mun. Vaslui si K.R. din Brăila, sora martorei K.A.M. Inculpatul C.M. le-a transportat pe aceste fete în data de 14 ianuarie 2002 la Arad şi potrivit înţelegerii, acesta urma să primească din sumele realizate de către martore, jumătate. În municipiul Arad, fetele au fost aşteptate de către inculpatul L.P. împreună cu inculpatul R.H. în staţia C.F.R. după care au fost cazate la Hotelul R. şi ulterior transportate de către cei doi inculpaţi, inculpatul L.P. cu autoturismul marca AUDI A 4 şi R.H. cu autoturismul marca Opel Vectra, înspre punctul de trecere a frontierei Nădlac în direcţia Graz din Austria. La P.P.F. Nădlac, la ieşirea din tară, călătoria inculpaţilor şi a celor şase fete a fost întreruptă.

La individualizarea pedepselor aplicate inculpaţilor, instanţa a avut în vedere periculozitatea socială a faptelor comise apreciată în concret, urmările socialmente periculoase ale faptelor comise precum şi persoana inculpaţilor.

Scanned with OKEN Scanner

Împotriva sentinței au declarat apel inculpații, criticând-o pentru nelegalitate și netemeinicie.

Inculpații R.H. și L.P. au solicitat achitarea, pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 12 din Legea nr. 678/2001, întrucât fapta nu există, iar cu privire la pedepsele aplicate în conformitate cu art. 329 alin. (1) C. pen., au solicitat aplicarea dispozițiilor art. 81 C. pen.

Inculpatul C.M., prin apărătorul său, a solicitat reducerea pedepsei aplicate.

Prin decizia penală nr. 219/A din 22 mai 2002, Curtea de Apel Timișoara a admis apelurile declarate de inculpați, a desființat sentința atacată și a dispus următoarele:

În baza art. 11 pct. 2 lit. a) și art. 10 alin. (1) lit. a) C. proc. pen., a achitat pe cei trei inculpați, pentru infracțiunea de trafic de persoane, prevăzută de art. 12 alin. (1) și (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001.

În baza art. 329 alin. (1) C. pen., cu aplicarea art. 73 lit. a) C. pen., i-a condamnat pe cei trei inculpați la pedeapsa de câte 3 ani închisoare cu interzicerea drepturilor, prevăzute de art. 64 C. pen., pe durata și în condițiile art. 71 C. pen.

În baza art. 81 C. pen., a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicată inculpaților L.P. și R.H., stabilind un termen de încercare de 2 ani plus durata pedepsei cu consecințele prevăzute de art. 83 C. pen.

A dispus punerea de îndată în libertate a inculpaților L.P. și R.H., dacă nu sunt arestați în altă cauză și a dedus din pedepse arestul preventiv la zi.

A înlăturat aplicarea art. 117 C. pen., privind dreptul de a rămâne pe teritoriul României pentru inculpații R.H. și L.P. și a confiscat de la inculpatul C.M. suma de 20.000 șilingi, în favoarea statului.

Pentru a pronunța această decizie, instanța de control judiciar a motivat în esență că, tribunalul a greșit atunci când a reținut în sarcina inculpaților săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane, întrucât nu s-a dovedit că fapta a fost comisă în modalitățile cerute de legiuitor, că față de împrejurările în care a fost comisă infracțiunea de proxenetism, respectiv activitatea propriu zisă de racolare și recrutare a persoanelor pentru practicarea prostituției nu a fost desfășurată de inculpații R.H. și L.P. pe teritoriul României, ci de celălalt coinculpat C.M., pedepsele aplicate celor doi pot fi executate și fără privare de libertate și, în fine, că în mod greșit prima instanță a dispus măsura expulzării atâta vreme cât inculpatul L.P. este cetățean român, iar față de inculpatul R.H. aceasta nu este oportună.

Împotriva acestei decizii, în termen legal, au declarat recurs Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Timișoara și inculpatul R.H.

În motivele scrise, Parchetul a formulat următoarele critici:

S-a susținut că prin soluția de achitare a inculpaților pentru infracțiunea de trafic de persoane, instanța a făcut o greșită aplicare a prevederilor art. 12 alin. (1), raportat la alin. (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001; că pedepsele au fost greșit individualizate, fiind nesocotite dispozițiile art. 72 C. pen., că în mod nejustificat nu s-a făcut aplicarea dispozițiilor art. 117 C. pen., față de inculpații L.P. și R.H., fiind cetățeni austrieci, și că hotărârea este nelegală și pentru că instanța a omis să facă aplicarea dispozițiilor art. 64 C. pen., față de inculpatul C.M.

Inculpatul R.H. nu și-a motivat în scris recursul declarat, însă oral, prin apărător, a solicitat menținerea hotărârii pronunțată de instanța de apel.

Scanned with OKEN Scanner

Recursul declarat de Parchet a fost admis prin decizia nr. 3.317 din 7 iulie 2003[20] pronunțată de Înalta Curte de Justiție și Casație, secția penală, pentru următoarele considerente:

Astfel, în conformitate cu dispozițiile art. 117 C. pen., expulzarea poate fi dispusă numai asupra cetățeanului străin sau a persoanei fără cetățenie, care nu are domiciliul în țară, dacă a comis o infracțiune pe teritoriul țării.

Prin urmare, această măsură de siguranță are ca scop prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni prin înlăturarea stării de pericol.

Or, în speță se constată că, în ceea ce-l privește pe inculpatul R.H. se impune menținerea măsurii de siguranță dispusă de prima instanță, având în vedere că rămânerea acestuia pe teritoriul României creează pericolul săvârșirii unor fapte identice cel puțin atâta vreme, cât în țara de origine acestea nu sunt incriminate, situație în care pentru acest motiv recursul declarat de Parchet urmează a fi admis.

Referitor la celălalt coinculpat L.P., pentru care s-a cerut de asemenea mentinerea măsurii expulzării, fiind considerat cetățean austriac, din declarația existentă, Curtea constată că, într-adevăr acesta a dobândit și cetățenia statului austriac, fiind stabilit în Austria din anul 1990, dar și-a menținut și cetățenia română, fiind născut în România, situație în care, dispozițiile art. 117 C. pen., nu-i sunt aplicabile.

În ceea ce privește critica Parchetului referitoare la omisiunea instanței de apel, de a aplica inculpatului C.M. pedeapsa complimentară a interzicerii unor drepturi conform art. 64 C. pen., este de asemenea întemeiată.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 65 alin. (2) C. pen., aplicarea pedepsei interzicerii unor drepturi este obligatorie, când legea prevede această pedeapsă, iar infracțiunea prevăzută de art. 329 C. pen., pentru care inculpatul C.M. a fost condamnat prevede această sancțiune.

Cum instanța de apel a omis să aplice inculpatului C.M. și această sancțiune, hotărârea este nelegală, situație în care și pentru acest motiv, recursul declarat de Parchet va fi admis urmând a i se aplica inculpatului pedeapsa complimentară a interzicerii drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a) și b) C. pen., pe timp de 2 ani.

Referitor la celelalte critici formulate de Parchet, instanța le apreciază nefondate urmând a le respinge pentru următoarele considerente:

Cu privire la soluția de achitare a celor trei inculpați pentru infracțiunea de trafic de persoane, Curtea Supremă constată că, în mod legal, instanța de apel a observat că în raport de situația de fapt reținută în baza probatoriului administrat la dosarul cauzei și dispozițiile legale, nu se poate reține în sarcina inculpaților săvârșirea acestei infracțiuni.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001, „constituie infracțiunea de trafic de persoane recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violența sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase prin obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul

[20] www.scj.ro

Scanned with OKEN Scanner

exploatării acestei persoane și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi".

Totodată, în art. 2 pct. 2 din același act normativ, sunt definiți termeni și expresiile folosite de norma incriminatoare.

Astfel, prin „trafic de persoane" se înțelege faptele prevăzute la art. 12 și art. 13 din această lege, iar prin „exploatarea unei persoane" se înțelege printre altele și „obligarea acelei persoane la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală".

Or, din declarațiile martorilor audiați în cauză, mai precis a femeilor care au fost transportate în Austria, rezultă că acestea au mers de bunăvoie și că asupra lor, inculpații nu au exercitat nici un fel de formă de constrângere ori înșelăciune, situație în care dispozițiile art. 12 din Legea nr. 678/2001 nu sunt aplicabile.

În ceea ce privește ultima teză a acestei infracțiuni, în mod corect a observat instanța de apel că, săvârșirea în această modalitate presupune existența unei a treia persoane care, în virtutea autorității sale, ar putea să convingă o altă persoană în scopul exploatării, ceea ce în speța de față nu este cazul.

În consecință, pentru considerentele mai sus expuse, secția penală a Curții Supreme de Justiție în temeiul dispozițiilor art. 385^{15} pct. 2 lit. d) și respectiv dispozițiile art. 385 pct. 1 lit. b) C. proc. pen., a admis recursul declarat de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Timișoara numai cu privire la înlăturarea măsurii expulzării prevăzută de art. 117 C. pen., față de inculpatul R.H. și a omisiunii interzicerii drepturilor, prevăzute de art. 64 lit. a) și b) C. pen., în ceea ce-l privește pe inculpatul C.M. și a respins ca nefondat recursul declarat de inculpatul R.H., cu obligarea acestui inculpat la plata cheltuielilor judiciare către stat conform art. 192 alin. (2) C. proc. pen.

II. 2. Exploatarea unei persoane

Legea nr. 678/2001 definește noțiunea de exploatare a unei persoane, art. 2 din acest act normativ având următorul conținut:

„Prin exploatarea unei persoane se înțelege:

a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate;

b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

c) obligarea la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală;

d) prelevarea de organe;

e) efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului."

Raportat la aceste prevederi legale, scopurile traficului includ, dar nu se limitează la: munca în condiții de sclavie, munca în contul datoriilor, prostituția

Scanned with OKEN Scanner

forţată, cerşitul, turismul sexual, pornografia, utilizarea victimei în scopuri criminale, contrabanda, adopţiile ilegale, mariajul forţat, prelevarea de organe.

a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forţat ori cu încălcarea normelor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate;

Modificările aduse art. 2 pct. 1[21] din Legea nr. 678/2001 prin O.U.G. nr. 79/ 2005 au instituit condiţii alternative şi nu cumulative, raportat la exploatarea muncii unei persoane, victimă a traficului, care se realizează atât prin executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forţat, cât şi prin executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii cu încălcarea normelor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate.

Convenţia privind munca forţată şi obligatorie, adoptată de Organizaţia Internaţională a Muncii la 28 iunie 1930, care a intrat în vigoare la 1 mai 1932, prevede în art. 2 parag. 1, că munca forţată şi obligatorie „înseamnă orice muncă sau serviciu pretins unei persoane sub ameninţarea unei pedepse oarecare şi pentru care acea persoană nu s-a oferit de bună voie".

Convenţia Organizaţiei Internaţionale a Muncii privind abolirea muncii forţate (nr. 105) din 25 iunie 1957, care a intrat în vigoare la 17 ianuarie 1959, prevede în art. 1 că statele ce ratifică această convenţie se angajează să abolească munca forţată sau obligatorie şi să nu recurgă la ea sub nici o formă : „a) ca măsură de constrângere sau de educaţie politică ori ca sancţiune la adresa persoanelor care au exprimat sau exprimă anumite opinii politice sau îşi manifestă opoziţia ideologică faţă de ordinea politică, socială sau economică stabilită; b) ca metodă de mobilizare şi de utilizare a mâinii de lucru, în scopul dezvoltării economice; c) ca măsură de disciplină a muncii; d) ca pedeapsă pentru participarea la greve; e) ca măsură de discriminare rasială, socială, naţională sau religioasă".

Codul penal român incriminează în art. 191 C. pen. infracţiunea de supunere la muncă forţată sau obligatorie, constând în fapta de a supune o persoană, în alte cazuri decât cele prevăzute de dispoziţiile legale, la prestarea unei munci contra voinţei sale sau la o muncă obligatorie.

Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului[22], cu modificările şi completările ulterioare aduse prin Hotărârea nr. 2393/2004[23], conţine prevederi privind protecţia copilului împotriva exploatării economice şi consacră în art. 87 alin (1) dreptul acestuia de a fi protejat sub acest aspect, în sensul că „nu poate fi constrâns la o muncă ce comportă un risc potenţial sau care este susceptibilă sa îi compromită educaţia ori să îi dăuneze sănătăţii sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale ori sociale". Totodată, acelaşi act normativ prevede în art.87 alin (2) că „este interzisă orice practică prin intermediul căreia un copil este dat de unul sau de ambii părinţi ori de reprezentantul lui legal în schimbul unei recompense sau nu, în scopul exploatării copilului sau a muncii acestuia".

---

[21] În vechea reglementare, art. (2) pct. 1 avea următorul conţinut: "*executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forţat, cu încălcarea normelor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate;*"

[22] M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004

[23] M. Of. nr. 1270 din 29 decembrie 2004

Scanned with OKEN Scanner

În contextul dispozițiilor cuprinse în aceste instrumente juridice, exploatarea prin muncă presupune obligarea unei persoane să desfășoare o anumită activitate lucrativă împotriva voinței sale ori în condiții improprii privind natura muncii, normarea acesteia, timpul de muncă, remunerarea ei, asigurările sociale.

Victimele traficului sunt obligate prin diferite tehnici coercitive, de la violență fizică, intimidare, șantaj ori abuzuri sexuale până la sclavie pentru datorii să lucreze ore îndelungate pentru salarii mici și în condiții grele ori chiar periculoase în construcții, alimentație, industria hotelieră, în sere ori în aria serviciilor casnice (curățenie sau îngrijirea unor persoane la domiciliu).

Adeseori exploatarea economică vizează copiii, aceștia fiind preferați datorită faptului că pot fi ușor manipulați, nu creează în general probleme datorită vârstei (sunt plătiți mult sub nivelul forței de muncă calificate, nu-și cunosc drepturile și nu pot reclama abuzurile), nu au nevoie de acte – contract de muncă, asigurări de sănătate, carte de muncă – și presupun cheltuieli reduse sub aspectul cazării și hranei.

În cele mai multe cazuri copiii sunt induși în eroare că vor desfășura munci legale în străinătate, fiind încurajați în acest sens chiar de către părinți, lucru care însă nu se întâmplă când minorii ajung în țara de destinație. Acolo, în contextul în care nu au resurse financiare, nu au unde locui și sunt lipsiți de orice protecție, aceștia sunt nevoiți să accepte condițiile impuse de traficanți - care de cele mai multe ori au avansat sume de bani pentru acte, transport ori pentru pretinsa perfectare a documentelor de angajare – și astfel execută munci forțate. Traficarea copiilor din categoria de vârstă 15-18 ani presupune cele mai mici riscuri pentru traficanți, deoarece actele lor pot fi cu ușurință falsificate, prin schimbarea vârstei și totodată această categorie de victime aduce cele mai mari câștiguri pentru traficanți.

b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

Articolul 1 din Convenția privind sclavia, semnată la Geneva, la 25 septembrie 1926[24] și definește sclavia ca fiind „statutul sau condiția unei persoane asupra căreia este exercitată oricare putere sau toate puterile atașate dreptului de proprietate".

Convenția suplimentară cu privire la abolirea sclaviei, traficului de sclavi și a instituțiilor și practicilor similare sclaviei[25] enumeră în articolul 1 următoarele instituții și practici asemănătoare sclaviei:

– servitutea pentru datorii;

– aservirea, constând în supunerea unei persoane să locuiască într-un spațiu impus de o altă persoană și să presteze anumite activități determinate, fără a i se oferi posibilitatea de a-și schimba condiția;

– mariajul forțat, situație în care victimei nu i se lasă posibilitatea de a exprima liberul consimțământ la încheierea căsătoriei;

– cedarea unei femei către o altă persoană, de către soț, familie ori comunitate, cu titlu oneros, sau în alt mod;

– transmiterea unei femei prin succesiune, unei alte persoane, la moartea soțului;

– vânzarea unui copil sau unui adolescent care are mai puțin de 18 ani, fie de către rude ori membrii comunității.

---

[24] Ratificată de România prin Decretul nr. 988 din 1931

[25] Ratificată de România prin Decretul nr. 375 din 1957

Scanned with OKEN Scanner

În Codul penal român este incriminată în art. 190 C. pen. infracțiunea de sclavie, fiind pedepsită fapta constând în punerea sau ținerea unei persoane în stare de sclavie, precum și traficul de sclavi.

În cazul traficului de ființe umane, victimele sunt transformate de către traficanți, din persoane libere, într-un simplu obiect al dreptului de proprietate, la fel ca orice alt bun, fiind tratate ca o marfă care aduce venit.

Starea de sclavie semnifică dependența totală și necondiționată a unei persoane față de o altă persoană în stăpânirea căreia se află și care exercită asupra ei prerogativele dreptului de proprietate, în sensul că o are în posesie, o folosește și poate oricând să o înstrăineze.

Împrumuturile sunt o tactică frecvent folosită de traficanți pentru a ține în robie femeile tinere sub pretextul întoarcerii datoriei acumulate. Tinerele suferă din cauza abuzului fizic și psihologic, violurilor repetate și a amenințărilor la adresa lor și a familiilor lor. Acestea sunt doar unele din tehnicile de constrângere utilizate de traficanți pentru a le face pe fete sa coopereze. Datoria femeii față de traficant crește din cauza tratamentului medical, cazării, vinderii altui "patron" etc. Întoarcerea datoriei e tot mai dificilă și tânăra este silită să continue să presteze serviciile impuse de traficant pentru a diminua datoria.

c) obligarea la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală;

Traficul de ființe umane în scopul exploatării sexuale reprezintă cea mai frecventă și importantă formă a traficului, cu un ritm rapid de dezvoltare, deoarece aduce cele mai mari profituri traficanților, fiind exprimată adeseori de către aceștia ideea că femeile și fetele sunt mai ușor transportabile decât o cantitate oarecare de cocaină sau heroină, iar o femeie poate fi vândută și revândută de mai multe ori, pe când drogurile pot fi vândute numai o singură dată. Pe de altă parte, controlul deținut asupra unei femei reprezintă o sursă de venit sigură și pe termen lung.

Exploatarea sexuală a persoanei presupune obținerea în mod abuziv de către traficant a unui profit material sau de altă natură prin obligarea unei alte persoane la practicarea prostituției sau a altor activități ori servicii sexuale.

De regulă, femeile tinere sunt ademenite peste hotare cu promisiuni de a fi angajate în slujbe de chelnerițe, menajere sau dansatoare, însă odată ajunse la destinația finală, sunt obligate să se prostitueze, fiind vândute uneori de câteva ori. De cele mai multe ori, victimele sunt deposedate de acte, sunt plasate într-un mediu de izolare fizică și socială unde sunt supuse în mod sistematic abuzului și degradării umane. Metodele de intimidare și umilire sunt din cele mai diverse și mai crude, incluzând violul, tortura, amenințările cu moartea, bătăile, captivitatea, foamea. Supuse acestui regim de exploatare, victimele sunt vândute în mai multe rânduri, astfel devenind sclave.

Exploatarea sexuală se desfășoară în spațiile controlate de traficanți, în baruri, cluburi de noapte, hoteluri, saloane de masaj ori locuințele unde sunt ținute victimele care sunt permanent supravegheate.

Scopul traficanților este de a obține sume cât mai mari de bani din exploatarea victimelor pe o perioadă cât mai îndelungată de timp.

Scanned with OKEN Scanner

Obligarea la practicarea prostituției constituie forma de exploatare cel mai des întâlnită și presupune constrângerea victimelor traficului să întrețină relații sexuale cu alte persoane, în scopul obținerii de avantaje materiale pentru traficant.

Prostituția presupune oferirea de bună voie de către o persoană a serviciilor sexuale pentru a-și procura mijloacele de existență, însă traficul de ființe umane în scopul exploatării prin obligarea la practicarea prostituției constă în aceea că victimele mai întâi sunt recrutate prin diverse mijloace de către traficanți – manipulare, violență, înșelăciune sau răpire - după care sunt vândute și forțate de cei în stăpânirea cărora intră să presteze servicii sexuale.

Victima este într-o țară străină, izolată, aflându-se în imposibilitatea de a comunica cu cei apropiați, fără documente de identitate care i-au fost luate de către traficanți, este dezorientată datorită schimbărilor permanente de adrese sau de localitate, este supusă unor abuzuri fizice și sexuale repetate, nu poate cere ajutorul poliției pentru că se teme de consecințe, este obligată să ofere servicii sexuale periculoase, riscă să se îmbolnăvească lucrând zilnic cu un număr mare de ore, este în imposibilitate de a alege identitatea, numărul de „clienți" ori tipul de activitate sexuală și este supusă unui regim de amenințări și represalii îndreptate împotriva ei sau familiei ei, situație în care în foarte puține cazuri victima încearcă să evadeze.

Victima sau victimele - femei, bărbați și copii – sunt practic înrobite și transformate în obiecte sexuale, aflate la bunul plac al exploatatorilor traficanți care, prin metodele de constrângere dintre cele mai diverse, incluzând violența fizică și verbală, șantajul, teroarea psihică, le umilesc și le depersonalizează.

De exemplu, în unele cazuri, pentru a determina anumite persoane minore să practice prostituția, traficanții le-au atras în anumite locații (apartamente sau camere de hotel) unde le-au constrâns să întrețină raporturi sexuale urmate de acte de perversiune, context în care acestea erau fotografiate sau filmate, apoi amenințate cu difuzarea imaginilor pe Internet ori prezentarea lor părinților sau în școlile unde victimele erau eleve.

Alteori, unele femei sunt convinse de către traficanți să plece în străinătate pentru a lucra ca prostituate, primind asigurări că vor fi bine plătite, astfel încât pleacă de bună voie, însă chiar dacă ele conștientizează pentru ce tip de activități vor fi angajate, respectiv prostituția, nu este exclus să devină victime ale traficului, deoarece, chiar dacă sunt la curent cu natura lucrului, ar putea fi induse în eroare (prin înșelăciune, impunere, etc.) cu privire la condițiile de lucru.

Obligarea la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice constituie o altă formă de exploatare sexuală și constă în determinarea prin constrângere a victimei să participe la crearea produselor pornografice (filme, casete video, reviste, fotografii, imagini computerizate) prin adoptarea unui comportament sexual explicit, real sau simulat.

Uneori, victimele sunt forțate să participe la ședințe foto și de înregistrări video cu conținut pornografic, după ce în prealabil au fost selectate de către clienți pe baza fotografiilor din albumele de prezentare a ofertelor anume pregătite de traficanți în acest scop.

Scanned with OKEN Scanner

Legea nr. 196 din 13 mai 2003 privind prevenirea și combaterea pornografiei[26] definește în art. 2 înțelesul termenilor de pornografie, acte cu caracter obscen și materiale cu caracter obscen, conținutul textului de lege enunțat fiind următorul:

„(1) În sensul prezentei legi, prin pornografie se înțelege actele cu caracter obscen, precum și materialele care reproduc sau difuzează asemenea acte.

(2) Prin acte cu caracter obscen se înțelege gesturi sau comportamente sexuale explicite, săvârșite individual sau în grup, imagini, sunete ori cuvinte care prin semnificația lor aduc ofensă la pudoare, precum și orice alte forme de manifestare indecentă privind viața sexuală, dacă se săvârșesc în public.

(3) Prin materiale cu caracter obscen se înțelege obiecte, gravuri, fotografii, holograme, desene, scrieri, imprimate, embleme, publicații, filme, înregistrări video și audio, spoturi publicitare, programe și aplicații informatice, piese muzicale, precum și orice alte forme de exprimare care prezintă explicit sau sugerează o activitate sexuală."

Protocolul facultativ al Convenției cu privire la drepturile copilului, privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat de România la 25.09.2001 și ratificat prin Legea nr. 470/2001[27] definește termenii de prostituția copiilor și pornografia infantilă, astfel:

„- prostituția copiilor reprezintă folosirea copiilor pentru activități sexuale, contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale;

- pornografia infantilă înseamnă orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale."

Prin obligarea persoanelor traficate la reprezentări pornografice sunt încălcate implicit și prevederile legale anterior menționate, situație în care, dacă activitatea infracțională desfășurată de traficanți se circumscrie conținutului constitutiv al infracțiunilor incriminate în aceste acte normative, ei vor răspunde penal și pentru aceste fapte.

d) prelevarea de organe;

Această formă de exploatare presupune ca traficantul să-și dirijeze acțiunile în scopul atragerii victimelor prin diferite promisiuni ori sub diferite pretexte în țara de destinație și obligarea lor prin diverse metode coercitive să consimtă să-și doneze unele organe.

Victimelor – vulnerabile din punct de vedere economic și social datorită nivelului scăzut al educației, sărăciei, dorinței de a avea o viață mai bună și un loc de muncă în afara țării, lipsei oricărei informații cu privire la condițiile pentru angajarea în străinătate – li se promite de către traficant un loc de muncă în străinătate, în condiții mai mult decât avantajoase. Pentru a le capta încrederea, acesta își oferă sprijinul și se ocupă de efectuarea deplasării în țara de destinație, plătind eventual cheltuielile ocazionate, precum și de trecerea frontierei care multe ori are loc ilegal. Odată ajunse în străinătate, victimelor li se spune doar în ultimul moment că trebuie să renunțe la un organ, în cele mai multe cazuri la un rinichi, iar în caz de refuz sunt amenințate că vor fi lăsate în stradă fără documente, fără bani, pentru a fi prinse de poliție, circumstanțe în

---

[26] M. Of. nr. 342 din 20 mai 2003

[27] M. Of. nr. 601 din 25 septembrie 2001

Scanned with OKEN Scanner

care, într-o țară străină a cărei limbă nu o cunosc, fără acte de identitate, lipsite de resurse financiare, acestea cedează presiunii și acceptă să-și doneze organele.

Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 2 din 8 ianuarie 1998 privind prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane[28], prin prelevare se înțelege recoltarea de țesuturi și/sau organe umane sănătoase, morfologic și funcțional, în vederea realizării unui transplant, iar în alineatul 3 al aceluiași articol se arată că prin transplant de țesuturi și/sau organe umane se înțelege acea activitate medicală complexă care, în scop terapeutic, înlocuiește țesuturi și/sau organe umane compromise, morfologic și funcțional, din corpul unui subiect uman cu alte structuri similare, dovedite ca fiind sănătoase.

Articolul 2 prevede că prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane nu pot face obiectul vreunei tranzacții, iar prelevarea și transplantul de țesuturi și organe ca urmare a exercitării unei constrângeri de natură fizică sau morală asupra unei persoane fizice sunt interzise.

Prin traficarea persoanelor în scopul prelevării organelor sau țesuturilor umane, se încalcă implicit și aceste dispoziții legale, aducându-se atingere și altor valori sociale ocrotite de legea penală.

e) efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului;

Această formă de exploatare presupune antrenarea de către traficant a victimelor traficului de persoane în activități criminale, ele fiind determinate, prin constrângere, să comită diferite infracțiuni (cerșetorie, furturi din locuințe, furturi din buzunare, comercializarea drogurilor etc.) în interesul persoanelor sau grupurilor criminale care le impun. În unele situații, traficanții exploatează în special copiii care au vârsta sub limita celei care atrage responsabilitatea penală pentru faptele săvârșite, prin folosirea violenței, confiscarea documentelor, amenințările, victimele devenind adevărate instrumente ale crimei organizate.

În alte cazuri, femei tinere au fost racolate prin false oferte de muncă în străinătate pentru ca odată ajunse în țara de destinație să fie utilizate în calitate de mamă-surogat contrar voinței lor, ceea ce constituie o gravă violare a drepturilor și libertăților fundamentale ale unei persoane[29], la integritate fizică și psihică, dar și la libertatea de a opta și acționa liber, în deplină cunoștință de cauză.

II. 3. Consimţământul persoanei

Conform art.16 din Legea nr. 678/2001, consimțământul persoanei, victimă a traficului, nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului. Din perspectiva acestei dispoziții legale, rezultă voința legiuitorului de a sancționa infracțiunile de trafic de ființe umane independent de consimțământul victimei, fiind lipsită de orice relevanță exprimarea acestuia în contextul activității infracționale a traficanților.

---

[28] M. Of. nr. 8 din 13 ianuarie 1988

[29] Constituția României consacră în capitolul II (art. 22 – art. 53) drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei.

Scanned with OKEN Scanner

În cazul infracţiunii prevăzute în art. 12 alin. (1) care incriminează traficul de persoane majore, este subînţeleasă lipsa consimţământului victimei la vreuna dintre acţiunile desfăşurate de traficant, atât timp cât existenţa infracţiunii este condiţionată de utilizarea unor procedee de natură a înfrânge libertatea de a hotărî şi a acţiona a persoanei faţă de care se exercită acestea, mijloacele constrângătoare fiind susceptibile a vicia un eventual consimţământ care, obţinut în aceste circumstanţe, este afectat de violenţe, dol sau eroare esenţială.

În acest sens, este edificatoare următoarea speţă:

Prin sentinţa penală nr. 72 din 17 februarie 2004[30], Tribunalul Brăila a condamnat pe inculpatul J.N. pentru săvârşirea infracţiunii de trafic de persoane prevăzută în art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001.

Instanţa a reţinut că partea vătămată S.G., auzindu-l pe inculpat că urmează să plece la muncă în străinătate şi că poate să o ajute să muncească la un centru pentru îngrijirea copiilor cu deficienţe psihice, i-a cerut să o ajute să plece la muncă în străinătate. În acest scop, inculpatul a procurat formularele pentru obţinerea paşaportului, a plătit taxele necesare, a cumpărat biletul de călătorie pentru partea vătămată, a dat acesteia 300 dolari SUA şi 200 de Euro necesari la frontieră şi a îndrumat-o în vederea întâlnirii, în străinătate, cu C.P. Inculpatul a cerut părţii vătămate să-i trimită în ţară sumele cheltuite de el şi jumătate din salariul pe care-l va obţine pe 3 luni.

Ajungând în străinătate partea vătămată a fost cazată într-un club, în scopul practicării prostituţiei, fiindu-i luat paşaportul. Încercând să părăsească cât mai repede clubul şi întrucât nu avea bani, victima l-a contactat pe inculpat, care a sfătuit-o să rămână la club pentru că nu va primi paşaportul decât după ce-i va restitui banii cheltuiţi pentru plecarea ei, iar pentru a-i câştiga, a îndemnat-o la practicarea prostituţiei şi a atenţionat-o asupra consecinţelor pe care le pot suporta părinţii ei dacă cere ajutorul poliţiei.

Prin decizia penală nr. 197 din 31 martie 2004, Curtea de Apel Galaţi a admis apelul procurorului şi a majorat pedeapsa aplicată inculpatului.

Recursul declarat de inculpat, cu motivarea că părţii vătămate nu i s-a asigurat apărarea din oficiu şi că faptei i s-a dat o greşită încadrare juridică, a fost respins ca nefondat, prin decizia nr. 5847 din 09 noiembrie 2004[31] pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie care a reţinut în considerentele hotărârii, printre altele, că fapta inculpatului care, prin înşelarea părţii vătămate că o va ajuta să meargă la muncă în străinătate, a întocmit formalităţile necesare obţinerii paşaportului şi a documentului de călătorie, a remis părţii vătămate sumele de bani necesare trecerii frontierei, i-a indicat o persoană de legătură şi un loc de cazare, toate acestea în scopul exploatării acesteia, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de trafic de persoane prevăzută în art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001.

Chiar dacă victima şi-a dat consimţământul pentru a pleca în străinătate şi a acceptat ca inculpatul să efectueze formalităţile şi să achite sumele necesare trecerii frontierei, potrivit art. 16 din Legea nr. 678/2001, consimţământul victimei infracţiunii de trafic de persoane nu înlătură răspunderea penală a inculpatului.

---

[30] Nepublicată.

[31] www.scj.ro

Scanned with OKEN Scanner

În modalităţile normative alternative prin care se realizează traficul, folosirea de către traficant a unor mecanisme de constrângere a victimei concretizate în uzul de forţă, presiunea psihică, izolarea, înşelarea, lăsarea fără documente, înfometarea victimei, abuzul de autoritate, lipsirea de identitate a victimei, interzicerea accesului la justiţie are drept consecinţă alterarea unui eventual consimţământ iniţial exprimat de victimă.

Traficul de minori este incriminat în art. 13 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 ca infracţiune, chiar dacă acţiunile de recrutare, transportare, transferare, găzduire sau primire a unui minor, în scopul exploatării acestuia, nu se realizează prin mijloace de constrângere, prezumându-se astfel de către legiuitor că în aceste situaţii, victima traficului, respectiv o persoană cu vârsta de până la 18 ani, nu are capacitatea de a exprima un consimţământ valabil.

Aprecierea ca inexistentă a unui consimţământ valabil trebuie privită într-o strânsă corelaţie cu situaţia specială în care se află o astfel de victimă: izolarea sa culturală, situaţia ei economică precară, împiedicarea accesului la justiţie ori chiar poziţia dominantă a celor care exploatează persoana care face obiectul traficului[32].

În toate cazurile de trafic de persoane, *vulnerabilitatea victimei*, datorată în primul rând vârstei, lipsei experienţei de viaţă, gradului ridicat de sugestibilitate şi posibilităţilor reduse de a se apăra, în cazul minorilor, precum şi altor factori în cazul persoanelor adulte (situaţia familială, lipsa oportunităţilor de angajare, poveştile de succes din partea celor care au plecat la muncă în străinătate, lipsa educaţiei sau a oricărei alte forme de instruire, sărăcia extremă, lipsa unei culturi a migraţiei, etc.) o plasează într-o situaţie de inferioritate care este exploatată de către traficant, context în care este exclusă exprimarea unui consimţământ liber şi în cunoştinţă de cauză de către victimă.

BIBLIOGRAFIE

Diaconescu, H., *Infracţiunile de corupţie şi cele asimilate sau în legătură cu acestea*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005

Lascu, I., *Încriminări privind traficul de persoane*, Revista de drept penal nr. 3/2002,

Stănescu, L., *Consimţământul victimei traficului de persoane. Efecte*, Revista de drept penal, nr. 3/2004,

Toader, T., *Drept penal. Partea specială*, Ed. All Back, Bucureşti, 2002,

Ungureanu, A., *Drept penal român, partea generală*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1995

www.scj.ro

www.scj.ro

www.antitrafic.ro

[32] L. Stănescu, *Consimţământul victimei traficului de persoane. Efecte*, Revista de drept penal, nr. 3/2004, p. 132.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III. INFRACŢIUNI CONEXE CELOR PRIVIND TRAFICUL DE PERSOANE

Secţiunea I. Infracţiuni în legătură cu traficul de persoane

Infracţiunile în legătură cu traficul de persoane sunt reglementate în articolele 17 şi 18 din Legea nr. 678/2001.

Art. 17 incriminează fapta de a determina sau de a permite, cu ştiinţă, fie direct, fie prin intermediar, intrarea sau rămânerea pe teritoriul ţării a unei persoane care nu este cetăţean român, supusă traficului de persoane în sensul Legii 678/2001în următoarele condiţii:

a) folosind faţă de aceasta mijloace frauduloase, violenţa sau ameninţări ori altă formă de constrângere; sau

b) abuzând de starea specială în care se găseşte acea persoană, datorită situaţiei sale ilegale ori precare de intrare sau şedere în ţară, ori datorită sarcinii, unei boli sau infirmităţi ori unei deficienţe, fizice sau mintale.

Art. 18 incriminează în alin. (1) pornografia infantilă care constă în fapta de a expune, a vinde sau de a răspândi, a închiria, a distribui, a confecţiona ori de a produce în alt mod, a transmite, a oferi sau a pune la dispoziţie ori de a deţine în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, care reprezintă poziţii ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implică minori care nu au împlinit vârsta de 18 ani.

Se sancţionează şi importul ori predarea de obiecte dintre cele anterior menţionate unui agent de transport sau de distribuire, în vederea comercializării ori distribuirii lor.

I.1. Obiectul infracţiunilor

Obiectul juridic al infracţiunii prevăzute în art. 17 îl constituie relaţiile sociale a căror formare, desfăşurare şi dezvoltare normală sunt condiţionate de respectarea atributelor fundamentale ale persoanei care nu are calitatea de cetăţean român şi este supusă traficului de persoane în sensul Legii 678/2001 şi care trebuie să beneficieze de protecţie juridică datorită stării de vulnerabilitate în care se află.

Obiectul juridic al infracţiunii prevăzute în art. 18 îl reprezintă relaţiile sociale referitoare la libertatea şi inviolabilitatea sexuală a persoanei care nu a împlinit 18 ani, relaţii care presupun asigurarea unui climat normal dezvoltare fizică şi psihică a oricărui minor.

Infracţiunile în legătură cu traficul de persoane au şi un obiect material constând, în cazul celei reglementate în articolele 17, în corpul persoanei (subiect pasiv al infracţiunii) dacă acţiunea ilicită se realizează prin acte de violenţă fizică, iar în cazul pornografiei infantile incriminate în art. 18, în filmele, fotografiile, diapozitivele, emblemele sau alte suporturi vizuale, care conţin reprezentări cu caracter pornografic în care sunt implicaţi minori şi care constituie materiale cu caracter obscen astfel cum sunt ele definite în Legea nr. 196 din 13 mai 2003 privind prevenirea şi combaterea pornografiei.

Scanned with OKEN Scanner

I.2. Subiecţii infracţiunilor

Infracţiunile în legătură cu traficul de persoane reglementate în articolele 17 şi 18 din Legea nr. 678/2001 pot fi comise de orice persoană, existenţa lor nefiind condiţionată de vreo calitate specială a subiectului activ, care însă poate fi indeplinită mai ales în ipoteza în care fapta se realizează în modalitatea permiterii unei persoane care nu este cetăţean român să intre sau să rămână pe teritoriul României, ceea ce presupune ca făptuitorul să aibă atribuţii

Subiectul pasiv al infracţiunii prevăzute în art. 17 este unul calificat, presupunând existenţa unei calităţi speciale a persoanei care suferă răul produs prin activitatea ilicită îndreptată împotriva ei, respectiv cea de cetăţean străin, persoană fără cetăţenie ori apatrid. Totodată, o altă cerinţă prevăzută de lege impune ca persoana aflată în această situaţie să fie supusă unei acţiuni de recrutare, transportare, transferare, cazare, primire sau găzduire, acţiuni care trebuie să fie efectuate în scopul exploatării ei.

În cazul în care, dacă în momentul săvârşirii faptei subiectul pasiv nu îndeplinea cumulativ condiţiile speciale constând în calitatea de cetăţean străin şi persoană supusă traficului de persoane în sensul art. 2 din Legea nr. 678/2001, fapta nu constituie infracţiune, lipsind din conţinutul ei unul din elementele constitutive.

Participaţia penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

Subiectul pasiv al infracţiunii prevăzute în art. 18 este de asemenea unul circumstanţiat, datorită vârstei persoanei care este implicată în realizarea reprezentărilor cu caracter pornografic şi care este un minor.

I.3. Latura obiectivă

Infracţiunile în legătură cu traficul de persoane pot fi săvârşite numai prin fapte comisive (acţiuni) care trebuie să aibă ca urmare socialmente periculoasă punerea în pericol a atributelor fundamentale ale persoanei care este supusă traficului prin perpetuarea stării în care se află aceasta şi crearea condiţiilor favorabile pentru menţinerea acestei stări, în cazul infracţiunii prevăzute de art. 17 , iar în ceea ce priveşte infracţiunea prevăzută în art. 18 din Legea nr. 678/2001, urmarea imediată constă în starea de pericol creată pentru normala dezvoltare fizică şi psihică a oricărui minor, în toate situaţiile trebuind să existe un raport de cauzalitate între acţiunea făptuitorului şi rezultatul acesteia.

Elementul material al acestor infracţiuni se realizează prin modalităţi alternative, constând, în cazul infracţiunii reglementate de art. 17, în următoarele acţiuni:

– a determina intrarea sau rămânerea pe teritoriul ţării a unei persoane care nu este cetăţean român, supusă traficului de persoane, ceea ce presupune ca făptuitorul să provoace, să influenţeze, să condiţioneze acţiunile subiectului pasiv legate de trecerea frontierei de stat a României ori de şederea lui pe teritoriul acestui stat;

– a permite intrarea sau rămânerea pe teritoriul ţării a unei persoane care nu este cetăţean român, supusă traficului de persoane, ceea ce înseamnă a lăsa, a accepta, a îngădui ca subiectul pasiv, victimă a traficului, să treacă în condiţii nelegale graniţa şi să ajungă în România, ori, odată aflată pe teritoriul ei, să rămână în continuare, toate aceste activităţi infracţionale având drept scop facilitarea traficării acelei persoane.

Scanned with OKEN Scanner

În toate modalitățile reglementate în art. 17 Legea nr. 678/2001 este necesar ca făptuitorul să cunoască faptul că persoana vizată prin actele de executare este supusă traficului de persoane, în absența acestei cerințe fiind exclusă reținerea acestei infracțiuni.

Pentru existența infracțiunii este necesar ca acțiunile să fie realizate prin folosirea față de subiectul pasiv - persoana care nu este cetățean român, supusă traficului de persoane în sensul Legii 678/2001 – a unor mijloace cu caracter alternativ, dintre care unele se regăsesc și în conținutul constitutiv al infracțiunii de trafic de persoane – violența, amenințările ori altă formă de constrângere – la care se adaugă mijloacele frauduloase și abuzarea de către făptuitor de starea de vulnerabilitate a victimei, determinată de anumite circumstanțe speciale (situația sa ilegală ori precară de intrare sau ședere în țară, sarcina, o boală, o infirmitate ori o deficiență, fizică sau mintală).

Acțiunile ce caracterizează elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 18 se referă la expunerea, vânzarea, răspândirea, închirierea, distribuirea, confecționarea, producerea, transmiterea, oferirea, punerea la dispoziție ori deținerea în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, care reprezintă poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implică minori care nu au împlinit vârsta de 18 ani.

A expune înseamnă a prezenta, a înfățișa, a arăta materialele cu caracter obscen vizând minori, iar a vinde aceste materiale presupune comercializarea lor, înstrăinarea în schimbul obținerii unui profit.

A răspândi materialele enumerate în art. 17 semnifică propagarea, difuzarea, împrăștierea acestora, iar închirierea lor se referă la acțiunea de a le da ori a le lua în folosință temporară, în schimbul unei chirii.

Distribuirea materialelor care conțin reprezentări cu caracter pornografic în care sunt implicați minori presupune împărțirea lor în mai multe locuri sau la mai multe persoane.

A confecționa materialele cu caracter obscen vizând minori înseamnă a le fabrica, a le crea, a le elabora, a le realiza, iar a le produce în alt mod presupune folosirea în scopul obținerii lor a unor procedee diferite de cele care caracterizează confecționarea, de ex. fotocopierea.

A transmite materialele cu conținut pornografic în care sunt implicați minori semnifică trecerea lor de la o persoană la alta, a le oferi înseamnă a le da altor persoane cu titlu gratuit ori a propune acestora să le achiziționeze, iar a le pune la dispoziție presupune lăsarea temporar a respectivelor materiale altei persoane.

A deține materiale cu caracter obscen înseamnă primirea și păstrarea acestora, indiferent dacă deținătorului i-au fost încredințate spre păstrare și le deține pentru o altă persoană, sau pentru sine. Pentru a fi reținută această modalitate de realizare a elementului material al infracțiunii prevăzute de art. 17, trebuie să fie îndeplinită și condiția ca deținerea să fie săvârșită în vederea răspândirii materialelor cu conținut pornografic în care sunt implicați minori, neîntrunirea acestei cerințe înlăturând caracterul infracțional al faptei de deținere.

Pentru existența elementului material al infracțiunilor în legătură cu traficul de persoane este suficientă săvârșirea uneia dintre aceste acțiuni, iar dacă făptuitorul a efectuat mai multe dintre aceste activități, fapta constituie o singură infracțiune și nu un concurs de infracțiuni.

Scanned with OKEN Scanner

I.4. Latura subiectivă a infracțiunilor în legătură cu traficul de persoane se caracterizează numai prin forma de vinovăție a intenției, deoarece, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 17 din Legea nr. 678/2001 făptuitorul acționează „cu știință", având reprezentare asupra faptei sale, a modului de realizare și a rezultatului socialmente periculos, pe care îl urmărește (intenție directă) sau a cărui producere o acceptă (intenție indirectă).

Săvârșirea din culpă a acțiunilor prin care se realizează elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 18 nu se pedepsește, întrucât, potrivit art. 19 C. pen., când fapta incriminată constă într-o acțiune, săvârșirea ei din culpă se sancționează numai dacă legea prevede aceasta.

Existența elementului subiectiv al acestei infracțiuni presupune cunoașterea de către făptuitor a faptului că materialele cu caracter pornografic prezintă sau implică minori, cunoaștere ce permite făptuitorului să prevadă rezultatul acțiunii sale, în caz contrar fapta sa reprezentând, după caz, o altă infracțiune (de ex. infracțiunea de răspândire de materiale obscene, prevăzută de art. 325 C. pen.).

I.5. Forme şi modalităţi ale celor două infracţiuni

§ 1. Forme

a) Actele preparatorii și tentativa: Infracțiunile în legătură cu traficul de persoane sunt infracțiuni comisive și de intenție și sunt susceptibile de o desfășurare în timp a activității ilicite, putând trece prin faza actelor de pregătire și a tentativei, care nu sunt însă incriminate.

b) Consumarea: cele două infracțiuni se consumă în momentul săvârșirii vreuneia dintre acțiunile care pot constitui elementul material al acesteia, moment în care apare starea de pericol ce constituie urmarea imediată.

c) Epuizarea: infracțiunea de pornografie infantilă prevăzută de art. 18 din Legea nr. 678/2001 are uneori caracter de infracțiune continuă (de ex. atunci când se realizează prin acțiunea de deținere), iar alteori poate fi săvârșită în forma continuată, fiind posibilă deci la această infracțiune și o fază a epuizării.

§2. Modalităţi

În afară de modalitățile normative corespunzătoare incriminării alternative din art. 17 și 18 (acțiunile de a determina sau de a permite intrarea sau rămânerea pe teritoriul țării a unei persoane care nu este cetățean român, supusă traficului de persoane ori cele ce caracterizează elementul material al infracțiunii de pornografie infantilă), săvârșirea infracțiunilor în legătură cu traficul de persoane mai poate prezenta și unele modalități faptice în raport de natura mijlocului utilizat de făptuitor în cazul infracțiunii prevăzute în art. 17 –manopere frauduloase, violență, amenințare, alte forme de constrângere – ori de situația în care se găsește subiectul pasiv, sau în funcție de felul materialelor care conțin reprezentări cu caracter pornografic în care sunt implicați minori, în cazul pornografiei infantile.

Scanned with OKEN Scanner

I. 6. Tratamentul sancţionator

Infracțiunea prevăzută de art. 17 din Legea nr. 678/2001, săvârșită în modalitățile alineatului 1, se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea de trafic de persoane. În conformitate cu dispozițiile art. 2 pct. 1 din Legea nr. 678/2001, „prin trafic de persoane se înțelege faptele prevăzute la art. 12 și 13", iar legea prevede în cazul acestor infracțiuni un tratament sancționator constând în pedeapsa închisorii și pedeapsa complimentară a interzicerii unor drepturi. La aplicarea sancțiunii pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 17 alin. 1 din Legea nr. 678/2001 se va stabili mai întâi dacă subiectul pasiv – respectiv persoana care nu are cetățenia română și față de care s-au efectuat actele de executare specifice - este victimă a infracțiunii de trafic de persoane adulte, prev. de art 12 ori a infracțiunii de trafic de minori, reglementate de art. 13 din Legea nr. 678/2001, precum și modalitatea normativă pentru fiecare faptă, dat fiind că pedepsele sut diferențiate sub aspectul cuantumului.

Regimul sancționator este diferit atunci când fapta prevăzută în art. 17 alin. 1 este săvârșită în mod repetat, maximul special al pedepsei majorându-se cu 2 ani, această prevedere legală fiind aplicabilă doar când anterior făptuitorul a comis o faptă similară.

Pornografia infantilă incriminată în art. 18 din Legea nr. 678/2001 se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani.

Secţiunea II. Infracţiunile prevăzute în Legea nr. 39/2003 (art.7, art. 8 şi art. 10)

În funcție de perspectivele integrării României în U.E. și pentru aducerea la îndeplinire a deziderateloor de prevenire, combatere și sancționare a infracțiunilor de criminalitate organizată, atât interne, cât și transfrontaliere, s-a adoptat Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate.

O dată cu adoptarea acestei legi, s-a dat eficiență și prevederilor Legii nr. 565/2002 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite, împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a protocolului împotriva traficului ilegal de imigranți pe calea terestră, a accesului pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000.

Prin noile reglementări cu un pronunțat caracter novator, prevăzute de Legea nr. 39/2003, ce se impun în condițiile perfecționării continue a grupurilor criminale, se creează un efect descurajant al activității acestora.

Legea nr. 39/2003 are ca scop „prevenirea și combaterea criminalității organizate" și se aplică atât pe plan intern, cât și internațional, iar în art. 2 lit. b pct. 12 sunt incluse în categoria infracțiunilor grave și cele privind traficul de persoane și în legătură cu traficul de persoane.

Scanned with OKEN Scanner

Incriminarea faptelor din această Lege este prevăzută în art. 7, 8 și 10, după cum urmează:

Art. 7 : *„Inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup"*.

Art. 8 : *„Inițierea sau constituirea ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui grup în vederea săvârșirii de infracțiuni, care nu este, potrivit prezentei Legi, un grup infracțional organizat"*.

Art. 10: *„Infracțiunea de tăinuire, prevăzută la art. 221 din Codul Penal, dacă bunul provine dintr-o infracțiune săvârșită de unul sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat"*.

II. 1. Conținutul juridic al infracțiunilor prevăzute de art. 7 și 8 din lege

Coincide cu cel constitutiv, deoarece în structura infracțiunilor nu intră și o situație premisă de preexistența căreia să fie condiționată activitatea infracțională.

II. 2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de art. 7 și 8 din lege

§ 1. Latura obiectivă

Potrivit dispoziției incriminatoare, latura obiectivă a infracțiunii este alcătuită din elementul material, o cerință esențială, urmarea imediată și legătura de cauzalitate.

a) Elementul material al acestor infracțiuni îl constituie acțiunea de a iniția sau constitui un grup infracțional organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup și respectiv aceleași premise în cazul în care nu este dată structura organizatorică cerută de art. 7.

Prin „grup organizat" se înțelege, așa cum este precizat în mod clar în art. 2 lit. a din Lege, grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave (prevăzute de art. 2 lit. b din lege), pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material. Nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau a mai multor infracțiuni și care are continuitate sau o structură determinată și roluri prestabile pentru membrii săi în cadrul grupului.

„A iniția" înseamnă a face ceva de la început, deci a începe, a pune bazele unei acțiuni, a organiza o activitate, a da cuiva primele noțiuni într-un domeniu sau a căpăta primele cunoștințe în ceea ce urmează a se întreprinde, iar „a constitui" înseamnă a alcătui, a înființa, a întemeia și organiza.

În ceea ce ne interesează, prin această acțiune se înțelege efectuarea de acte menite să determine și să pregătească constituirea grupului infracțional organizat. Prin inițiere și constituire ia naștere pluritatea constituită de făptuitori supuși unei

Scanned with OKEN Scanner

anumite discipline interne, unor anumite reguli privind ierarhia, rolurile membrilor şi planurile de activitate. Organizarea grupului se realizează prin acţiunea fiecăreia dintre persoanele care participă la constituire, indiferent în ce ar consta în mod concret contribuţia fiecăruia, deşi Codul nostru penal nu face nici o distincţie între autori, organizatori şi ceilalţi membri ai grupării. La individualizarea pedepselor în cazul reţinerii vinovăţiei, se are totuşi în vedere şi rolul fiecărui participant în structura organizatorică şi activitatea depusă în realizarea scopului infracţional.

Acţiunea de iniţiere poate fi săvârşită de o singură persoană sau de mai multe, fiecare dintre acestea având calitatea de autori ai infracţiunii.

Prin acţiunea de „aderare" la un grup infracţional se înţelege a deveni adeptul unei mişcări, al unei activităţi, cunoscându-i şi împărtăşindu-i principiile. Acţiunea de aderare prevăzută de textul art. 7 şi 8 din Lege, se materializează prin voinţa expresă manifestată de subiect printr-o declaraţie formală de aderare – orală sau scrisă – prin depunerea unui jurământ sau îndeplinirea unui ritual cerut de regulile stabilite ad hoc. Aderarea poate fi însă şi tacită, caz în care ea rezultă din activitatea desfăşurată ca membru de fapt al grupului.

Prin noţiunea de „sprijinire" se înţelege ajutorul dat uneia sau mai multor persoane, grup constituit pe tot parcursul existenţei acestuia. Sprijinirea poate fi înfăptuită – aşa cum se arată în dispoziţia incriminatoare, sub orice formă şi poate consta într-o contribuţie de natură să înlesnească activitatea grupului sau să ajute în orice mod. Sub acest ultim aspect, sprijinirea poate consta în orice ajutor material sau moral, dat pentru asigurarea desfăşurării activităţii infracţionale.

Atât aderarea, cât şi sprijinirea, în sensul vizat de textul incriminator, nu pot avea loc decât după ce grupul infracţional s-a constituit. Existenţa grupului constituie în cazul acestor infracţiuni, o situaţie premisă. Sprijinul dat celui care a iniţiat constituirea sau celor care fac parte din grupul constituit reprezintă o complicitate anterioară sau, în unele cazuri, chiar concomitenţă, pentru săvârşirea de infracţiuni.

b) Existenţa elementului material este condiţionată de îndeplinirea unei *cerinţe esenţiale* şi anume aceea ca grupul constituit sau a cărui constituire este iniţiată, ori la care se aderă sau căruia i se dă sprijin sub orice formă, să aibă ca scop săvârşirea uneia sau mai multor infracţiuni din cele prevăzute de art. 2 lit. b din Legea 39/2003. Pericolul social pe care îl prezintă acţiunile care constituie elementul material al acestor infracţiuni este determinat tocmai de scopul iniţierii şi al constituirii grupului.

c) Săvârşirea vreuneia dintre acţiunile care pot constitui elementul material al infracţiunii de iniţiere sau constituire a grupului infracţional *are ca urmare imediată* crearea unei stări de pericol pentru convieţuirea socială şi ordinea publică. Starea de pericol decurge din pregătirea săvârşirii infracţiunilor grave care intră în programul grupului, aceasta devenind acută prin însuşi faptul săvârşirii vreuneia dintre infracţiuni.

Întrucât formarea grupului pentru săvârşirea infracţiunilor grave este prin ea însăşi o infracţiune, urmarea imediată a acţiunii ce constituie elementul său material nu-şi schimbă conţinutul în cazul realizării scopului, adică prin săvârşirea infracţiunii sau infracţiunilor plănuite. Acestea vor constitui infracţiuni de sine stătătoare şi vor atrage răspunderea făptuitorilor pentru un concurs cu infracţiunea prevăzută de art. 7

Scanned with OKEN Scanner

sau 8, după caz, cu reținerea unei stări agravante la individualizarea pedepsei pentru una sau alta din aceste infracțiuni.

d) Legătura de cauzalitate. Între acțiunile care pot constitui elementul material al infracțiunilor și urmarea imediată trebuie să existe întotdeauna o legătură de cauzalitate. Nu se pune problema dovedirii acestei legături de la cauză la efect care se subînțelege.

De reținut, cu privire la latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 8 din lege, este faptul că, pentru existența acesteia, nu este necesară forma organizată a grupului. Inițierea, constituirea, aderarea sau sprijinirea grupului depind de felul cum sunt întrunite condițiile pentru săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave. După aceasta, grupul se disociază și poate participa în continuare, în aceeași compunere sau numai parțial, la alte activități infracționale, dar numai ocazionale și nicidecum în formă organizată, așa cum este prevăzută de art. 2 lit. a din Legea nr. 39/2003.

§ 2. Latura subiectivă

Sub raportul laturii subiective, infracțiunile sunt intenționate. Săvârșirea din culpă a acestor fapte, posibilă numai în unele situații, nu este incriminată. Persoana care săvârșește vreuna din acțiunile care pot constitui elementul material al infracțiunilor, știe, după caz, că intră într-un grup organizat sau constituit ad hoc, că inițiază constituirea grupului, că aderă la grup sau îl sprijină în orice mod. El prevede așadar, în limitele acestei cunoașteri, rezultatul faptei sale și îl dorește sau acceptă eventualitatea producerii lui (intenție directă).

Ca cerință esențială, nu este suficient pentru existența celor două infracțiuni, din punct de vedere subiectiv, ca făptuitorul să fi știut că inițiază constituirea, aderă sau sprijină grupul infracțional, ci faptul că grupul are drept scop săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave. Numai dacă făptuitorul a cunoscut scopul acțiunii grupului infracțional, se poate vorbi de vinovăție cu intenție, căci numai pe această bază se poate prevedea rezultatul social al faptei (urmarea imediată). Nu este necesar ca făptuitorul să fi cunoscut în amănunt planul de activitate al grupului, ci considerăm că este suficient dacă a știut că grupul avea drept scop săvârșirea de infracțiuni grave.

De regulă, aceste infracțiuni se săvârșesc cu intenție directă, care însă poate fi și indirectă, printre altele, atunci când făptuitorul a avut o cunoaștere nesigură asupra scopului urmărit de grupul la care a aderat sau pe care l-a sprijinit (cu precădere la infracțiunea prevăzută de art. 8 din Lege).

Desigur, inițierea constituirii unui grup de persoane în scopul săvârșirii de infracțiuni grave, ori aderarea sau sprijinirea unui astfel de grup, presupun, de regulă, o intenție calificată prin scopul urmărit.

Așa cum rezultă din cele expuse, scopul urmărit de grupul infracțional este o cerință esențială în ceea ce privește elementul material care se răsfrânge asupra elementului subiectiv prin cunoașterea naturii grupului și deci prin prevederea scopului și urmărirea sau acceptarea lui.

Scanned with OKEN Scanner

§ 3. Forme și modalități ale celor două infracțiuni

a) *Actele preparatorii și tentativa:* Inițierea și constituirea grupului infracțional ca și aderarea sau sprijinirea grupului, fiind o infracțiune comisivă și de intenție, este susceptibilă de o desfășurare în timp a activității infracționale, putând trece prin faza actelor de pregătire și a tentativei. Aceste faze nu sunt însă incriminate, iar în măsura în care sunt cuprinse în acțiunile constituind elementul material al grupului infracțional, sunt considerate acte de executare a infracțiunii.

b) *Consumarea:* cele două infracțiuni se consumă în momentul săvârșirii vreuneia dintre acțiunile care pot constitui elementul material al acesteia, moment în care apare starea de pericol ce constituie urmarea imediată. Fiind legat de săvârșirea acțiunii care constituie elementul material, momentul consumării acestor infracțiuni diferă pentru anumiți făptuitori, în funcție de acțiunea pe care au săvârșit-o fiecare. Astfel, pentru cel care a săvârșit acțiunea de inițiere a constituirii grupului, infracțiunea se consumă în momentul în care s-a efectuat inițierea. Pentru unii dintre făptuitori care au luat parte la constituirea grupului, infracțiunea se consumă în momentul în care s-a constituit grupul, iar în cazul celorlalte modalități de săvârșire a infracțiunilor, momentul consumării este acela în care făptuitorul a aderat la grup sau a săvârșit un act de sprijinire a acestuia.

Consumarea acestor infracțiuni nu este deci condiționată de realizarea scopului în vederea căruia a fost constituit grupul infracțional, adică de săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave, care intră în programul grupului. Săvârșirea unor asemenea infracțiuni, deși apare ca o consecință a constituirii grupului, nu are însă o altă legătură cu infracțiunile prevăzute de art. 7 și 8 din Lege, așa încât între aceste infracțiuni și infracțiunile săvârșite există numai un concurs de cauze conexe.

c) Epuizarea: Deși cele două infracțiuni sunt momentane și se consumă la date diferite, totuși, după consumare, fapta este susceptibilă, în raport de programul grupului sau datele cauzei imediate, de o prelungire în timp a activității infracționale. Această prelungire este posibilă fie prin voința făptuitorilor, în cazul unora dintre modalitățile infracțiunilor, fie prin însăși natura acțiunii, în cazul altor modalități. Astfel, în cazul inițierii constituirii grupului, deși momentul consumării infracțiunii este acela al săvârșirii unui act de inițiere, dacă făptuitorul nu este împiedicat, el va continua în baza aceleiași rezoluții infracționale să săvârșească și alte asemenea acte, în vederea efectivei constituiri a grupului infracțional. Tot astfel, în cazul sprijinirii sub orice formă a grupului, deși consumarea infracțiunii în această modalitate are loc în momentul săvârșirii unui act de sprijinire, făptuitorul poate totuși continua să săvârșească alte asemenea fapte, pe baza aceleiași rezoluții infracționale. În ambele cazuri, pluralitatea de acte nu schimbă forma și unitatea infracțiunii, dar pentru stabilirea exactă a faptei și deci pentru individualizarea pedepsei, vor trebui avute în vedere toate actele de executare săvârșite, rezultatul social periculos epuizându-se odată cu ultimul act.

În cazul acestor două infracțiuni, activitatea infracțională se prelungește în mod natural dincolo de momentul consumării, căpătând forma infracțională a faptei continue și făcând să apară, ca la orice infracțiune continuă, un moment al epuizării. Acest moment trebuie să fie avut în vedere la determinarea gravității urmării imediate, a pericolului social concret al faptei și deci la individualizarea pedepsei.

Scanned with OKEN Scanner

d) *Modalităţile infracţiunilor pot fi normative şi faptice.*

Modalităţile normative: aşa cum rezultă din Legea nr. 39/2003, elementul material al infracţiunilor se poate realiza prin patru modalităţi, şi anume: iniţierea şi constituirea unui grup infracţional, aderarea sau sprijinirea grupului. Aceste modalităţi normative sunt prevăzute ca alternative infracţiunile putându-se săvârşi în oricare dintre acestea, cu rezervele în ceea ce priveşte aderarea sau sprijinirea - care presupun preexistenţa grupului. Nu este exclusă săvârşirea infracţiunilor în mai multe modalităţi, dar aceasta nu determină o pluralitate de infracţiuni, ci constituie numai o împrejurare de care trebuie să se reţină seama la individualizarea pedepsei.

Modalităţile faptice: în afară de modalităţile pe care le poate prezenta săvârşirea faptei în raport cu dispoziţia incriminatoare, grupul infracţional poate prezenta, în fiecare din modalităţile sale normative, anumite particularităţi în raport cu împrejurările de fapt. Astfel, în cazul iniţierii sau constituirii grupului, împrejurarea că la această acţiune au luat parte mai multe persoane, că s-a desfăşurat o amplă activitate de pregătire, că iniţiatorii au sau nu antecedente penale, ori dimpotrivă, acţiunea s-a mărginit numai la prezentarea unei propuneri făcute câtorva persoane, sau în cazul aderării, împrejurarea că datorită ingerinţelor, numărul celor care au aderat a progresat iar în cazul sprijinirii grupului, împrejurarea că s-a dat un sprijin financiar consistent sau că s-a înlesnit pe multiple planuri activitatea grupului, constituie doar modalităţi de fapt sub care se pot realiza infracţiunile, care relevă gradul de pericol social concret şi care urmează a fi avute în vedere la stabilirea concretă a situaţiei de fapt şi în raport şi de celelalte date ale cauzei, la justa individualizare a pedepsei.

II. 3. Conţinutul juridic al infracţiunii prevăzute de art. 10 din lege

Se constată că în structura infracţiunii prevăzute de art. 10 din Lege, care are conţinutul infracţiunii de tăinuire prevăzută de art. 221 C. pen., intră ca părţi componente o situaţie premisă şi însuşi conţinutul constitutiv al acesteia.

Situaţia premisă constă în existenţa unui bun care provine din săvârşirea unei fapte penale grave, din cele prevăzute de art. 2 lit. b din Lege, săvârşită de unul sau mai mulţi membri ai unui grup infracţional organizat.

Fără această situaţie premisă, infracţiunea de tăinuire nu poate fi concepută, fiindcă ar fi lipsită de obiectul material.

Această condiţionare a infracţiunii de tăinuire de existenţa prealabilă a unei fapte penale grave săvârşite de un grup infracţional organizat în sensul prevăzut de Legea nr. 39/2003 caracterizează tăinuirea ca infracţiune corelativă.

II. 4. Conţinutul constitutiv al infracţiunii prevăzute de art.10 din lege

§ I. Latura obiectivă

Potrivit dispoziţiei incriminatoare, latura obiectivă a infracţiunii este alcătuită din elementul material, o cerinţă esenţială, urmarea imediată şi legătura de cauzalitate.

Scanned with OKEN Scanner

a) *Elementul material* constă în primirea, dobândirea sau transformarea unui bun ori înlesnirea valorificării acestuia. Pentru existența elementului material al infracțiunii este suficient sa fie efectuată una din aceste acțiuni, de tăinuire și bunul să provină dintr-o infracțiune gravă comisă de un grup organizat, în înțelesul prevăzut de Legea nr. 39/2003.

În cazul în care acțiunea de tăinuire a fost efectuată prin acte succesive cu privire la un complex de bunuri va exista un singur element material, cu realizarea continuată.

b) *Cerința esențială obiectivă*: Pentru ca acțiunile mai sus enunțate să poată întregi latura obiectivă a infracțiunii, trebuie să fie îndeplinită o cerință esențială și anume ca bunul asupra căruia se efectuează acțiunea să provină din săvârșirea unei fapte penale grave de către un grup infracțional organizat, în sensul prevăzut de Legea nr. 39/2003, contrar nu este dată infracțiunea de tăinuire în conținutul prevăzut de art. 10 din Lege.

c) *Urmarea imediată*: Pentru realizarea laturii obiective a infracțiunii, trebuie ca acțiunea de tăinuire a bunului provenit din infracțiune să producă, ca urmare imediată, schimbarea situației de fapt a bunului, fie prin trecerea lui în altă sferă patrimonială, fie prin modificarea substanței și formei sale.

Prin producerea acestei urmări imediate se creează o diminuare a posibilității de recuperare a bunului de către persoana vătămată.

d) *Legătura de cauzalitate*: Urmarea se consideră ca fiind imediată față de acțiunea de tăinuire numai dacă între ele există o legătură de cauzalitate.

Această legătură dintre urmarea imediată și acțiunea de tăinuire rezultă, în genere, din însăși natura acestei acțiuni (primire, dobândire, transformare), astfel că, în majoritatea cazurilor, nu are nevoie să fie special dovedită.

§ 2. Latura subiectivă

Infracțiunea de tăinuire cuprinde în conținutul ei constitutiv, sub raportul laturii subiective, un element subiectiv și două cerințe esențiale.

a*) Elementul subiectiv* constă în voința de a efectua acțiunea de tăinuire și intenția de a vedea realizată urmarea sa imediată, adică schimbarea situației de fapt a bunului tăinuit prin înstrăinarea sau transformarea lui.

Tăinuirea din culpă nu este incriminată.

b*) Cerințele esențiale subiective:*

Prima cerință constă în cunoașterea de către făptuitor că bunul pe care îl primește, dobândește, transformă, etc. provine din săvârșirea de către un grup infracțional organizat a unei infracțiuni grave în înțelesul Legii nr. 39/2003.

A doua cerință esențială subiectivă constă în urmărirea de către tăinuitor a obținerii unui folos material pentru sine sau pentru altul.

Această cerință face ca intenția să fie calificată prin scopul urmărit de către tăinuitor.

Folosul material trebuie să revină fie făptuitorului personal, fie unei alte persoane avute în vedere de el, contrar acțiunea de tăinuire constituie o cu totul altă faptă penală, cu consecințe evident mai grave.

Pentru existența infracțiunii de tăinuire, nu interesează dacă folosul material a fost sau nu efectiv obținut, fiindcă acest folos este cerut de lege ca scop, iar nu ca rezultat.

Scanned with OKEN Scanner

§ 3. Forme şi modalităţi ale infracţiunii de tăinuire în sensul prevăzut de art. 10 din Legea nr. 39/2003

a) *Formele infracțiunii*. Acțiunea de tăinuire este, ca orice manifestare comisivă, susceptibilă de o desfășurare în timp și poate fi precedată de acte de pregătire, iar punerea în executare a acțiunii de tăinuire poate fi eventual întreruptă sau rămasă fără rezultat, totuși legea a socotit că aceste forme nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni și le-a lăsat în afara dreptului penal, deci actele pregătitoare și tentativa nu se pedepsesc.

b) *Consumarea*: Infracțiunea se consumă în momentul în care acțiunea de tăinuire, desfășurată cu intenție și cu îndeplinirea cerințelor esențiale obiective și subiective a ajuns până la capăt și a produs urmarea imediată.

c) *Epuizarea*: Când în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, acțiunea de tăinuire primește un complex de bunuri provenit din aceeași faptă sau diferite fapte penale grave, sau când acțiunea de transformare a bunului tăinuit necesită o serie de reparații, infracțiunea capătă caracter de faptă continuată și se consideră epuizată odată cu efectuarea ultimului act al acțiunii de tăinuire.

d) *Modalități*: Tăinuirea prezintă în raport cu legea modalitățile normative rezultate din modul de realizare a acțiunii, adică: tăinuire prin primirea sau dobândirea bunului, ori prin transformarea acestuia sau prin înlesnirea valorificării lui.

Faptic însă, infracțiunea de tăinuire poate prezenta numeroase modalități în raport cu variatele procedee folosite de făptuitori (tăinuire comisă în aceeași localitate unde a fost săvârșită fapta din care provine bunul, tăinuire comisă în altă localitate; tăinuire simplă sau cu obligație de eventuală restituire; tăinuire înainte de judecarea autorului bunului sustras; tăinuitor de ocazie sau profesionist și multe altele) și de care se va ține seama la individualizarea pedepsei.

II. 5. Tratamentul sancţionator

§ 1. Pedepsele la fiecare infracţiune: cuantum, natura

Sancțiunea pentru infracțiunea prevăzută de art. 7 alin.(1) din Legea nr. 39/2003 este de la 5 la 20 ani închisoare și interzicerea unor drepturi (din cele prevăzute de art. 64 C. pen.).

Conform alin.(2) din același articol, pentru faptele prevăzute în alin. (1), pedeapsa nu poate fi mai mare decât sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea cea mai gravă care intră în scopul grupului infracțional organizat, iar conform alin. (3), dacă aceleași fapte au fost urmate de săvârșirea unei infracțiuni grave, se aplică regulile de la concursul de infracțiuni.

Din modul cum este redactat textul legal ce privește conținutul infracțiunii, rezultă că oricare ar fi modalitatea de săvârșire a infracțiunii grave, pedeapsa este de la 5 la 20 ani închisoare și interzicerea unor drepturi , iar dacă, în scopul grupului infracțional intră mai multe infracțiuni, se va avea în vedere pedeapsa prevăzută de lege pentru cea mai gravă dintre acele infracțiuni.

Scanned with OKEN Scanner

Când maximul pedepsei pentru infracțiunea cea mai gravă ar fi mai mare de 20 de ani închisoare, pedeapsa aplicată nu va putea depăși 20 de ani închisoare, iar dacă maximul pedepsei pentru infracțiunea plănuită, planificată, urmărită a se executa ar fi mai mic de 20 ani închisoare, atunci pedeapsa aplicată nu va putea depăși acel maxim.

Dacă, după constituirea grupului infracțional organizat, s-a săvârșit una sau mai multe infracțiuni grave prevăzute de art. 2 lit. b din Lege, pentru aplicarea pedepsei ei se vor urma regulile privitoare la concursul de infracțiuni (art. 34 -35 C. pen.).

Astfel, conform alin. (3) al art. 7, dacă faptele prevăzute la alin. (1) au fost urmate de săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile grave prevăzute de art. 2 lit. b din Lege, de către unul sau mai mulți membri ai grupului, se aplică făptuitorului sau făptuitorilor pedeapsa pentru concurs între infracțiunea prevăzută la alin. (1) al art. 7 și infracțiunea sau infracțiunile subsecvente săvârșite de membrii grupului organizat. În această ipoteză, pedeapsa rezultantă în urma aplicării dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni va putea depăși, desigur, maximul pedepsei prevăzută de lege, fie pentru grupul infracțional organizat, fie pentru infracțiunea gravă săvârșită și prevăzută de art. 2 lit. b din Lege.

Infracțiunea prevăzută de art. 8 din Legea nr. 39/2003 se pedepsește, după caz, potrivit art. 167 sau 323 C. pen, adică de la 15 la 25 ani închisoare și interzicerea unor drepturi, și respectiv de la 3 la15 ani închisoare, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea ce intră în scopul asociației, iar dacă în scopul asociației intră mai multe infracțiuni, se va avea în vedere pedeapsa prevăzută de lege pentru cea mai gravă dintre acele infracțiuni.

În cazul concursului de infracțiuni se vor aplica prevederile art. 34 -35 C. pen.

Infracțiunea de tăinuire prevăzută de art. 10 din Legea nr. 39/2003 se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani, fără ca sancțiunea aplicată să poată depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea gravă din care provine bunul tăinuit.

Având în vedere că infracțiunea de tăinuire este o faptă corelativă față de fapta din săvârșirea căreia a provenit bunul tăinuit, în sensul că ilicitatea tăinuirii derivă din împrejurarea că această din urmă faptă este o infracțiune gravă, din cele prevăzută de art. 2 lit. b din lege, s-a făcut o firească legătură între sancțiunea tăinuirii și sancțiunea faptei din săvârșirea căreia a provenit bunul tăinuit, precizându-se că sancțiunea aplicată pentru tăinuire nu trebuie să depășească pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea din care a provenit bunul. Această limitare privește maximul pedepsei pentru infracțiunea corespunzătoare faptei prevăzute de lege, din săvârșirea căreia a provenit bunul, iar nu pedeapsa corect aplicată celui care a comis această faptă.

Pentru toate cele trei infracțiuni prevăzute de art. 7, 8 și 10 din Legea nr. 39/2003, natura pedepsei este privativă de libertate cu aplicarea acolo unde este cazul a instituției suspendării executării pedepsei și evident și cu reținerea circumstanțelor atenuante.

§ 2. Cazuri de nepedepsire și de reducere a cuantumului prevăzut de Legea nr. 39/2003:

a) *În conformitate cu prevederile art. 9 alin. (1) din Legea nr. 39/2003, nu se pedepsește* persoana care, săvârșind una dintre faptele prevăzute la art. 7 alin. (1), denunță autorităților grupul infracțional organizat mai înainte de a fi fost descoperit și de a se fi început săvârșirea infracțiunii grave care intră în scopul acestui grup.

Scanned with OKEN Scanner

Rațiunea instituirii acestei cauze de nepedepsire este dublă. Pe de o parte, s-a avut în vedere că cel care, după ce a participat la comiterea unei infracțiuni prevăzute de legea în discuție, s-a autodenunțat, regretă fapta și nu prezintă, sub raportul persoanei sale, un pericol social accentuat. Pe de altă parte, s-a ținut seama de înțelesul descoperirii și sancționării celor vinovați de săvârșirea acestor fapte, care, de cele mai multe ori, nu au interes să-și denunțe faptele, în raport și de scopul urmărit prin săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave. Deosebit de considerentele date, această cauză de nepedepsire s-a introdus și în vederea sporirii posibilităților de a se ajunge la adevăr și de a se ușura activitatea organelor judiciare în dificila și pretențioasa activitate de probațiune.

Condițiile de aplicare a cauzei de nepedepsire, considerăm că trebuie să fie cumulative și constau în:

– *existența denunțării*. Această condiție se referă la împrejurarea în care autorul unei infracțiuni din cele vizate de textul incriminator, aduce la cunoștință autorităților că a participat la săvârșirea unei astfel de infracțiuni.

Denunțarea poate fi scrisă sau orală, putând îmbrăca oricare din modurile de sesizare ale organelor judiciare prevăzute de art. 221 C. proc. pen. : plângere penală sau denunț. Se poate adresa oricăror autorități, dar cu convingerea că va ajunge la cea competentă.

Denunțarea nu este sinonimă cu recunoașterea, conținutul celor două noțiuni fiind diferit. Chiar dacă există similitudine, fiindcă atât într-un caz, cât și în altul, autorul dezvăluie autorităților propria faptă, nu există identitate, deoarece în cazul denunțării, autorul dezvăluie fapta săvârșită de el din proprie inițiativă, în mod spontan, fără a fi provocat la aceasta de către autorități, pe când în cazul recunoașterii, dezvăluirea este întotdeauna determinată de intervenția autorităților competente, ca urmare a actelor preparatorii, audierilor și de cele mai multe ori, cu imposibilitatea de evitat datorită existenței altor probe, care fac cu neputință orice tăgadă.

Denunțarea trebuie să fie făcută din inițiativa făptuitorului, să fie urmarea voinței liber exprimate a acestuia, fără a exista o intervenție în acest sens din partea organelor judiciare. Dacă și simpla recunoaștere ar avea ca efect impunitatea, ar însemna că nu pot fi pedepsiți decât făptuitorii care nu au recunoscut săvârșirea infracțiunii, ceea ce, desigur, nu a fost intenția legiuitorului.

– *Denunțul existenței grupului infracțional organizat să fie făcut mai înainte de a fi fost descoperit și a se fi început săvârșirea infracțiunii grave.*

Aceste două cerințe, și anume: grupul infracțional organizat să nu fi fost descoperit, iar pe de altă parte, să nu fi început săvârșirea vreuneia din infracțiunile grave prevăzute de art. 2 lit. b din lege, trebuie la rândul lor să fie cumulative și să se înțeleagă faptul că autoritățile să nu aibă date despre existența grupului infracțional, iar nici una din infracțiunile grave ce intră în scopul acestuia să nu fi început a se săvârși, deci să nu existe acte de executare.

– *Denunțul să privească participarea la un grup infracțional organizat pentru săvârșirea infracțiunilor grave prevăzute de art. 2 lit. b din Legea nr. 39/2003.*

Denunțătorul poate beneficia de impunitate numai în cazul în care a participat sub o formă sau alta (din cele 4 modalități) la grupul infracțional organizat ce are drept scop săvârșirea vreuneia sau mai multor infracțiuni din cele vizate de art. 2 lit. b din Lege.

– *Prin denunțul făcut să se permită identificarea și tragerea la răspundere a celorlalți membri ai grupului infracțional.*

Scanned with OKEN Scanner

Această condiție, considerăm că presupune, la rândul ei, două condiții cumulative contând în : identificarea celorlalți participanți și tragerea la răspundere a acestora. Denunțul trebuie deci, să furnizeze toate datele necesare pentru realizarea scopului final, urmărit de legiuitor, date care se pot realiza și materializa prin diverse acțiuni specifice în cursul urmăririi penale.

Autorul denunțului trebuie să colaboreze cu organele competente, atât pentru identificarea celorlalți autori, cât și pentru probarea faptelor săvârșite de aceștia.

Un ultim caz de nepedepsire pentru infracțiunile prevăzute de Legea nr. 39/2003, îl constituie prevederile art. 10 alin. (2) al legii, potrivit cărora tăinuirea săvârșită de soț sau de o rudă apropiată nu se pedepsește.

Rațiunea este de ordin psihic, sentimental, afectiv, dar mai ales a relațiilor de familie și de rudenie în linie directă și colaterală până la gradul al IV -lea.

În concluzie, reținem că rațiunea cauzei de nepedepsire este aceea de a înlesni descoperirea infracțiunii, oferind o primă încurajare făptuitorului care denunță infracțiunea și creând o stare de suspiciune printre infractori. Pe de altă parte, denunțul constituie o dezangajare a făptuitorului față de grupul infracțional organizat și poate fi începutul unei redresări morale a acestuia.

b) *În conformitate cu prevederile art. 9 alin. 2 din Legea nr. 39/2003*, persoana care a săvârșit una dintre faptele prevăzute la art. 7 alin. (1) sau(3) și care, în cursul urmăririi penale sau al judecății, denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat, beneficiază de reducere la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Pentru a beneficia de această circumstanță atenuantă legală, făptuitorul care a săvârșit vreuna din faptele prevăzute de art. 7 alin. (1) și (3) din Lege și pentru care s-a început urmărirea penală și trimiterea în judecată, denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat.

Denunțul făcut în condițiile de formă analizate la capitolul privind cauzele de nepedepsire ce operează în speță, poate fi făcut atât în cursul urmăririi penale, cât și al judecății și trebuie să aibă ca finalitate identificarea și tragerea la răspundere penală a cel puțin unuia din membrii grupului infracțional organizat.

Prin denunț nu este suficient a indica, de exemplu, numai datele de identificare a unuia sau mai multor membri ai grupului infracțional organizat, ci, așa cum prevede textul legal, este necesar a se și facilita identificarea și tragerea la răspundere penală a acestora, sens în care este necesară colaborarea pentru strângerea și administrarea unor probe clare, din care să rezulte, fără echivoc, vinovăția făptuitorului.

Această cauză de reducere a pedepsei pentru cel ce a săvârșit una din faptele prevăzute de art. 7 alin.(1) și (3) din Lege operează numai în cazul denunțării unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat prevăzut de art. 7 alin. (1), nu și a grupului infracțional prevăzut de art. 7 alin. (3) din Lege. Situația este similară cu cauza de nepedepsire prevăzută de art. 9 alin. (1) din Lege, cu cerința ca în acel caz denunțătorul să fie autorul numai a infracțiunii prevăzute de art. 7 alin. (1) din Lege și nu și a celei prevăzute de art. 7 alin. (3) și care este aplicabil doar cazului de reducere de pedeapsă.

În concluzie, este important să reținem că autorul denunțului trebuie să colaboreze cu autoritățile judiciare pe tot parcursul procesului.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IV. PROTECŢIA VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE

Secţiunea I: Categorii de victime

Victimele traficului de persoane sunt: *persoanele* supuse la violență, abuzuri de autoritate sau la amenințări ce au stat la baza procesului ce a dus la exploatarea lor sexuală, sau *persoanele* care au fost înșelate de traficanți și au crezut că au un contract de muncă atrăgător, fără legătură cu comerțul sexual, sau *persoanele* care sunt conștiente de adevăratele intenții ale traficanților și care au consimțit anterior la această exploatare sexuală datorită situației lor vulnerabile (psihică, socială, economică, familială, afectivă).

Traficul de persoane are consecințe deosebit de grave (materiale și morale) pentru victime, consecințe de care nu se ține cont în cursul anchetelor și al urmăririi penale împotriva traficanților. Victimele care doresc să coopereze prin furnizarea de informații, ca martori, trebuie ajutate, încurajate și asistate permanent.

I.1. Copiii – victime ale traficului de persoane

Anual, mii de copii (băieți, fete) sunt traficați pentru a fi exploatați în scopuri comerciale, fiind recrutați – fie prin înșelăciune, constrângere sau forță, fie sunt transportați în țară sau peste granițele naționale și vânduți în repetate rânduri.

Ei devin victime ale acestui fenomen larg răspândit România se transformă, tot mai mult în țară de origine și de tranzit a traficului de persoane.

Cel mai bun instrument legislativ în prevenirea, protecția și recuperarea copiilor traficați sau care riscă să fie traficați este *Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului* (1989), în art. 355 se stipulează „drepturile copilului de a fi protejat împotriva traficului".

Un alt instrument legislativ care completează Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva Crimei Organizate Transfrontaliere (Un Convention against Transnational Organisational Crime) devenit și Protocolul de la Palermo, definește *copilul – orice persoană cu vârstă mai mică de 18 ani.*

Legislația română în vigoare garantează protecția și asistență minorilor – victime ale traficului de persoane – prin Legea nr. 678/2001[1], art. 26 alin. (4).

Traficul de copii se realizează în mai multe etape:

– traficul sau separarea copilului de/din comunitatea sa,

---

[1] Legea nr. 678 din 21 noiembrie 2001 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 783 din 11 decembrie 2001 și a fost modificată prin: O.U.G. nr. 143 din 24 octombrie 2002 pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal și unele legi speciale, în vederea ocrotirii minorilor împotriva abuzurilor sexuale (M. Of. nr. 804 din 5 noiembrie 2002); Legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea si combaterea criminalității organizate (publicată în M. Of. nr. 50 din 29 ianuarie 2003); O.U.G. nr. 79 din 14 iulie 2005 (M. Of. nr. 629 din 19 iulie 2005).

Scanned with OKEN Scanner

– prezumția de corecție, fraudă, înșelăciune sau abuz de putere din partea traficantului,

– intenția de a exploata etc.

Cum pot fi traficați copiii?

Mijloacele de traficare a acestei categorii umane – reduse astfel la condiția de marfă – sunt multiple: recrutare, transport, transfer, adăpostire sau primirea copilului cu scopul de a fi pus la muncă forțată (agricolă, casnică), la cerșit, furat sau de a fi exploatat sexual sau pentru a fi dat ilegal spre adopție, pentru transfer de organe.

După recrutare și intrarea în țara de destinație, victimele-copii devin captivi total: nu au acte de identitate, nu au dreptul la liberă circulație sau comunicare, sunt continuu amenințați.

Cei care preiau copiii le oferă hrană, haine, adăpost, droguri – în perioada exploatării lor, îi obligă să reîntoarcă, prin muncă, valoarea acestora. Copiii nu primesc bani pentru activitățile lor, sunt abuzați fizic, hrăniți prost și supuși perversiunilor sexuale de la 8 la 12 ore pe zi (câte 6 – 10 clienți/zi)[2] .

Recrutorii acestor victime sunt persoane cunoscute lor: bărbați sau femei, cunoștințe, vecini, părinți, iubiți.

Unele fete care au fost traficate devin la rândul lor traficanți, se întorc în locațiile de unde au plecat și recrutează alte persoane implicând în trafic (în cazul copiilor foarte mici) membrii familiei (mame, unchi, frați). Aceștia însă, nu recunosc acest fapt, ci văd o sursă de protejare a copilului, de supraviețuire a familiei).

După recrutare, copiii pot fi traficați de-a lungul granițelor naționale sau internaționale.

De exemplu, în Europa de sud-est, principalele *țări de origine* sunt Albania, Bulgaria, România și Moldova (copiii fiind traficați spre alte țări), *țări de destinație* (unde sunt primiți copiii) sunt Kosovo, Macedonia, Bosnia și Herțegovina, iar principalele *țări de tranzit* (care servesc ca punct de intrare în altă țară) sunt Serbia, Muntenegru și Croația[3].

Copiii *pot deveni victime* prin intervenția unor *factori de risc (de vulnerabilitate)*:[4] respingerea sau opoziția normelor sociale și morale de contact ale mediului lor social, anumite istorii din viața lor, factori de stress (abuz sexual, tortură, maltratare).

Împotriva fenomenului de a deveni victime și pentru protecția copilului trebuie maximalizată intervenția *factorilor protectivi*.

Majoritatea copiilor traficați suferă prin separarea de comunitatea unde au trăit, prin condițiile vitrege de viață și muncă, prin amenințările proxeneților, ale traficanților, prin neîncrederea în autorități, lipsa unui statut legal și astfel dezvoltă relații de dependență emoțională cu traficanții lor (iubindu-i și urându-i în același timp).

Traficantul devine singurul adult pe care îl are copilul în țara unde este exploatat. Chiar dacă reușesc să „evadeze" din lumea traficului și se întorc acasă, *impactul social* devine mai puternic: familia îl poate respinge, nu mai are aceleași abilități sociale, educative cu ale celorlalți copii, iar *impactul psihologic* este un prag

---

[2] OIM, *Traficul cu femei și copii*, Republica Moldova, 2001.

[3] Salvați Copiii, *Răspuns la problema traficului de copii*.

[4] I.C. Ichim, *Minorul - în reglementările europene*, Editura Timpul, Iași, 2003, p. 14.

Scanned with OKEN Scanner

greu de trecut: sentimentele de ruşine şi vinovăţie conduc la lipsa încrederii, conduc la gânduri şi tentative de sinucidere, la toate acestea adăugându-se şi *impactul fizic* ale traficului suferit: violenţa fizică din partea traficanţilor, clienţilor, proxeneţilor, contactarea de boli cu transmitere sexuală.

Toate eforturile anti trafic–copii se regăsesc în respectarea celor cinci drepturi ale lor: la viaţă, la dezvoltare, la protecţie, dreptul la participare, dreptul la informaţie (al copiilor-victime ale traficului, copiilor vulnerabili de a fi exploataţi). Asistenţa şi protecţia copilului – victimă a traficului de fiinţe umane trebuie să fie cu totul specială, distinctă de a adulţilor din toate punctele de vedere: lege, politică, programe, acţiuni adoptate de instituţii publice, private, tribunale.[5]

Printre măsurile speciale de protejare şi ajutorare a copiilor – victime ale traficului sunt incluse unele proceduri, astfel încât:

– să nu fie implicaţi penal, nu trebuie sancţionaţi ca urmare a situaţiei lor de fiinţe traficate;

– să se realizeze o reunire a copiilor traficaţi cu familiile lor (după o analiză de risc şi consultarea copilului dacă este în interesul copilului);

– li se vor oferi, pe timpul procesului penal, programe de asistenţă fizică, psihică, medicală, juridică, educativă;

– să fie protejaţi împotriva traficanţilor (şi în timpul procedurilor de obţinere a compensaţiilor);

– să le fie protejate intimitatea şi identitatea, prin iniţierea de programe adecvate, de către persoanele ce lucrează cu copiii-victime.

Statisticile privind numărul copiilor traficaţi sunt greu de obţinut, fiind îngreunate de natura clandestină a mijloacelor de traficare şi dificultăţilor legale de identificare a acestor categorii de victime.

Naţiunile Unite au oferit unele statistici estimative[6], indicându-se la nivel mondial aproximativ 1,2 milioane de copii traficaţi în scopul exploatării prin muncă; rapoartele ONG-urilor[7] estimează că mii de băieţi şi fete mai mici de 13 ani sunt traficaţi din şi în interiorul Europei de est pentru muncă forţată, cerşit, furt, iar Banca Mondială[8] indică faptul că peste un milion de copii muncesc de la vârsta de 5 ani şi nu au acces la apă potabilă.

I.2. Femeile – victime ale traficului de persoane

Reţelele de trafic sunt tot mai des răspândite în Balcani, traficanţii acţionând transfrontalier: de exemplu, fete (femei) traficate în Albania au fost găsite în Africa de Sud. Traficul pentru exploatare sexuală în scopuri comerciale urmează aceleaşi căi cu cele ale traficului drogurilor, armelor – generând profituri uriaşe.

---

[5] Raport al Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului către Consiliul Economic şi Social, Principii recomandate şi linii directoare cu privire la drepturile omului şi traficului cu fiinţe umane.

[6] Surse, Europol 2003, USDOS 2003, ILO-IPEC, 2004.

[7] R.C.P. 2003 (Regional Clearing Point on Counter Trafficking).

[8] L. Ciorbea, *Protecţia copilului în legislaţia actuală*, (...).

Scanned with OKEN Scanner

Traumele acestor victime-femei, traficate cu scopul de a fi exploatate sexual, își au originea într-un abuz mintal și fizic din istoria lor de viață. De aceea, procesul de reintegrare și recuperare a lor este de lungă durată, persoanele angrenate în acest proces urmăresc continuu cauzele traficului, istoria și fondul personal al fiecărei femei traficate.

Cauzele ce îi ajută însă pe traficanți să își atingă scopurile sunt generate de habitatul fiecărei femei, educația și pregătirea socială, nevoile materiale și morale. De exemplu, o adolescentă traficată argumenta motivația pentru care a plecat din România: „Când m-am hotărât să părăsesc România, nu exista nici o șansă pentru mine aici. Aveam un copil de crescut, părinții mei îmi tot cereau bani, tatăl copilului plecase în Italia și nu se mai întorsese. Am încercat de multe ori să-mi găsesc de lucru, dar cine să mă angajeze fără o diplomă de liceu și cu un copil care mă aștepta acasă? Așa că am crezut că asta era ultima mea șansă. Am plecat în Serbia cu ajutorul unui bărbat și, în final, m-am trezit în Sarajevo."[9]

Vulnerabilitatea socială stă la baza factorilor de risc pentru fiecare femeie traficată, factori ce include medii de familie abuzive, sprijin limitat, sărăcie, precum și visul oricărei femei de a avea un viitor mai bun.

Această problemă o putem exemplifica prin situația a două tinere surori, abuzate sexual de tatăl lor și care au fugit de acasă și au fost abordate de un „lider" al străzii, care a vrut să le ducă în Serbia, însă au fost salvate pentru moment prin Centrul de Consiliere al Organizației Salvați Copiii – România.[10]

Deși se află în siguranță, își continuă școala, există momente în care își doresc „să-și încerce norocul" peste hotare.

Femeile sunt ademenite prin promisiuni de câștiguri importante, încheie contracte de lucru în bar (ca dansatoare, animatoare, prostituate, ori nu se specifică acest lucru).

Din raportul unor victime-femei, s-a evidențiat faptul că au fost transportate în grupuri, au trecut pe la mai mulți intermediari și țări, au fost examinate medical și nu au știut unde se află. Ele erau obligate să se prostitueze în țările de tranzit.[11]

O altă cauză ce are influență asupra traficului de femei (făcându-le vulnerabile) este influența mijloacelor mass-media, a tehnologiilor informaționale noi – imagini înșelătoare, degradante ale femeii (de exemplu, banalizarea, vânzarea propriului trup, ce implică pierderea respectului de sine și a demnității).[12]

Traficul de femei se efectuează sub forma ofertelor de locuri de muncă sau sub acoperirea agențiilor matrimoniale prin poștă electronică. Femeile sunt recrutate prin anunțuri publicitare care le „promit" o carieră de dansatoare, lucrător hotelier, chelnerițe, baby sitter; însă ajunse în țara de destinație, sunt deposedate de pașapoarte și silite să devină sclave ale traficanților.

Înainte de transportul în țara de destinație, victima este staționată într-o locație stabilită de recrutor, până la crearea unui grup și perfectarea actelor de deplasare, fiind sub o strictă supraveghere; apoi sunt predate unor călăuze pentru a trece „în siguranță" frontiera.

---

[9] Salvați Copiii, *Răspuns la Problema traficului de copii*, op. cit.
[10] Idem.
[11] Recomandarea nr. R(2000) 11, Consiliul Europei.
[12] Anexă la Recomandarea Consiliului Europei, Paragraful 8.

Scanned with OKEN Scanner

Transportul femeilor în scopul exploatării sexuale se poate realiza și prin consimțământul acestora, femeile părăsind țara cu viză turistică; apoi se exercită violențele, iar femeile sunt vândute altui proprietar, li se rupe contractul de transport, li se iau pașapoartele și, în final, ele sunt forțate să se prostitueze.[13]

În plan local, din statisticile Centrului Zonal de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog Iași, reținem că în anul 2004 au fost trimiși în judecată pentru săvârșirea *infracțiunilor de trafic de persoane și de minori*, prevăzute și pedepsite de Legea nr. 678/2001, un număr de 30 de traficanți, însă aceștia au acționat alături de alți coinculpați, săvârșind și alte infracțiuni în legătură strânsă cu traficul de persoane, anume infracțiunile de fals privind identitatea, fals în declarații, lipsire de libertate, proxenetism, viol, trecere frauduloasă de frontieră.

Acești inculpați s-au constituit în grupuri organizate de trafic de „carne vie", au racolat tinere pentru practicarea prostituției, transport și exploatarea lor sexuală.

Grupurile infracționale au acționat pe diferite rute: România – Polonia, România – Germania (pentru exploatare sexuală), Olanda, Coreea de Sud, Serbia, Grecia.

Pentru reducerea riscurilor ca femeile să accepte tentațiile oferite de traficanți, echipele de consiliere derulează continuu programe de protecție și asistență socială (art. 26 alin. 5 din Legea nr. 678/2001).

Astfel, victimele pot fi cazate, la cerere, în centre de asistență și protecție, pot beneficia de azil (în conformitate cu dreptul internațional al refugiaților), unde li se asigură condiții pentru igienă personală, hrană, eventual locuință sociale, unde pot fi însoțite și de copiii minori.

Important este faptul că primirea victimelor în aceste centre nu este condiționată de cooperarea lor în procesul penal.

I.3. Alte categorii de persoane – victime ale traficului de persoane

Un caz particular îl constituie bărbații care pot deveni victime ale traficului.

Clienții comerțului sexual determină traficul de persoane, traficanții străduindu-se să răspundă „cererii" acestora.

Unele statistici din Suedia și Norvegia identifică *motivele* pentru care bărbații cumpără servicii sexuale, anume: curiozitatea, variația sexuală și comoditatea, probleme de singurătate, probleme în viața de cuplu[14] sau pentru o confirmare a dominării masculine.

Homosexualitatea și pedofilia sunt recunoscute ca nevătămătoare și atunci legile civile, normele sociale, instanțele de judecată au început să rescrie legile, aceasta datorită unor tendințe psihologice. Bărbații homosexuali au o probabilitate mai mare să angajeze relații sexuale cu minori.[15]

---

[13] OIM, *Trafficking in Women and Children, Moldova*, 2001. Barometrul opiniei publice – Republica Moldova CSOP / Taylor Nelson Sofres, ianuarie 2001.

[14] Sven-Axel Mansson, *Studii*, Universitatea din Sund, Școala Superioară de Științe Sociale (Suedia).

[15] *Pedophilia Not Always a Discorder*, NARTH, Bulletin, Aprilie, 1995.

Scanned with OKEN Scanner

În studiile asupra problemei pedofiliei ale dr. Joseph Nicolosi – director executiv al NARTH – se relatează că multe dintre contactele sexuale infantile ale clienților săi, au avut lor *cu o persoană matură, care era de încredere*, iar respectivul abuz era perceput la acel moment ca iubire.

În general, băieții predispuși la homosexualitate încep prin a fi singuri, înstrăinați de tată și resimt frustrare și o relație deficitară cu rudele de același sex. Când un băiat va primi atenție de la o persoană (bărbat) mai în vârstă, se va realiza o legătură între iubire și sexul homoerotic, băiatul formându-și astfel *tiparul său sexual*.

Bărbații cad victime ale traficului în scop de executare de munci forțate în industrie (construcții, alimentație, hotelieră), în scop de cerșetorie și transplantare de organe, dar și prin utilizarea lor în scopuri criminale, contrabandă, ori sunt recrutați (în special băieții) pentru operațiuni paramilitare.[16]

Subliniem faptul că statisticile oficiale concrete sunt limitate, deși cercetările și analizele evoluției acestui fenomen sunt permanente, remarcându-se cazuri, însă secvențiale.

Conform statisticilor Organizației Internaționale pentru Migrație, Biroul București, vizând anul 2004, s-a înregistrat un număr de trei victime bărbați, repatriați (doi minori și un major de 44 ani), ce au fost traficați în scop de exploatare sexuală, cerșetorie și furt.

Secţiunea a II. Protecţia judiciară a victimei

II.1. Drepturi şi obligaţii procesuale

În acțiunea de prevenire și combatere a traficului de persoane, în mod deosebit a traficului de femei și copii, se impune o abordare globală și internațională, atât în ceea ce privește stabilirea de măsuri pentru prevenirea traficului, pedepsirii traficanților, cât și vizând protecția victimelor traficului, respectarea și garantarea drepturilor fundamentale ale acestora.

Protecția victimelor traficului de ființe umane trebuie să se regăsească în măsurile luate în cursul procesului penal, cât și ulterior finalizării acestuia, dat fiind faptul că urmările unor asemenea infracțiuni asupra persoanelor-victime sunt grave și se perpetuează în timp.

În sensul stabilit de documentele internaționale în materie[17], asistența și protecția victimelor traficului de persoane se impune prin statuarea de măsuri specifice în dreptul intern, fiecare stat parte trebuind să protejeze viața privată și identitatea victimelor, prin asigurarea confidențialității procedurilor juridice referitoare la acestea. Statele membre sunt îndatorate să asigure măsuri pentru ca

---

[16] OIM, 2004.

[17] Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

Scanned with OKEN Scanner

victimele traficului să fie informate asupra procedurilor juridice și administrative aplicabile, pentru ca victimele să beneficieze de asistență de specialitate în diferitele stadii ale procedurii penale, astfel încât să nu se aducă prejudicii drepturilor apărării, pentru ca victimele traficului să poată fi restabilite din punct de vedere psihic, psihologic și social. Toate aceste măsuri pentru fi aduse la îndeplinire inclusiv prin cooperare cu organizațiile neguvernamentale și cu diferite elemente implicate ale societății civile.

În cursul procesului penal victimele traficului trebuie să beneficieze de sfaturi și informații privind drepturile pe care legea li le recunoaște, de reprezentare și asistare, în fața organelor de cercetare și în fața instanței de judecată, de acordarea timpului necesar pentru a-și pregăti apărarea, dar și de asistență medicală, psihologică și, nu în ultimul rând, materială.

Trebuie să se țină cont de nevoile specifice ale copiilor-victime, pe care organele de anchetă nu îi pot aborda în aceeași manieră ca și pe victimele mature, astfel încât prevederile internaționale privind necesitatea de a se ține cont de vârsta, sexul și nevoile specifice ale victimelor traficului de ființe umane își găsesc aplicabilitatea și în această situație.

Victima traficului de ființe umane are calitatea de parte vătămată în procesul penal, ca persoană care a suferit prin fapta penală o vătămare fizică, morală sau materială. Încă din acest moment victima trebuie să beneficieze de asistență de specialitate, juridică, medicală sau psihologică, pentru a putea fi informată și a face față rigorilor impuse de anchetă.

Încă din acest moment se impune crearea unui climat în care persoana intervievată să înceapă să aibă încredere în personalul cu care intră în relații și în deplina integritate profesională a acestuia. Comunicarea empatică implică abilități specifice, ce pot fi dobândite de anchetatori doar în cadrul unei formări profesionale continue și multilaterale, în deplină colaborare cu alte entități implicare (medicul, psihologul, asistentul social etc.).

În măsura în care partea vătămată a fost audiată, cu respectarea formelor cerute pentru ascultarea martorilor, declarația sa constituie un mijloc de probă și poate folosi la aflarea adevărului, în măsura în care se coroborează cu celelalte probe ale cauzei.

Tot în cursul procesului penal trebuie avut în vedere și faptul că, la fel și poate chiar mai mult decât în cazul altor infracțiuni, se impune interpelarea victimei cu privire la prejudiciul material și moral suferit, în vederea soluționării și a laturii civile a cauzei.

Audierea persoanei vătămate în procesul penal[18] presupune cunoașterea psihologiei acesteia, pentru a se atinge deplin scopul procesului: încadrarea juridică exacta a faptei, conturarea laturii subiective a infracțiunii. Verificarea declarației părții vătămate, mai ales în cazul infracțiunilor de trafic, cu implicații majore asupra psihicului persoanei, se impune mai ales atunci când este vorba despre minori. Aceștia, prin natura lor, sunt ființe deosebit de vulnerabile, mai slabe fizic și mai puțin dezvoltate intelectual. În cazul copilului victimizat tehnicile de abordare

---

[18] A. Dublea, N. Ștefăroi, S.Luca, G. Gafta, R. Moisescu, L. Mursa, C. Luca, C.Scripcaru, D. Pușcașu, M. Vlad, *Ghid de practic instituționale în instrumentarea cauzelor cu minori*, Asociația Alternative Sociale, Iași, 2005.

Scanned with OKEN Scanner

implică o intervievare care să ţină cont de toate caracteristicile fiziologice şi emoţionale, de faptul că acesta poate încerca, de ruşine, să ascundă faptele sau, dimpotrivă, din dorinţa de răzbunare, le poate amplifica şi agrava. Aceste realităţi impun o abordare cu totul specială din partea anchetatorului, încercarea de a se stabili o comunicare pe fondul unei relaţii de încredere, precum şi permanenta apropiere a unui specialist psiholog, medic, care să poată interveni cu profesionalism.

Ca atare, audierea minorului victimă a infracţiunilor de trafic de fiinţe umane trebuie făcută de o echipă pluridisciplinară, formată din poliţist, procuror, psiholog, asistent social. Trebuie să se ţină cont de faptul că în această fază nepublică a procesului penal, dar şi ulterior, în faţa instanţei de judecată, audierea minorului victimă este de natură să reverbereze în psihicul acestuia trauma suferită prin infracţiune, astfel încât reascultarea trebuie făcută de cât mai puţine ori. Se impune, de asemenea, crearea unor condiţii de investigare specifice, în spaţii expres amenajate, dotate cu mijloace audio-video neexpuse vizibil, eliminarea posibilităţii de contact a copilului cu alte persoane din incintă.

Folosirea tehnicilor speciale de intervievare a victimei şi mai ales a celei minore presupune o pregătire aparte a anchetatorului şi colaborarea acestuia deplină cu ceilalţi specialişti implicaţi.

Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, care defineşte această infracţiune contra persoanei şi Planul Naţional privind combaterea traficului de fiinţe umane adoptat prin H.G. nr. 1216/2001, alături şi de documentele internaţionale în materie, impun acţiuni specifice pentru creşterea gradului de informare asupra formelor şi pericolului infracţiunilor de trafic de fiinţe umane; elaborarea unor strategii de comunicare pentru combaterea traficului, asigurarea protecţiei speciale – juridice, medicale şi psihologice – a victimelor, aplicarea cu rigoare a legislaţiei interne în domeniu, precum şi cooperarea regională şi internaţională cu Uniunea Europeană, cu statele aflate în proces de aderare şi cu toate celelalte state implicate în acţiuni de combatere a traficului.

Se impune o analiză atentă a traficului de fiinţe umane în scopul exploatării sexuale şi al exploatării prin muncă, o analiză separată a traficului de copii, pornindu-se de la realitatea că România este o ţară de origine pentru victimele traficului de fiinţe umane.

II.2. Măsuri de protecţie speciale

Prin dispoziţiile Legii nr. 678/2001 legiuitorul a incriminat fapta în pofida consimţământului persoanei vătămate, cu aprecierea că acesta este întotdeauna unul viciat, ce nu întruneşte cerinţele unui consimţământ valabil exprimat.

Legea prevede o procedură specială privind investigarea şi instrumentarea cauzelor în care sunt implicate victime minore ale traficului de fiinţe umane, cu obligaţia efectuării urmăririi penale de către procuror şi cu instituirea unor măsuri de protecţie speciale referitoare la judecarea cauzelor privind traficarea victimelor minore şi a pornografiei infantile prin derogare de la principiul publicităţii. Ca atare, potrivit dispoziţiilor art. 24 din actul normativ menţionat, „şedinţele de judecată ş...t nu sunt publice", putând asista, conform alineatului 2, părţile, reprezentanţii acestora, alte persoane a căror prezenţă este considerată necesară de către instanţă.

Scanned with OKEN Scanner

Conform art. 26 alin. (4), „minorilor victime ale infracțiunilor prevăzute de prezenta lege, li se acordă protecție și asistență socială în raport cu vârsta lor".

Ca măsuri speciale de protecție, în acord cu legislația națională și documentele internaționale în materie, se impun a fi enumerate:

– caracterul nepublic al anchetei și al cercetării judecătorești;
– asigurarea asistenței juridice, medicale și psihologice a victimei;
– ocrotirea identității și a vieții private a victimei;
– protecția fizică a victimei în cursul procesului;
– asigurarea informării victimei, dar și a potențialelor victime și a cetățenilor în general cu privire la drepturile lor în asemenea situații;
– cazarea temporară a victimelor, la cererea acestora, în centre de asistență și protecție, înființate prin lege, cu asigurarea condițiilor necesare;
– dreptul la informare asupra procedurilor juridice și administrative și dreptul la asistență juridică obligatorie.

Cazul de asistență juridică obligatorie este altul decât cel prevăzut de art. 173 alin. ultim C. proc. pen., care prevede că asistența juridică a părții vătămate, a părții civile sau a părții responsabile civilmente poate fi dispusă de către instanța de judecată când aceasta ar aprecia că, din anumite motive, vreuna dintre părți nu își poate asigura singură apărarea.

În situația prevăzută de art. 44 din Legea nr. 678/2001 nu se mai impune o apreciere subiectivă din partea organelor judiciare cu privire la necesitatea asistenței juridice, ci instituirea obligatorie a acesteia.

Dispozițiile Legii nr. 211/2004 instituie și consilierea psihologică gratuită a victimelor traficului de ființe umane, iar prin dispozițiile Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie sunt stabilite și măsuri de sprijinire a victimelor prin programe de recuperare a sănătății și reinserție socială, măsuri de protejare prin păstrarea confidențialității și protecție psihologică în timpul procesului penal.

Responsabilitatea intervenției pentru asigurarea protejării și recuperării victimelor traficului de ființe umane nu poate fi asumată în mod unilateral, numai de anumite categorii de investigatori sau specialiști și doar în momente determinate ale intervenției acestora. Drept urmare, se impune folosirea unor echipe multidisciplinare, formate din polițist, magistrat, psiholog, asistent social, medic, în cadrul cărora să opereze o divizare a sarcinilor și o bună comunicare și coordonare a eforturilor. Componenții acestor echipe trebuie să beneficieze de o formare continuă și multidisciplinară, să participe periodic la module de pregătire.

Toate intervențiile persoanelor ce compun echipe multidisciplinare trebuie să pornească de la principiul interesului superior al copilului, în cadrul unui dialog deschis și constructiv cu victima și persoanele de referință pentru aceasta, fără discriminare pe criterii religioase, etnice sau sexuale și cu deplină respectare a confidențialității informațiilor. Scopul final al acestei cooperări în echipă constă, în ceea ce o privește pe victima infracțiunii de trafic de persoane, în asigurarea recuperării acesteia și a reintegrării în familie și în comunitate.

Principalul obstacol în lupta contra traficului de ființe umane îl constituie lipsa unei legislații adecvate și specifice, astfel încât prima normă specifică și izvorul celorlalte îl constituie adoptarea sau amendarea legislației în domeniu și realizarea acordului deplin cu documentele internaționale. Ca atare, amendarea legilor

Scanned with OKEN Scanner

existente, controalele administrative și condiționarea acordării licențelor pentru anumite afaceri (agenții matrimoniale, agenții de recrutare a forței de muncă, agenții de turism etc.) sunt acțiuni ce se înscriu pe linia creării normelor de protecție specifice, în forma lor de debut.

În ciclul traficului, ce nu poate fi întrerupt fără a se acorda atenție deosebită drepturilor și nevoilor celor traficați, se impune înființarea de centre sigure și adecvate pentru victime, cu acces la servicii sanitare și de asistență din partea autorităților.

Cu titlu de exemplu, în cadrul Centrului de asistență și protecție a victimelor, în cursul anului 2004 au fost asistate 30 de victime ale traficului de persoane din județele Iași și Vaslui, serviciile oferite vizând, conform rapoartelor întocmite, următoarele aspecte:

– asistență psihologică prin consiliere individuală și de grup, consiliere în situații de criză;

– asistență socială – anchete sociale, activități de reintegrare socială, medierea relațiilor cu familia, pentru reinserția școlară, urmarea de cursuri de calificare;

– asistență juridică prin consiliere legislativă și medieri în relațiile cu parchetul și instanța de judecată, reprezentarea în instanță;

– asistență medicală;

– activități educaționale, administrative și de recreare.

Parteneriatul dintre Centrul de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane predat în luna martie 2005 Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași și Centrul de Zonal pentru Combaterea Crimei Organizate și Antidrog Iași, Inspectoratul Județean de Poliție Iași, Parchetul de pe lângă Tribunalul Iași, Inspectoratul Județean de Poliție Vaslui – Serviciul de pentru Combaterea Crimei Organizate și Antidrog, Consiliul Județean Iași și, nu în ultimul rând, magistrații instanțelor ieșene a contribuit la obținerea de rezultate notabile în campania regională de prevenire a traficului de ființe umane. Scopul urmărit, având drept obiectiv creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației din Moldova asupra traficului de ființe umane, a fost în mare măsură atins prin primirea de 4475 apeluri, difuzarea de materiale de informare (afișe, foi volante, broșuri, spoturi radio și video), iar activitățile desfășurate în colaborare cu ONG-uri, cu participarea de voluntari din țară, converg spre diminuarea numărului infracțiunilor de trafic de ființe umane, de trafic de copii, în scopul exploatării sexuale și prin muncă.

Scanned with OKEN Scanner

Secţiunea III. Necesitatea acordării de compensaţii adecvate victimelor traficului de persoane

Victime ale violării drepturilor omului, persoanele traficate au dreptul de a primi *compensații adecvate*, necesitând asistență materială și juridică, în acest sens.

Aceste compensații trebuie privite ca remedii, adică asemănătoare unor posibilități pentru a fi reabilitate complet, iar acordarea acestor *remedii* presupune *existența* și *derularea unor proceduri speciale* (penale, civile, administrative).

În acest sens, legislația adoptată trebuie să fie eficientă, privind dreptul victimelor traficului de a începe acțiuni împotriva traficanților, privind confiscarea instrumentelor traficului, actele legate de aceste instrumente și, atunci când este posibil, aceste instrumente confiscate ar trebui folosite în beneficiul victimei sau pentru stabilirea unui fond de compensații pentru aceste victime.

Aceste aspecte le regăsim sub formă de principii, în Raportul Înaltului Comisar ONU pentru drepturile omului, către Consiliul Economic și Social, însă nu le regăsim în nici un mod în legislația noastră actuală, în materia protecției victimelor.

Legea nr. 211 din 27 mai 2004[19] prevede și include procedura de acordare de către stat a compensațiilor financiare doar pentru victimele altor categorii de infracțiuni, excluzându-le pe cele ale traficului de persoane.

Deoarece tribunalele penale se ocupă de procedurile de judecată față de *traficanți*, este necesară asigurarea cadrului legislativ adecvat pentru ca *victimele* să își îndrepte reclamațiile către tribunalele civile – competente a le acorda daune compensatorii.

În situația victimelor aflate în alte țări decât ale lor (de exemplu, în țări de destinație), acestora – prin proceduri speciale – trebuie să li se acorde un permis temporar de ședere, care să le permită timpul necesar de a depune mărturie, evitându-se astfel pericolul de a le „pierde" prin expulzare.

Revenind la situația juridică a victimelor, reglementată în legislația noastră actuală, se impune, deci, a se extinde cadrul legislativ cu particularități distincte și concordante cu reglementările internaționale, în materia compensațiilor ce trebuie acordate victimelor traficului de persoane.

Această necesitate derivă tocmai din respectarea tuturor drepturilor și garanțiilor procesuale și ale *persoanelor traficate*, nu numai ale *traficanților*.

---

[19] Legea nr. 211 din 27 mai 2004 (M. Of. nr. 505 din 4 iunie 2004).

Scanned with OKEN Scanner

Secțiunea IV. Repatrierea victimelor

Articolele 29 și 30 alin. (4) din Legea nr. 678/2001 conferă cadrul legislativ în materia repatrierii victimelor traficului de persoane.

În baza acordurilor interstatale, *cetățenilor români* – victime ale traficului de persoane li se acordă asistență, prin misiunile diplomatice și oficiile consulare din țările respective, li se eliberează documentele necesare în vederea repatrierii (acte de identitate), se deleagă personal special instruit, care va *identifica* și *prelua* victima la punctele de frontieră și o va *îndruma* la instituțiile specializate.

De asemenea, cetățenilor străini – victime ale traficului de persoane le sunt facilitate condițiile întoarcere în țara de origine, li se asigură transportul în deplină securitate până la frontiera statului (art. 37, art. 38 și art. 39[1] din Legea nr. 678/2001), li se eliberează un nou pașaport sau titlu de călătorie (dacă nu posedă acte). Prin modificările inserate în art. 39[1] alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 678/2001, victimelor ale traficului de ființe umane (străini) li se garantează (la cerere) de către Autoritatea pentru Străini: tolerarea rămânerii pe teritoriul României, o perioadă de recuperare și reflecție de până la 90 de zile (pentru a se reface și a lua o decizie), li se pot acorda permise de ședere temporară.

Printre principiile recomandate – incluse în Raportul ONU – regăsim faptul că victimelor li se garantează reîntoarcerea în siguranță atât de statul gazdă, cât și de statul de origine.

Concret:

– victimelor li se prezintă și li se oferă alternative legale la posibilitatea repatrierii în cazurile în care repatrierea lor ar reprezenta un risc major pentru siguranța lor și a familiilor lor;

– victimele nu vor fi reținute, condamnate, nici pedepsite pentru intrarea sau șederea ilegală în țara de tranzit sau de destinație;

– vor fi protejate față de deportare sau expulzare.

Creșterea în amploare și complexitate a infracționalității transfrontaliere a dus la necesitatea perfecționării sistemului cooperării internaționale cu organele de frontieră ale statelor vecine, ale Uniunii Europene.

Un alt cadru legislativ îl regăsim în „recomandările" adoptate de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei (Recomandarea nr. R (2000)11) – unde sunt incluse măsurile necesare reîntoarcerii și reinserției sociale a victimelor.

În România, în sprijinul victimelor s-au construit adăposturi; spre exemplificare: Reaching – Out.

Adăpostul are instituite, printr-un program special, reguli ce trebuie strict respectate:

– fiecare victimă are un dosar ce include: note ale interviurilor, rezultatul examenelor medicale, recomandările consilierului, obiectivele stabilite, când a primit și când a renunțat la o slujbă, motivele, când a plecat de acasă prima dată, unde a plecat, cum a plecat etc.

Scanned with OKEN Scanner

– sugestii privind vizitele părinților (în funcție de natura abuzului), legăturile cu școala, comportamentul sexual, social (unele victime fură de la celelalte);

– altercațiile fizice, depresiile etc.

În anul 2004, a beneficiat de acest program un număr de 27 victime (3 tinere minore și 27 majore).

În Iași, a fost înființat Centrul de Asistență și Protecție a Victimelor traficului de persoane, în anul 2003, de către Asociația Alternative Sociale, și predat în anul 2005 Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului – Iași.

Statisticile anului 2004 indică un număr de 30 victime ale traficului de persoane, din județele Iași și Vaslui, cărora le-a fost asigurată asistență pentru reintegrare psiho-socială în acest centru.

Serviciile oferite acestor victime în cadrul Centrului, au vizat servicii sociale, de evaluare și consiliere psihologică, juridică, medicale, cursuri de calificare profesională și reintegrare școlară, diverse activități de recreere: lectură, desen, vizionare film etc. În anul 2005 Asociația Alternative Sociale a elaborat *Metodologia de lucru în Centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane* care este disponibilă pe pagina de web www.antitrafic.ro

Aceleași servicii au fost oferite și celor 15 victime ale traficului de persoane din județele Iași, Botoșani și Vaslui, victime repatriate de Organizația Internațională pentru Migrație, Biroul București.

BIBLIOGRAFIE

Asociația Alternative Sociale, *Metodologie de lucru în Centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane*, Iași, 1995

Butoi, T., *Victimologie – curs universitar*, Editura Pinguin Book, București, 2004, p. 121.

Ciorbea, L., *Protecția copilului în legislația actuală*

Consiliul Europei, *Recomandarea nr. R (2000)11, Anexă la Recomandare, paragraful 8*

Ichim, I.C., *Minorul - în reglementările europene*, Editura Timpul, Iași, 2003, p. 14.

Mansson, Sven-Axel, ***op. cit.***, Universitatea din Sund, Școala Superioară de Științe Sociale.

OIM, 2001.

Pasca, V., *Victima un actor mare într-un rol de minor*, Revista de drept penal, nr. 2, București, 2001,

p. 35.

Surse, Europol 2003, US DOS 2003, ILO-IPEC 2004, OIM 2004.

Salvați Copiii România

Walker, A.G., *Handbook on questioning children*, Bar Association, SUA, 1994.

www.antitrafic.ro

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL V. PSIHOLOGIA VICTIMEI TRAFICULUI DE FIINŢE UMANE

Secţiunea I. Perspectivă psihotraumatologică asupra victimelor traficului de fiinţe umane

I.1. Consideraţii generale

În anul 1991 Dr. George Everly a introdus termenul de psihotraumatologie pentru a descrie studiul experienţelor traumatice, prevenirea şi tratamentul simptomelor cauzate de acestea.

Psihotraumatologia este definită de Fischer G. şi Riedesser P. (1998) ca fiind studiul leziunilor psihice în ceea ce priveşte condiţiile de apariţie, desfăşurarea lor actuală ca şi consecinţele imediate şi pe termen lung (traumatizare, modelul desfăşurării traumatizării psihice).

Sunt multiple evenimente care au cauze naturale sau provocate de om şi care au contribuit la dezvoltarea psihotraumatologiei. De exemplu mulţi dintre soldaţii americani, veterani ai războiului din Vietnam care au dezvoltat tulburări psihopatologice, au trebuit să fie trimişi acasă şi internaţi în centre speciale pentru veterani. Echipe multidisciplinare de psihologi, medici, asistenţi sociali şi pedagogi au dezvoltat o teorie privind existenţa unei relaţii între situaţia de război şi manifestarea experienţelor traumatice, printre altele şi formularea sindromului de stres posttraumatic numit în continuare SSPT.

Cutremurele şi inundaţiile au făcut victime care au atras atenţia specialiştilor ce au demarat lucrări de cercetare şi eforturi terapeutice în scopul reabilitării lor. Mişcările sociale, mai ales cele care s-au opus oprimării şi sclaviei, mişcările muncitoreşti, au dus la umanizarea muncii şi interzicerea exploatării prin muncă a copiilor. Mişcarea femeilor a pus în evidenţă atitudinea de violenţă faţă de femei şi copii, atitudine ţinută mereu ascunsă. O atenţie specială este acordată de psihotraumatologie abuzului sexual şi maltratării copilului, iar începând cu anii 1990, când în Europa fost comunistă a apărut o formă nouă de sclavie, traficul de fiinţe umane, atenţia psihologilor, asistenţilor sociali, medicilor a fost îndreptată şi spre evaluarea şi reabilitarea victimei traficului de fiinţe umane exploatate sexual.

Pentru ca evenimentele traumatice ca să fie percepute de individ ca fiind stresante, acestea trebuie să îndeplinească trei condiţii şi anume[1]:

---

[1] L.R.Atkinson, C. Atkinson, R. Smith, E. E. Bem, (2002) *Introducere în psihologie*, Editura Tehnică, Bucureşti,

Scanned with OKEN Scanner

– *Gradul de control asupra evenimentului.* Cu cât un eveniment este mai puțin controlabil cu atât este mai probabil ca el să fie perceput ca fiind stresant. Evenimente de viață incontrolabile sunt: moartea unei persoane dragi, o boală gravă, pierderea locului de muncă, răpirea și sechetrarea etc. Imposibilitatea de a controla evenimentul, de a-l opri să aibă loc, crește intensitatea stresului, pe când convingerea că putem controla evenimentele reduce starea de anxietate chiar dacă nu excercităm niciodată acel control.[2] Percepția individului asupra controlabilității unui eveniment este tot atât de importantă în evaluarea pe care o face pe cât este de importantă controlabilitatea efectivă a acestor evenimente.

– *Predictibilitatea.* Capacitatea de a prezice apariția unui eveniment stresant, chiar dacă individul nu îl poate controla, reduce de obicei severitatea stresului. Semnalul de avertizare înaintea unui eveniment stresant permite persoanei să inițieze un anumit proces pregătitor care să acționeze în sensul diminuării efectelor unui stimul nociv. În cazul unui șoc impredictibil nu poate exista nici o perioadă de siguranță; pe când în cazul unui șoc predictibil subiectul se poate relaxa într-o anumită măsură până când un semnal îl avertizează că un șoc este pe cale de a se produce. Experimentele psihologice[3] realizate în laborator au arătat că atât oamenii cât și animalele preferă evenimentele neplăcute predictibile celor impredictibile.

– *Măsura în care evenimentele stresante pun la încercare limitele capacităților individului și stima de sine.* Nivelul de la care un eveniment devine stresant diferă de la un individ la altul. Fiecare persoană este înzestrată cu un potențial unic de rezistență la conflict, frustrare, stres și are propria experiență de viață personală, caracteristici ce-l pot ajuta să se adapteze sau să facă față mai ușor situațiilor stresante. Cercetătorii Holmes și Rahe (1967) au argumentat că orice schimbare în viață care solicită numeroase reajustări poate fi percepută ca stresantă. Încercând să

---

[2] Acest fapt a fost demonstrat într-un studiu (Glass și Singer, 1972) în care două grupuri de subiecți au fost expuse unui zgomot puternic, extrem de neplăcut. Subiecților dintr-un grup li s-a spus că pot face să înceteze zgomotul apăsând pe un buton, dar li s-a cerut insistent să nu facă acest lucru decât dacă era absolut necesar. Subiecții din celălalt grup nu au avut nici un control asupra sunetului emis. Nici unul dintre subiecții care aveu un buton de control nu l-au apăsat de fapt, astfel încât expunerea la zgomot a fost aceeași pentru ambele grupuri. Cu toate acestea performanța în rezolvarea ulterioară a diferitelor probleme a fost seminficativ mai mică pentru grupul care nu avusese control, indicând că aceștia erau mult mai tulburați de zgomot decât grupul care avusese potențial controlul.

[3] Într-un studiu (Abbott, Schoen și Badia, 1984) șoarecilor li s-a oferit posibilitatea să aleagă între un șoc semnalat și un șoc nesemnalat. Dacă șoarecele apăsa o bară la începutul seriei de șocuri, fiecare șoc era precedat de un semnal de avertizare. Dacă șoarecele nu reușea să apese bara, nici un semnal de avertizare nu se emitea pe parcursul seriei de teste. Toți șoarecii au învățat rapid să apese bara, manifestând o preferință importantă pentru șocurile predictibile. Oamenii aleg și ei, în general, șocurile predictibile în defavoarea celor impredictibile. De asemenea ei prezintă o activitate emoțională redusă și raportează mai puțină neliniște în așteptarea apariției șocurilor predictibile, și le percep pe acestea ca mai puțin stresante decât pe cele impredictibile de aceeași intensitate. (Katz și Wykes, 1985). Un exemplu de impredictibilitate cronică (Hunter, 1979), este cazul femeilor a căror soți au fost declarați dispăruți în războiul din Vitnam. Neștiind dacă soții lor sunt vii sau morți, a fost extrem de dificil pentru ele să-și aline durerea și să-și continue viața. Prin comparație cu soțiile a căror soți au fost uciși sau cu cele a căror soți erau prizoneri, soțiile cu soții declarați dispăruți în misiune au prezentat cea mai precară stare de sănătate fizică și emoțională.

Scanned with OKEN Scanner

măsoare impactul schimbărilor de viață au elaborat Scala evenimentelor de viață.[4] Evenimentele de viață sunt eșalonate începând cu cele mai stresante (decesul unuia dintre soți), până la cele mai puțin stresante (încălcarea minoră a legii). S-ar putea să nu fiți de acord cu odinea exactă a acestor evenimente. Diferite studii au constatat o serie de diferențe culturale și de vârstă (Masuda și Holmes, 1978; Ruch și Holmes, 1971). Este important de amintit și faptul că unii oamnei nu consideră că schimbări majore sau situații tensionante (cum ar fi săptămâna dinaintea unui examen pentru un student), ar fi stresante. Stima de sine este vitală pentru echilibrul psihologic. Atunci când ea este înaltă, ne permite să acționăm eficient, să ne simțim bine în propria piele, să facem față dificultăților existenței. Când stima de sine este scăzută provoacă numeroase suferințe și neplăceri care vin să perturbe viața cotidiană. Evenimentele traumatice pot afecta stima de sine și-i poate reduce nivelul acesteia. De exemplu: o victimă a traficului de ființe umane repatriată și întoarsă în satul său poate fi stigmatizată și etichetată de autorități (polițist, medic, preot etc.) dar și de restul persoanelor din comunitate ca fiind prostituată. Această situație va face mai dificil procesul de reinserție socială a acesteia. Vulnerabilitatea[5] stimei de sine este determinată și de importanța, autoritatea persoanei cu care aceasta interacționează și este mai sensibilă la respingerea socială de cât la acceptarea socială.

---

[4] Scala evenimentelor de viață după Holmes și Rahe (1967)

EVENIMENTUL DE VIAȚĂ	VAL	EVENIMENTUL DE VIAȚĂ	VAL
Decesul soțului (ei)	100	Schimbarea responsabilităților profesionale	29
Divorțul	73	Fuga copilului de acasă	29
Separarea conjugală	65	Probleme cu rudele soției sau ale soțului	29
Pedeapsa cu închisoarea	63	Realizarea persoanlă excepțională	28
Decesul unui membru apropiat de familie	63	Soția începe sau renunță la serviciu	26
Accident sau îmbolnăvire	53	Începrea sau terminarea școlii	26
Căsătoria	50	Modificarea condițiilor de viață	25
Concedierea	47	Revizuirea obiceiurilor persoanale	24
Reconcilierea conjugală	45	Probleme cu superiorul	23
Pensionarea	45	Schimbarea domiciliului	20
Modificarea sănătății unui membru de familie	44	Schimbarea școlii	20
Sarcina	40	Schimbarea modului de petrecere a timpului liber	19
Probleme sexuale	39	Schimbarea religiei	19
Mărirea familiei cu un nou membru	39	Schimbare în activitățile sociale	18
Reajustarea activității comerciale	39	Schimbarea programului de somn	16
Schimbări in starea financiară	38	Schimbarea programelor de masă	15
Decesul unui prieten apropiat	37	Vacanța	13
Schimbarea activității de muncă	36	Crăciunul	12
Scadența unei ipoteci	30	Violare minoră a legii	11

[5] F.Lelord, C. Andre, *Cum să te iubești te tine pentru a te înțelege mai bine cu ceilalți*, Editura Trei, București, 1999.

Scanned with OKEN Scanner

I.2. Sindromul de stres posttraumatic (SSPT)

Orice incident care a avut loc imediat și/sau într-un mod neașteptat poate avea drept rezultat atât o traumă fizică cât și un șoc emoțional. Efectele acestor incidente asupra corpului și minții umane pot fi traumatizante și dramatice. Șocul emoțional poate crea reacții de stres numit stres post-traumatic. În procesul de consiliere a victimei accentul cade pe identificarea acestor incidente. Pentru majoritatea dintre noi nu este obișnuită implicarea într-un accident sau calamitate și nici amenințarea propriei vieți.

Stresul posttraumatic poate fi definit în termeni comuni ca „reacții normale ale unor oameni normali la evenimente care pentru ei sunt neobișnuite, anormale".

Complexul de simptome ale tulburărilor cauzate de influența traumatizantă a diverșilor factori stresanți asupra psihicului, de regulă, ieșiți din comun, în comparație cu experiența obișnuită a unui om, a fost descris în 1980 în DSM-III, ediția a 3-a, primind denumirea de ***sindromul tulburărilor de stres posttraumatic.***

O experiență cumplită, intensă și dureroasă nu poate fi ignorată sau uitată. Aceasta devine parte din viața noastră și poate cauza multe simptome grave, în special atunci când nu le recunoaștem și le negăm existența.

Elena a fost sechestrată împreună cu un grup de prietene din orașul ei timp de 3 luni. Când s-au întors acasă li s-a dat posibilitatea să-și exprime sentimentele și să-și povestească experiența de trafic. Unele dintre prietenele ei au fost bucuroase că pot face asta, însă Elena a părăsit grupul. Era furioasă și supărată spunându-i psihologului că nu vrea să spună nimănui ceea ce i s-a întâmplat, că se simțea bine, nu avea nimic și că nu înțelege de ce trebuie să vorbească. În timp ce psihologul o asculta, Elena a început să spună că simțea că nu aparține grupului deși îi cunoștea pe toți foarte bine. Se simțea izolată, îi era frică, astfel încât nu a putut să completeze nici măcar niște formulare simple. După un timp, a recunoscut că avea impresia că înnebunește și va avea o depresie. Deși a început prin negarea problemei, a vorbit cu psihologul aproape două ore. Elena a fost ascultată și asigurată că reacțiile ei au fost normale. Această etapă s-a constituit într-un pas important pentru acceptarea sentimentelor de furie, frustrare, izolare, însingurare, neascultare și teama că își pierde controlul.

Încercarea de evitare a sentimentelor rareori are reușită și poate cauza reacții de necontrolat pe perioade mai lungi de timp. Îndepărtarea de cei care au trăit aceeași experiență duce la izolare și însingurare.

Simptomele stresului post-traumatic pot apărea înainte, în timpul evenimentului precum și după consumarea acestuia, de aceea putem spune că reacțiile nu sunt doar post-traumatice ci pot apărea mai devreme astfel:

Înainte de trafic; Elena știa că va trebui să treacă ilegal granița, să lucreze ca baby-sitter în Italia și nu spusese nimic familiei despre toate acestea. Ea se pregătea pentru o situație dificilă și periculoasă. Își făcea planuri legate de plecarea de acasă și trăia cu frică și incertitudine pentru ce va urma.

În timpul traficului; reacțiile emoționale pe perioada traficului pot fi reprimate sau controlate, nemanifestându-se niciodată, sau pot fi exprimate în momentul evadării din locul în care a fost sechestrată și forțată să se prostitueze.

După încetarea traficului; reacțiile pot apărea imediat sau mai târziu, variind de la câteva minute la câțiva ani.

Pentru a înțelege simptomele SSPT trebuie avute în vedere experiența anterioară de viață, caracterul și personalitatea victimei, consecințele traumatice ale

Scanned with OKEN Scanner

evenimentului și tipul de ajutor pe care l-a primit aceasta în timpul și după producerea incidentului.

Se poate întâmpla ca unul dintre simptomele SSPT să fie nemanifestarea nici unui simptom, astfel încât lipsa vreunei reacții a victimei poate constitui de fapt o reacție.[6]

§ 1. Reacții caracteristice ale SSPT

În timpul unui eveniment traumatizant pot apărea anumite reacții fizice și emoționale dintre care majoritatea pot fi ținute sub control, dar există și simptome specifice, care se manifestă după producerea evenimentului, ca și continuări ale experienței trăite.

Sunt trei variante ce înglobează simptomele stresului post-traumatic: re-experimentarea, evitarea și provocarea.

a. Reexperimentarea

Evenimentul care a provocat trauma unei persoane poate fi experimentat de aceasta din nou, peste câteva ore, zile, luni sau chiar ani: sentimentele și emoțiile generate de momentul traumatic pot fi simțite ca și când ar avea loc în prezent. Ele pot varia de la o ușoară tulburare la sentimente intense și copleșitoare. Senzațiile și emoțiile simțite în momentul producerii incidentului care au fost reprimate și împinse în inconștient, pot ieși la suprafață într-un moment cu totul neașteptat prin **reacții declanșatoare** - aceste sentimente pot fi declanșate de imagini (emisiuni TV, filme, fotografii, articole de presă, oameni sau discuții pe tema respectivă), sunete, mirosuri, gusturi sau chiar atingeri. Stimulii declanșează sentimente care sunt însoțite de revenirea simptomelor. Acestea se pot manifesta nu doar după săptămâni sau luni, ci chiar după mulți ani și pot fi provocate de anumiți stimuli externi care pot aduce trecutul traumatic în prezent. De exemplu, în cadrul unei emisiuni televizate se poate face un anumit comentariu însoțit de imagini care să prezinte un incident similar. Persoana afectată de SSPT poate experimenta, privind emisiunea, sentimente pe care credea că le poate ține sub control.

Reacțiile spontane. Un alt mod de a reexperimenta simptomele este atunci când nu sunt declanșate de ceva anume, apar „din senin" și nu au, cel puțin în aparență, nici o cauză externă. Aceste experiențe pot apărea sub formă de *flash-back-uri* sau *flash-forward-uri*. Simptomele se pot manifesta treptat sau spontan, neducând neapărat persoana la locul și în timpul incidentului, ci creându-i, în prezent, sentimente, emoții, imagini, mirosuri și sunete asociate cu evenimentul traumatic. O modalitate de auto-protecție este îngroparea acestor evenimente, împreună cu sentimentele asociate acestora, adânc, în inconștient. Se preferă, deci, uitarea acestora, deși ele nu vor dispărea în realitate. În anumite momente, când victima își amintește de incident sau când este relaxată și nu se gândește la ceva special, zidurile „protectoare" se deschid, iar emoțiile și sentimentele alunecă și invadează prezentul.

b. Evitarea

Orice incident traumatizant avertizează victima cu privire la posibila repetare a lui. Dacă cineva a fost implicat într-un accident feroviar va refuza o eventuală călătorie cu trenul. O intervenție neprofesionistă în depășirea acestei situații va fi

[6] F. Parkinson, *Post-Trauma Stress*, Sheldon Press, London, 1993.

Scanned with OKEN Scanner

aceea de a determina (cu atitudine glacială) această persoană să folosească trenul ca mijloc de transport. Dacă ai căzut de pe bicicletă şi te-ai lovit puţin, atunci îţi poţi învinge frica urcându-te din nou. A sprijini o persoană să-şi învingă teama poate fi o strategie bună în cazurile minore, dar s-ar putea să nu fie de nici un ajutor pentru cineva implicat într-un accident grav sau o calamitate.

Acest lucru depinde până la un punct de experienţele anterioare, de natura incidentului, de profunzimea fricii, de alte sentimente şi emoţii generatoare de anxietate precum şi de capacitatea individului de a face faţă situaţiei.

O parte dintre persoanele care au trecut printr-un accident traumatic încearcă să evite orice le reaminteşte de acesta - oameni, sau alte lucruri care i-ar face conştienţi de amintirile şi sentimentele refulate. Această atitudine poate determina izolare, introversiune şi nesiguranţă.

O altă formă a evitării este negarea sentimentelor (frică, ruşine etc.), victima experienţei traumatice care adoptă această atitudine nu vrea să facă cunoscut persoanelor din jur (rude, colegi, prieteni), ceea ce simte cu adevărat, păstrând astfel sentimentele reale în secret. Este posibil ca aceasta să nu manifeste nici un simptom, sau să nu fie conştientă de acesta, timp de o lungă perioadă de timp, dar într-un final să se găsească în situaţia de a nu putea face faţă situaţiilor de viaţă astfel încât să-i scadă considerabil eficienţa la locul de muncă, să-şi distrugă căsnicia, prieteniile etc.

Tot o formă de evitare este atunci când oamenii îşi ocupă gândurile şi viaţa numai cu amintiri despre incidentul traumatic. Unii consemnează totul într-un jurnal şi trăiesc în trecut, sau se înconjoară de obiecte ce le amintesc de eveniment. Alţii se implică numai în amintiri şi nu se mai opresc din vorbit pe tema acestui subiect, se blochează în propriile sentimente şi nu pot merge mai departe, situaţie ce împiedică trăirea în prezent şi confruntarea cu realitatea.

c. Provocarea

Datorită faptului că un accident traumatic provoacă sensibilizarea sistemului nervos, pot apărea noi simptome: victima poate deveni extrem de sensibilă şi irascibilă, iar reacţiile acesteia pot deveni ciudate şi neaşteptate, de exemplu, contradicţie între limbaj şi comportament: *Îmi spune ceva şi face cu totul altceva, negând ce spusese prima dată şi atunci începe să arunce cu lucrurile prin casă pentru cel mai neînsemnat motiv*. Este foarte dificil pentru membrii familiei sau colegi să locuiască şi să interacţioneze cu astfel de persoane. Conştientizarea de către victimă a atitudinii iraţionale precum şi reacţiile la provocarea acesteia de către cei din jur demască incapacitatea victimei de a face faţă evenimentelor şi experienţelor normale de viaţă. Aceasta se manifestă prin retragere, izolare, izbucniri de furie şi violenţă, accese de linişte şi introversiune.

Un semn al amplificării sentimentului de provocare este dorinţa de a face lucruri din impuls, fără a avea nici un motiv (de exemplu la unele persoane se va manifesta prin dorinţa de a face cumpărături, achiziţionând lucruri inutile şi scumpe în timp ce alţii, îşi vor schimba stilul de viaţă, relaţiile, locul de muncă, îşi vor schimba înfăţişarea, vor divorţa, în concluzie: vor face lucruri pe care nu le-au făcut niciodată înainte). Distorsiunea cognitivă a acestor persoane este: *Viaţa este scurtă şi din acest motiv trebuie să o trăiesc din plin. Ce rău este în asta?*

Reexperimentarea unui eveniment, evitarea amintirilor, exaltarea şi provocarea sunt simptome tipice ale stresului post-traumatic. Acestea pot sau nu să fie evitate în timpul incidentelor, însă pot reveni luni sau ani mai târziu cu efecte negative asupra victimei.

Scanned with OKEN Scanner

I.3. O perspectivă asupra simptomelor SSPT

§ 1. Anxietatea

Sindromul de stres post-traumatic este considerat o tulburare de anxietate, deoarece multe dintre simptomele acestuia sunt comune anxietății. Anxietatea cuprinde gânduri de îngrijorare, hiperexcitabilitate emoțională și fizică.

În mod normal, atunci când creierul percepe o amenințare, acesta emite un lanț de schimbări fizice care pregătesc corpul pentru luptă sau fugă. Mesajele sunt transmise prin intermediul nervilor și a hormonilor către diferite organe ale corpului. Mușchii se tensionează, bătăile inimii sunt mai rapide și mai puternice, ritmul respirator crește. Creierul devine mai vigilent si capabil să reacționeze mai repede. Aceste modificări constituie răspunsul la stres și pregătesc corpul pentru urgențe. După ce corpul își reia starea de odihnă și relaxare se realizează faptul că energia consumată pentru a răspunde la stres este epuizantă din punct de vedere fizic. În anxietate mintea rămâne tot timpul în alertă, păstrându-se emoțiile și starea de excitabilitate a corpului.

Anxietatea presupune o arie de simptome:[7]

– **fizice:** tensiune motrică cu contracții musculare, oboseală, tremur, greață, probleme ale tractului digestiv, hiperventilare pulmonară, creșterea ritmului cardiac, senzații de sufocare și atacuri de panică;

– **tulburări neuro-vegetative**: uscarea gurii, transpirație, mâncărimi ale mâinii și ale feței, stări de surzenie, senzație de jenă la nivelul epigastrului sau de strânsoare la nivelul gâtului;

– **oboseală emoțională**: iritare, dispoziție fluctuantă, frică, emoții exagerate, pierderea încrederii;

– **oboseală mentală**: confuzie, incapacitate de concentrare, sau incapacitate de a lua decizii, amnezii temporare;

– **oboseală spirituală**: descurajare, lipsă de speranță, disperare.

Manifestările anxietății exogene[8] reprezintă doar un răspuns exagerat la stres, acestea scad în intensitate pe măsură ce se impune sistemului nervos să se calmeze și cresc în intensitate pe măsură ce persoana consideră că nu le poate face față și că acestea trebuie să se oprească de la sine sau cu ajutorul cuiva din exterior.

Comportamentul de evitare este specific anxietății. Încercând să scape de situațiile, persoanele ce le declanșează anxietatea, victimele își pot provoca o diminuare temporară a acesteia, dar cu costuri energetice mari. În acest mod se menține frica față de ceea ce declanșează comportamentul de evitare, astfel încât nu învățăm să ne dominăm fricile. De fiecare dată, evitarea este recompensată cu o reducere pe termen scurt a anxietății. Abordând comportamentul de evitare tindem să-l folosim din nou în viitor. Distragerile pe care le folosim pentru a scăpa de frică cum ar fi implicarea în activități solicitante, vor fi asociate cu frica prin condiționare. Curând distragerile vor deveni declanșatori prin asociere. Antidotul evitării este reprezentat de comportamentul prin care victima face față lucrurilor de care îi este teamă și permite suportarea simptomelor până în momentul în care răspunsul la stres dispare, iar sistemul său nervos devine mai puțin reactiv. Acest lucru se învață gradual.

---

[7] G.R. Scheraldi, *Post-Traumatic Stress Disorder*, Lowell House, Los Angeles, 2000.

[8] Anxietate exogenă, declanșată de factori externi. Un exemplu este agorafobia, adică frica de spații deschise. Anxietatea endogenă este produsă de factori interni, de exemplu scăderea nivelului glicemiei din sânge provoacă anxietate.

Scanned with OKEN Scanner

§ 2. Disocierea

În conștientizarea normală, oamenii se simt pe deplin angajați în experiențele lor de viață. Ei sunt conștienți de ceea ce-i înconjoară, sunt conectați la mediul din jurul lor și la propriile lor sentimente. În ciuda sentimentelor și emoțiilor lor variate, atunci când sunt puși în situații diferite de viață, ei se simt mereu aceleași persoane. Atunci când amintirile normale sunt declanșate sau retrase intenționat, oamenii le pot examina și apoi le pot pune deoparte, după cum doresc. Distragerile din conștientizarea prezentă sunt fie plăcute, fie, cel puțin, controlabile. De exemplu: când ai de plătit facturi și ești cu mintea la o călătorie la munte, poți reveni la sarcina pe care o ai de făcut, dacă așa dorești. Amintirile sunt îndepărtate într-un mod organizat, ele pot fi conștientizate și apoi, din nou, îndepărtate din conștient.

Disocierea este un proces mental prin care o persoană încercă să scape de amintirile sau situațiile tulburătoare. Mintea sa poate apărea ca fiind separată de experiența corporală traumatizantă trăită. Putem evada mental dintr-o experiență actuală neplăcută printr-o fugă din realitate sau putem evada temporar dintr-o amintire traumatică, separând și îndepărtând amintirea. În loc să fim conectați la toate amintirile noastre, amintirea evenimentelor traumatice puternice se disociază, se izolează, fiind îndepărtată pentru un timp, nefiind integrată în memoria de lungă durată[9]. Astfel, în loc să se regăsească cu celelalte amintiri ca în filele unui dosar, amintirea traumatică rămâne separată, „afișată", intervenind, însă, în mod repetat în conștiință. Amintirile traumatice disociate sunt îndepărtate, separate, fragmentate sau compartimentate astfel încât informațiile nu sunt integrate cu restul memoriei și nici nu sunt conectate pe deplin în conștientizarea prezentă. Amintirile traumatice conțin multe aspecte: gânduri, imagini, sentimente, comportamente și senzații fizice. Toate acestea sunt împachetate în materialul traumatic propriu al persoanei dând acesteia un sentiment de identitate. Astfel, asupra aceluiași eveniment traumatic oameni diferiți au percepții diferite.

Indicatori ai disocierii: [10]

– corpul devine rigid,
– persoana răspunde încet la provocările celorlalți,
– lucrurile par să se miște foarte încet sau foarte repede,
– emoțiile sunt amorțite, nu există sentimente,
– nu simte durerea așteptată ca urmare a evenimentului traumatic,
– nu are contact cu ceea ce o înconjoară,

---

[9] **Memorie de scurtă durată** servește ca "spațiu de lucru" mental în rezolvarea anumitor tipuri de probleme, cum ar fi calculul aritmetic mental și răspunsurile legate de textul citit. Cu toate acestea memoria de scurtă durată nu pare a fi implicată în înțelegerea frazelor relativ simple.

Memorie de lungă durată implică informația reținută timp de câteva minute (de exemplu informația reținută dintr-o conversație anterioară), sau cea care durează o viață întreagă (cum ar fi amintirile din copilăria unui adult)

Memoria evenimentului traumatic cuprinde reținerea unui cumul de stimului vizuali, auditivi, gustativi, olfactivi, kinestezici, sentimente, trăiri, prezenți în evenimentul traumatic. Aceste informații nu sunt în totalitate conștiente și sunt izolate de restul memoriei de lungă durată formând memoria evenimentului traumatic. Reactualizarea informațiilor din memoria de lungă durată este un demers dureros și uneori dificil de realizat necesitând asistență psihologică.

[10] G.R. Scheraldi, *Post-Traumatic Stress Disorder*, Lowell House, Los Angeles, 2000.

Scanned with OKEN Scanner

– pierde sentimentul a ceea ce se întâmplă,
– amnezie,
– se uită în gol, ochii se mişcă nerăbdători dintr-o parte în alta,
– clipeşte foarte des,
– este deconectată de ceea ce este în jur şi nu se implică în prezent,
– se simte ca spectator al situaţiei prezente nu ca participant la situaţia prezentă,
– neatenţie, lapsus-uri,
– visează cu ochii deschişi în mod excesiv,
– hiperactivitate sau retragere,
– comportament automat, se simte ca un robot,
– adoarme uşor/somnolenţă,
– dezorientare spaţio-temporală,
– pierderea şirului conversaţiei,
– derealizare (nu simte oamenii şi lumea ca fiind reale, se simte ca un străin într-un loc familiar, nu se recunoaşte în oglindă, lumea îi apare ca într-un vis),
– se simte ca si cum nu ar fi acolo,
– priveşte lumea din afara propriului corp,
– viata îi este acum împărţită: înainte şi după evenimentul traumatic („sunt o persoana total diferită acum"),
– nu are stare,
– prezenţa ticurilor,
– face deseori grimase,
– sentimente confuze (dacă îşi suprimă trauma nu se poate concentra, iar mintea devine goală),
– comportament neobişnuit, inexplicabil, (o femeie dependentă de familie părăseşte din senin casa timp de 2 zile),
– încercări de a rămâne ancorat în prezent, („ bate darabana cu degetele"),
– auto-alinare (legănarea corpului înainte şi înapoi)
– lucrurile arată şi sună diferit, culorile se estompează sau devin mai puternice, sunetele sunt mai puternice sau aude sunete ca un zgomot de fond,
– lucrurile par îndepărtate sau neclare/confuze.

Putem spune că disocierea, în sine, uneori poate avea o funcţie liniştitoare, deoarece, fiind un mecanism automat de protecţie, oferă o oarecare uşurare şi o anumită protecţie faţă de durerea traumatică care copleşeşte persoana. Pe de altă parte, respingerea continuă a amintirilor necesită o energie foarte mare care oboseşte şi provoacă un comportament irascibil. În starea de anestezie (amorţire) a amintirilor dureroase se pierd amintirile şi sentimentele plăcute. Chiar dacă victima încearcă să atenueze amintirile dureroase, ele vor reveni cu siguranţă într-un anumit moment.

Disocierea întârzie sau chiar împiedică vindecarea, deoarece victima nu-şi conştientizează amintirile dureroase şi nu le asociază cu experienţele pe care le poate controla.

Dacă disocierea nu poate fi controlată de către victimă atunci simptomele experienţelor traumatice, neprelucrate vor continua să se manifeste până în momentul în care experienţa traumatică dobândeşte un sens, adică este prelucrată şi integrată în memoria de lungă durată. Aceasta înseamnă că victima poate să-şi amintească şi să vorbească conştient despre evenimentele traumatice, fără ca acest demers să-i provoace tulburări.

Scanned with OKEN Scanner

I.4. Trăsături asociate SSPT

1. Auto-învinuirea. Oamenii cu SSPT se învinovățesc pentru incapacitatea de a-și controla simptomele („trebuie sa fiu un fraier dacă sunt deprimat"), sau comportamentele specifice („nu îmi vine să cred că mi-am părăsit soțul în felul ăsta... – ce se întâmplă cu mine?") Vina poate fi asumată dacă ea este reală și dacă duce la îmbunătățirea comportamentului și caracterului. Auto-condamnarea nu ajută niciodată. Vina și rușinea neprelucrate vor face vindecarea mai dificilă. În procesul de consiliere a victimei, prin utilizarea tehnicilor cognitiv-comportamentale, se poate interveni în prelucrarea acestor emoții.

2. Perspective năruite. Fiecare dintre noi deține speranțe care pun ordine în lumea haotică în care trăim și fac ca stresul să fie suportabil. Cercetătorii arată că SSPT se datorează perspectivelor sumbre despre sine, despre lume și despre ceilalti.

Perspective înainte și după evenimentul traumatic
(după Janoff-Bulman, Epstein și alții, 1993)

Perspective pre-traumatice	Perspective post-traumatice
GÂNDURI DESPRE SINE	
Invulnerabilitatea („Nu mi se poate întâmpla mie; nu sunt vulnerabilă, sunt în siguranță, știu la ce să mă aștept, îmi pot controla gândurile").	Preocupări recurente, („Se va întâmpla din nou; sunt vulnerabilă și neajutorată, fragilă, amenintată, în pericol; nu mai sunt în siguranță."; „Nu pot avea relații reusite. Nu-mi pot controla comportamentul, simptomele sau sănătatea mintală.")
Stimă de sine.(„Mă văd într-o lumină pozitivă, decentă, merituoasă, bună, competentă, fără vină")	„Sunt un om rău, nu valorez nimic, îmi este rusine, incompetentă, slabă, diferită de ceilalți, distrusă pentru totdeauna."; „Nu mai pot conta pe mine." Persoanele abuzate sexual spun: „Sunt un obiect care există pentru nevoile celorlalti, nevoile mele sunt nerelevante". Auto-denigrări, identitate distrusă („Nu mai știu cine sunt; identitatea mea s-a împărțit înainte si după traumă.")
Proiectarea Sinelui în viitor.(„Voi avea un viitor fericit.")	„Scopul meu de o viată de a-i proteja pe ceilalți, îl simt acum ca fiind distrus. Nu merit o viață bună. Nu-mi mai pot imagina un viitor fericit si nu cred că am să găsesc dragostea vreodată. Nu sunt destul de bună."
GÂNDURI DESPRE LUME	
Lumea este plină de întelesuri, este justă, bună, previzibilă, ordonată, comprehensibilă, plăcută, recompensatore și sigură. Are sens și urmează legile acceptate de societate.	„Pur și simplu nu are sens."; „Lumea mă face confuză „De ce mi s-a întâmplat mie asta? Care este sensul vieții?" „Nu pot crede într-un Dumnezeu care permite acest lucru. Dumnezeu mă urăste."
„Oamenii primesc ce merită – dacă sunt precaută pot să previn dezastrul. Mie nu mi se vor întâmpla lucruri rele."	„Ceea ce fac pur și simplu nu mai contează. Nu am nici un fel de control."
GÂNDURI DESPRE CEILALȚI	
„Oamenii sunt buni, demni de încredere, întelegători și merită să intri în contact cu ei."	„Nu mai pot avea încredere în oameni, sunt răi, te exploatează, îți fac rău, etc. Nu mai pot stabili legături cu ceilalți. Mă simt străin și izolat. Nimeni nu mă poate întelege."

Scanned with OKEN Scanner

3. Tulburări de stare: Tulburările de stare sunt întâlnite alături de alte tulburări SSPT și includ:

Depresia. Aceasta are o structură logică, de la stimă de sine scăzută, lipsă de speranță, rușine, sentiment de pierdere, sentimentul distrugerii permanente, până la pesimism. Prin urmare, victimele traumei riscă să adopte un comportament suicidar până în momentul în care gândurile și sentimentele negative sunt tratate.

Anxietatea (vezi pagina din acest capitol care tratează anxietatea)

Ostilitatea. Aceasta reprezintă o atitudine de neîncredere față de ceilalți. Se poate manifesta prin iritabilitate, furie sau izbucniri față de: cei care nu au trecut prin trauma respectivă și nu pot înțelege, agresor, acele persoane care nu au protejat victima (părinți, frați etc.), agresorii secundari (cei care au racolat victima și care făceau parte din „cercul de prieteni"), membrii familiei care au încurajat victima să accepte oferta de a pleca în străinătate la lucru.

Durerea simțită în fața pierderilor. Este posibil ca aceasta să nu fie întotdeauna evidentă pentru cei din preajma victimei.

4. Consum de substanțe care creează dependență. Alcoolul, aurolacul, cocaina, opiumul, amfetaminele sau alte droguri sunt folosite frecvent în încercările victimei de a-și ușura durerea. Aceste „auto-tratamente" oferă o ușurare doar temporară și îngreunează procesul de vindecare.

5. Comportamente compulsive. În încercările de a scăpa de durere, persoanele cu SSPT pot adopta comportamente compulsive[11] : absentează din senin și fără motiv de la lucru, pleacă de acasă fără aparent nici un motiv, fac schimbări radicale în stilul de viață, mănâncă și cumpără compulsiv, manifestă schimbări bruște în comportamentul sexual.

6. Dureri somatice. Când trauma nu poate fi prelucrată și exprimată verbal, deseori durerea se manifestă somatic, de cele mai multe ori în zonele corpului care au fost traumatizate fizic. Deseori durerea fizică servește ca o distragere de la durerea emoțională. Durerile fizice pot deveni cronice (de cap, ale pelvisului, de spate, hipertensiune, astm, probleme ale pielii, inflamări ale gâtului, senzații de leșin, amorțirea anumitor părți ale corpului, extenuare, tulburări gastro-intestinale). Specialiștii[12] au observat că durerile fizice sunt resimțite de persoane care au fost traumatizate în copilărie și anume în faza preverbală de dezvoltare.

7. Supracompensări. În efortul de a-și recâștiga controlul pierdut, unele persoane cu SSPT se lasă conduse de o dorință acerbă pentru obținerea succesului, realizare personală sau dobândirea unei forme fizice bune. Aceasta poate constitui o modalitate pozitivă de depășire a traumei dar, în același timp, poate frâna vindecarea deoarece prin aceste metode nu se prelucrează trauma.

8. Automutilarea. Una din ironiile SSPT constă în faptul că unele victime se autopedepsesc. După observațiile lui Matsackis, automutilările includ: „arderi, loviri, tăieri, zgârieri excesive, folosirea unor obiecte dure și abrazive pe piele sau pe scalp, introducerea unor obiecte ascuțite în corp, lovirea cu capul de pereți,

---

[11] Compulsie: tendință irezistibilă și inutilă a unei persoane de a repeta o acțiune, persoana fiind incapabilă să reziste, chiar dacă aceasta este inadecvată și uneori nocivă. Desfășurarea de activități steriotipe(cu caracter de ritual) specifice tulburării obsesiv-compulsive.

[12] Engel, B., (1990) *The right to innocence. Healing the trauma of Childhood sexual abuse.* Ivy Books, New York

Scanned with OKEN Scanner

smulgerea părului și a sprâncenelor în scopuri necosmetice etc." Aparent, aceste comportamente nu au o explicație logică, dar de cele mai multe ori ele sunt precedate de o copilărie traumatizată (cum ar fi abuzul sexual și/sau fizic). Persoanele își provoacă răni ca răspuns la durerea disociată copleșitoare.

Există cel puțin 16 motive care explică acest comportament complex:

– **Exprimă durerea care nu poate fi verbalizată**. În situația în care copilului abuzat sexual i s-a spus să păstreze secretul sau în situația în care abuzul a avut loc înainte ca acesta să învețe să vorbească. De exemplu, când acest copil spune: „Ceva oribil mi s-a întâmplat" – aceasta poate însemna un strigăt de ajutor.

– **Încercări de a converti durerea emoțională în durere fizică**. Durerea fizică poate fi localizată, dislocată sau eliberată oferind o distragere temporară de la durerea emoțională.

– **O ușurare paradoxală a durerii**. Stresul declanșează producerea de hormoni naturali în creier (endorfine și enchefaline), care anesteziază sau ușurează temporar durerea fizică. Aceste așa-zis „analgezice" induse de stres ajută la o explicare a motivului pentru care victimele traumei devin dependente de stimulii care au legătură cu trauma.

– **Este un mod de a simți că trăiesc**. Anestezia emoțională și disocierea fac ca victima să simtă că nu mai trăiește. Faptul că ea conștientizează durerea fizică o face să se concentreze în prezent, să creadă că este mai bine decât situația în care nu simte nimic. Unele dintre aceste persoane spun că sângele oferă o senzație caldă și liniștitoare care le eliberează stresul și le amintește că sunt încă în viață.[13]

– **Oferă un sentiment iluzoriu de putere și de control al durerii**. În procesul de inversare a rolurilor prin asumarea de către victimă a rolului de agresor aceasta poate crede: „De această dată sunt rănită, sunt la sfârșitul controlului, pot decide când începe și când se termină durerea."

– **Încercări de a încheia ceea ce nu a fost încheiat**. Ideea repetărilor compulsive presupune faptul că se repetă experiența suferită până în momentul în care este considerată încheiată – prelucrată și învățată într-un mod mai bun. Din păcate, retrăirea abuzului nu schimbă faptul că trauma s-a petrecut, doar încheierea prelucrării traumei realizează acest lucru.

– **Este o modalitate de a continua durerea și tendințele agresive**. Persoana gândește: "Dacă îmi descarc furia rănindu-mă pe mine nu voi provoca rău nimănui altcuiva". Poate este singura posibilitate de a opri furia pentru un timp. Victima ar trebui învățată modalități constructive de a exprimare a emoțiilor, modalități ce pot fi folosite ca antidot.

– **Eliberarea emoțiilor puternice care nu pot fi exprimate direct.** „Nu îmi pot vărsa furia pe cel care m-a abuzat pentru că este puternic, așa că mă înfurii pe mine însumi".

– **Face corpul ne-atractiv pentru a evita abuzuri ulterioare**. Această modalitate defensivă de a-și provoca răni capătă sens în cazul unui copil/femeie care s-a simțit incapabil să oprească abuzul sexual. Slăbirea sau creșterea în greutate excesiv poate constitui un scop similar.

---

[13] E. Bass, L. Davis, *Beginning to Heal*, Harper Perennial, New York, 1993

Scanned with OKEN Scanner

– **Poate asocia trauma cu momente plăcute**. Unii agresori, după săvârșirea abuzului, au remușcări, devin mai atenți și mai iubitori pentru un timp. Prin urmare, victimele pot condiționa semnalul de durere cu începutul momentelor plăcute.

– **Imită ceea ce a văzut când era copil**. Copiii imită în mod natural comportamentele adulților, ei învață să abuzeze dacă părinții lor au abuzat de ei, așa cum vor învăța să fie buni, dacă părinții lor au constituit un model în acest sens.

– **Poate fi o încercare de atașament față de părinți**. Copiii resimt o nevoie profundă să se atașeze de părinți, chiar dacă sunt respinși. Pentru a câștiga aprobarea părintelui abuziv copilul poate internaliza atitudinile de pedepsire. Gândirea copilului poate fi: „Voi demonstra că sunt bun și devotat tatălui făcând ceea ce îmi face el mie". Acest lucru capătă mai mult înțeles când realizăm că abuzatorii de cele mai multe ori izolează victimele, făcându-le dependente de aprobarea lor. Nevoia de aprobare face ca victima să se identifice cu agresorul. Un copil poate confunda abuzul cu apropierea emoțională, dacă abuzul a fost singura formă de atenție arătată de părinte. Copilul poate gândi: „Dacă continui să mă rănesc până la urmă ei mă vor iubi".

– **Poate însemna o întoarcere la trecutul familial pe care îl înțeleg**. Copilul gândește: „Nu înțeleg comportamentul iubitor, dar înțeleg durerea, nu întotdeauna mă face să mă simt bine, dar cel puțin este previzibilă".

– **Este consistentă cu imaginea de sine a persoanei**. Oamenii se comportă cu ei înșiși în funcție de imaginea pe care o au despre sine. Abuzul învață victima: „Nu valorez nimic, sunt rău, sunt un obiect – așadar are sens să mă tratez ca pe un obiect". Auto-pedepsirea derivă din sentimentul de învinovățire sau inadecvare.

– **Este compatibil cu imaginea unei persoane despre o lume mutilată și un viitor non-existent.** „Lumea în care trăiesc este urâtă, nedreaptă și nu am ce căuta în ea."

– **Este asimilat cu sentimentul de siguranță, dacă acest comportament de automutilare determină internarea în spital**. „Este un loc în care sunt îngrijită, mi se dă atenție și sunt în siguranță."

Flannery (1989) a estimat că 80% din fetele care practică prostituția provin din familii abuzive și/sau alcoolice. În astfel de familii copiii învață de cele mai multe ori că sexul este separat de dragoste și folosește în alte scopuri decât dragostea. Prin urmare o prostituată se folosește de sex doar ca mijloc unic de supraviețuire sau îl poate folosi pentru a controla relațiile și bărbații ca formă de repetare compulsivă.

Prostituția are la bază convingerile despre sine:

"Sexul nu este singurul lucru la care mă pricep, este singurul lucru pe care-l fac mai bine"

"Ce valorez? Nimic, sunt bună doar pentru plăcerea bărbaților."

Flannery adaugă că dependența de sex nu este de fapt o încercare de a liniști apetitul sexual, ci o încercare de a domina trauma. Victima speră că de această dată sexul îi va îmbunătăți stima se sine, îi va oferi sentimentul că este o persoană care poate fi iubită și o va face să se elibereze de durerea respingerii, a abandonului și singurătății.

O altă formă de autodistrugere este reprezentată de **revictimizare**. Repetarea compulsivă explică doar parțial motivul pentru care o femeie ar păstra o relație abuzivă. Dependența nu rezolvă problemele amintirilor disociate. Abuzul tinde să creeze starea de amorțire și incapacitatea de a se autoproteja. Adultul care a fost

Scanned with OKEN Scanner

abuzat în copilărie va căuta de cele mai multe ori o figură puternică și autoritară care să îl salveze. Deseori aceasta este un alt abuzator care poate detecta un strigăt de ajutor al unei potențiale victime. Abuzatorii își izolează victimele inducându-le un sentiment de neajutorare, dependență, făcându-le să fie recunoscătoare pentru „cea mai mică dovadă de afecțiune." În mod progresiv, victima privește abuzatorul ca pe o persoană puternică și respectată. Devine din ce în ce mai greu să părăsească relația pe măsură ce ciclul de victimizare continuă.

Numărul mare de cercetări asupra SSPT a permis obținerea unor noi răspunsuri la multe întrebări privind natura și diagnosticul acestuia. În DSM-III-R au fost incluse noi criterii concretizate ale sindromului de stres post-traumatic:

1) prezența în anamneză a unei situații traumatizante;
2) întoarcerea permanentă la trăirile legate de circumstanțele traumei;
3) visele și coșmarurile pe tema traumei;
4) amintirile obsesive;
5) întoarcerile la situația traumatizantă prin asociații sau asemănarea circumstanțelor;
6) "reactivitatea fiziologică".

I.5. Intervenţia în situaţia de criză

Intervenția în situații de criză este un tip de terapie de scurtă durată care urmărește susținerea Eu-lui persoanei afectate. Rolul consilierului este de a sprijini victima pentru a evita destructurarea Eu-lui acesteia. În cadrul consilierii se urmărește conservarea sau restructurarea Eu-lui pentru a readuce victima într-un cadru psihic echilibrat.

Din perspectivă psihotraumatologică, intervenția în situația de criză se realizează ținând cont de trei reguli de bază:

1. asigurarea securității celor afectați;
2. punerea la dispoziția victimelor a unui partener empatic de discuție;
3. înțelegerea efectelor traumei și a procesului de elaborare ale acestora.

Asigurarea securității presupune de cele mai multe ori îndepărtarea victimelor de locul în care s-a produs trauma. Astfel în cazul traficului de ființe umane, locul de asistență a victimelor trebuie să fie sigur (de exemplu un adăpost) și departe de locul în care s-au produs abuzurile. Este benefic pentru victima exploatată sexual să fie despărțită de traficant sau de beneficiarii relațiilor sexuale.

Stabilirea sentimentului bazal de siguranță, relaxarea și liniștirea victimei permit acceptarea explicației oferite de consilier; astfel victima înțelege faptul că ea, prin reacția de stres la traumă, răspunde absolut normal la o situație absolut neobișnuită.

Specialistul care ajută victima trebuie să perceapă pozitiv izbucnirile afective ca fiind o manifestare a mecanismului de apărare și adaptare prin ajustare. Dacă victimele își fac reproșuri pentru comportamentul lor lipsit de stăpânire, postura de susținere emoțională a celui care oferă suport poate acționa despovărător. În situația în care victima manifestă paralizie emoțională, retragere și apatie în faza de evitare, specialistul trebuie să stea la dispoziția victimei ca un simplu partener de discuție fără a se impune.

Dialogul folosit în intervenția in situații de criză este unul de susținere a victimei și urmărește, pe de o parte, implicarea acesteia în procesul natural de

Scanned with OKEN Scanner

vindecare a rănilor psihice, iar pe de altă parte, împiedicarea acesteia să cadă într-una din extreme: copleşirea emoţională sau negarea incremenită. Dacă victimele ajung la înţelegere în încercarea lor de a dori să uite situaţia, atunci ele sunt în stare să admită o nouă confruntare cu evenimentele traumatizante.

I.6. Sindromul Stockholm

Denumirea acestui sindrom este legată de un studiu al victimelor unui jaf care a avut loc într-o bancă din Stockholm, când mai mulţi oameni au fost luaţi ostateci. S-a observat că o parte din ostateci dezvoltau sentimente de simpatie şi empatie cu agresorii lor. În cadrul acestui simptom, anumite caracteristici comportamentale aparţin atât agresorilor cât şi victimelor:

– **Vina**. Persoanele care sunt ţinute cu forţa îşi direcţionează frica şi frustrarea spre cei care deţin autoritatea şi îşi manifestă nevoia de a învinovăţi pe cineva – ca şi în cazurile pierderii unei persoane apropiate. Este posibil ca printre persoanele învinovăţite să fie alţi membri ai grupului de ostateci. Transformând frustrările în agresivitate, o parte din victimele traficului de persoane devin la rândul lor racolatori.

– **Simpatie şi empatie**. Victimele aflate în captivitate ajung să creadă că cei care le sechestrează nu sunt chiar atât de răi pe cât credeau la început. Încep să vadă în agresorii lor nişte fiinţe capabile de sentimente umane. Chiar şi cel mai mic gest de bunătate din partea agresorilor le „demonstrează" că de fapt aceştia sunt nişte oameni cumsecade. Atunci când o astfel de situaţie durează mai mult, eliberarea unui ostatic este întâmpinată cu strigăte de bucurie şi câteodată există sentimentul: *Ei bine, nu-i aşa că nu-s atât de răi? Au eliberat pe cineva.* Pentru aceste persoane nu contează faptul că toţi captivii au fost ţinuţi mai multe zile, luni sau chiar ani şi supuşi unor rele tratamente.

Într-un mod asemănător, agresorii pot dezvolta sentimente de apropiere şi chiar ataşament faţă de victimele lor. Sunt cazuri în care ostaticii s-au alăturat propriilor agresori, s-au identificat cu aceştia şi au ajuns să le ia partea şi să lucreze împreună cu ei/pentru ei. O victimă care-şi exprimă nemulţumirea în legătură cu lipsurile socio-economice întăreşte convingerea agresorului că ceea ce face este benefic, transformând astfel victima într-un aliat al acestuia.

După întoarcerea în libertate, persoanei victimă, diagnosticată cu sindromul Stockholm, îi este afectată auto-percepţia, felul în care gândeşte şi simte despre ea însăşi, despre ceilalţi ostateci şi despre agresori. De asemenea, pot fi afectate relaţiile cu familia, prietenii, determinând astfel, într-o anumită măsură, modul ei de a supravieţui şi a se adapta.

I.7. Modalităţi de a face faţă situaţiilor traumatizante (stilul de coping)

În situaţiile traumatizante, mecanismele de apărare sunt orientate spre păstrarea echilibrului intern a sistemului biologic, psihic sau social şi de aceea se neglijează, în caz de conflict, realitatea înconjurătoare. Copingul vizează „adaptarea individului prin ajustare" (asimilare prin acomodare) în cadrul principiului realităţii pragmatice şi/sau comunicative.

Scanned with OKEN Scanner

O ipoteză importantă de lucru pentru consilieri și pentru victime este aceea că reacțiile la traumă și pierderi – oricare ar fi acestea – conțin în ele germenii înnoirii și reabilitării. Dacă victimelor li se permite și sunt încurajate să-și manifeste suferința profundă, sentimentele și emoțiile emergente pot depăși încet trauma și pot reveni la sentimentul că viața poate și merită a fi trăită. Vor fi conștiente că în urma incidentului viața nu va mai fi la fel, dar se vor putea adapta la noi modalități de viață.

Metode și strategii pentru adaptare și ajutor

Brian Keenan, într-un articol din *The Guardian* din anul 1991 scria:

„Fiecare trebuie să găsească în sine metodele care conțin și controlează durerea și confuzia. Nu există răspunsuri gata pregătite, este un proces lent de redescoperire în care negarea sau evadarea din învălmășeala interioară reprezintă antiteza auto-vindecării. Mergem pe acest drum singuri. Putem fi ajutați, dar nu putem fi împinși de la spate sau direcționați greșit. Fiecare avem puterea în noi înșine de a ne reumaniza. Suntem proprii noștri vindecători."

Anumite atitudini determinate de valori și credințe ale societății în care trăim, stilul de personalitate, pot îngreuna foarte mult posibilitățile de a face față unor situații, fie că este vorba de pierderea unei ființe dragi, traficul de ființe umane, sau orice alte experiențe traumatizante cu care un individ se poate confrunta de-a lungul vieții.

Stadiile prin care o victimă trece în situație de durere și privare de libertate sunt:

1. Negarea. În faza de negare, victima refuză să conștientizeze ce s-a întâmplat, încearcă să se convingă că totul este ca înainte de incident. Negarea mai este denumită și „faza de tampon" deoarece în timpul acestei faze, individul își mobilizează resursele și se adaptează psihologic și social pierderii.

2. Furia. Aceasta se poate manifesta diferit: victima poate învinovăți pe alții pentru pierderea suferită, poate avea stări de agitație, poate brusca pe cei din jurul ei cu manifestări violente sau se poate autoînvinovăți. Eliberarea furiei poate fi o modalitate eficientă de a depăși o situație traumatizantă.

3. Negocierea. Aceasta poate fi făcută de victimă cu ea însăși, sau dacă este o persoană religioasă, simbolic, cu Dumnezeu. Aceasta tinde să facă o contra ofertă realității traumatizante, realitate pe care victima dorește să o șteargă din memorie deoarece vrea ca viața să fie ca și înainte. Se încearcă realizarea unei înțelegeri cu ea sau cu divinitatea care să o întoarcă în timp, înaintea incidentului.

4. Depresia. În această fază este simțit sentimentul pierderii, începe integrarea pierderii și se instalează depresia. Aceasta se manifestă prin lipsa interesului de a-i asculta pe cei din jur, oboseală, izbucniri de plâns, sentimente de vinovăție, lipsa unui scop în viață, senzația că-și merită pedeapsa. Plăcerea și bucuria sunt greu de realizat chiar și atunci când se fac activități care au plăcut dintotdeauna. Există multe feluri în care se poate manifesta o persoană aflată în această fază, o extremă a acesteia constă în existența gândurilor suicidare și din această cauză victima trebuie convinsă să apeleze la serviciile de consiliere.

5. Acceptarea. Aceasta este etapa finală a durerii suferite, este momentul în care se realizează că viața trebuie să continue, se realizează capacitatea de a-și recâștiga energia și de a-și vizualiza scopurile viitoare.

Scanned with OKEN Scanner

Sunt patru principii care pot fi de ajutor în lucrul cu cei suferinzi de stres posttraumatic:

1. Să-i ajutăm să accepte realitatea propriilor experiențe și să contraatace tendințele de apărare ale negării;

2. Să-i încurajăm să-și exprime durerea și să-i asigurăm de normalitatea reacțiilor lor;

3. Să-i ajutăm să se adapteze la schimbările care au avut loc în viața lor;

4. Să-i ajutăm să-și redirecționeze emoțiile și întreaga viață astfel încât aceasta să meargă spre acceptare și reabilitare.

Secțiunea II. Audierea victimei traficului de ființe umane[14]

II.1. Aspecte ale primei întâlniri pentru audierea victimei

Audierea victimei traficului de persoane poate fi făcută în biroul procurorului. Prima întâlnire dintre anchetator și victimă precum și primele impresii lăsate victimei cu ocazia acestei întâlniri sunt determinante în eșecul sau succesul intervenției, de aceea este important ca această întâlnire să se desfășoare în condiții optime. Obiectivul primei întâlniri este de a începe activitatea de convingere a victimei asupra faptului că poate avea încredere în anchetatorul care o va audia. Următorul pas este de a explica victimei metodologia interviului și anume, că interviul presupune mai multe întâlniri și că probabil se va desfășura pe o perioadă mai mare de timp.

Victima trebuie informată asupra faptului că este important să se obțină în timpul audierilor cât mai multe detaliii privind traficul și de aceea i se vor pune multe întrebări de clarificare. Există posibilitatea ca aceste întrebări să i se pară victimei banale sau lipsite de sens, din acest motiv trebuie să i se explice că rolul întrebărilor este de a descoperi cât mai multe detalii posibile pentru ca investigația privind cazul ei să se desfășoare cât mai eficient. De asemenea, trebuie să i se explice într-un limbaj clar, simplificat faptul că într-un proces credibilitatea victimei este mereu pusă la îndoială. De aceea rolul acestor detalii este de a demonstra, prin mijloace independente, că ceea ce dânsa a declarat este adevărat și, în consecință ea poate fi considerată un martor credibil.

Sunt patru motive care argumentează de ce este atât de important ca înaintea audierii victima să primească aceste informații și explicații:

1. informațiile cu privire la anchetă îi reduc victimei stresul și teama de necunoscut care sunt asociate în mod normal cu audierea ce urmează să se desfășoare;

2. cu cât înțelege mai mult victima despre scopul audierii și despre rolul pe care ea îl joacă, cu atât va fi mai activă în oferirea de răspunsuri, altfel ea poate deveni frustrată pentru că nu știe ce anume se va întâmpla;

---

[14] Adaptarea după *Establishment of the Network and Joint Trainig for Operational Law Enforcement Officers, NGOs and IOs in Fighting Human Trafficking into the EU Member States from the EU Accession Countries and Countries Bordering the EU after Enlargement*, Roma, 2004.

Scanned with OKEN Scanner

3. demonstrează angajament de tip partenerial între organul de urmărire penală și victimă;

4. Il ajută pe anchetator să-și facă o imagine primară asupra stării emoționale și cognitive a victimei.

II.2. Regulile audierii

Înainte de a începe desfășurarea efectivă a audierii, anchetatorul ar trebui să stabilească împreună cu victima câteva reguli simple de comunicare, astfel încât audierea să se desfășoare cât mai eficient. Victima ar trebui informată cu privire la următoarele aspecte:

– că poate oricând să spună dacă nu înțelege o întrebare;

– că poate oricând să ceară clarificări cu privire la orice întrebare sau activitate care se desfășoară în timpul interviului;

– că este puțin probabil să-și amintească toate lucrurile care i s-au întâmplat și că nu este nici o problemă dacă nu își amintește unele evenimente; această amnezie este caracteristică persoanelor care au suferit SSPT;

– că cel care o va audia poate include unele întrebări privind evenimente care o pot întrista sau îi pot readuce în prezent amintiri dureroase;

– că poate să ceară mai mult timp pentru unele răspunsuri și de asemenea poate cere o pauză ori de câte ori simte nevoia;

– că trebuie să facă tot posibilul să povestească tot ce își aduce aminte fără să ascundă nimic față de anchetator;

– victima și anchetatorul pot stabili un semnal non-verbal care va indica faptul că victima are nevoie de pauză;

– anchetatorul trebuie să se convingă că victima a înțeles clar tot ceea ce i s-a explicat;

– să fie întrebată dacă are nelămuriri până la această etapă;

– să fie întrebată dacă este de acord să participe la interviu.

Anchetatorul trebuie să explice victimei, adaptat cu vârsta și nivelul ei de înțelegere, că are datoria de a spune adevărul și că mărturia și mediul din care provine victima vor fi analizate minuțios de către avocații apărării. Acești avocați vor căuta discrepanțe în mărturia ei și cea mai bună metodă de a contracara tactica lor este aceea de a spune adevărul complet în timpul audierii.

II.3. Pauzele din timpul interviului

Flexibilitatea trebuie să fie una din calitățile principale ale anchetatorului, iar aceasta trebuie demonstrată și în privința pauzelor din timpul audierii. După cum am văzut anterior, există un semnal non-verbal care îi dă dreptul victimei să facă o scurtă pauză ori de câte ori va simți nevoia. Aceasta s-ar putea întâmpla tot mai des pe măsură ce anchetatorul începe să exploreze abuzurile fizice, psihologice și sexuale pe care victima le-a suferit. Ori de câte ori victima cere o pauză din cauza nivelului ridicat de stres sau anxietate, ca rezultat al amintirilor dureroase, anchetatorul ar trebui să realizeze (în timpul pauzei) dacă este în interesul victimei să continuie explorarea acelui domeniu sau dacă ar trebui să se ocupe de alt domeniu sau poate chiar să amâne continuarea audierii pentru a-i da posibilitatea victimei să-și revină. Dacă audierea victimei se face în prezența psihologului ar trebui cerută și părerea acestuia. Prezența

Scanned with OKEN Scanner

psihologului este necesară deoarece acesta poate explica anchetatorului până unde poate merge explorarea, privind exploatarea sexuală a victimei și când anume o pauză devine necesară, în acest fel prevenind riscul retraumatizării victimei. Principiul **Nu fă rău!** trebuie să aibă prioritate în acest tip de audieri.

În timpul pauzelor victima ar trebui însoțită de psiholog, de asistent social sau lăsată singură. Victima trebuie avertizată că nu este bine să discute în pauze, cu alte persoane aspecte importante privind audierea. Dacă în timpul pauzei persoana care însoțește victima o aude pe aceasta vorbind cu alte persoane despre aspecte esențiale ale audierii, aceasta ar trebui să anunțe anchetatorul care va analiza imediat după pauză, această situație.

II.4. Stilul audierii

Pentru a asigura succesul audierii sunt importante următoarele aspecte:

– atitudinea anchetatorului trebuie să fie una de respect și profesionalism;

– o abordare formalizată și autoritară poate induce victimei o atitudine de complezență, nu una de încredere și cooperare; cu cât atmosfera este mai relaxantă cu atât există mai multe șanse să se obțină cele mai relevante informații;

– anchetatorul nu trebuie să abordeze în cadrul audierii o atitudine prea familiară cu victima; este important însă să nu i se lase acesteia impresia că este tratată cu mai puțin respect decât ceilalți cetățeni, pentru că a fost o victimă a exploatării sexuale;

– este util să se folosească ascultarea activă[15] cu privire la răspunsurile victimei, în special în partea în care aceasta relatează faptele. Limbajul non-verbal al anchetatorului trebuie să reflecte atenție și interes pentru ceea ce spune victima. Anchetatorul trebuie să mențină contactul vizual cu victima, fără a da însă senzația că

---

[15] Ascultarea activă presupune o serie de activități menite să asigure receptarea corectă a mesajului și reținerea lui optimă. Ascultarea activă este ascultarea care face posibilă soluționarea problemei prin forțe proprii, necesită un efort susținut, adoptarea unei atitudini mentale corecte, menținerea atenției, pentru a relaționa logic dar și pentru a obține o înțelegere deplină, căutând un răspuns corect la ceea ce ni se comunică. Pentru a rezolva probleme și a lua decizii corecte este nevoie de cât mai multă informație relevantă. Atenția încurajează vorbitorul să continuie discuția și furnizează cât mai multe date.

Sugestii pentru realizarea unei ascultări active:
– ascultă întreaga argumentație, chiar dacă intenționezi să o refuzi;
– ai răbdare atunci când asculți;
– repetă ideile principale ale argumentației vorbitorului;
– fii flexibil și obiectiv, nu critica și nu te lansa în argumentații inutile;
– nu te grăbi să dai sfaturi;
– fii empatic.

Efectele ascultării active:
– sprijină comunicarea deschisă;
– încurajează interlocutorul să comunice;
– permite aflarea tuturor informațiilor necesare;
– optimizează relațiile personale;
– facilitează o mai bună înțelegere a celor cu care intrăm în contact;
– nu produce sentimente sau senzații negative;
– reduce dificultățile de înțelegere;
– în cazul unui volum mare de informații conținutul de esență este perceput;
– climatul discuției se îmbunătățește în mod sensibil.

Scanned with OKEN Scanner

o fixează; este de preferat ca aceasta să privească lateral, la intervale regulate de timp, pentru a nu crea senzația de neîncredere sau ostilitate.

– anchetatorul va oferi mereu confirmări și încurajări verbale victimei, ca de exemplu: „..așa.", „da", „continuă..." etc.

– este important de reținut ca în interviurile realizate cu victimele traficului sunt examinate aspecte sensibile, care sunt dificil de reamintit, de aceea este posibil ca victimele să nu răspundă repede la unele întrebări și de aceea anchetatorul trebuie să aibă răbdare și să ofere timpul necesar pentru un astfel de răspuns;

– relatarea victimei nu trebuie întreruptă, în special în momentul în care povestește prin ce a trecut. Întreruperile blochează coerența și trebuiesc evitate. Este posibil să apară pauze prelungite, pauze în care victima își adună gândurile și puterea pentru a putea vorbi mai departe despre ce i s-a întâmplat, acest tip de pauze trebuiesc înțelese și permise de anchetator.

II.5. Etapele audierii

Se recomandă ca audierea să aibă loc în patru etape:

1. Construirea relației. Această etapă a fost dezvoltată în secțiunea *Aspecte ale primei întâlniri pentru audierea victimei.*

2. Povestirea liberă a evenimentelor, a istoriei de trafic. Aceasta este etapa cheie a audierii, când victima trebuie să povestească cu propriile cuvinte ceea ce i s-a întâmplat, într-o manieră spontană și neîntreruptă prin adresarea de întrebări din partea anchetatorului. Cercetările[16] demonstrează că evenimentele descrise în această etapă vor oferi cele mai veridice dovezi care pot fi obținute de la victimă. Cu siguranță vor fi unele pauze, pe măsură ce victima se străduiește să-și amintească evenimentele care pot fi dureroase sau petrecute cu mult timp în urmă, și, de aceea, anchetatorul trebuie să știe cum să administreze aceste pauze pentru a nu deveni stânjenitoare. Folosirea încurajărilor verbale este o modalitate de a depăși aceste momente. Administrarea acestei etape este uneori grea pentru anchetator și depinde de istoria de trafic a victimei și de contextul cazului. În audierea altor infracțiuni este posibil ca victima să redea principalele evenimente în cursul unei singure întâlniri. În cazurile de trafic de persoane acest lucru se întâmplă rar deoarece faptele s-au desfășurat pe o perioadă mare de timp și este dificil de rememorat totul într-o singură sesiune.

Este posibil ca să fie necesare mai multe sesiuni de povestire liberă până când victima va reușești să redea cele mai importante evenimente. Mai mult, trecerea timpului, dificultatea rememorării și/sau prezența unor traume pot împiedica victima să redea coerent și clar toate evenimentele. Anchetatorul va tebui să capteze fiecare dovadă importantă pentru fiecare etapă a povestirii.

Schița inițială a istoriei de trafic

Aceasta se poate obține la prima întâlnire cu victima când i se va cere să redea o schiță a istoriei de trafic, dar să nu intre în detalii. Schița trebuie să cuprindă plasarea în timp a perioadei de trafic pe care a trăit-o, când a fost prima dată recrutată și unde, prin câte țări a trecut și cum a fost transportată, prin ce tip de exploatare a trecut, de cine a fost traficată și când a reușit să scape.

---

[16] G.H. Gudjonsson, L.R.C. Haward, *Forensic Psychology, A guide to practice*, London, 1998.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectivul este de a obține o schiță clară folosind cuvintele victimei, oferind anchetatorului posibilitatea de a-și face o imagine generală asupra cazului în sine. În cele mai multe dintre cazuri, anchetatorul ar trebui să încheie aici interviul pentru ziua respectivă și să nu treacă la etapa întrebărilor.

Pentru următoarele interviuri, bazate pe această schiță, anchetatorul ar trebui să împartă audierea în mai multe părți care să reflecte etapele din schița inițială oferită de victimă. De exemplu, dacă victima a fost recrutată într-o țară și apoi traficată în alte două țări, înainte de a fi salvată în cea de a patra țară, anchetatorul ar trebui să împartă audierea în patru segmente, fiecare corespunzător unei țări și cu această ocazie victima ar trebui să ofere detalii semnificative despre evenimentele care au avut loc în țara de recrutare. În cadrul următoarei întâlniri ar trebui orientată audierea asupra a ceea ce s-a întâmplat în următoarea țară și așa mai departe. Eficiența metodei de identificare a informațiilor relevante depinde și de circumstanțele particulare ale fiecărui caz în parte.

3. Întrebările

În etapa întrebărilor trebuiesc clarificate de anchetator anumite aspecte din istoria de trafic a victimei. În acest sens oferim sugestii cu caracter general privind punerea întrebărilor:

– nu se pun două întrebări într-o singură propoziție, întrebările trebuie să fie scurte și clare, trebuiesc evitate construcțiile gramaticale dificile;

– întrebările trebuie adresate pe un ton suportiv, este indicat să se evite tonul care arată neîncredere și/sau cel critic;

– se recomandă evitarea jargonului profesional sau oricare altul pentru că se poate genera confuzie;

– anchetatorul trebuie să utilizeze termenii folosiți de victimă în descrierea istoriei de trafic, astfel în caz de exploatare sexuală anchetatorul trebuie să folosească termenii pe care victima îi utilizează pentru descrierea clienților sau a activităților sexuale;

– limbajul sexual inadecvat, ironizarea victimei, gesturile obscene nu trebuie utilizate de anchetator;

– încurajarea victimei și reasigurarea ei că ceea ce face este bine este indicată atât timp cât încurajările nu manipulează victima să continue dincolo de ceea ce intenționază să spună;

– din cauză că situațiile de trafic se desfășoară pe perioade mari de timp, victimele nu reușesc să plaseze exact în timp toate evenimentele. Totuși, este important ca datele să fie cât mai exacte, mai ales în ceea ce privește datele despre zilele transportului, perioada în care a avut loc, de exemplu, un viol etc. Identificarea dovezilor coroborative se va face cu atât mai ușor cu cât cronologia evenimentelor este mai exactă. O tactică des folosită de avocații apărării este de a crea confuzie în mintea victimelor cu privire la plasarea evenimentelor în timp și a secvențelor temporale. Unul dintre obiectivele apărării este punerea la îndoială a credibilității victimelor, demonstrând confuzia acestora cu privire la timp și locuri. În lumina acestor probleme este mai util să rugăm victima să plaseze evenimentele specifice raportate la anumite repere semnificative pentru ea, decât să ne prezinte clar, luna și ziua. Dacă victima este capabilă să prezinte date concrete, cu siguranță că acestea reprezintă cele mai sigure dovezi, dacă nu, se va cere victimei să plaseze

Scanned with OKEN Scanner

evenimentele în funcție de unele repere, de exemplu Crăciunul sau alte sărbători religioase, evenimente din familie etc. Obiectivul este mai degrabă de a ajuta victima să plaseze evenimentele de-a lungul unui calendar semnificativ pentru ea, decât să le plaseze pe un calendar exact, clasic.

Tipuri de întrebări:

Există patru tipuri de întrebări pentru formularea cărora trebuie manifestată o grijă deosebită, pentru a nu oferi victimei răspunsuri sugerate. Există și riscul ca victima să ofere răspunsuri pe care ea consideră că anchetatorul le așteaptă. Victimele traficului sunt vulnerabile la acest gen de risc din mai multe motive astfel:

– există posibilitatea ca trauma de care acestea suferă să le crească sugestibilitatea, contextul și experiențele anterioare legate de contactul cu poliția, parchetul să le inhibe;

– în cazul victimelor de alte etnii (limbă și cultură) pot apărea neînțelegeri în comunicare și implicit răspunsuri incorecte;

– victimele traficului suferă adesea amnezii temporare context în care acestea pot inventa răspunsuri plauzibile, ca o măsură de protecție personală;

– dacă stilul întrebărilor este preponderent închis, agresiv, victima poate oferi un răspuns pe care ea simte că anchetatorul îl dorește, în loc să dea răspunsul care reflectă adevărul. Ea va proceda astfel pentru a slăbi presiunea exercitată de anchetator.

Sunt patru tipuri de întrebări ce pot fi utilizate în audierea traficului de ființe umane:

a. Întrebări deschise – Acest tip de întrebări este indicat să fie folosit cât mai des de către anchetatori pe perioada audierii deoarece se pot obține date precise din partea victimei și scade riscul de a apărea interpretarea subiectivă a anchetatorului asupra evenimentelor. Întrebările deschise permit victimei săofere multe informații despre subiectul întrebării, fără a fi sugerat victimei un anume răspuns. Dacă anchetatorul dorește să obțină informații despre un anume subiect este indicat să folosească întrebări deschise de genul: *„Poți să-mi spui mai multe despre...?”*, *„Poți să-mi explici mai mult despre...?”*, *„Ai menționatfaptul că...., îți mai aduci aminte ceva legat de acest eveniment?”*.

Aceste întrebări sunt neutre ca și conținut și scopul lor este de a ajuta victima să se focalizeze asupra unui anumit eveniment, să ofere cât mai multe informații despre acesta, fără însă a i se sugera vreun răspuns în prealabil.

b. Întrebări specifice- *„unde?”, „când?”, „ce?”, „cine?”, „de ce?”*

Cu ajutorul acestor întrebări pot fi analizate evenimente concrete și clarificate ambiguități care pot apărea pe parcursul relatării victimei. Specialistul trebuie să utilizeze acest tip de întrebări cu atenție deoarece în cazul exploatării victimei în locații private, una din dovezile cheie este stabilirea condițiilor de sclavie în care a fost ținută victima. De aceea pot apărea întrebări de genul: *„Câte ore pe zi aveai voie să ...?”*, *„ Ce tip de mâncare ți se dădea?”*. Dacă aceste întrebări nu aduc informații adiționale atunci pot fi reformulate: *„Ti se dădea voie vreodată să...”*, *„Ti se dădea ceva de mâncare?”*. În momentul în care anchetatorul a primit răspunsul ar trebui să revină la primul tip de întrebări specifice.

Scanned with OKEN Scanner

Întrebările care folosesc expresia „De ce?" trebuiesc folosite cu mare atenție pentru că pot încrimina, blama, acuza. Un exemplu al acestui gen de risc, care apare în cazurile de trafic este momentul în care victima este întrebată : *„De ce nu ai fugit în momentul în care ai avut ocazia?"* Este o întrebare validă și, în general semnificativă pentru că răspunsul victimei poate ilustra gradul de teamă al acesteia față de abuzurile și consecințele unei tentative nereușite de evadare și, de asemenea, răspunsul poate ilustra natura coercitivă a controlului pe care traficantul l-a avut asupra victimei. Dacă această întrebare este pusă pe un ton acuzator, agresiv, sau într-o manieră repetitivă, victima se poate simți încriminată, blamată și aceasta poate afecta relația de încredere care s-a dezvoltat până acum între anchetator și victimă. Dacă întrebarea este pusă pe un ton neutru această problemă nu ar trebui să apară. Alternativ, riscul poate fi redus prin evitarea utilizării expresiei *„De ce?"* care poate înlocuită de întrebările din genul: *„Ce anume te-a împiedicat să fugi?"*, *„Mai era altceva care te-a împiedicat să evadezi?"*, *„Îmi poți explica ce anume te împiedica să evadezi?"*.

c. Întrebările închise

Acest tip de întrebări fixează un set de posibile răspunsuri din care victima este rugată să aleagă unul. Întrebările închise sunt folosite în momentul în care întrebările deschise și cele specifice au eșuat în clarificarea unor aspecte și descoperirea de detalii semnificative.

Riscul acestui tip de întrebări este acela că victima poate fi tentată să ghicească răspunsul, dacă nu își aduce aminte exact; acest risc apare atunci când este vorba de copii sau victime care suferă de SSPT. Această situație poate fi evitată dacă i se reamintește victimei regula în care se stipulează că poate să spună fără teamă dacă nu știe răspunsul sau nu își amintește exact. Acest factor poate fi introdus și ca un răspuns alternativ în întrebare, de exemplu: *„Te-a violat înainte sau după ce ai trecut granița, sau nu îți poți aminti?"*

Indicat este ca întrebările închise să fie evitate pe cât posibil, mai ales atunci când este vorba de probe sau dovezi exacte și importante care vor fi verificate în timpul procesului.

d. Întrebările de îndrumare

Întrebările de îndrumare sunt cele în care răspunsul este implicit, ca de exemplu: *„Îți lua toți banii, nu-i așa?"* Întrebările de îndrumare trebuie folosite doar în momentul în care celelalte tipuri de întrebări nu au avut rezultatul scontat. Acest tip de întrebări sugerează răspunsul și din acest motiv sunt și contestate.

4. Etapa încheierii audierii

Este important ca interviul să se încheie într-un mod structurat. Nu trebuie să existe o încheiere abruptă și de aceea anchetatorul trebuie să informeze victima cu privire la următorii pași ai audierii.

În ceea ce priveste etapa încheierii interviului sunt importante urmatoarele aspecte:

– anchetatorul trebuie să facă un rezumat al punctelor esențiale din mărturia victimei și să verifice împreună cu ea dacă sunt corecte. Rezumatul trebuie să folosească cuvintele victimei nu interpretarea realizată de anchetator. Victima trebuie rugată să corecteze ori de câte ori este nevoie sau să facă anumite clarificări;

Scanned with OKEN Scanner

– victima trebuie întrebată dacă ancheta i-a creat probleme, dacă a înțeles tot ce s-a discutat și dacă sunt aspecte pe care dorește să le clarifice. De asemenea, dacă aceasta are anumite întrebări, acum este momentul să le adreseze;

– anchetatorul trebuie să mulțumească victimei pentru colaborare și să sublinieze importanța mărturiei ei;

– anchetatorul trebuie apoi să explice care sunt următorii pași, următoarele interviuri, planul următoarelor etape etc.;

– echipa de asistență a victimei trebuie să se asigure că apoi nevoile de bază ale victimei sunt împlinite: transport acasă, medicație, cazare într-un adăpost etc.

BIBLIOGRAFIE

Atkinson, L.,R., Atkinson, C.,R., Smith, E.,E., Bem, D.,J., (2002) *Introducere în psihologie*, Editura Tehnică, București

Băiceanu, L.,(2004) *Dicționar ilustrat de psihologie englez-român,* Editura Tehnică, București

Butoi,T., Voinea,A., Butoi,A., Prodan,M.,C., Iftemie,V., Zărnescu,C., Butoi,I.,T., Nicolae,G.,L.,

(2004) *Victimologie, Curs universitar,* Editura Pinguin Book, București

Buș, I., Miclea, M., David, D., Opre, A., (2005) *Psihologie judiciară, Curs postuniversitar,*

Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.

Coffey, R., (1998): *Unspeakable Truths and Happy Endings – Human Cruelty and the New Trauma*

Therapy, Sidran Press, Baltimore, Maryland

Fischer, G., Reidesser, P., (2001 *Tratat de psihotraumatologie*, Editura Trei, București

Gudjonsson, G.H.; Haward L.R.C., (1998) *Forensic Psychology, a guide to practice,* Routledge, London

Lelord, F., Andre, C., (1998): *Cum să ne purtăm cu personalitățile dificile,* Editura Trei, București

Manus, A. , (2000): *Psihozele și nevrozele adultului,* Editura Științifică, București

Parkinson, F., (1993): *Post-Trauma Stress*, Sheldon Press, London

Organizația Mondială a Sănătății,(1998) *ICD 10 Clasificarea tulburărilor mentale și de comportament,*

Editura All Educațional, București

Salvați Copiii (2001): *Ghid de bune practici pentru prevenirea abuzului asupra copilului.*

Scheraldi,G.,R., (2000): *Post-Traumatic Stress Disorder*, Lowell House, Los Angeles

Tudose, F., Tudose, C., Dobranici, L.,(2002) *Psihopatologie și psihiatrie pentru psihologi,*

Editura InfoMedica, București.

www.antitrafic.ro

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA I

ANCHETA SOCIALA

I. Date de identificare ale victimei
Numele şi prenumele: B.E.
Data şi locul naşterii: 14.04.1998, Iasi
Starea civilă: necasatorită
Copii (nume si varsta): nu are copii
Domiciliul: Str. I.C. nr 97
Studii: 8 clase
Ocupaţia: fară ocupaţie în prezent. Nu a lucrat niciodată.

II. Date despre familie
II.1. Date despre mamă:.
Numele şi prenumele: G.A
Data şi locul naşterii: 12.03. 1970
Starea civilă: recăsatorită
Copii (nume şi vârsta): B.E., 16 ani şi G.L., 13 ani
Domiciliul: Str. I.C. nr 97
Studii: Şcoala profesională
Ocupaţia actuală: Lucrează confecţioneră la S.C. XXX
Observaţii: Mama are o relatie conflictuală cu fiica sa. Înainte de perioada de trafic a victimei au existat numeroase conflicte. În prezent atitudinea mamei este de respingere. Această atitudine este alimentată în special de tatăl vitreg al victimei. Amintirile mamei despre clientă sunt preponderent negative. Nu manifestă compasiune pentru experienţele dureroase prin care a trecut fiica sa. Nu are nici o soluţie privind reintegrarea socială a fiicei sale.

II.2.Date despre tată:
Numele şi prenumele: G.V.
Data şi locul naşterii: 14.07.1968
Starea civilă: căsătorit
Copii (nume si vârsta): B.E., 16 ani (fiica vitregă) şi B.L., 13 ani (fiica naturală)
Domiciliul: Str. I.C. , nr 97
Studii: Şcoala profesională, calificarea dulgher
Ocupaţia actuală: Lucreaza ca dulgher la S.C. XXX
Observaţii: Victima nu şi-a cunoscut niciodată tatăl natural. Mama ei a divorţat când clienta avea un an şi apoi s-a recăsătorit. Tatăl vitreg manifestă o atitudine de totală respingere faţă de fiica vitregă. Pentru el prezenţa ei reprezintă doar probleme. Nu vrea sub nici o formă să o primească acasă. El argumentează cu numeroase întamplări în care fiica vitregă a furat diferite obiecte din casă s-au a fugit pentru luni întregi de acasă fară să dea nici un semn familiei. Tatăl vitreg nu manifestă nici un semn de compasiune pentru situaţia prin care a trecut B.E. De asemenea, nu are nici o soluţie pentru reintegrarea socială a clientei.

Scanned with OKEN Scanner

III Istoricul social al victimei

B.E. a locuit in comuna XXX din județul Iași, la mătușa sa T.M., până la vârsta de 5 ani. A urmat apoi cursurile Școlii Generale XXX. B.E. a fost e o elevă mediocră până în clasa a V-a, moment în care notele au început să devină îngrijorătoare pentru părinți. În această perioadă s-a integrat într-un grup de prieteni care se aflau in conflict cu legea penală. Sub influența lor a fugit de acasă în repetate rânduri și uneori a furat unele lucruri din casă. În vara anului 2003 a fugit de acasa la un prieten pe nume YY. In cele din urma acesta s-a dovedit a fi un traficant de ființe umane care a vândut-o unui „cunoscut" ZZ.

B.E. a fost sechestrată și exploatată timp de 8 luni de zile într-un apartament din Iași. Victima a reușit să evadeze din situația de sechestrare și exploatare sexuală în primavara anului 2004.

IV. Starea de sănătate

Consultațiile și analizele medicale realizate arată că victima B.E. este sănătoasă clinic.

V. Situția materială

Locuința: Părinții victimei locuiesc împreună cu sora sa într-o casă cu 2 camere. Casa este mobilată modest. Părinții dețin 1000 de metri pătrați de pământ arabil în comuna XXX și au planuri ca în următorii doi ani să-și construiască acolo o casă cu mai multe camere.

Venituri: Mama are un salariu de 2.500.000 lei și tatăl un salariu de 4.500.000 lei. Ocazional primesc alimente de la rudele care locuiesc la țară, repsectiv bunicii materni ai victimei. B.E. nu are venit propriu și nici nu are o calificare profesionala care să-i permită să se întrețină singură.

VI. Relațiile în familie și comunitate

Relațiile în familie: B.E. nu s-a simțit niciodată acceptată de familie. Primii 5 ani a locuit la matușa sa din comuna XXX, și-a văzut ocazional mama și tatăl vitreg. A simțit mereu ca există o competiție între ea și sora mai mică. A resimțit faptul că sora mai mică a fost cea preferată de părinți. În adolescență aceste frustrări și conflicte au luat amploare și au constituit un factor favorizant și de vulnerabilitate pentru fuga de acasă și racolarea de către traficanții de persoane pentru exploatare sexuală.

Relații in comunitate: B.E. are un anturaj de prieteni care fac parte dintr-un grup cu ridicat risc de delincvență. Victima s-a simțit respinsă de familie și s-a apropiat de acest grup în care s-a simțit acceptată. Apartenența la acest grup de prieteni a reprezentat fără îndoială un factor favorizant pentru intrarea in circuitul traficului de persoane. Vecinii își amintesc despre clientă că era genul de fată „care face probleme" și au în general o percepție negativă față de victimă.

VII. Opinii ale unor persoane relevante din comunitate

Diriginta victimei susține că B.E. era în general o elevă normală dar care la un moment dat s-a apropiat de un „grup periculos". Aceasta a dus la scăderea notelor, a frecvenței școlare și la unele atitudini lipsite de respect față de profesori. Deși a solicitat de nenumărate ori întrevederi cu părinții victimei aceștia au rămas

Scanned with OKEN Scanner

nepăsatori față de situația delicată școlară și comportamentală a fetei lor. „B.E. avea potențial, dovadă fiind faptul că fără mult sprijin a terminat cele 8 clase și a trecut de examenul de capacitate."

T.M, mătușa victimei menționează faptul că „B.E. a fost o fată bună, cuminte, la locul ei dar dezinteresul și respingerea familiei au dus la intrarea ei într-un grup de prieteni cu puternică influență negativă."

VIII. Optiunile victimei privind planul de reintegrare sociala

B.E. dorește să se întoarcă acasă și să-și continue studiile respectiv să finalizeze liceul. Este conștientă de faptul că există riscul de a nu mai fi primită acasă de părinți și de aceea se gândește ca ar putea sta la mătușa ei, T.M, și să –și continue clasele liceale în comuna XXX.

IX. Concluzii si recomandări ale asistentului social

După discuțiile cu părinții victimei prezența acesteia în casa lor este exclusă. Chiar dacă aceștia ar consimți, riscul ca un conflict să izbucnească în scurt timp ar fi foarte ridicat. După mai multe vizite la familia mătușei clientei, T.M., cred că B.E. poate locui fară riscuri în locuința acesteia. Factorii de protecție care vin în sprijinul acestei alegeri sunt următorii:

– există posibilități materiale și financiare ale familiei mătușei, în vizita la domiciliul mătușii s-au observat condiții de viață decente;

– comuna este destul de departe de oraș ceea ce reduce riscul reîntâlnirii victimei cu persoanele care au racolat-o și traficat-o;

– comuna are un liceu în care victima poate fi înscrisă pentru a-și continua studiile;

– familia mătușii o acceptă pe clientă și prin urmare aceasta nu simte sentimentul respingerii;

– suportul emoțional și empatia arătată de mătușă îi va facilita victimei refacerea psihică;

– Se recomandă vizite periodice ale asistentului social pentru monitorizarea reintegrării în acest mediu.

SURSE FOLOSITE:

1. Mama, G.A.; 2. G.V.; 3. Diriginta, V.B.; 4. Mătusa, T.M.; 5. Vecina, L.S.

Semnătura:
Data:

asistent social Sebastian Ghica

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA II

Nr. 2284 / 18. 04. 2005

RAPORT DE EVALUARE PSIHOSOCIALĂ

1. Centrul de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane Iași
2. Raport întocmit de: Adela Serea, manager de caz

Data solicitării: 15.04.2005
Data efectuării: 18.04.2005

SURSE FOLOSITE: L. Ramona, L.Raluca, L. Aurica

A. DATE PERSONALE

Nume și prenume: L. RALUCA și L. RAMONA
Data nașterii: 3. 07. 1987
Adresa: Iași, com. Bivolari, sat Bivolari
Starea de sănătate: Persoanele asistate deși declară că nu suferă de boli cronice, ambele acuză probleme de respirație (senzație de sufocare) și numai Ramona acuză în plus dureri în zona inimii.

Evenimente personale semnificative:

Raluca și Ramona au declarat că în luna iunie 2004, o colegă de școală le-a propus să plece în Caransebeș ca să lucreze ca barman-ospătar. Odată ajunse acolo au fost obligate să fie dame de companie, dansatoare și să se prostitueze într-un bar. Au reușit să plece singure după aproximativ 2 luni și jumătate.

B. SITUAȚIA ȘCOLARA / PROFESIONALA

Raluca și Ramona au absolvit VIII clase la școala din Bivolari și apoi au urmat cursurile unei școli profesionale (Grupul Școlar de Arte și Meserii Bivolari), obținând calificarea în meseria de croitor. Au lucrat 2 luni la o firmă de confecții din Iași, dar au renunțat la acest loc de muncă din cauza salarizării.

C. DATE DESPRE MEMBRII FAMILIEI

MAMA: L. Aurica (47 ani), locuiește în com. Bivolari împreună cu soțul său, L. Petru.

L. Aurica a absolvit liceul și apoi un curs de calificare, în prezent lucrând ca bucătăreasă la S. C. Astra S. A., com. Bivolari.

TATAL: L. Petru (49 ani), locuiește în com. Bivolari, este de meserie mecanic auto. Până în septembrie 2003 a lucrat ca paznic la S. C. XXX S. A. În prezent se ocupă de gospodărie și lucrează pământul. Mai are un copil din prima căsătorie.

Scanned with OKEN Scanner

D. ISTORICUL SOCIAL AL FAMILIEI

Raluca și Ramona provin dintr-o familie organizată (părinții sunt căsătoriți din anul 1986) cu 4 copii (Cristina, 23 ani, căsătorită, locuiește în Iași; Gabriel, 22 ani, locuiește în Buzău; Raluca, 17 ani și Ramona, 17 ani).

Relația Ralucăi și Ramonei cu mama este conflictuală, ambele își acuză mama de faptul că nu este interesată de situația lor, nu le oferă înțelegere și ajutor. Despre relația cu tatăl acestea declară că se înțeleg bine cu acesta deși consumă băuturi alcoolice din cauza mamei lor care „este rea de gură și nu lasă pe nimeni în pace". Raluca și Ramona declară că au acceptat să plece în Caransebeș deoarece nu mai puteau suporta sitația tensionată și certurile pe care le aveau cu mama.

Raluca și Ramona consideră că au avut o relație foarte bună cu sora lor mai mare până când aceasta s-a căsătorit și a plecat în orașul Iași.

L. Aurica (mama) declară că situația conflictuală din familie este cauzată de cele două cele două fete gemene ale ei Raluca și Ramona care „au un comportament indecent, se ceartă cu toată lumea din sat, vorbesc vulgar și sunt agresive."

E. SITUAȚIA MATERIALA / FINANCIARA

Condiții de locuit: Ramona și Raluca locuiesc împreună cu părinții într-o casă cu 2 camere, hol și bucătărie, mobilată corespunzător și în condiții igienico-sanitare bune.

Situația financiară (resurse financiare/venituri): Sursa de venit a familiei este salariul mamei de aproximativ 4. 000 000 lei.

F. EVALUAREA PSIHOLOGICA

Pentru evaluarea psihologică s-au folosit:
Chestionarul de evenimente traumatice,
Chestionarul pentru depresie BECK,
Testul de evaluare a simptoamelor post-traumatice,
Observația și interviul.

Evaluarea psihologică a pus în evidență faptul că atât Ramona și Raluca prezintă, ca urmare a experiențelor traumatice prin care au trecut manifestări ale sindromului de stres posttraumatic și anume: nervozitate nejustificată de situații, recții fizice exagerate, depresie, tulburări de somn(insomnii), tulburări de concentrare a atenției, stimă de sine scăzută, sentiment de neapartenență la familie, sentimentul îndepărtării și detașării de ceilalți din jur. Raluca prezintă anxietate ridicată și dificultăți în realizarea planurilor de viitor. Ramona este mai impulsivă și prezintă slabă capacitate de autocontrol.

G. ASISTENȚA ACORDATA ÎN CENTRUL DE ASISTENȚA ȘI PROTECȚIE A VICTIMELOR TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE ADMINISTRAT DE ASOCIAȚIA ALTERNATIVE SOCIALE IAȘI

Asistență socială – medierea relației cu mama, înscrierea la cursul de calificare în meseria de brutar organizat de AJOFP Iași și plata contravalorii acestui curs, asigurarea rechizitelor și echipamentelor necesare participării la cursul de calificare.

Scanned with OKEN Scanner

Asistență medicală – control ginecologic general, analize și tratament BTS, analize și tratament pentru admiterea la partea practică a cursului de calificare.

Consiliere psihologică – consiliere pentru depășirea perioadei de criză (prin încurajarea acestora de a –și relua activitățile obișnuite, prin implicarea în activități noi) și pentru optimizarea imaginii de sine.

Consiliere educațională – activități de auto și intercunoaștere, de optimizare a comunicării și de rezolvare a conflictelor, de consiliere în vederea reintegrării profesionale, etc.

H. SITUAȚIA PREZENTA A PERSOANELOR ASISTATE

În prezent Raluca și Ramona. urmează cursul de calificare în meseria de brutar. Consilierea psihologică a diminuat manifestările sindromului de stres posttraumatic și considerăm că acestea sunt relativ stabile din punct de vedere psihic Împreună cu consilierul educațional și-au realizat un plan de integrare socio-profesională pe termen mediu.

Relația Ralucăi și Ramonei. cu mama s-a îmbunătățit, ambele părți recunoscând că numărul conflictelor s-a redus.

Manager de caz

psihopedagog **Adela Serea**

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI. ASPECTE PRIVIND INSTRUMENTAREA INFRACŢIUNILOR DE TRAFIC DE FIINŢE UMANE

Secţiunea I. Urmărirea penală

În capitolul IV, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, citată în continuare Legea nr. 678/2001[1] , instituie dispoziţii speciale privind procedura judiciară, cu referire la instrumentarea infracţiunilor de trafic de persoane în cele două faze procesuale: urmărirea penală şi judecata, iar în secţiunea a 3-a a capitolului III sunt prevazute dispoziţii speciale relative la aplicarea măsurilor de siguranţă.

Raţiunea instituirii acestor dispoziţii speciale îşi are fundamentul în natura infracţiunilor de trafic de persoane care au dobandit un caracter transfrontalier, faţă de care mijloacele si metodele clasice procedurale au devenit insuficiente pentru combaterea fenomenului infracţional.

Astfel, s-a impus perfecţionarea regulilor procedurale, implicit a celor care se referă la culegerea de informaţii, la descoperirea faptelor ilicite şi la identificarea autorilor acestor fapte, ca o reacţie de răspuns eficient din partea autorităţilor, aşteptărilor cetaţenilor şi nevoilor statului, în condiţii de securitate.

Normele şi principiile care guvernează investigarea şi judecarea infracţiunilor de trafic de persoane sunt normele generale prevăzute de C. proc. pen. , cu menţiunea că legiuitorul a înţeles să reglementeze dispoziţii speciale în această materie, prevăzute în art.21-25 din Legea nr. 678/2001.

I.1. Organele cu atribuţii de urmarire penală

Potrivit art. 200 din C. proc. pen., urmarirea penală are ca obiect strângerea probelor necesare cu privire la existenţa infracţiunilor, la indentificarea faptuitorilor şi la stabilirea răspunderii acestora, pentru a se constata dacă se impune trimiterea în judecată a acestora.

În instrumentarea cauzelor având ca obiect infracţiunile de trafic de persoane se aplică toate regulile de bază ale procesului penal, cu unele limitari strict prevăzute de lege, dar care în esenţă sunt derogări care nu afectează dreptul fundamental sau regulile de bază ale procesului penal.

Potrivit art.201 din C. proc. pen., urmarirea penală se efectuează de către procurori si de către organele de cercetare penală.

---

[1] Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, publicată în M.Of nr. 783 din 11 decembrie 2001, cu modificările şi completările aduse prin O.U.G. nr 143/ 2004; Legea nr. 39/2003 şi O.U.G. nr 78/2005.

Scanned with OKEN Scanner

Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, în art.40 determină atribuțiile Ministerului Public în procesul penal stabilind că procurorul efectuează urmarirea penală în cazurile și în condițiile prevăzute de lege și participă, potrivit legii la soluționarea conflictelor prin mijloace alternative.

Art.209 alin. (3) teza finală C. proc. pen. prevede că urmarirea penală se efectuează în mod obligatoriu de către procurori, în cazul altor infracțiuni date prin lege în competența sa. Este cazul infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 678/2001 pentru care, conform art.21 urmărirea penală se desfășoară în mod obligatoriu de către procuror.

Aceste dispoziții speciale vin în completarea normei generale prevazută în art.209 alin. (4) C. proc. pen., modificată prin O.U.G. 72/30.09.2004 potrivit căreia, este competent să efectueze urmărirea penală în cazurile prevăzute de lege și să exercite supravegherea asupra activității de cercetare penală, procurorul de la parchetul corespunzător instanței care, potrivit legii, judecă în primă instanță cauza.

Dispoziții speciale privind competența procurorului și efectuarea de către acesta a urmaririi penale au fost introduse prin Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalitații organizate care, în art.11 prevede că urmarirea penală pentru infracțiunile săvârșite de către un grup infracțional organizat se efectuează în mod obligatoriu de procuror.

Dacă fapta de inițiere sau constituire a unui grup infracțional organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup este urmată de săvârșirea unei infracțiuni grave - infracțiunea de trafic de persoane și infracțiunile în legătură cu traficul de persoane fiind incluse în această categorie - , se aplică regulile de la concursul de infracțiuni.

Cum înțelesul noțiunii de „grup infracțional organizat" este acela de grup structurat, format din trei sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă și actionează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau un alt beneficiu material, este evidentă rațiunea pentru care infracțiunile de trafic de persoane au fost incluse în categoria infracțiunilor grave, de regulă ele presupunând cooperarea mai multor persoane cu atribuții bine stabilite, de racolare, transport și plasare a victimelor în scopul obținerii unor beneficii.

Prin Legea nr. 508/17.11.2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, citată în continuare Direcție, legiuitorul a creeat o structură specializată, cu atribuții pe îngtreg teritoriul României, pentru combaterea criminalitații organizate și a terorismului, cu procurori specializați care dispun de o echipă stabilă și interdisciplinară de colaboratori, specialiști în domeniul prelucrării si valorificării informațiilor economice, financiare, bancare, vamale, informatice și în alte domenii, echipa menită să faciliteze activitatea de cercetare penală.

Potrivit art.12 din Legea nr. 508/2004, infracțiunile prevăzute de Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, cu modificărilor ulterioare, sunt de competența Direcției, iar dacă în cursul urmăririi penale procurorii parchetelor de pe langă instanțele judecătorești constată că infracțiunea care constitue obiectul cauzei este una dintre infracțiunile atribuite prin prezenta lege în competența Direcției, aceștia au obligația de a înainta de îndată dosarul procurorului competent.

Scanned with OKEN Scanner

Are loc astfel o preluare a cauzelor de către procurorii anume desemnați în cadrul acestei structuri de la colegii lor din cadrul parchetelor de pe lângă instanțele judecătorești, aceleași reguli fiind valabile și în cazul dosarelor aflate în cursul efectuării activităților specifice de investigare de către organele de poliție.

Conform dispozițiilor art.221 C. proc. pen., principalele moduri de sesizare a organelor de urmărire penală despre pregătirea și săvârșirea unei infracțiuni sunt: plângerea, denunțul și sesizarea din oficiu.

Plângerea - este încunoștințarea făcută de o persoană sau de o organizație din cele prevăzute în art.145 C. pen. căreia i s-a cauzat o vătămare a intereselor ocrotite de lege prin săvârșirea unei infracțiuni.

Plângerea poate îmbrăca forma scrisă și trebuie să cuprindă: numele, calitatea și domiciliul petiționarului, descrierea faptei care constitue obiectul plângerii, indicarea faptuitorului, dacă este cunoscut și a mijoacelor de probă prin care se pot dovedi împrejurările cauzei. Dacă plângerea cuprinde și formularea unor pretenții de despăgubire pentru daunele provocate prin infracțiune, ea reprezintă concomintent și o constituire de parte civilă.

Plângerea poate fi făcută și oral, caz în care, organul care o primește întocmește un proces verbal în care consemnează relatările victimei.

Ca și mod de sesizare a organelor de urmarire penală, plângerea este relativ frecvent întâlnită în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, în special în formă orală, întrucât victimele care reușesc să scape de sub paza traficanților datorită stării de tulburare în care se află, nu pot reda în scris cele întâmplate.

Art.222 C. proc. pen. reglementează situația persoanelor lipsite de capacitatea de exercițiu, statuând că în cazul lor, plângerea se face de reprezentantul legal, precum și a persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă care, conform textului legal, pot face plângere cu încuviințarea persoanelor prevăzute de legea civilă.

Persoana vătămată poate declara că nu își însușește plângerea făcută de substituții procesuali, cu excepția plângerii introduse de reprezentantul legal pentru persoanele lipsite de capacitatea de exercițiu.

O situație controversată în practica judiciară este aceea în care persoana, lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, dorește să facă plângere, însă nu o poate introduce datorită pasivității reprezentantului legal.

Literatura de specialitate[2] a reglementat această controversă, stipulând că, în cazul în care reprezentantul legal nu confirmă plângerea facută de persoana cu capacitate de exercițiu restrânsă, plângerea poate fi apreciată ca denunț.

Alți autori[3] apreciază că, în asemenea cazuri, plângerea poate fi exploatată ca o informație în vederea sesizării din oficiu.

Denunțul - este încunoștințarea făcută de către o persoană fizică sau de către o persoană juridică, despre săvârșirea unei infracțiuni, cu precizarea că persoana care îl face nu este circumstanțiată ca în cazul plângerii.

Ca și mod de sesizare a organelor de urmarire penală, denunțul este întâlnit mai rar în cazul infracțiunilor de trafic de persoane care se caracterizează sub aspectul modului de operare printr-un grad ridicat de secretizare, rețelele de traficanți fiind

---

[2] M.Basarab, *Drept procesual penal*, Universitatea „Babeș – Bolyai", Facultatea de Drept, Cluj Napoca, Vol II, 1973, p.368.

[3] I.Neagu, *Drept procesual penal* - Tratat, Global Lex, București, 2002, p.522.

Scanned with OKEN Scanner

structuri închise care operează în lumea interlopă, ferite de sistemul legal şi care sunt experte în a evita descoperirea şi arestarea lor.

Potrivit art.232 alin. (2) C. proc. pen., denunţul trebuie să conţină aceleaşi date ca şi plângerea, iar conform alin. (3), dacă îmbracă forma scrisă , denunţul trebuie semnat de denunţător.

Sesizarea din oficiu - are loc atunci când organele de urmarire penală iau cunoştinţa de comiterea unei infracţiuni din alte surse decât plângerea sau denunţul.

Aceste surse pot fi: propriile constatări care pot proveni din culegerea de informaţii de către lucrătorii specializaţi, primirea unei sesizari fără îndeplinirea condiţiilor legale cum ar fi plângerea sau denunţul anonim, extinderea cercetărilor ca urmare a descoperirii unei infracţiuni sau a unor fapte, cu prilejul altor cercetari.

Cu titlul de exemplu menţionăm procesul - verbal e sesizare din oficiu întocmit de lucrătorii de poliţie din cadrul serviciilor sau birourilor Direcţiei, care, fiind în exercitarea atribuţiilor de serviciu privind actele de cercetare dispuse de procuror şi efectuând verificări cu privire la persoanele traficate în scopul practicării prostituţiei în străinătate, au stabilit că mai multe tinere au fost racolate şi au fost trecute în mod fraudulos frontiera de stat fiind ulterior vândute unor proxeneţi.

Având în vedere aceste constatări, în baza procesului verbal întocmit de lucrătorii de poliţie, urmează să se efectueze cercetări sub aspectul săvârşirii infracţiunii de trafic de persoane, competent fiind procurorul anume desemnat din cadrul Direcţiei.

Tot din oficiu se sesizează organele de urmărire penală când primesc informări de la Direcţie despre cercetările demarate de autorităţile unui alt stat privind săvârşirea în străinătate de către cetăţenii români a infracţiunii de trafic de persoane în scopul exploatării sexuale, schimbul de informaţii realizându-se între insituţii similare, angajate în lupta pentru combaterea traficului de persoane.

Relativ la modul de sesizare a procurorului, exemplificăm cu următoarea speţă soluţionată de către Trib. Iaşi. Împotriva învinuitului R.M. s-a început urmărirea penală pentru săvârşirea infracţiunii de proxenetism, prevăzută de art.329 C. pen., faptă pentru care actele premergătoare au fost efectuate de către organele de cercetare penală. Ulterior, printr-un proces verbal, procurorul a constatat că în cauză există elementele constitutive ale inracţiunilor de trafic de persoane prevăzute de art.12 şi art.13 din Legea nr. 678/2001, motiv pentru care a dispus începerea urmăririi penale pentru aceste infracţiuni.

În cauză, învinuitul R.M. a fost arestat preventiv pentru infracţiunea de proxenetism prevăzută de art.329 alin. (1) C. pen. prin mandatul emis de către Jud. Iaşi însă, având în vedere ordonanţa de punere în mişcare a acţiunii penale pentru infracţiunile privind traficul de persoane, la expirarea perioadei pentru care fusese emis mandatul de arestare preventivă, parchetul a solicitat Trib. Iaşi prelungirea măsurii arestarii preventive a inculpatului R.M. .

În temeiul art. 159 C. proc. pen. , tribunalul a admis cererea formulată şi a dispus prelungirea măsurii arestării preventive, considerând că în cauză sunt incidente dispoziţiile art.209 C. proc. pen., în sensul că procesul verbal încheiat de procuror respectiv ordonanţa de punere în mişcare a acţiunii penale pentru infracţiunile prevăzute de Legea nr. 678/2001, constitue act prin care acesta a declanşat urmărirea penală.

Scanned with OKEN Scanner

Un caz asemănător este acela în care organul de poliție efectuează acte premergătoare potrivit dispozițiilor art. 224 C. proc. pen., însă ulterior se sesizează din oficiu că nu este competent material, după care încheie un proces verbal prin care constată că potrivit art. 21 din Legea nr. 678/2001, competența de efectuare a urmăririi penale aparține procurorului sens în care trimite cauza acestuia. Procurorul, primind dosarul, nu este obligat să dispună începerea urmaririi penale întrucât procesul verbal încheiat de organul de poliție ca urmare a sesizării din oficiu constitue potrivit art. 228 alin. (3) C. proc. pen., actul de începere a urmăririi penale.

În scopul verificării datelor și informațiilor primite, și al strângerii unor date suplimentare necesare începerii urmăririi penale, procurorul efectuează acte premergătoare atât în nume propriu, cât și prin intermediul investigatorilor sub acoperire, în condițiile legii.

Se urmărește clarificarea datelor care confirmă sau infirmă existența infracțiunii și, fiind o activitate care precede procesul penal, fundamentează convingerea procurorului că este necesar sau nu să înceapă urmărirea penală.

I. 2. Folosirea investigatorilor sub acoperire

Elementul de noutate introdus prin art.22 din Legea nr. 678/2001 privind efectuarea actelor premergătoare este adus de folosirea investigatorilor sub acoperire, instituție care a fost menționată pentru prima dată în România în Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului si consumului de droguri.

Potrivit art.1 lit. k) din Legea nr. 143/2000, investigatorul acoperit este un polițist special dezemnat să efectueze cu autorizarea procurorului investigații în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii, indentificarea făptuitorilor și acte premergătoare, sub o altă identitate decât cea reală, atribuită pe o perioadă determinată.

La data aparitiei Legii nr. 678/2001 nu existau prevederi generale relative la activitatea investigatorului sub acoperire, însă prin Legea nr. 281/2003 prin care a fost modificat Codul de proceduraă penală au fost introduse art.224[1] și următoarele și s-a prevăzut că în această materie, dispozițiile Codului de procedură penală se completează cu cele din legile speciale.

Este cazul prevederilor Legii 39/2003 privind combaterea si prevenirea criminalitații organizate care în art.17 face vorbire de polițiștii sub acoperire din cadrul structurilor specializate ale Ministerului de Interne care pot fi folisiți în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunilor și identificarea făptuitorilor. Legea nr. 508/2004 ân articolul 17 definește noțiunea de „investigatori sub acoperire" ca fiind ofițeri sau agenți ai poliției judiciare special desemnați în acest scop și care pot efectua investigații numai cu autorizarea motivată a procurorului anume desemnat de procurorul șef al Direcției.

Cât privesc limitele de acțiune ale investigatorilor sub acoperire, în doctrină au existat controverse, pornind de la prevederile art. 224[1] C. proc. pen..

Astfel, raportat la denumirea marginală a art. 224[1] C. proc. pen. care sugerează că investigatorul își desfășoară activitatea numai în faza actelor premergătoare, în vederea strângerii datelor privind existența unor infracțiuni și identificarii presupușilor autori, s-a ridicat problema dacă el poate să-și continue activitatea ulterior începerii urmăririi penale.

Scanned with OKEN Scanner

Această controversă a fost generată de alin. (3) al art. 224[1] C. proc. pen. care transformă informațiile dobândite prin actele premergătoare, prin procesul verbal ce constată efectuarea lor, în mijloace de probă care sunt specifice fazei ulterioare pornirii procesului penal și se realizează cu respectarea garanțiilor procesuale privind drepturile și libertățile persoanei[4].

Într-o opinie la care ne raliem, s-a apreciat că rațiunea avută în vedere de legiuitor în reglementarea acestei insituții, respectiv pătrunderea în medii oculte pentru culegerea de date despre persoane care se presupune că au săvârșit infracțiuni, impune ca investigatorul să-și continue activitatea și după declanșarea urmăririi penale care operează în rem, tocmai ca prin activitatea sa să se ajungă la descoperirea autorului si eventual a celorlalți participanți[5].

Însă pentru a evita o eventuală eludare a garanțiilor procesuale asigurate persoanelor implicate în urmărirea penală, apreciem că translarea activității investigatorilor sub acoperire dincolo de momentul declanșării urmăririi penale, poate avea loc doar în ipoteza în care autorul nu a fost identificat.

În cazul în care urmărirea penală se desfășoară în rem și în personam, învinuitul, respectiv inculpatul dobândesc drepturi procesuale pe care organele de cercetare penală au obligația să le respecte, cel mai important fiind acela de a fi încunoștințat despre fapta pentru care este învinuit, astfel încât, după acest moment, activitatea investigatorului sub acoperire devine inutilă.

Este responsabilitatea procurorului de a-și alcătui un plan de anchetă, încă din faza informativă și de a selecta cele mai eficiente tehnici de investigare. Astfel, dacă raportat la indiciile existente în cauză consideră că se impune folosirea investigatorilor sub acoperire, procurorul va trebui să aleagă persoana care să întrunească acele calități necesare și specifice acțiunii, dar să și evalueze și să ia în calcul riscul atât cât privește operațiunea propriu-zisă, dar și cu privire la victime.

Cu privire la riscul operațiunii, aprecierea trebuie să cuprindă atât riscurile pentru ofițerii de poliție introduși sub acoperire, gradul de periculozitate al mediului în care vor lucra, cât și consecințele unei eventuale deconspirări.

Conform art.17 din Legea nr. 508/2004, se pot folosi investigatori sub acoperire doar în condițiile existenței autorizării motivate a procurorului desemnat de procurorul șef al Direcției.

Condițiile premisă pentru obținerea autorizării procurorului sunt următoarele:

– existența indiciilor temeinice și concrete despre săvârșirea ori pregătirea unei infracțiuni privind traficul de persoane;

– infracțiunea respectivă să nu poată fi descoperită ori făptuitorii să nu poată fi identificați prin alte mijloace;

– scopul urmărit să fie acela de descoperire a faptelor, de idenficare a autorilor și de obținere amijloacelor de probă.

Cererea de autorizare îmbracă forma scrisă, se adresează procurorului și, potrivit art.224[2] alin. (3) C. proc. pen. va cuprinde datele și indiciile privitoare la faptele și persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune și perioada pentru care se cere autorizarea.

---

[4] A. Hărăstășanu, *Investigatorul sub acoperire*, revista Dreptul, nr. 5/2004, p.14-20

[5] D.Voica, *Investigatorii sub acoperire*, revista Dreptul, nr. 5/2004, p.8-13

Scanned with OKEN Scanner

Ordonanța procurorului prin care se autorizează folosirea investigatorilor sub acoperire trebuie să cuprindă pe lângă mențiunile prevăzute în art.203 C. proc. pen. și următoarele date:

– indiciile temeinice și concrete care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară;

– activitățile pe care le poate desfășura investigatorul sub acoperire;

– persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune;

– identitatea sub care investi gatorul sub acoperire urmează să desfășoare activitățile autorizate;

– perioada pentru care se dă autorizarea.

Potrivit dispozițiilor art.224² alin. (2) C. proc. pen., perioada pentru care se poate autoriza folosirea investigatorilor sub acoperire este de cel mult 60 de zile. Această perioadă poate fi prelungită, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile, iar durata totală a autorizării, în aceeași cauză și cu privirea la aceeași persoană, nu poate depăși un an.

Deși aparent această perioadă poate părea îndelungată, durata ei a fost dictată de rațiuni care țin de pericolul social deosebit de grav prin efectele produse, al infracțiunilor pentru care se autorizează folosirea investigatorilor sub acoperire, de condițiile si mediile în care se comit aceste infracțiuni, cu un grad ridicat de secretizare, în locuri inaccesibile organelor statului, ceea ce presupune pregătirea cu minuțiozitate a fiecărei infiltrări în mediul infracțional vizat.

Datele și informațiile obținute de investigatorul sub acoperire vor fi puse în totalitate la dispoziția organelor de urmărire penală, putând fi folosite numai în cauza penală și în legătură cu persoana la care se referă autorizația emisă de procuror.

Deși dispoziția este imperiativă, în alin. (2) al art.224³ C. proc. pen. se prevede că aceste date și informații vor putea fi folosite și în alte cauze sau în legătură cu alte persoane, dacă sunt concludente sau utile.

Pentru asigurarea unei reale protecții a lucrătorului care desfășoară activități de investigare sub acoperire, în art.224⁴ C. proc. pen. este prevăzut că identitatea reală a acetuia nu poate fi dezvăluită în timpul sau după terminarea misiunii. Procurorul care a autorizat activitatea are dreptul de a cunoaște datele reale ale lucrătorului, fiind însă obligat la respectarea secretului profesional.

Pentru ca actele întocmite de investigatorul sub acoperire să aibă valoare de mijloc de probă, instanța de judecată va verifica respectarea condițiilor de formă și de fond ale autorizației, astfel cum sunt prevăzute de art.224² C. proc. pen., dar păstrarea secretului identității investigatorului sub acoperire este esențială, atât față de instanța de judecată, de părțile din dosar sau aparătorii acestora.

Astfel, se impune să nu fie menționate în actele de procedură care se efectuează: prenumele, numele de familie, domiciliul, locul de muncă și profesia, nici alte informații pentru identificarea investigatorului sub acoperire, putând fi utilizate pentru aceasta un număr, o parola sau un alt semn.

Pentru reușita operațiunii, păstrarea confidențialității identității agentului sub acoperire este esențială, în sensul că despre autorizarea introducerii investigatorului trebuie să aibă cunoștință cât mai puține persoane de preferință doar procurorul, șeful serviciului din care face parte investigatorul și eventual lucrătorul din structura specializată desemnat ca persoană de legătură a agentului sub acoperire.

Scanned with OKEN Scanner

Aceleași reguli se vor aplica și cu ocazia audierii acestor persoane, ele urmând să fie introduse în cauză și audiate sub identitatea acordată pentru operațiunea desfășurată, iar materialul probator obținut va putea fi folosit după efectuarea formalităților prevăzute de art.91[1] și următoarele c. proc. pen..

În Legea nr. 678/2001 nu sunt prevăzute reguli procedurale privind audierea investigatorului sub acoperire, nici pentru faza urmăririi penale și nici pentru faza cercetării judecătorești, ori asupra modului în care trebuiesc păstrate datele esențiale ale operațiunii, ori cum pot fi valorificate mijloacele de probă pe care investigatorul le poate furniza.

Chiar dacă legiuitorul nu a rezervat reguli particulare acestei categorii de participanți la procesul penal, considerăm că audierea investigatorului sub acoperire trebuie să se constitue într-o procedură specială, în intereseul protejării identității adevărate.

Există o singură prevedere cu aplicabilitate generală, respectiv art.33 alin.(2) din Legea nr. 218/2002, privind organizarea și funcționarea poliției române, care prevede că: „Sursele de informare, metodele și mijloacele activității de culegere a informațiilor au caracter confidențial și nu pot fi dezvăluite de nimeni în nici o împrejurare. Excepție fac cazurile în care îndatoririle funcției, nevoile justiției sau legea impune dezvăluirea lor. În aceste situații, dezvăluirea se va face, după caz, cu asigurarea protecției necesare".

Pentru a evita riscul deconspirării investigatorului sub acoperire, considerăm că instanța poate folosi procedura instituită prin art.86[1] C. proc. pen., relativă la ascultarea martorului în procesul penal sub o altă identitate decât cea reală.

Astfel, în cursul urmăririi penale, se întocmește un proces verbal în care se redă declarația investigatorului sub acoperire, proces verbal care va fi semnat doar de către procuror și de organul de urmărire penală. Datele privind identitatea reală și adresa investigatorului vor fi păstrate într-un dosar separat de dosarul cauzei, unde va fi atașată și autorizarea procurorului de introducere a investigatorului în cauză.

În ambele faze procesuale, ca și în cazul audierii martorului protejat[6], investigatorul sub acoperire poate fi audiat fără a fi prezent fizic la locul unde se află organul de urmărire penală sau unde se desfășoară ședința de judecată, prin intermediul mijloacelor tehnice.

Procedura specială instituită de art.86[2] C. proc. pen. prevede două modalități de ascultare:

– prima fiind cea în care părțile nu sunt prezente, caz în care declarația investigatorului se înregistrează cu mijloace video și audio și se redă în formă scrisă. În această situație, declarația va fi transcrisă într-un proces verbal care va fi semnat de către persoana în cauză, procuror și președintele completului de judecată;

– cea de-a doua modalitate presupune existența unei rețele de televiziuni care să realizeze distorsionarea vocii și a imaginii, caz în care părțile și apărătorii acestora participă la audiere, fiind respectat astfel principiul contradictorialității.

Pentru înlăturarea oricărei suspiciuni relative la autenticitatea înregistrărilor audio-video, legiuitorul a instituit o garanție în art.86[3] C. proc. pen., prevăzând că instanța de judecată poate admite, la cererea părților, a procurorului sau din oficiu,

---

[6] G. Mateuț, *Protecția martorilor*, Lumina Lex, București, 2003, p. 22-24.

Scanned with OKEN Scanner

efectuarea unei expertize tehnice privind mijloacele prin care au fost audiate aceste persoane.

Legea nr. 508/2004 în art.17 pct.3, prevede că dispoziţiile art.22 din Legea nr. 39/2003 privind combaterea şi prevenirea criminalităţii organizate se aplică în mod corespunzător, în sensul că investigatorii sub acoperire pot beneficia de recompense financiare, în condiţiile stabilite prin ordin al procurorului desemnat de procurorul şef al Direcţiei.

Măsuri speciale de protecţie, în condiţiile prevăzute de Legea nr. 682/2003 privind protecţia martorilor, pot fii instituite pentru investigatorul sub acoperire precum si pentru membrii familiei acestuia.

I. 3. Supravegherea sistemelor de telecomunicaţii şi informatice

Dispoziţiile art.23 alin. (1) din Legea nr. 678/2001, privind accesul la sisteme de telecomunicaţii informatice şi supravegherea lor, vor fi aplicate în conformitate cu dispoziţiile art.91[1]-91[5] C. proc. pen., astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 281/2003, lege prin care au fost sporite garanţiile procesual penale, în deosebi cele privind măsurile privative sau restrictive de drepturi si libertăţi.

Astfel, potrivit dispoziţiilor art.91[1] C.proc.pen., interceptările şi înregistrările pe bandă magnetică sau pe orice alt tip de suport ale unor convorbiri ori comunicări se vor efectua cu autorizarea motivată a instanţei, la cererea procurorului si numai în anumite condiţii.

De principiu, orice interceptare şi înregistrare a unor convorbiri sau înregistrarea unor imagini fără acordul persoanei vizate reprezintă o ingerinţă în viaţa intimă, privată şi de familie, o restrângere a dreptului persoanei la respectarea şi ocrotirea acestor drepturi. În aceste context, s-a apreciat că pentru evitarea oricăror încălcări ale dispoziţiilor art.8 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, cu privire la limitele în care este admis amestecul autorităţilor publice în viaţa privată şi de familie a unei persoane, se impune ca autorizarea interceptărilor să o dea un judecător, întrucât el nu va fi influenţat demersul anchetei, ci numai de existenţa ori inexistenţa cerinţenor legale, necesare si obligatorii pentru eliberarea autorizaţiei.

Dispoziţiile art.91[1]-91[6] C. proc. pen., astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 281/2003, reglementează modalităţile de interceptare şi înregistrare audio-video, în mod riguros, pentru a răspunde exigenţelor enunţate în art.8 paragraful 2, din Convenţie, astfel încât orice acţiune exercitată în acest sens să fie proporţională cu scopul legitim rezultat din aceste dispoziţii, respectiv apărarea ordinii de drept şi prevenirea faptelor penale.

Raţiunea pentru care se impune respectarea cu strictete a acestor dispoziţii rezidă în aceea că apărarea va încerca prin toate mijloacele să dovedească carenţele procedurale ori eventual abuzul organelor de urmărire penală, în vederea înlăturării unor probe relevante şi în scopul exonerării inculpaţilor de răspunderea penală.

Dispoziţii speciale privind utilizarea acestor mijloace de investigaţii sunt prevăzute în art.15 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate, care autorizează procurorul, când sunt indicii temeinice cu privire la săvârşirea infracţiunilor prevăzute în art.7 - infracţiunile de trafic de

Scanned with OKEN Scanner

persoane fiind incluse în această categorie -, în scopul strângerii de probe sau a identificării făptuitorilor, să dispună, pe o perioadă de cel mult 30 de zile, punerea sub supraveghere sau accesul la sisteme informatice, cu mențiunea că dispozițiile art.91[1]-91[5] C. proc. pen., astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 281/2003, se aplică în mod corespunzător.

Aceleași dispoziții au fost preluate și de Legea nr. 508/2004, în sensul că, la solicitarea procurorilor Direcției, instanța de judecată poate dispune punerea sub supraveghere, interceptarea sau înregistrarea comunicațiilor si accesul la sisteme informatice, pe o perioadă de cel mult 30 de zile. Această măsură poate fi prelungită pentru motive temeinice, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata maximă a măsurii dispuse este de 4 luni, conform dispozițiilor art.91[1]-91[6] C. proc. pen. .

În cazul infracțiunilor de trafic de persoane, solicitările privind autorizarea interceptărilor și înregistrărilor comunicațiilor, sunt relativ frecvente, întrucât înregistrările audio sau cele video asigură dovezi greu de combătut și furnizează informații importante pentru identificarea tuturor persoanelor implicate în activitatea infracțională.

Totuși aceste metode nu trebuie privite ca fiind singurul mod în care pot fi obținute probe, procurorul având obligația să motiveze cererea de autorizare a interceptării convorbirilor, prin identificarea acelor date și indice temeinice privind pregătirea sau comiterea unor infracțiuni de trafic de persoane și prezentarea impedimentelor obținerii probelor și identificării făptuitorilor prin alte mijloace.

În practică, indicii temeinice în sensul legii pot fi: frecvente ieșiri-intrări din țară, transferuri de bani prin intermediul sistemelor bancare, demersuri privind procurarea de pașapoarte unor persoane care nu justifică din punct de vedere financiar intenția de a efectua o deplasare în străinătate în scopuri declarate ca turistice, informații în legătură cu implicarea anumitor persoane în activitatea infracțională prinvind traficul de persoane, obținute în urma interceptării unor convorbiri telefonice.

De asemenea, trebuie precizat că organizatorii rețelelor de traficanți sunt persoane suspicioase, conștiente de posibilitățile tehnice pe care organele de urmărire penală le pot avea la dispoziție pentru a le intercepta comunicările ori a le monitoriza mișcările. Este la fel de probabil ca făptuitorii să evite să se incrimineze prin convorbiri telefonice, întâlnindu-se cu celelalte persoane implicate în locuri publice, greu accesibile învestigatorilor, astfel încât această metodă nu poate furniza în toate cazurile rezultatele scontate.

Secţiunea II. Judecata

Conform doctrinei procesual penale[7] faza de judecată constă în activitatea procesuală și procedurală desfășurată de către instanța de judecată, cu participarea activă a procurorului și a părților, asistate de apărători, având ca obiect aflarea

[7] Gr.Theodoru, T.Plăieșu, *Drept procesual penal, partea specială*, 1987, Universitatea Al.I.Cuza, Iași, p.101.

Scanned with OKEN Scanner

adevărului cu privire la infracțiunea și inculpatul cu care a fost sesizată și, ca urmare, soluționarea legală și temeinică a cauzei, în raport cu cele constatate, prin condamnarea inculpatului vinovat și aplicarea sancțiunii prevăzute de legea penală, sau prin achitarea ori încetarea procesului penal, când există o cauză care exclude sau care înlătură răspunderea penală.

Pornind de la această accepțiune atotcuprinzătoare a fazei de judecată, putem constata că, în cadrul procesului penal judecata are un caracter necesar, indispensabil pentru realizarea justiției penale, fiind considerată faza principală, situată între urmărirea penală care pregătește judecata și executarea hotărârilor penale, care aduce la îndeplinire ceea ce a hotărât instanța.

Specificul judecății în primă instanță este determinat de scopul acesteia: aflarea adevărului cu privire la fapta și persoana cu care a fost instanța de judecată, prin efectuarea unei cercetări judecătorești în care se administrează și se apreciază probele și desfășurarea dezbaterilor judiciare.

II. 1. Competenţa materială

Pentru infracțiunile de trafic de persoane, Legea nr. 678/2001 a instituit norme procedurale derogatorii de la procedura obișnuită, fără a produce însă modificări de esență, marea majoritate a normelor de procedură comună guvernând instrumentarea acestor cauze și în cea de-a doua fază a procesului penal.

În ce privește competența judecării infracțiunilor de trafic de persoane, art.21 din Legea nr. 678/2001 prevede că acestea se judecă în primă instanță de către tribunal. Această dispoziție constitue o ilustrare a normei generale prevăzute de art.27 pct.1 lit.f) C. proc. pen. conform căreia tribunalul judecă în primă instanță și alte infracțiuni date prin lege în competența sa.

Rațiunea instituirii acestei reguli de competență materială rezidă în gravitatea și gradul de complexitate ridicat al acestor infracțiuni care presupun o mai bună pregătire, o specializare și o experiență a magistraților, pentru a se asigura o corectă înfăptuire a justiției penale.

Nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la competența materială a organelor judiciare se sancționează cu nulitatea absolută potrivit art.197 alin. (2) C. proc. pen. Deci, excepția de necompetență materială poate fi ridicată de oricare parte, de procuror sau din oficiu de către instanță pe tot parcursul procesului penal, până la pronunțarea hotărârii definitive.

Conform dispozițiilor art.317 C. proc. pen., judecata în primă instanță se mărginește la fapta si la persoana arătată în actul de sesizare a instanței, respectiv la fapta si persoana pentru care s-a dispus trimiterea în judecată prin rechizitoriu.

Relativ la modul de sesizare a instanței și la obiectul judecății, dispozițiile art.335-337 C. proc. pen., prevăd că dacă în cursul judecății s-a extins procesul penal pentru alte fapte sau pentru alte persoane, judecata se desfășoară și față de aceste fapte sau persoane.

O cauză soluționată de Trib. Iași, prin sentința penală nr.472/21.06.2005[8] nedefinitivă la data redactării prezentului material, constitue o reliefare a acestei

[8] Nepublicată.

Scanned with OKEN Scanner

proceduri, antrenând totodată și alte instituții de drept procesual penal, controversate. Astfel, prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă C.A. Iași a fost trimis în judecată inculpatul C.G. pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzure de art.12, 13 din Legea nr. 678/2001, art.215 alin. (1) C. pen. , art.71 alin. (2) din O.U.G. 105/2001, toate cu aplicarea art.33 lit.a) C. pen.

Prin același rechizitoriu s-a dispus neînceperea urmăririi penale în cauza privind pe R.D. față de care s-au efectuat acte premergătoare sub aspectul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art.12 din Legea nr. 678/2001. Pe parcursul soluționării cauzei, instanța a pus în discuție dispozițiile art.337 C. proc. pen. referitoare la extinderea procesului penal față de numitul R.D. , însă reprezentantul parchetului a precizat că nu solicită extinderea procesului penal față de această persoană.

Este de precizat că inculpatul C.G. a depus la dosar un memoriu însoțit de mai multe înscrisuri prin care își manifesta nemulțumirea față de netrimiterea în judecată a numitului R.D. , memoriu pe care instanța de judecată l-a calificat drept plângeri împotriva soluției de neîncepere a urmăririi penale față de R.D. și l-a înregistrat separat.

Prin încheierea de ședință din data de 11.10.2004, în temeiul art.278[1] alin.(8) lit.c) C. proc. pen. a fost admisă plângerea petentului C.G. împotriva soluției de neîncepere a urmăririi penale față de R.D. , au fost desființate mențiunile din dispozitivul rechizitoriului și a fost pusă în mișcare acțiunea penală privind pe inculpatul R.D. pentru infracțiunea de trafic de persoane prevăzută de art.12 din Legea nr. 678/2001. Ulterior, în temeiul art.36 raportat la art.34 C. proc. pen. s-a dispus reunirea celor două cauze.

După efectuarea cercetării judecătorești, pe fondul cauzei, instanța a disjuns cauza în ceea ce îl privește pe inculpatul R.D. și a dispus trimiterea ei la parchet în vederea începerii urmăririi penale față de acesta pentru săvârșirea inracțiunii prevăzute de art.12 din Legea nr. 678/2001, iar pe inculpatul C.G. l-a condamnat pentru infracțiunile prevăzute de art.215 alin.(1) C. pen. și art.71 din OUG 105/2001. Pentru infracțiunile de trafic de persoane și de minori, inculpatul C.G. a fost achitat în temeiul art.11 pct.2 lit.a) și art.10 lit.d) C. pen.

La momentul întocmirii acestui material, hotărârea nu fusese redactată astfel încât nu putem prezenta considerentele pentru care instanța a dispus disjungerea cauzei în ceea ce îl privește pe inculpatul R.D.

În opinia noastră, dacă ordonanța de neîncepere a urmăririi penale față de numitul R.D. a fost desființată, fiind considerată nelegală, instanța putea trece la soluționarea fondului cauzei în ceea ce îl privește pe acest inculpat, fiind legal investită în conformitate cu dispozițiile art.278[1] alin. (8) lit.c) C. proc. pen.

Reținând cauza spre rejudecare, instanța avea posibilitatea sa își manifeste rolul activ și să efectueze o cercetare judecătorească eficientă în vederea aflării adevărului, putând pronunța de la caz la caz, în funcție de probele administrate și de dispozițiile legale aplicabile în cauză, o soluție de condamnare, achitare sau de încetare a procesului penal.

Dacă în ceea ce privește competența judecării infracțiunilor de trafic de persoane legiuitorul a instituit o regulă specială, în materie de compunere a completului de judecată nu au fost prevăzute derogări de la normele de procedură obișnuite, însă prevederile legii speciale trebuie coroborate cu dispozițiile din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară[9].

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, din coroborarea acestor texte rezultă concluzia că în ce privesc infracțiunile de trafic de persoane prevăzute de art.13,art.17 si art.18 din Legea nr. 678/2001, săvârșite asupra minorilor, competența de soluționare în primă instanță revine secției sau, după caz, completului specializat pentru minori și familie, ce funționează în cadrul tribunalelor de drept comun, până la data înființării tribunalelor specializate.

Această concluzie are la bază interesul superior al copilului, căruia i se subordonează orice prevederi legale sau alte reglementări adoptate în domeniul respectării și promovării drepturilor copilului.

Participarea procurorului la judecata infracțiunilor de trafic de persoane este obligatorie conform art.315 alin. (2) C. proc. pen. sub sancțiunea nulității absolute prevăzute de art.197 alin. (2) C. proc. pen.

Atunci când participă la judecată, procurorul trebuie să exercite un rol activ, atât în desfășurarea cercetării judecătorești cât și a dezbaterilor, în vederea aflării adevărului și a respectării dispozițiilor legale.

La judecata în primă instanță inculpatul trebuie să se prezinte personal, însă dacă procedura de citare este îndeplinită, acesta poate fi judecat și în absența sa, considerându-se că acceptă o astfel de procedură[10].

De la această regulă se face o derogare, potrivit căreia judecata nu poate avea loc decât în prezența inculpatului când acesta se află în stare de deținere, aducerea inculpatului la judecată fiind obligatorie sub sancțiunea nulității absolute a procedurii de judecată.

Dat fiind gradul ridicat de pericol social al faptelor și periculozității făptuitorilor, având în vedere și limitele de pedeapsă prevăzute de lege, infracțiunile de trafic de persoane se soluționează de regulă cu inculpații în stare de arest preventiv, astfel încât prezența lor la judecată este obligatorie.

II. 2. Excepţie de la principiul publicităţii şedinţei de judecată

În art.24 alin.(1) din Legea nr. 678/2001 se prevede că ședințele de judecată în cauzele privind infracțiunea de trafic de persoane prevăzută de art.13 și de pornografie infantilă prevăzută de art.18 din Lege nu sunt publice.

Lipsa de publicitate constituie o excepție de la principiul specific fazei de judecată prevăzut de art.290 alin.(1) C. proc. pen. , iar rațiunea acestei derogări se află în preocuparea de a asigura minorului victimă a infracțiunii de trafic de minori și de pornografie infantilă, a condițiilor psihice favorabile, în care să nu fie tulburat de

---

[9] art.41 din nr.Legea 304/2004: „Tribunalele pentru minori și familie judecă în primă instanță următoarele categorii de cauze:

...

2. În materie penală, infracțiuni săvârșite de minori sau asupra minorilor art.42 din Legea nr. 304/2004: „Când în aceeași cauză sunt mai mulți inculpați, unii minori și alții majori, și nu este posibilă disjungerea, competența aparține tribunalului pentru minori si familie."

art.35 alin.(1) lit. a) Legea nr. 304/2004 prevede că tribunalele pentru minori și familie sunt tribunale specializate.

art.130 alin. (4) Legea nr. 304/2004: „Până la înființarea tribunalelor specializate în toate județele și în municipiul București, în cadrul tribunalelor de drept comun vor funcționa secții sau complete specializate."

[10] C.S. Paraschiv, M.Damaschin, *Drept procesual penal*, Lumina Lex, București, 2004, p.175.

Scanned with OKEN Scanner

prezența altor persoane și să își poată păstra, în cursul cercetării judecătorești și al dezbaterilor, comportarea obișnuită, fără nici o reținere în relatarea faptelor[11].

Aceste dispoziții speciale vin în completarea normelor generale prevăzute de art.290 alin.(2) C. proc. pen. potrivit cărora, dacă judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, morale, demnității sau vieții intime a unei persoane, instanța poate declara ședință secretă.

În ceea ce privește sancțiunea procesuală a încălcării prevederilor art.24 din Legea nr. 678/2001, este de precizat că art.197 alin.(2) C. proc. pen., prevede că numai dispozițiile relative la publicitatea ședinței de judecată sunt prevăzute sub sancțiunea nulității absolute, nu și cele care derogă de la acestă regulă. În consecință, numai dacă minorul, reprezentantul său legal sau procurorul dovedesc că prin judecarea procesului în ședință publică s-a adus o vătămare a drepturilor minorului, ori dacă instanța consideră că anularea este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, numai atunci hotărârea pronunțată poate fi desființată în conformitate cu dispozițiile art.197 alin.(4) C. proc. pen.

II. 3. Persoanele chemate la desfăşurarea judecăţii

Conform dispozițiilor art.24 alin.(2) din Legea nr. 678/2001, la desfășurarea judecății infracțiunilor de trafic de persoane în ședință nepublică, pot asista părțile, reprezentanții acestora, apărătorii precum și alte persoane a căror prezență este considerată necesară de către instanță.

Aceste dispoziții speciale complinesc normele generale prevăzute de art.290 alin. (4) C. proc. pen., care prevăd că în timpul cât ședința este secretă, nu sunt admiși în sala de ședință decât părțile, reprezenzanții acestora, apărătorii și celelalte persoane desemnate de instanță în interesul legii.

Participarea apărătorului la judecata în primă instanță este obligatorie în situațiile de asistență juridică obligatorie, sub sancțiunea nulității absolute prevăzute de art.197 alin. (2) C. proc. pen.

În cazul infracțiunilor de trafic de persoane, asistența juridică obligatorie este prevăzută atât pentru inculpați, întrucât pedepsele prevăzute de lege pentru aceste infracțiuni sunt mai mari de 5 ani închisoare, dar și în cazul victimelor, întrucât dispozițiile art.44 din Lege prevăd că victimele infracțiunii au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să-și exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal și să-și susțină cererile și pretențiile civile față de inculpați.

Modul de redactare a art.44 din Legea nr. 678/2001, prin alăturarea celor doi termeni „dreptul" și „obligatorie", a generat controverse în practica judiciară în sensul că unele instanțe au lăsat la latitudinea victimelor posibilitatea de a beneficia de asistență juridică calificată, în timp ce altele au desemnat din oficiu apărători, considerând că asistența juridică este obligatorie.

Ne raliem acestei ultime opinii și considerăm că intenția legiuitorului a fost aceea de a îndruma și ajuta partea vătămată prin intermediul unei persoane cu

---

[11] C. Turianu, *Răspunderea juridică pentru faptele penale săvârșite de minori*, Editura Continent XXI, București, 1995, p.196.

Scanned with OKEN Scanner

calificare juridică si profesională corespunzătoare, pentru apărarea drepturilor şi intereselor sale legale.

Dealtfel, aceste dispoziţii au fost preluate şi dezvoltate de Legea nr. 211/2005, privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor, care reglementează măsurile de informare a victimelor cu privire la drepturile acestora respectiv despre faptul că pot beneficia de consiliere psihologică, de asistenţă juridică gratuită şi de compensaţii financiare din partea statului.

În afară de organele judiciare, părţi şi apărători, la judecata în primă instanţă pot participa şi alte persoane care nu au un interes direct în rezolvarea cauzei, respectiv: martori, experţi, investigatori sub acoperire, interpreţi, psihologi, consilieri de reintegrare.

În practică, în cazul infracţiunilor de trafic de persone, se constată că instanţele de judecată apelează în mod frecvent la sprijinul asistenţilor sociali, a psihologilor şi a consilierilor de reintegrare din cadrul Serviciului de Protecţie a Victimelor şi Reintegrare Socială a Infractorilor, în vederea evaluării psiho-sociale a inculpaţilor dar şi a diminuării impactului psihologic al infracţiunii asupra victimei.

Victimele infracţiunilor de trafic de persoane beneficiază gratuit de consiliere psihologică asigurată de către serviiciile de protecţie a victimelor şi reintegrare socială a infractorilor, la cerere, pe o perioadă de cel mult 3 luni, iar în cazul victimelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, pe o perioadă de cel mult 6 luni.

Aceste informaţii precum si altele cu privire la serviciile si organizaţiile care acordă consiliere psihologică sau orice alte forme de asistenţă a victimelor sunt aduse la cunoştinţă acestora de către instanţa de judecată, de procurori sau de agenţii de poliţie.

Într-o cauză înregistrată pe rolul Trib. Iaşi având ca obiect infracţiunea de trafic de persoane, instanţa a solicitat unei organizaţii neguvernamentale: Asociaţia Alternative Sociale, să trimită un reprezentant în instanţă care să consilieze minorele, părţi vătămate, audierea acestora urmând a se face în prezenţa apărătorului şi a psihologului. Din corespondenţa purtată între cele două instituţii a rezultat că părţile vătămate au benificiat de adăpost temporar şi servicii de reintegrare a victimelor traficului de persoane, în centrul de asistenţă şi adăpost al victimelor aflat sub patronajul acestei organizaţii, o perioadă de 4 luni.

În perioada de asistenţă, minorele au beneficiat de consiliere psihologică, asistenţă socială, asistenţă medicală, medierea relaţiilor cu familiile de proveniență şi reintegrare familiară.

Prezenţa psihologică, a consilierilor în momentul audierii victimelor este deosebit de importantă având în vedere că acestea deţin informaţii utile, necesare stabilirii situaţiei de fapt şi identificării reţelei de traficanţi, dar totodată se confruntă cu stări emotive deosebit de puternice generate de solemnitatea şedinţelor de judecată, care le pot afecta fidelitatea relatărilor.

Acestea au fost considerentele pentru care, în art.24 alin.(3) din Legea nr. 678/2001, s-a prevăzut că în cauzele privind infracţiunile de trafic de persoane, ascultarea minorului care nu a împlinit vârsta de 14 ani se face în prezenţa unuia dintre părinţi sau a tutorelui ori a persoanei căreia îi este încredinţat minorul spre creştere şi educare.

Este deosebit de important pentru aflarea adevărului ca organele de anchetă şi judecătorul să ţină seama de caracteristicile de vârstă şi personalitate ale minorului, ştiut fiind că dezvoltarea psihicului fiinţei umane este condiţionată şi de vârsta sa.

La această vârstă - până la 14 ani - minorii au o capacitate de percepere şi de redare a faptelor mai redusă, o inclinaţie spre fantezie şi tendinţe de exagerare, îi

Scanned with OKEN Scanner

caracterizează sugestibilitatea și emotivitatea care îi fac să se simtă inconfortabil în ambianța sălilor de judecată, astfel încât prezența celor sub îngrijirea cărora se află (părinți, tutori) conferă un sentiment de siguranță, îi dezinhibă, putând astfel să relaționeze și să comunece mai facil cu organele judiciare.

Măsuri de protecție au fost instituite și victimelor infracțiunilor de trafic de persoane care nu sunt minore, în sensul că, conform dispozițiilor art.25 din Legea nr. 678/2001, la judecata infracțiunilor prevăzute de art.12 și 17, la cererea părții vătămate, instanța poate declara ședință secretă.

Este o altă derogare de la principiul publicității caracteristic fazei de judecată a procesului penal, întrucât în cazul acestor infracțiuni, publicitatea ar putea dăuna intereselor victimelor, moralei sau vieții intime a acestora, prin relevarea unor aspecte asupra cărora legiuitorul le conferă latitudinea de a hotărî dacă doresc sau nu să le facă publice.

Astfel, la cererea părții vătămate, instanța de judecată, după ascultarea celorlalte părți și a procurorului, declară ședință secretă pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei.

Secțiunea III. Proceduri speciale

III.1. Confiscarea specială

Potrivit dispozițiilor art.19 din Legea nr. 678/2001, banii, valorile sau orice alte bunuri dobândite în urma săvârșirii infracțiunilor de trafic de persoane ori cele care au servit la săvârșirea la aceste infracțiuni, precum și celelalte bunuri prevăzute de art.118 Cod. pen. sunt supuse confiscării speciale.

În alin.(2) al aceluiași articol, legiuitorul face o precizare, în sensul că include în categoria bunurilor care au servit la săvârșirea infracțiunii și mijloacele de transport care au folosit la transportul persoanelor traficate și imobilele în care aceste persoane au fost cazate, dacă aparțin făptuitorilor.

Practica judiciară în materie nu este unitară în privința aplicării acestor dispoziții legale, în sensul că unele instanțe dispun confiscarea autoturismelor folosite pentru transportul victimelor, dacă aparțin făptuitorilor, în acest sens menționăm sent. pen. nr. 36 din 10 februarie 2003, a Trib. Sibiu, definitivă prin decizia nr. 149 din 13 ianuarie 2004 a I.C.C.J.[12], în timp ce altele - decizia nr. 1701 din 26 martie 2004 a I.C.C.J. - apreciază că autoturismul nu intră sub incidența dispozițiilor art. 118 C. pen. nefiind nici indispensabil și nici destinat să servească la comiterea infracțiunii, victimele putând fi transportate și cu alte mijloace de transport, cum ar fi trenul sau avionul, ori cu transporturi combinate.

Față de această controversă, apreciem că, din moment ce legiuitorul a înțeles să reglementeze această modalitate specifică de confiscare, dacă se dovedește că autoturismul cu care au fost transportate victimele aparține făptuitorului, incidența dispozițiilor art. 19 din Legea nr. 678/2001 și ale art. 118 C. pen. este indiscutabilă,

[12] w.w.w.scj.ro/s_penala.asp

Scanned with OKEN Scanner

scopul reglementării fiind acela de a indisponibiliza bunuri care pot servi la săvârşirea altor acţiuni similare.

În cazul infracţiunilor de trafic de persoane, deţinerea bunurilor expres prevăzute de lege, respectiv în art.118 C. pen. - sediul de bază al materiei -, dar şi în legea specială, prezintă pericol, dat fiind destinaţia ce li se poate da (folosirea mijloacelor de transport sau a imobilelor pentru transportul sau cazarea altor victime) sau proveniența lor ilicită.

Infracţiunile de trafic de persoane deşi au ca obiect traficarea persoanelor, în sine, aceasta se rezumă la bani, începând de la investiţiile în crearea reţelei, infrastructura de recrutare, obţinerea documentelor de călătorie contrafăcute, iar ulterior, după obţinerea profitului, împărţirea şi eventual „spălarea banilor" obţinuţi.

În ambele faze procesuale, atât în cursul urmăririi penale, cât şi în cadrul cercetării judecătoreşti, unul din obiectivele urmărite este stilul de viaţă al făptuitorilor, cheltuielile acestora şi, în final determinarea surselor de venituri.

Vor fi monitorizate două aspecte principale:

– dacă suspecţii au locuri de muncă sau ocupaţii legale, natura acestor ocupaţii, dacă ele pot fi asociate cu infracţiunile de trafic de persoane;

– împrejurarea dacă suspecţii cheltuiesc bani, locurile unde o fac (cazinouri, baruri, agenţii de pariuri, investiţii în interes personal.

Toate aceste investiţii necesită mişcări de capital, incasări şi plăţi care pot fi dezvăluite în cadrul operaţiunilor de investigare financiară. Astfel, organele de anchetă procedează la verificări privind cumpărarea unor bilete de călătorie, care pot oferi detalii privind planurile traficanţilor, supraveghează punctele de ieşire-intrare în ţară, analizează cheltuielile efectuate şi transferurile de bani prin intermediul mijloacelor de plată electronice.

Întrucât nu doresc să-şi asume nici un risc în administrarea profitului obţinut, traficanţii procedează la reinvestirea acestuia, dându-i o aparentă legalitate, fie în investiţii pentru confortul personal, fie prin derularea unor afaceri, sau constituirea unor societăţi comerciale, având un obiect de activitate real.

Informaţii relevante privind veniturile şi cheltuielile realizate pot fi obţinute de la Oficiul Naţional pentru Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor care are obligaţia de a raporta tranzacţiile suspecte.

Dacă au fost identificate numărul şi locaţia bunurilor obţinute de traficanţi ca urmare a săvârşirii infracţiunii, sau cele care au fost destinate să servească la săvârşirea infracţiunii, se procedează la indisponibilizarea acestora, în cursul urmăririi penale, iar mai apoi, în faza judecăţii, la confiscarea acestora, conform art.19 din Legea nr. 678/2001.

III. 2. Cauze de nepedepsire

În art.20 din Legea nr. 678/2001 astfel cum a fost modificată prin O.U. 79/14 iulie 2005 legiuitorul a instituit o cauză de nepedepsire a persoanei supusă traficului de persoane care a săvârsit infracţiunile de prostituţie prevazuta de art.328 C. pen. şi de cerşetorie prevăzute de art. 326 C. pen.

Astfel, această persoană nu se pedepseşte,dacă mai înainte de a se fi început urmărirea penală pentru infracţiunea de trafic de persoane încunoştinţează

Scanned with OKEN Scanner

autoritatile despre aceasta sau dacă, dupa ce a început urmarirea penală, înlesneşte arestarea făptuitorilor.

Legea a conferit acestor împrejurări caracterul unor cauze de nepedepsire, întrucât ele caracterizează într-un anumit fel persoana făptuitorului.Astfel, ştiut fiind că principala raţiune pentru care sunt traficate persoanele este cea în scopul exploatării lor de natură materială, sexuală, activităţi care aduc profituri substanţiale, atitudinii acestor persoane de a înlesni descoperirea reţelelor de traficanţi şi arestarea acestora, legiuitorul i-a atribuit un efect de înlaturare a răspunderii penale pentru infracţiunea de prostituţie.

Fiind interesat de apararea integritatii valorilor sociale, legiuitorul a apreciat că acordarea impunităţii persoanei care a săvârşit infracţiunea de prostituţie sau de cerşetorie în condiţii atipice, de exploatare, dupa ce a fost traficată şi, deci, stimularea acesteia pentru a încunoştinţa autorităţile sau pentru înlesnirea arestării traficanţilor este mai importantă şi folositoare dacât angajarea răspunderii penale pentru infracţiunea de postituţie sau cerşetorie.

Această atitudine a victimei infracţiunii de trafic de persoane şi implicit a autorilor infracţiunilor de prostituţie şi cerşetorie trebuie să se manifeste mai înainte de a se fi început urmărirea penală sau dacă, după ce a început urmărirea penală ori după ce au fost descoperiţi făptuitorii, înlesneşte arestarea acestora.

Reglementarea din art.20 din Legea nr. 678/2001 nu constituie o cauză de înlăturare a caracterului penal al faptei,cum sunt cele prevăzute în art.44 şi următoarele din C. pen. ,prin intrevenţia cărora se înlatură o trăsătură esenţiala a infracţiunii şi, pe cale de consecinţa caracterul infracţional al faptei[13].

În acest caz, fapta întruneşte toate trăsăturile esenţiale ale infracţiunii de prostituţie,putând constitui temei al răspunderii penale, fiind o faptă consumată, însă legiuitorul a atribuit poziţiei făptuitorului în raport cu infracţiunea de trafic de persoane caracterul unei cauze de nepedepsire.

Încunoştinţarea facută în condiţiile art. 20 alin.(1) din Legea nr. 678/2001 constituie un caz special de împiedicare a exercitării acţiunii penale, într-o situaţie restrânsă şi cu valabilitate doar pentru infracţiunile de prostituţie şi cerşetorie.

Temeiul legal al soluţiei de neurmărire penală într-o asemenea situaţie este art. 10 lit.f) C. proc. pen., care, în teza finală arată că acţiunea penală nu poate fi pusă în mişcare sau exercitată când lipseşte o altă condiţie necesară pentru punerea în mişcare a acţiunii penale, aceasta fiind o formulare care include cazurile speciale de tipul celui dezbătut.

Cât priveşte „autorităţile competente" care trebuie încunoştinţate, apreciem că această noţiune trebuie interpretată restrictiv, în sensul excluderii altor organe de urmărire penală sau de cercetare penală care nu sunt competente pentru urmărirea penală a infracţiunilor de trafic de persoane. Aşadar, pentru ca prevederile art. 20 alin.(1) din Legea nr. 678/2001 să fie aplicabile, este necesar ca înştiinţarea să fie făcută înainte de sesizarea organelor Directiei, competente să efectueze urmărirea penală în cazul infracţiunilor de trafic de persoane, sau, după ce urmărirea penală a început, autorul infracţiunii de prostituţie sau de cerşetorie să înlesnească arestarea făptuitorilor.

---

[13] M.Zolyneak, *Drept penal*, vol. II, editura Fundaţia Chemarea, Iaşi, 1993, p. 338.

Scanned with OKEN Scanner

Legiuitorul nu precizează care sunt modalităţile concrete în care persoana în cauză poate înlesni arestarea făptuitorilor, astfel încât, orice informaţie utilă, de natură a duce la arestarea făptuitorilor, are relevanţă sub aspectul neangajării răspunderii penale a denunţătorului.

Pentru justificarea acestei cauze de nepedepsire apreciem că s-a avut în vedere prevenirea săvârşirii infracţiunilor de trafic de persoane, a constituirii reţelelor de traficanţi, prin creearea, pentru cel tentat să o săvârşească, a temerii că va fi denunţat, precum şi faptul că denunţătorul regretă săvârşirea infracţiunii de prostituţie sau de cerşetorie, şi nu prezintă, sub raportul persoanei sale, un pericol social accentuat.

Aceste măsuri sunt posibile tocmai datorită faptului că infracţiunile de prostituţie şi cerşetorie săvârşite ca urmare a exploatării unei persoane sunt corelative cu infracţiunea de trafic de persoane, între traficanţi şi victimă stabilindu-se o legătură ocultă, pe care cauza de impunitate o subminează chiar din interior, facilitând aducerea ei la cunoştinţa organelor judiciare.

În alin.(2) al art. 20 din Legea nr. 678/2001, astfel cum a fost modificat prin O.U. 79/14 iulie 2005 a fost instituită o cauză de reducere a pedepsei pentru persoana care a comis una dintre infracţiunile prevăzute de Legea nr. 678/2001 şi care, în timpul urmăririi penale, denunţă şi facilitează identificarea şi tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârşit infracţiuni prevăzute de această lege.

Aceste persoane care cooperează cu organele de anchetă şi oferă informaţii relevante pentru descoperirea altor autori ai infracţiunilor de trafic de persoane, sau membrii ai reţelelor constituite, beneficiază de înjumătăţirea pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea săvârşită.

Aceleaşi considerente avute în vedere la adoptarea reglementării prevăzute de aliniatul precedent, au stat şi la baza acestor prevederi legale, în sensul că importanţa valorilor sociale lezate prin săvârşirea infracţiunilor de trafic de persoane, reclamă cu stringenţă măsuri de politică penală menite să conducă la eradicarea fenomenului infracţional care a cunoscut o recrudescenţă în ultima perioadă.

Denunţarea despre care se face vorbire în text,constă în sesizarea organelor de urmărire penală pe calea unui denunţ, care, conform prevederilor art.223 C. proc. pen. constă în încunoştinţarea făcută unei organizaţii din cele prevăzute de art.145 C. pen., despre săvârşirea unei infracţiuni.

Denunţul nu trebuie să corespundă unor anumite condiţii de formă, dar, conform prevederilor art.223 alin.(2) C. proc. pen. trebuie să conţină aceleaşi date ca şi plângerea, ale cărei elemente de conţinut sunt enumerate în art.222 C. proc. pen.

Din interpretarea coroborată a acestor texte, rezultă că este necesar ca denunţul să cuprindă date privind persoana denunţătorului (nume, prenume, calitate, domiciliul), fapta denunţată (descrierea faptei care formează obiectul sesizării), făptuitorul (indicarea autorului sau a participantului la săvârşirea unei infracţiuni de trafic de persoane), precum şi date privind mijloacele de probă.

Considerăm că răspunderea penală a autorului unei infracţiuni de trafic de persoane, respectiv pedeapsa aplicabilă va putea fi înjumătăţită şi în situaţia în care denunţului îi lipsesc unele elemente, de esenţa acestuia fiind intenţia neechivocă de a sesiza autorităţile competente de săvârşirea unei infracţiuni de trafic de persoane.

O altă condiţie pentru ca această cauză de reducere a pedepsei, prevăzută de art.20 alin(2) să funcţioneze, este aceea ca încunoştinţarea şi activitatea concretă de facilitare a identificare a altor persoane care au săvârşit infracţiuni similare, să aibă

Scanned with OKEN Scanner

loc în timpul urmăririi penale, deci după ce organele de urmărire penală au fost sesizate pentru săvârșirea unei infracțiuni de trafic de persoane. Concomitent cu denunțul, persoana în cauză trebuie să întreprindă demersuri în scopul identificării și angajării răspunderii penale a altor persoane, pentru infracțiunea de trafic de persoane.

III. 3. Comparaţie între procedura specială şi procedura comună

O analiză comparativă între normele speciale instituite prin Legea nr. 678/2001 și normele generale trebuie să aibă ca punct de plecare principiile fundamentale potrivit cărora este organizat sistemul judiciar și se desfășoară activitatea procesual penală[14].

Se constată astfel că instrumentarea cauzelor având ca obiect infracțiunile de trafic de persoane este guvernată în cea mai mare parte de sistemul principilor procesual penale și anume: legalitatea, oficialitatea, aflarea adevărului, rolul activ al instanței de judecată, garantarea libertații, garantarea dreptului la apărare și folosirea limbii materne.

Instituirea unor proceduri speciale prin art.21-25 din Legea nr. 678/2001 nu neagă existența și aplicabilitatea principiilor generale, ci asigură o protecție sporită anumitor categorii de victime.

Astfel, din prevederea potrivit căreia urmărirea penală pentru infractiunile de trafic de persoane se efectuează în mod obligatoriu de către procuror, iar judecata în primă instanță se face de către tribunal, s-ar putea deduce că principiul egalității persoanelor în fața legii nu s-ar aplica integral, în toate procesele.

În realitate, existența unei competențe materiale speciale în legatură cu anumite categorii de infracțiuni nu infirmă acest principiu, întrucât, potrivit art 209 alin.(3) C. proc. pen. procurorul efectuează personal urmărirea penală, în mod obligatoriu și în cazul altor infracțiuni date prin lege în competența sa, iar conform art.27 pct 1 lit.b) C. proc. pen. tribunalul judecă în primă instanță și alte infracțiuni date prin lege în competența sa.

Dispozițiile speciale care reglementează supravegherea sistemelor de telecomunicații ori informatice ar putea fi aparent criticate ca încălcând principiul respectării vieții intime, familiale și private, în cadrul căruia, un aspect esențial este și inviolabilitatea secretului corespondenței.

Art.28 din Constituție prevede că secretul scrisorilor, telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil, însă derogările de la asigurarea acestei inviolabilitați sunt riguros reglementate atât de Codul penal, cât și de Legea nr. 678/2001 pentru a răspunde exigențelor apărării siguranței naționale sau a ordinii publice, a înlăturării unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane.

De altfel, plasarea declanșării acestei proceduri judiciare sub controlul judecătorului constituie o garanție privind respectarea acestui principiu, pentru a feri

---

[14] N. Volonciu, *Drept procesual penal*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972, p.4.

Scanned with OKEN Scanner

individul împotriva amestecului arbitrar al puterii publice în viața sa privată sau de familie.

Recunoscând importanța folosirii interceptării convorbirilor în culegerea unor probe substanțiale, suntem de părere că aceste metode nu trebuie privite ca fiind un remediu pentru toate problemele unei anchete si nu constituie singurul mod în care pot fi obținute probele.

Ar fi greșit să se pornească de la premisa că prin supravegherea tehnică este imposibil să nu se obțină probe, întrucât anchetatorul trebuie să folosească toate procedeele de investigare prevăzute de legea de procedură penală, în vederea susținerii acuzării.

BIBLIOGRAFIE

Basarab, M., *Drept procesual penal*, Universitatea „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, Vol ll, 1973

Neagu, I., *Drept procesual penal-Tratat*, Global Lex, București, 2002

Mateuț, G., *Protecția martorilor*, Lumina Lex, București, 2003

Theodoru, G., Gr., Plaieșu, T., *Drept procesual penal, partea specială*,Universitatea „Al.I.Cuza", Iași, 1987

Hărăstășanu, A., *Investigatorul sub acoperire*, Revista Dreptul, nr. 5/2004

Voica, D., *Investigatorul sub acoperire, o nouă instituție a dreptului procesual penal român*, Revista Dreptul, nr. 5/2004

Zolyneak, M., *Drept penal*, vol.ll, Editura Fundației Chemarea, Iași, 1993

Volonciu, N., *Drept procesual penal*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1972

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII. REGULI DEROGATORII DE ASCULTARE ŞI DE PROTECŢIE A VICTIMELOR–MARTOR ANGAJATE ÎN LUPTA CONTRA TRAFICULUI DE PERSOANE

Secţiunea I. Dependenţa formării unui dosar penal de depoziţiile victimei

Având în vedere caracterul clandestin, în general, al infracţiunilor de trafic de persoane, în decursul procesului de trafic, privit prin prisma elementelor constitutive ale infracţiunilor, conform normelor de incriminare, traficanţii sunt rareori denunţaţi de victimele lor.[1] Astfel, dacă în „ţările de destinaţie", anchetarea cazurilor de trafic de persoane este efectuată de către organele de poliţie (poliţia judiciară), s-ar părea că tragerea la răspundere penală a celor interesaţi în „ţările de origine" ale victimelor depinde mai mult de informaţia primită de la autorităţile străine de anchetă (cercetarea proactivă)[2] şi de plângerile victimelor împotriva făptuitorilor după reîntoarcerea lor în ţara natală. Reamintim că structura specifică a infracţiunilor de trafic de persoane constă în legătura dintre recrutare, transportare, transfer, găzduire

---

[1] Noţiunea de victimă nu este cunoscută de procedura noastră penală. Codul de procedură penală (art. 24 alin.1 şi 2) defineşte doar partea vătămată (persoana care a suferit prin fapta penală o vătămare fizică, morală sau materială, dacă participă la procesul penal) şi partea civilă (persoana vătămată care exercită acţiunea civilă în cadrul procesului penal). Ea este menţionată însă în Legea nr.678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.783/11.12.2001, cu modificările şi completările aduse prin OUG nr.79/14.07.2005, publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.620/ 19.07.2005, precum şi în Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor, publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.505 din 4 noiembrie 2004 şi intrată în vigoare la data de 1 ianuarie 2005 (A se vedea, M. Făgăraş, Protectia victimelor infractiunilor , în „Revista de drept penal" nr.2/2005, p.95-98). Ce înţelegem, însă, prin „victimă"? În absenţa unei definiţii legale victima este „persoana care suferă şi care suportă fie acţiunile altora, fie evenimente nefaste" De asemenea, ea este „un subiect pasiv, în opoziţie cu subiectul activ, acela care cauzează un prejudiciu" (F. Alt Maes, Le concept de victime en droit civil et en droit penal, în „Revue de science criminelle et de droit penal compare", 1994, p.35. În acelaşi sens, a se vedea şi Julio Andres Sampedro Arrubla, Concepto de Victimas del Delicto, în Reflexion sobre la posicion de las vicimas del delicto en el proceso penal, „Revue international de droit penal", nr.3 şi 4/2000, 71ème annee, p.356 şi urm.; Reynold Ottenhof, Les Droits des victimes en droit penal international, în „International Criminal Law: Quo vadis?", Nouvelles etudes penales, Asociation Internationale de Droits Penal, Eres, Paris, 2004, p.520-521). În ceea ce priveşte traficul de persoane, situaţia este particulară. Aici legea privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane din anul 2001 (art. 26 alin.1) distinge două categorii de victime: persoanele vătămate prin infracţiunile prevăzute de lege (victimele directe) şi alte victime ale acestor infracţiuni (victime indirecte). Dacă în ceea ce priveşte „victimele directe", situaţia este clară, cu precizarea că în cazul traficului de persoane, dacă persoana traficată consimte, aceasta nu pierde calitatea de victimă, pentru că actul este o infracţiune datorită permisiunii legii conform art. 16 din Legea nr.678/2001, în privinţa „victimelor indirecte", legea nu dă nici o explicaţie, ceea ce înseamnă că se are în vedere orice alte persoane care ar putea fi prejudiciate indirect prin comiterea infracţiunii, cum ar putea fi de pildă categoriile de persoane la care se referă art.21 lit.b din Legea nr.211/2004 (soţul, copii şi persoanele aflate în întreţinerea victimelor directe).

Scanned with OKEN Scanner

sau primire, asociate cu folosirea mijloacelor de constrângere și înșelăciune sau fraudă[3] pe de o parte și scopul de exploatare pe de altă parte. Or, metodele de constrângere (amenințare, violență sau alte forme de constrângere) și de înșelăciune ori fraudă pot fi demontate mai ușor cu ajutorul „mărturisirii" victimei,[4] decât prin recurgerea la alte mijloace de probă, deoarece, în acest caz, cercetarea presupune în mod obligatoriu și o explorare a leziunilor produse asupra psihicului victimei, indiferent de „consimțământul" acesteia, pentru a vedea dacă avem de-a face sau nu cu o victimă reală, de care depinde însăși existența traficului.

De aceea, se poate spune că procesele penale în privința cazurilor de trafic de persoane, depind în mare măsură de depozițiile incriminatorii ale victimei sau de declarațiile autoincriminatorii ale acesteia, atunci când au săvârșit, ca urmare a exploatării lor, infracțiunea de prostituție sau cea de cerșetorie, și sunt „cointeresate" să-și aducă contribuția la stabilirea adevărului prin acordarea beneficiului impunității[5]. Acest fapt mărește presiunea care se exercită asupra victimei: avocații apărării (în special, apărătorii aleși) reușesc să denatureze mărturisirile victimei și pun într-o lumină discutabilă credibilitatea acesteia, mergând până la dezechilibrarea intereselor (cel al victimei, care, aici, coincide cu interesul public și cel al infractorului), deoarece adeseori victimele nu sunt însoțite de nimeni și nu primesc asistență juridică[6]. Mai mult, dacă nu sunt oferite ori realizate măsuri adecvate de protejare a demnității și securității victimelor, pot avea loc cazuri repetate de umilință și victimizare (așa-numita „victimizare secundară")[7]. De pildă, victimele suferă din cauza victimizării secundare atunci când află că organele de anchetă sau judecătorul pun la îndoială mărturiile lor sau le tratează fără respect pentru că au lucrat în calitate de prostituate[8].

În plus, victimele nu posedă, în general, cunoștințe vaste sau detaliate cu privire la structurile organizaționale sau la persoanele implicate în procesul de trafic. Acest fapt, poate conduce la procese penale eșuate, ceea ce ar prezenta un risc ridicat pentru victimele martori care se vor teme de răzbunări asupra lor sau a familiilor lor din partea traficanților sau a familiilor acestora. Or, toate aceste neajunsuri ar putea crea bazele unor viitoare măsuri de protecție, incluzând și protecția procedurală a victimelelor, condiționate însă de acceptul lor pentru a fi folosite ca martori în proces (de regulă, martori anonimi), îndeosebi atunci când se apreciază că declarațiile lor

---

[2] Christian Amiard, La methode pro-active francaise, în „Actes du colloque. Esclavage moderne et trafic d· etres humains quelles approches europeennes?", Centre de Conferences Internationales Paris, 17 novembre 2000, p.54 – 56. (S-a arătat că în Franța nu este nevoie de plângerea inițială a unei victime pentru declanșarea procesului penal. Demersul polițienesc francez este un demers inchizitorial. În acest context, a fost elaborat conceptul de victimă-martor atunci când ea este rezultatul unui trafic de persoane, considerându-se că pentru moment a fost creat un sistem de justiție care are nevoie de aceste depoziții. Plecând de la aceasta, a fost repusă în discuție sarcina probei, care ar trebui să revină acestora, deoarece victimele nu pot fi obligate nici să declare că se prostituează și nici să afirme că sunt exploatate. Ca atare, este necesar să se insiste în esență pe trei elemente: plângerea, protecția și reinserția, de care se vorbește sistematic în derularea procedurii).

[3] La acestea se adaugă și celelalte modalități prevăzute de art. 12 și 13 din Legea nr.678/2001 cu modificările și completările aduse în anul 2005: răpire, abuz de autoritate ori profitarea de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima dorința ori oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra victimei.

[4] Petra Follmar, *Combaterea traficului de ființe umane în Republica Moldova – Analiza legislației existente și a proiectelor de legi* , Hamburg, iulie 2001, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

sunt determinante pentru aflarea adevărului. În acest fel, de multe ori, victimele, au mult de pierdut şi puţin de câştigat atunci când depun o plângere sau se prezintă în calitate de martori.[9]

Plecând de la aceste premise, se pare că legiuitorul nostru optează pentru instituirea unor reguli speciale de ascultare a acestor categorii de victime, din moment ce se insistă, printre altele, pe ideea acordării unei protecţii juridice după modulul protecţiei martorilor, precum şi a ocrotirii vieţii private şi a identităţii victimelor traficului de persoane. Cu toate acestea, ascultarea victimelor traficului de persoane nu figurează printre dispoziţiile particulare privind procedura judiciară, conţinute de Legea nr.678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane cu excepţia ascultării minorului care nu a împlinit vârsta de 14 ani care

---

[5] În această privinţă, art.20 din Legea nr.678/2001, astfel cum a fost formulat şi completat prin OUG nr.79/2005, uzează de un concept nou pentru sistemul nostru judiciar, acela de victimă – martor suspect, care are nevoie de asistenţă juridică (cu privire la noţiunea de „martor asistat" a se vedea, A. Guidicelli, Le temoin assiste et la personne mise en examen: un nouvelle equilibre?, în „Revue de science criminelle et de droit penal compare", 2001, p43; C. Guery şi R.-P Rolland, Les houles inutiles. Propos sur le nouveau statut du temoine assiste, în „Gazette de Palais", 2000, 2, Doctrine, p.1735; C. Guery, La mise en examen par le juge d'instruction apres l'entree en vigueur de la loi du 15 juin 2000, în „La Semaine Juridique" nr.45, 7 noiembrie 2001, Edition General, Doctrine, I 359, p.2033 şi urm.) din două motive: mai întâi, pentru că este victimă („persoană supusă traficului de persoane") pentru care asistenţa juridică este obligatorie potrivit legii (art. 44 din Lega nr.678/2001) şi în al doilea rând, pentru că este martor suspectat de comiterea, ca urmare a exploatării sale, a infracţiunii de prostituţie sau a celei de cerşetorie, pentru care poate beneficia de impunitate „dacă mai înainte de a fi începută urmărirea penală pentru infracţiunea de trafic de persoane, încunoştinţează autorităţile competente despre aceasta sau dacă, după ce a început urmărirea penală ori după ce făptuitorii au fost descoperiţi, înlesneşte arestarea acestora". Chestiunea „martorului asistat" este inedită pentru dreptul nostru cu atât mai mult cu cât, deşi semnalată mai întâi în materia crimei organizate, incluzând şi traficul de persoane, prin intermediul noilor reglementări, nu poate fi desprinsă de recentele prevederi referitoare la protecţia martorilor cuprinse în Legea nr.682/2002, precum şi în Codul de procedură penală astfel cum a fost modificat şi completat prin Legea nr.281/2003 (art.86[1] – 86[5]). Aceasta deoarece, având de-a face cu „martori suspecţi", care au totodată şi calitatea de victime ale traficului, pericolul pentru viaţa, integritatea corporală şi libertatea lor nu mai trebuie dovedit, fiind prezumat. Credem că aceasta este şi raţiunea textului art.44 din Legea nr.678/2001 care instituie un caz de asistenţă juridică obligatorie atunci când victima îşi exprimă vocaţia procedurală, exercitându-şi drepturile în faţa jurisdicţiei penale. Ce se întâmplă, însă, în situaţia în care victima preferă să se prezinte doar ca martor în proces, fără să se constituie ca parte ? În această ipoteză, credem că avem de-a face cu un martor asistat atunci când există probe sau indicii temeinice din care să rezulte că a comis o faptă prevăzute de legea penală (prostituţie sau cerşetorie, după caz). În ambele ipoteze, ea intră sub protecţia Legii nr.678/2001, cu modificările şi completările ulterioare.

[6] Tocmai de aceea, pentru a suplini acest neajuns, art.44 din Legea 678/2001 prevede în mod expres că persoanele prevăzute la art.43, adică victimele infracţiunilor de trafic de persoane, au dreptul să primească asistenţă juridică obligatorie pentru a putea să-şi exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal şi să îşi susţină cererile şi pretenţiile civile faţă de persoanele care au săvârşit infracţiunile prevăzute de lege, în care ele sunt implicate. Dar dacă victimele traficului de persoane nu se prevalează de posibilitatea exercitiului drepturilor procesuale, ci se prezintă pur şi simplu ca martori, pentru a fi audiate în proces ? Această ipoteză corespunde, după părerea noastră, domeniului asistenţei juridice facultative, aflându-ne în prezenţa unui „martor asistat", a cărui utilitate în proces este generată nu de o bănuială cu privire la săvârşirea unei fapte penale, ci de o vulnerabilitate specială creată de calitatea pe care o are de victimă prezumată a infracţiunii de trafic.

Scanned with OKEN Scanner

potrivit legii se face în prezența unuia dintre părinți sau a tutorelui ori a persoanei căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare. Aceasta înseamnă oare că organul judiciar penal va opta pentru ascultarea victimelor după procedura obișnuită sau dimpotrivă după procedura specială prevăzută pentru martorii vulnerabili, de la caz la caz, în raport de îndeplinirea condițiilor legale după procedura comună ?

Credem că răspunsul nu poate fi decât afirmativ, în absența altor precizări. Pentru aceasta va trebui să se țină seama și de recomandările care au fost formulate în acest sens pe plan internațional și european[10], în ceea ce privește interpretarea normelor interne. Or, pentru a transforma combaterea traficului de ființe umane într-o măsură juridică utilă și pentru a facilita cercetarea penală a traficului de persoane se impune introducerea în Codul nostru de procedură penală a unor prevederi procesual penale adecvate, precum și a măsurilor de aplicare a acestora. O parte din acestea se regăsesc așa cum vom vedea în continuare în Legea nr.678/2001 în capitolul privind protecția și asistența victimelor traficului de persoane, însă nu credem că este suficient, existând riscul ca întreaga procedură de ascultare a victimelor traficului de persoane să alunece

---

[7] De aceea, Legea nr. 678/2001 instituie un adevărat sistem de protecție și de asistență a victimelor traficului de persoane, mergând până la cazarea victimelor traficului de persoane, la cerere și temporar în centre de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, cu asigurarea din partea asistenților sociali a consilierii psihice și psihologice într-o limbă pe care o înțeleg. De asemenea, în lumina noilor reglementări introduse prin OUG nr.79/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr.678/2001, privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, străinii victime ale traficului de persoane pot fi cazați în centre special amenajate potrivit OUG nr.194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare, culminând cu cele introduse prin OUG nr.113/2005 (publicată în „Monitorul Oficial al României", Parte I, nr.658/25.07.2005), fără a mai fi necesară luarea în custodie publică a acestora. În același timp, străinii victime ale traficului de persoane, solicitanți ai unei forme de protecție în România, pot fi cazați în centrele special amenajate potrivit OUG nr.102/2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, republicată. În toate situațiile, victimele traficului de persoane sunt informate în locurile de cazare, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicate. Totodată, aceste persoane pot beneficia de consiliere psihică și psihologică, precum și de asistență medicală și socială într-o limbă pe care o înțeleg. De asemenea, străinii cu privire la care există motive serioase să se considere victime ale traficului de ființe umane beneficiază de o perioadă de recuperare și reflecție de până la 90 zile, pentru a se reface, a ieși de sub influența făptuitorilor și a lua o decizie în cunoștință de cauză privind cooperarea cu autoritățile competente, timp în care li se acordă de către Autoritatea pentru străini, la solicitarea procurorului sau a instanței, tolerarea rămânerii pe teritoriul României. În fine, potrivit art.120[3] din OUG nr.194/2002, introdus prin OUG nr.113/2005, străinilor victime ale traficului de persoane li se poate acorda un permis de ședere temporară (pentru o perioadă de 6 luni, cu posibilitatea prelungirii), chiar dacă au intrat ilegal în România, la solicitarea procurorului sau a instanței de judecată în următoarele condiții: a) manifestă o intenție clară de a coopera cu autoritățile române, pentru a facilita identificarea și tragerea la răspundere penală a participanților la săvârșirea infracțiunilor ale căror victime sunt; b) au încetat relațiile cu persoanele suspectate de comiterea infracțiunilor ale căror victime sunt; c) acordarea dreptului la ședere este oportună pentru derularea investigațiilor judiciare; d) ședera acestora în România nu prezintă pericol pentru ordinea publică și securitatea națională. Dimpotrivă, el poate fi refuzat în următoarele situații: a) nu mai sunt îndeplinite condițiile legale; b) titularul dreptului la ședere a reînnoit, în mod intenționat, contactele cu persoanele suspecte de comiterea traficului; c) dacă se constată că străinul a indus în eroare autoritățile competente cu privire la calitatea de victimă sau cu privire la datele și informațiile furnizate; d) când victima încetează să coopereze; e) când autoritățile competente (procurorul în timpul urmăriri penale sau instanța de judecată în timpul judecății) constată existența vreunuia din cazurile prevăzute de art.10 C.pr.pen. (de împiedicare de punere în mișcare a acțiunii penale sau a exercițiului acesteia).

Scanned with OKEN Scanner

spre o procedură comună, ceea ce nu credem că a stat în intenţia legiuitorului. Credem că problema protecţiei victimelor acestor categorii de infracţiuni trebuie să găsească o soluţie la nivelul Codului de procedură penală, care să ţină seama de împrejurarea că victimele traficului de persoane sunt adesea puse în situaţia de a depune mărturie contra susţinătorilor lor şi că adesea le este pusă în pericol viaţa, iar aceste mărturii pot fi esenţiale pentru demontarea reţelelor de traficanţi.

Totuşi, se poate spune că prin intermediul Legii nr.678/2001 şi a Regulamentului de aplicare a acestei legi aprobat prin HG nr.229 din 13 martie 2003, România este dotată cu un arsenal juridic important pentru a lupta contra traficului de fiinţe umane, chiar dacă anchetele din această materie destul de complexe sunt dificil de realizat. Datorită importanţei cruciale a mărturisirilor victimei, normele procesual penale ar trebui să garanteze victimei drepturile principale care se degajă din această lege. Avem în vedere mai întâi măsuri eficiente de protejare a victimelor pe parcursul procesului penal. Este vorba de păstrarea anonimatului victimei în timpul şi după proces în cazurile în care sunt puse în pericol viaţa, integritatea corporală sau libertatea acesteia. Credem că informaţia cu privire

---

[8] A se vedea, Marco Gramegna, Assistance a la reintegration dans la pays d· origine, în „Actes du colloque. Esclavage moderne et trafic d· etres humains quelles approches europeennes?", Centre de Conferences Internationales Paris, 17 novembre 2000, p.44 – 46. (S-a subliniat că întoarcerea victimei în ţara sa de origine ridică problema destul de dificilă a protecţiei. În acest sens, s-a evidenţiat faptul că în general victima nu are nici măcar paşaport şi nici alte acte de identitate, totul fiind confiscat de traficant pentru a o lăsa pe victimă într-o ilegalitate totală. Ca atare, este necesară cooperarea cu autorităţile statului de origine pentru a obţine documente necesare întoarcerii victimei. Totodată, este necesar ca în această perioadă să i se asigure victimei o asistenţă medicală şi psihologică în ţara de destinaţie, intrând în acest fel în domeniul reintegrării respectiv a reinserţiei victimei în ţara sa de origine. În acest cadru, trebuie avut în vedere în mod obligatoriu două obiective: lupta contra cauzelor care au antrenat emigrarea pe de o parte şi evitarea „revictimizării" pe de altă parte.

[9] S-a arătat că există şi alte motive care împiedică o persoană să depună o plângere şi să joace rolul de victimă, cum sunt: temerea victimei de a fi supusă unei anchete penale, în care prezenţa ei echivalează cu recunoaşterea faptului că a locuit şi a lucrat ilegal în ţara de destinaţie şi temerea de a fi trasă la răspundere în ţara sa pentru că a lucrat în industria sexului în pofida situaţiilor de impunitate prevăzute de lege; temerea victimei de corupţie şi cunoaşterea despre raporturile dintre organele oficiale şi traficanţi; ameninţarea victimei de posibila răzbunare din partea traficantului, în măsura în care organele în drept nu sunt în stare sau nu doresc să-i ofere protecţie; traumatizarea şi ruşinea victimei cauzate de lucrul sau serviciile pe care trebuia să le presteze, nedorind ca rudele şi cunoştinţele sale să afle prin ce a trecut; temerea victimei că plângerea sa nu va avea efectul scontat din cauza prejudecăţilor, cum ar fi prejudecăţile despre prostituţie (A se vedea, Petra Follmar, op.cit., p.6).

[10] Este vorba de Convenţia ONU contra crimei organizate transnaţionale şi Protocolul pentru prevenirea, suprimarea şi sancţionarea traficului de persoane, în special femei şi copii, deschise pentru semnare în Palermo, Italia, la 15-17 decembrie 2000, la nivel internaţional, Recomandarea nr R (2000) 11 a Comitetului de Miniştrii a statelor membre privind lupta contra traficului de fiinţe umane în scopurile exploatării sexuale adoptată la 19 mai 2000, la nivelul Consiliului Europei şi Decizia cadru a Consiliului Uniunii Europene nr 2002/629/JAI din 19 iulie 2002 referitor la lupta contra traficului de fiinţe umane (Journal Officiel L 203 din 1 08. 2002) la nivelul Uniunii europene (Pentru un comentariu asupra acestor reglementări, a se vedea Filippo Spilzzia, Federico Frezza, Nicola Maria Pace, Il traffico di persone nella prospettiva degli strumenti normativi internationali la cooperazione giudiziaria in Europa, organismi di cooperazione e procedure attivabili, în Il traffico e la sfruttamento di esseri umani. Primo commento alla legge di modifico alla normativa in materia di imigrazione ed asilo, Giuffre Editore, Milano, 2002, p.186-189).

Scanned with OKEN Scanner

la identitatea reală şi locul unde se află victima martor trebuie să fie înregistrată în procese-verbale separate şi secrete, la care inculpatul să nu aibă acces[11]. De asemenea, audierea victimei – martor în timpul anchetei penale sau în sala de judecată trebuie să decurgă în condiţii confidenţiale şi de securitate. O posibilă măsură este folosirea mijloacelor video şi audio pe parcursul audierii, imaginea şi vocea fiind deformate, aşa cum prevede art. 86² alin.3 din C.pr.pen. în ceea ce priveşte modalităţile speciale de ascultare a martorului. Deoarece aceste măsuri presupun întrebuinţarea unor mijloace tehnice, considerăm că trebuie să se ofere şi alte posibilităţi simplificate de ascultare, după regulile speciale prevăzute pentru martori, respectiv prezentarea declaraţiilor înregistrate în prealabil ale victimei-martor, cu acordul tuturor părţilor (art.86² alin. 1 şi 2 C.pr.pen.) şi chiar excluderea inculpatului din sala de şedinţă la audierea victimei martor[12].

În acelaşi context, nu credem că este lipsită de interes nici protejarea intimităţii şi a demnităţii victimei martor. Astfel, atunci când victima prezintă probe despre experienţe ruşinoase sau traumatizante, cum sunt violul, abuzul sexual şi exploatarea sexuală, publicul trebuie să fie exclus de la şedinţa instanţei. De aceea, prevederea expresă din cuprinsul art. 25 din Legea nr.678/2001 trebuie să fie aplicată în interesul victimei martor. De altfel, legea noastră prevede expres că instanţa poate declara şedinţa secretă doar la cererea expresă a părţii vătămate cu excepţia infracţiunilor de trafic de minori şi de pornografie infantilă, pentru care legea instituie nepublicitatea şedinţei de judecată.[13] În fine, instanţa de judecată trebuie să aibă competenţa şi obligaţia de a proteja victima împotriva întrebărilor inadmisibile care încalcă demnitatea victimei, în special în ceea ce priveşte viaţa privată şi sexuală a acesteia. Acesta este sensul, prevederilor art.26 alin.2 din Legea nr.678/2001 potrivit cărora viaţa privată şi identitatea victimelor traficului de persoane sunt ocrotite prin prevederile legii. În acest fel, în pofida dreptului inculpatului la apărare, întrebările care nu se referă la elementele infracţiunii, care în mod clar sunt îndreptate spre a insulta şi umili victima nu sunt admisibile.

Pe aceeaşi linie, credem că se înscriu şi prevederile referitoare la accesul victimei la o compensaţie din partea traficantului, ele având vocaţia de a se constitui părţi vătămate şi părţi civile în sistemul nostru în condiţiile Codului de procedură penală

---

[11] În această privinţă, s-ar putea împrumuta formula utilizată în art. 86¹ C. pr. pen. referitor la protecţia datelor de identificare a martorului. Astfel, aici se prevede că datele despre identitatea reală a martorului se consemnează într-un proces-verbal care va fi păstrat la sediul parchetului care a efectuat sau care a supravegheat efectuarea urmăririi penale sau, după caz, la sediul instanţei, într-un loc special, în plic sigilat, în condiţii de maximă siguranţă. Procesul-verbal va fi semnat de cel care a înaintat cererea, precum şi de cel care a dispus măsura. Documentele privind identitatea reală a martorului vor fi prezentate procurorului sau, după caz, completului de judecată, în condiţii de strictă confidenţialitate. În toate cazurile, documentele privind identitatea reală a martorului vor fi introduse în dosarul penal numai după ce procurorul, prin ordonanţă sau, după caz, instanţa, prin încheiere, a constatat că a dispărut pericolul care a determinat luarea măsurilor de protecţie a martorului.

[12] Sub acest aspect, credem că prevederea cuprinsă în art. 25 din Legea nr. 678/2001 potrivit căreia la judecarea infracţiunilor de trafic de persoane, la cererea părţii vătămate, instanţa poate declara şedinţa secretă, nu este suficientă din moment ce judecata are loc oricum în prezenţa inculpatului.

[13] În această ipoteză, la desfăşurarea judecăţii pot asista totuşi, părţile, reprezentanţii acestora, apărătorii, precum şi alte persoane a căror prezenţă este considerată necesară de instanţă.

Scanned with OKEN Scanner

precum și cele referitoare la accesul la consultații juridice și reprezentare în fața instanței de judecată. Pentru a aplica drepturile victimei menționate mai sus precum și drepturile ei ca parte prejudiciată (parte civilă, potrivit Codului de procedură penală), în ideea creării unui echilibru între victimă și infractor, credem că este important ca victima să dispună de accesul la consultațiile juridice în stadiul inițial al intentării dosarului penal și să fie reprezentată pe parcursul întregului proces penal. În acest sens, art.43 din Legea 678/2001 prevede expres că victimele infracțiunilor de trafic de persoane au dreptul să primească informații cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicate iar art.44 instituie principiul asistenței juridice obligatorii.

Ca atare, nu trebuie neglijat rolul de martor al victimelor traficului de persoane, rol care impune, în esență, instituirea unor reguli procedurale specifice, care vizează: protejarea intimității și identității victimelor prin oferirea confidențialității pe parcursul procesului penal; informarea și ajutorul victimelor traficului în scopul oferirii posibilității de a-și expune pozițiile în cazul proceselor judiciare relevante; asigurarea măsurilor care conferă victimelor traficului posibilitatea de a obține compensații pentru pagubele suferite; măsuri eficiente de protejare (extraprocedurală și procedurală) a martorilor contra răzbunărilor și intimidărilor, cum ar fi: protecția fizică (asigurată la cerere pe teritoriul României, pe perioada procesului de Ministerul de Interne, conform art. 27 din Legea nr.678/2001); protecția identității și a locului unde se află victimele; posibilitatea ca mărturia să fie dată prin intermediul camerelor video (art.86² C.pr.pen.). În esență, programul de protecție socială este cel prevăzut de Legea nr.678/2001 și de Regulamentul de aplicare, având drept scop acela de a crea cadrul optim pentru ca victima să se poată plânge contra exploatatorilor săi sau să coopereze cu poliția și justiția în scopul descoperirii și probării infracțiunilor.[14] În privința protecției victimelor martori, s-a adoptat însă modelul utilizat în alte legislații[15], făcându-se trimitere pur și simplu la dispozițiile referitoare la protecția martorilor și ascultarea martorilor anonimi.

Secțiunea II. Particularități de ascultare a victimelor traficului de persoane, care sunt folosite ca martori, după regulile dreptului anglo-saxon

În acest caz, avem în vedere situația în care persoana nu poate fi nici martor în înțelesul art. 78 C.pr.pen., neîndeplinind condițiile prevăzute de lege privind calitatea de martor sau capacitatea testimonială și evident nici parte în proces, în sensul art. 23 și 24 C.pr.pen.. Aceasta poate fi, de pildă, nu numai persoana care a asistat la evenimentele petrecute ca spectator, sau care este susceptibilă de a furniza

[14] Pentru o soluție similară în Italia, a se vedea, Don Cesare Lodeserto, Un protection specifique, în „Actes du colloque. Esclavage moderne et trafic d· etres humains quelles approches europeennes?", Centre de Conferences Internationales Paris, 17 novembre 2000, p.41-43.

[15] A se vedea, Serge Brammertz, La traite des etres humains – La situation belge, în în „Actes du colloque. Esclavage moderne et trafic d· etres humains quelles approches europeennes?", Centre de Conferences Internationales Paris, 17 novembre 2000, p. 88.

Scanned with OKEN Scanner

informaţii utile asupra faptelor cu care este sesizată justiţia, ori asupra personalităţii acuzatului , ci orice persoană care are o simplă relaţie cu acuzatul şi care ar putea fi chemată să facă declaraţii, fie pentru a-l disculpa (aşa-numitul „martor de moralitate"), fie pentru a-l acuza („informator")[16].

În acest fel, martor mai poate fi, după părerea noastră, şi victima infracţiunii[17], fiind necesar totodată să precizăm caracterul precar, nestabil al calităţii de martor, deoarece victima are în sistemul nostru, după modelul francez[18], posibilitatea de a abandona statutul său iniţial în favoarea celui de parte în procesul penal, respectiv de parte civilă. În privinţa victimei, spre deosebire de martorii ordinari, se poate crede că presiunile ar putea fi exercitate mai bine în cadrul urmăririi penale pentru a împiedica victima să se plângă ori să-l acuze pe autor. În acest sens, este tipic pentru rolul victimei încărcătura psihologică, care o ameninţă în raport cu obligaţia sa de colaborare în procedură.

Sub acest aspect, credem că ar trebui să avem în vedere prevederile Legii nr.678 din 21 noiembrie privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane[19] şi cele ale Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001, privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, aprobat prin Hotărârea Guvernului României nr.299 din 13 martie 2003[20], care dispune expres în articolul 54 alin.1 că „victimele traficului de persoane primite în centrele de asistenţă şi protecţie sunt informate cu privire la posibilitatea de a beneficia, potrivit legii, de măsuri specifice de protecţie a martorilor". În acest fel, se acceptă ex lege că oricare din victimele traficului de persoane, poate deveni martor protejat în sensul avut în vedere de prevederile Legii nr.682/2002, când devine aplicabil programul de protecţie a martorilor.

În acest context, suntem de părere că problema se poate pune şi invers, adică un martor protejat să devină victimă a traficului de persoane, chiar, cu ocazia derulării programului, fie înainte, fie în timpul, fie după proces. De pildă, un martor ameninţat ar putea apela chiar la traficanţii de persoane, acceptându-le necondiţionat restricţiile impuse, ceea ce l-ar putea uşor transforma în victimă. În această ipoteză, credem că, se produc două consecinţe inevitabile:

– încetarea programului de protecţie a martorilor ca urmare a nerespectării obligaţiilor asumate prin semnarea protocolului de protecţie, îndeosebi a obligaţiei generale de a se abţine de la orice activitate care l-ar putea pune în pericol sau care ar putea compromite punerea în aplicare a Programului;

– declanşarea unui nou program, şi anume a programului special de protecţie şi asistenţă a victimelor traficului de persoane iniţiat de Legea nr.678/2001 şi dezvoltat prin Regulamentul de aplicare. Articolul 53 din Regulament prevede că „persoanelor vătămate, prin infracţiunile prevăzute în Legea nr.678/2001, cu modificările

---

[16] M., Lemonde, *La protection des temoins devant les tribunaux francais*, în „Revue de science criminelle et de droit penal compare" nr.4/1996, p.814.

[17] Un model, în acest sens, l-ar putea constitui Legea federală asupra ajutorului victimelor infracţiunilor din 04 octombrie 1991 din Elveţia, care conţine dispoziţii specifice referitoare la protecţia martorilor. Măsurile de protecţie, justificate de un punct de vedere victimologic sunt prevăzute în articolul 5 (protecţia personalităţii prin pronunţarea cu uşile închise şi renunţarea la confruntarea cu prevenitul) şi articolul 7 (asistenţa şi refuzul de a depune).

[18] M. Lemonde, op.cit., p.815.

[19] Publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr,783 din 11 decembrie 2001.

[20] Publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.206 din 31 martie 2003.

Scanned with OKEN Scanner

ulterioare, precum și altor victime ale acestor infracțiuni li se acordă o protecție și o asistență specială, fizică, juridică și socială. Personalul centrelor de asistență și protecție și lucrătorii Ministerului de Interne asigură respectarea vieții private și a confidențialității victimelor traficului de persoane primite în centre. Programele de asistență derulate în centre vor urmări recuperarea fizică, psihologică și socială a victimelor infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 678/2001, cu modificările ulterioare. Măsurile de protecție și asistență socială li se acordă în raport cu vârsta lor. Femeilor, victime ale traficului de persoane, precum și celor care sunt supuse unui risc ridicat de a deveni victime ale acestor infracțiuni, li se acordă o protecție și o asistență socială specifică."

Totodată, în ultimele decenii, în legislația și în jurisprudența unor state a fost promovat dreptul victimei de a depune mărturie anonimă sau de a depune mărturie prin intermediul unei legături video („live link" sau „videoconferință")[21], audio sau din spatele unui ecran protector. Scopul acestor măsuri este, pe de o parte, de a evita o a doua victimizare prin faptul că victima este obligată să-l privească pe infractor și pe de altă parte, de a evita identificarea victimei de către infractor, care poate apoi să se răzbune sau să o supună la presiuni. În absența unei definiții clare, conceptul de „victimă vulnerabilă" este utilizat în special pentru victimele crimei organizate, ale terorismului, ale traficului de ființe umane ori ale unor infracțiuni violente sau ale unor infracțiuni sexuale[22].

În Statele Unite al Americii, Legea drepturilor victimelor copii și martorilor copii, din anul 1990 oferea protecție și posibilitatea depunerii de mărturii anonime, înregistrate pe casete video sau prin „live links" pentru persoanele sub 18 ani, victime ale abuzurilor fizice sau sexuale ori ale exploatării (traficului de persoane) sau pentru cei care sunt martori ai unei infracțiuni de acest tip, dar pentru care legea menționează că, oportunitatea acestor măsuri se va aprecia de la caz la caz. Totodată, în Codul Statelor Unite se mai prevede că în timpul procesului, oficialii responsabili de la biroul procurorului în cooperare cu Serviciul Șerifilor SUA vor asigura victimei o zonă de așteptare, aflată într-un loc din care nu este posibil să-l vadă pe inculpat.

În Canada, se admite ca în cazul copiilor victime ale abuzurilor sexuale, mărturia să fie depusă prin intermediul unei benzi video înregistrată într-un interval de timp rezonabil după infracțiune, dacă copiii confirmă conținutul benzii video în timp ce depun mărturia. Legi care permit copiilor victime ale infracțiunilor sexuale să depună mărturie prin intermediul acestor metode au fost promulgate și în Australia, Noua Zeelandă (Evidence Amendment Act din 1989 și Summary Proceedings Amendmenat Act din 1989), precum și în Irlanda, Anglia și Tara Galilor (Youth justice and Criminal Evidence Act din 1999), care permit folosirea măsurilor

---

[21] Inițial, legăturile video au fost folosite pentru a i se asigura victimei dreptul de a participa la proces. Secțiunea nr.42 din United States Code paragraful 10608 prevede că dacă procesul este mutat în afara statului în care fost inițial localizat și se desfășoară la mai mult de 350 mile de locația inițială, instanța trebuie să ordone instalarea unui circuit de televiziune închis care să facă legătura între locul în care se desfășoară procesul și locul inițial pentru a permite victimei să-l urmărească.

[22] A se vedea, Reid Howie Association, Vulnerable and Intimidated witnesses: review of provisions in other jurisdictions, Edinburgh, Scotish Executive Central Unit, 2002, p.1-17.

Scanned with OKEN Scanner

speciale de protecţie a victimelor minori în cazul interogatoriilor în faţa organelor judiciare penale prin apelul la „live links" şi înregistrări video.

De asemenea, unele state au prevăzut dreptul unor categorii de victime de a nu fi interogate de infractor şi de a nu depune mărturie în şedinţă publică. Astfel, în Austria s-a reglementat posibilitatea ca victimele violului şi a altor forme de violenţă să nu fie obligate să depună mărturie în instanţă atunci când este prezent şi infractorul, iar un amendament din anul 1993 introduce posibilitatea victimei de a depune mărturie într-o cameră separată. În scopul protecţiei victimei, dacă judecătorul apreciază că este necesar, poate să excludă publicul de la şedinţa în care depune mărturie victima. De asemenea, victima poate să nu răspundă la întrebările care i se par stânjenitoare. În Legea protecţiei martorilor din 1998 se prevede că victimele sub 16 ani pot fi înregistrate video şi materialul poate fi prezentat în proces, iar în cazul în care interogarea în fazele preliminare, în prezenţa acuzatului, ameninţă integritatea corporală sau sănătatea victimei, judecătorul o poate chestiona în altă cameră de unde se va face transmisia audiovizuală către ceilalţi participanţi la proces. Aceeaşi regulă este reluată de Legea nr. 281/2003 şi introdusă în Codul de procedură penală (în articolul 86^4)[23].

În orice caz, se pare că în absenţa oricăror dispoziţii procedurale explicite, dreptul nostru se forţează să asimileze un model procedural străin celui asimilat de familia romano – germanică, mai aproape de modelul anglo – saxon în care victima nu este parte în procesul penal[24]. Într-adevăr, common law nu cunoaşte figura părţii civile prin care victima unei infracţiuni are posibilitatea să aducă în faţa jurisdicţiei penale acţiunea sa civilă ca accesorie a acţiunii penale publice. În acest fel, în cadrul judecăţii asupra culpabilităţii, rolul victimei se reduce la acela de martor ascultat sub jurământ, eventual cu posibilitatea unei contrainterogatoriu. Pe cale de consecinţă, dacă victima depune plângere, ea este deposedată de aceasta, plângerea sa aparţinând procurorului (Ministerului Public) care îi va da destinaţia dorită. În fine, victima va putea susţine ea însăşi acuzaţia până în momentul punerii sub acuzare, dar, în practică, acest lucru se întâmplă extrem de rar, procurorul fiind, de regulă, titularul urmăririlor. În concluzie, victima posedă anumite drepturi, ca acela de a fi informată şi acela de a face cunoscut tribunalului în momentul pronunţării sentinţei, consecinţele produse de infracţiune asupra sa.

Situaţia pe care o discutăm este însă cu totul particulară deoarece are în vedere o persoană care joacă un rol dublu : acela de victimă şi de martor în acelaşi timp[25]. Pe de altă parte, din termenii folosiţi de legiuitor se pare că victima infracţiunilor de trafic de persoane nu renunţă nici la vocaţia procedurală conferită de tradiţiile sistemului nostru, aceea de a deveni parte vătămată şi parte civilă în proces. Astfel, Legea nr.678/2001 foloseşte expres noţiunea de parte vătămată căreia îi recunoaşte toate drepturile prevăzute de Codul de procedură penală inclusiv acela de a formula pretenţii civile faţă de persoanele care au săvârşit infracţiunile în care ele sunt implicate, dar şi pe aceea de victimă având rolul de martor în propriul proces,

---

[23] Potrivit art.86^4 C.pr.pen., în cauzele privind infracţiunile de violenţă între membrii aceleaşi familii, instanţa poate dispune ca martorul sub 16 ani să nu fie audiat în şedinţa de judecată admiţându-se prezentarea unei audieri efectuate în prealabil, prin înregistrări.

[24] A se vedea Damien Vandermeersch, Droit continental vs. Droit anglo – americain: Quels enseignements pour le droit belge de la procedure penale ?, în „Revue de droit penal et de criminologie" nr.6/2001, p.474.

Scanned with OKEN Scanner

stabilind că dispozițiile din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător[26]. Chestiunea ascultării în proces ca martor a victimelor infracțiunilor de trafic de persoane ar putea deveni o chestiune inedită, deoarece în mod obișnuit în cazul în care o persoană consimte ea pierde calitatea de victimă. Or, se spune că traficul nu este niciodată consensual[27]. De aceea, el se deosebește de alte forme de migrație (legală sau ilegală). Uneori însă procesul traficului este inițiat de chiar de decizia liberă a victimei de a migra,[28] iar consimțământul persoanei, victimă a traficului nu înlătură răspunderea penală (art.16 din Legea nr.678/2001[29]). Cu toate acestea, credem că persoanele care sunt bine informate asupra condițiilor de muncă și care dețin controlul asupra finanțelor lor și asupra libertăților de mișcare, chiar dacă aceste persoane călătoresc și muncesc ilegal, nu ar putea fi considerate victime ale traficului de persoane și ca atare nu ar intra sub protecția Legii nr.678/2001.

---

[25] La aceasta se adaugă frecvent și calitatea de „făptuitor" cu privire la o infracțiune distinctă (prostituție sau cerșetorie), ocazionată de trafic, de care „profită" autoritățile pentru a determina victima să coopereze la stabilirea adevărului, transformând-o astfel într-un veritabil „colaborator al justiției". Pentru aceasta, impunitatea prevăzută de art.20 alin.1 din Legea nr.678/2001 pentru „persoana suspusă traficului de persoane" își găsește un fundament utilitar, permițând limitarea consecințelor infrcțiunilor de trafic de persoane, care fac parte din categoria infracțiunilor grave și dificil de reprimat. Ideea exceptării de la pedeapsă a victimelor autori ai infracțiunii de prostituție sau a celei de cerșetorie este centrată pe o procedură specială de prevenire și combatere a criminalității organizate, o criminalitate mai sofisticată și mai dificl de reprimat. Așa cum se întâmplă astăzi pretutindeni (a se vedea, Alexis Mihman, Exemption et reduction de peine pour les repentis : apports de la loi du 9 mars 2004 dite loi „Perben II", în „JurisClasseur", Droit penal, 10.01.2005, p.6 – 10; J.Danet, De la procedure a la repression de la criminalite organisse ou laquelle est l'instrument de l'autre ?, în „Actualite juridique penal" 2004, nr.5, p.192 și urm.) ea își propune să favorizeze revelarea informațiilor (prin folosirea victimelor ca martori) susceptibile să prevină comiterea de noi infracțiuni sau, cel puțin, să le limiteze efectele, incitând victimele autori să facă declarații.

[26] Aceeași dispoziție este reluată de Legea nr.508 din 17 noiembrie 2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.1089 din 23 noiembrie 2004), în articolul 21.

[27] Serge Brammertz, op.cit., p.82-83.

[28] Punerea în aplicare de către traficanți a mijloacelor de înșelăciune și de constrângere poate fi făcută în orice stadiu al procesului de migrațiune acesta având loc: în țara de origine (recrutare, publicitate falsă, oferta de transport); în țara de tranzit (confiscarea documentelor, amenințări, violență); în țara de destinație (dependența prin datorii, violență, amenințări cu violența). În acest cadru, există trei grupuri tipice de situații care se termină cu aceea în care o persoană este traficată în scopul comerțului sexual și altor forme de muncă forțată : persoane care au fost constrânse și induse în eroare complet, acestea neștiind care este destinația lor și munca ce urmează a fi prestată; persoane cărora recrutorii le-au spus adevărul pe jumătate, iar mai târziu aceste persoane sunt forțate să facă ceva pentru care și-au dat consimțământul mai devreme, libertatea de mișcare a victimelor și puterea lor de a schimba situația, fiind mult restrânse prin amenințări, dependență din cauza datoriilor și confiscarea documentelor de călătorie; persoane care sunt informate despre tipul și condițiile de lucru, dar neavând altă alternativă economică viabilă, se lasă pe mâna traficantului care exploatează vulnerabilitatea lor economică și juridică.

[29] Cu privire la teoria consimțământului victimei și la consecințele ei asupra răspunderii penale, a se vedea Xavier Pin, La theorie du consentement de la victime en droit penal allemand, în „Revue de science criminelle et de droit penal compare", 2003, p.259-275.

Scanned with OKEN Scanner

Sectiunea III. Protecţia procedurală şi extraprocedurală a victimelor în timpul procesului

În această privinţă, lucrurile sunt clare. Legea nr.678/2001 se limitează doar la o simplă dispoziţie de principiu care plecând de la acceptarea tezei vulnerabilităţii acestei categorii de victime[30], le plasează sub incidenţa dispoziţiilor procedurale şi extraprocedurale referitoare la protecţia martorilor cuprinse în Legea nr.682/2002[31] privind instituirea programului extraprocedural de protecţie a martorilor în România, precum şi în Regulamentul[32] de aplicare a legii, întregite de prevederile Codului de procedură penală (art.86^1 - 86^5) introduse prin Legea nr.281/2003. O asemenea reglementare este firească, dacă ţinem seama de împrejurarea că victimele traficului de persoane îndeplinesc de regulă şi rolul de martor indispensabil stabilirii adevărului[33]. Aici, s-ar putea ridica doar o singură problemă şi anume aceea de a şti dacă situaţia de vulnerabilitate sau de dependenţă a victimei este suficientă prin ea însăşi pentru ca aceasta să capete vocaţia de a intra sub beneficiul protecţiei speciale prevăzute pentru martori. Cu alte cuvinte, mai trebuie îndeplinite condiţiile generale prevăzute de art. 86^1 din C.pr.pen. pentru a beneficia de protecţie, sau suntem în situaţia unei prezumţii de pericol care justifică luarea măsurilor privind protecţia martorilor ?

Din termenii folosiţi de legiuitor (Legea nr.678/2001) se pare că avem de-a face cu o prezumţie de vulnerabilitate, fiind un caz similar cu cel descris în art. 86^4 C.pr.pen., când este vorba de audierea martorilor sub 16 ani în anumite cauze, fiind admisibilă prezentarea unei audieri efectuate în prealabil prin înregistrări audio – video. Ca atare, credem că şi în acest caz ea este condiţionată doar de dispoziţia instanţei, fiind facultativă nu obligatorie din moment ce instanţa poate dispune ca victima martor să nu fie audiată în şedinţa de judecată. Or, aceasta implică o apreciere din partea instanţei, ceea ce ar putea echivala cu o cercetare specifică, inclusiv prin obligarea acuzării şi dacă este cazul a victimei parte vătămată sau parte civilă să producă probe pentru a vedea dacă măsura este sau nu în interesul justiţiei.

În limitele aceleiaşi concepţii, credem că, după modelul englez[34], dacă se ajunge la concluzia că un martor nu va fi disponibil pentru contrainterogatoriu din diverse

---

[30] A se vedea, Sandy Ligari, Des conditions de travail et d· hebergement incompatibles avec la dignite humaine resultant d· un abus de la situation de vulnerabilite ou de dependence de la victime, în „Revue de science criminelle et de droit penal compare", 2002, p.555 şi urm.

[31] Publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.964 din 28 decembrie 2002.

[32] Publicat în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr.475 din 27 mai 2004.

[33] De altfel, aşa cum a decis şi Curtea europeană a drepturilor omului (CEDO, 7 iulie 1989, Bricmont c. Belgia, Serie A, nr.158, par. 81), sensul larg specific înţelesului dat de Convenţia europeană noţiunii de „martor" priveşte şi partea civilă într-un proces penal, pentru că exerciţiul depturilor apărării, element esenţial al unui proces echitabil, impune, în principiu, ca inculpatul să aibă posibilitatea să conteste versiunea părţii civile sub toate aspectele sale în cursul unei confruntări sau a unei audieri în şedinţă publică de judecată sau în alt mod adecvat precizat de instanţă (a se vedea, C. Bârsan, Convenţia europeană a dreptului omului. Comentariu pe articole, Vol. I Drepturi şi libertăţi, Editura All Beck, Bucureşti, 2005, p.363.

[34] A se vedea, Laura C.H. Hoyano, Striking a balance between the rights of defendants and vulnerable witnesses: Will Special Measures Directions contravene guarantees of a fair trial?, în „The Criminal Law Review", decembrie 2001, p.959; J.F. Archbould, Criminal Pleading and Evidence, Sweet and Maxwell, London, 2004,p.1045; M. Stockdale Criminal and Civil Evidence, second edition, Northumbria Law Press, 2001, p.299.

Scanned with OKEN Scanner

motive specifice (boală, deces, frică, etc.), judecătorul ar putea fi investit cu puterea de a exclude contrainterogatoriul. Acesta ar putea reprezenta un suport juridic pentru noua reglementare din cuprinsul art.86² C.pr.pen. coroborat cu art.86¹ C.pr.pen., care permite separarea fizică a acuzatului de martor. Cu toate acestea, pentru ca ea să nu aducă atingere articolului 6 par.3 lit.d din Convenție, credem, în consens cu jurisprudența de la Strasbourg[35], că doar circumstanțe complet excepționale pot justifica dispensarea de contrainterogatoriu, în ciuda obiecțiilor apărării.

Chiar în astfel de circumstanțe, care garantează admiterea „mărturiei din auzite", oricum articolul 6 par.1 continuă să fie încălcat dacă se produce condamnarea bazată, în întregime sau într-un grad decisiv, doar pe mărturia martorului la care apărarea nu a avut oportunitatea adecvată și proprie de a răspunde, fie pe durata investigării sau a urmăririi penale, fie pe durata judecății.[36] Această abordare a pretins Curții europene să examineze îndeaproape considerentele care sugerează instanțelor naționale să admită „mărturia din auzite" (the hearsay evidence). Totodată, ea a condus aceste instanțe, cum se întâmplă și în România, probabil, spre acordarea greutății valorii probante altor dovezi care susțin verdictul și al cărei rol, în mod obișnuit, este evitat.

În privința valorii probante a declarației victimei - martor obținută sub acoperirea anonimatului, legea specială nu cuprinde nici o prevedere. Ea este reglementată, însă, explicit în materia martorilor vulnerabili în noul Cod de procedură penală astfel cum a fost modificat și completat prin Legea nr.281/2003 (art.86¹ alin. 6 și art. 86² alineat ultim), derogându-se de la dreptul comun în materie. Astfel, se prevede expres că „declarațiile martorilor cărora li s-a atribuit o altă identitate pot servi ca mijloc de probă numai în măsura în care sunt coroborate cu fapte și împrejurări ce rezultă din ansamblul probelor existente în cauză."

În concluzie, Legea nr.678/2001 nu aduce nimic nou în privința protecției procedurale și extraprocedurale a victimelor martori, fiind pe deplin aplicabile procedurile referitoare la protecția martorilor[37] . Sub acest aspect, se pune aceeași problemă a delimitării câmpurilor de aplicație a noilor legi în materie. Mai întâi, trebuie să subliniem că Legea privind protecția martorilor nr.682 din 19 decembrie 2002 este, fără îndoială, o lege complexă, modernă, care se înscrie în procesul, mai general, de armonizare a legislației naționale cu legislațiile europene asemănătoare celei românești și de adaptare a acesteia la exigențele statului de drept[38], valorificând tendințele altor state cu tradiție, în organizarea și implementarea unor programe

---

[35] C.E.D.O., Hotărârea Unterpertinger c. Austria, serie A, nr.110.

[36] C.E.D.O., Hotărârea Windisch c. Austria, din 27 septembrie 1990, serie A, nr.186, par.28. În același sens, Law Commission, Evidence in Criminal Procedings: Hearsay and Related Topics, Report nr.245, 19 iunie 1997, par.653.

[37] Pentru detalii, cu privire la aceste reguli, a se vedea Gh. Mateuț, Protectia martorilor. Utilizarea martorilor anonimi în fața organelor procesului penal, Editura Lumina Lex, București, 2003.

[38] Un asemenea demers este autorizat chiar de Organizația Națiunilor Unite, cu ocazia celui de al 8-lea Congres pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților (Rezoluția nr.42/159 din 07 decembrie 1987 a Adunării Generale a Națiunilor Unite), stabilind că statele trebuie să adopte măsuri și politici vizând asigurarea unei protecții eficace a martorilor contra actelor de terorism și că statele care au o experiență în materia programelor de protecție a martorilor ar trebui să examineze posibilitatea de a oferi un ajutor celorlalte state care urmează să întreprindă programe de acest tip.

Scanned with OKEN Scanner

speciale de protecţie a martorilor[39]. Astfel, după modelul american[40], plecând de la amploarea intimidării martorilor, în societatea noastră şi de la impactul enorm pe care aceasta îl are asupra soluţionării unor cauze penale importante, legea îşi propune „asigurarea protecţiei şi asistenţei martorilor inclusiv a victimelor martori a căror viaţă, integritate corporală sau libertate este ameninţată ca urmare a deţinerii de către aceştia a unor informaţii ori date cu privire la săvârşirea unor infracţiuni grave, pe care le-au furnizat sau au fost de acord să le furnizeze organelor judiciare şi care au un rol determinant în descoperirea infractorilor şi în soluţionarea unor cauze" (articolul 1 din lege).

Aşadar, prioritatea legii este aceea de a preveni presiunile, ameninţările şi riscurile represaliilor la care este expusă victima martor şi, prin aceasta, de a veghea la garantarea contribuţiei acestuia la opera de justiţie, de a face în aşa fel încât mărturia să fie obţinută în condiţiile în care fiabilitatea sa să nu poată fi suspectată ca o cerinţă a însăşi calităţii procesului. Acestea sunt de altfel, cele două aspecte care trebuie incluse în noţiunea de „protecţie a martorului", în sensul legii: prevenirea riscurilor unei agresiuni pe de o parte, şi garantarea calităţii procesului pe de altă parte [41].

Noua lege din 19 decembrie 2002, chiar dacă nu afectează în mod direct cadrul dispoziţiilor inserate în Codul de procedură penală, vizează, după părerea noastră, toate formele de protecţia a martorilor cunoscute în procedurile penale contemporane, respectiv atât protecţia în faţa autorităţilor judiciare penale în procesele penale, cât şi protecţia poliţienească, extraprocedurală. În acest fel, ea se aplică atât audierilor realizate de organele de cercetare penală cât şi celor realizate de procurori, în cursul urmăririi penale.

Cu toate acestea, este regretabil că dispoziţiile Codului de procedură penală au fost găsite nemodificate la data intrării în vigoare a noii legi, făcând ca, la această dată, nici una din formele anonimatului, reglementate de legea specială, să nu fie prevăzute pentru ascultarea martorilor în cadrul anchetelor judiciare. Apariţia noii Legi nr.281/2003 de modificare şi completare a Codului de procedură penală realizează, însă, completarea urgentă a prevederilor actualei legi, care în principiu, autorizează, pentru prima dată, aceste forme în sistemul nostru juridic.

În acest fel, prescripţiile prevăzute de noul cadru legal se aplică în toate etapele procesului penal, chiar şi în etapa actelor premergătoare, când se vorbeşte de simple informaţii, care ar putea fi obţinute prin acoperirea anonimatului fără probleme, având în vedere inexistenţa unor reguli[42], sau, după finalizarea procesului, când măsurile au, la fel, caracter extraprocedural. Totodată, legea nu stabileşte nici o

---

[39] Este vorba de legislaţiile corespunzătoare din Italia, Statele Unite ale Americii, Canada şi Germania.

[40] A se vedea, American Bar Association, Reducing victim / Witness intimidation, Washington D.C., 1983, p.326; Peter Finn, K.M. Healey, Preventing gang and drug – related witness intimidation, U.S. Department of Justice, 1996, p.5 şi urm.

[41] În acelaşi sens, a se vedea, M. Lemonde, La protection des temoins devant les tribunaux français, în „Revue de science criminelle et de droit penal compare", nr. 4/1996, p.816.

[42] Cu privire la distincţia dintre probe şi informaţii, a se vedea Ch.deValkeneer, L'appreciation des preuves recueillies a l'etranger, în Poursuites penales et extraterritorialite, Dossier nr.8 de la „Revue de droit penal et de criminologie", Bruges, La Charte, 2002, p.209; H-D. Boslly, D.Vandermeersch, Droit de la procedure penale, La Charte, Bruges, 2001, p.328.

Scanned with OKEN Scanner

diferență de regim juridic între martorul minor și martorul major, astfel încât nimic nu se opune ca un minor, indiferent de vârstă, să fie audiat, dacă este cazul, sub acoperirea anonimatului și să beneficieze de programul de protecție a martorilor, în aceleași condiții cu un martor major.

Dispoziții particulare există doar în privința procedurii de semnare a Protocolului de protecție, așa cum vom vedea mai târziu. Acestea nu infirmă, însă, concluzia, că audierea martorului minor se va putea derula de acum înainte, în trei moduri diferite: după o procedură normală; după procedura descrisă în art. 81 C.pr.pen.(„Minorul poate fi ascultat ca martor. Până la vârsta de 14 ani ascultarea lui se face în prezența unui dintre părinți ori a tutorelui sau a persoanei căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare"); după procedura prevăzută de noile dispoziții în materia anonimatului și a protecției martorilor cu ocazia audierilor în procesele penale.

Comparativ cu Legea nr.682/2002, se pare că prevederile Codului de procedură penală au un domeniu mai larg de aplicare în privința măsurilor referitoare la protecția martorilor în proces. O asemenea diferențiere este normală, având în vedere că legea specială instituie un program de protecție a martorilor, pe când Codul de procedură penală se rezumă la simple dispoziții procedurale. Ea relevă, de altfel, caracterul excepțional al reglementării conținute de legea specială, care este aplicabilă numai în anumite cazuri, mai grave, dar și nevoia de a se asigura accesul la măsurile de protecție, îndeosebi cu caracter procedural, a oricărei persoane care are calitatea de martor în proces și se află în pericol, adică nu numai a celor care fac parte dintr-un program de protecție, pentru care trebuie îndeplinite anumite condiții.

Astfel, mai întâi, dispozițiile procedurale de protecție a martorilor sunt aplicabile în cazul tuturor infracțiunilor, indiferent de natura și de gravitatea acestora, spre deosebire de alte sisteme[43]. De pildă, în sistemul francez, Codul de procedură penală limitează în articolul 706-58, recurgerea la procedura anonimatului la infracțiuni de o anumită gravitate (inițial, la infracțiuni pedepsibile cu cel puțin cinci ani închisoare, iar ulterior, sub imperiul art.38 din Legea nr.2000 - 1138 din 09 septembrie 2002, la infracțiuni pentru care pedeapsa prevăzută de lege este de cel puțin trei ani închisoare). Această din urmă reglementare a fost, însă, criticată în doctrina franceză[44], susținându-se că lărgește prea mult cazurile de deschidere a acestei proceduri.

Ca o compensație, Codul de procedură penală are în vedere aparent doar noțiunea de „martor" definită de art.78 C.pr.pen., la care se adaugă alte două categorii: investigatorii sub acoperire și expertii, precum și victimele traficului de persoane, ca victime - martori, în înțelesul dat de prevederile Legii nr.678/2001, care fac trimitere explicită la dispozițiile Codului de procedură penală în materie. Totodată, aceste reguli sunt aplicabile și interpreților. De asemenea, măsurile de

---

[43] Cu toate acestea, și la noi, ele se aplică cu precădere infracțiunilor grave, astfel cum au fost definite în Legea nr.39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate (publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003), care include în categoria infracțiunilor grave și infracțiunile privind traficul de persoane și infracțiunile în legătură cu traficul de persoane.

[44] A se vedea, Jacques Le Calvez, Les dangers du „X" en procedure penale: opinion contre le temoin anonyme, în „Le Dalloz" (Recueil) din 14 noiembrie 2002, nr.40/7093, p.3025.

Scanned with OKEN Scanner

protecție prevăzute în Codul de procedură penală privesc doar procesul penal în curs de desfășurare, afectând în mod nemijlocit procedura ascultării martorului care beneficiază de protecție și fiind condiționate de derularea acesteia. Aceasta înseamnă că, spre deosebire de Legea nr.682/2002, Codul de procedură penală instituie, practic, un caz distinct de încetare a protecției, care nu coincide întotdeauna cu dispariția pericolului care a determinat luarea măsurilor de protecție, și anume acela al finalizării procedurilor. Or, prevederile Legii nr.682/2002 se întind dincolo de orice proceduri, până în momentul dispariției efective a pericolului pentru viața, integritatea corporală sau libertatea martorului protejat, pe care îl leagă fie de informațiile și datele furnizate ori pe care a fost de acord să le furnizeze organelor judiciare, fie de declarațiile sale.

În plus, este clar, că prin domeniul, uneori mai larg, alteori mai limitat de aplicare, introducerea în cuprinsul Codului de procedură penală a unor măsuri de protecție a martorilor cerute chiar de scopul procesului penal este de natură să sporească eficiența protecției, chiar dacă unele din aceste măsuri se regăsesc și în legea specială. Totodată, întrucât, în general, măsurile de protecție prevăzute de Legea nr.682/2002 au un caracter prea vag, fiind menținute la un anumit nivel de generalitate, Codul de procedură penală oferă ocazia explicării și detalierii acestora, raportându-le direct la prevederile penale și ridicându-le la un nivel calitativ superior.

În acest fel, Codul de procedură penală nu se limitează, așa cum am văzut, doar la simpla enunțare a protecției datelor de identitate a martorului ori a posibilității ascultării martorului de către organele judiciare, sub o altă identitate decât cea reală sau prin modalități speciale de distorsionare a imaginii și vocii cum procedează Legea nr.682/2002, ci stabilește proceduri penale speciale de prezentare a unei audieri efectuate, în prealabil, prin înregistrări audio-video, sau de ascultare a martorului inclusiv a victimei martor de la distanță, în direct, prin intermediul unei rețele de televiziune cu imaginea și vocea distorsionate, astfel încât să nu poată fi recunoscut, ori de atribuire a unei alte identități sub care urmează să apară în fața organului judiciar. De asemenea, sunt definite măsurile de protejare a martorului la și de la organele judiciare, ceea ce acoperă și protecția fizică a victimelor traficului de persoane pe perioada procesului.

Așa cum se observă, sistemul românesc de luptă contra traficului de ființe umane readuce în atenție un dificil compromis între voința de a proteja victimele și de a le oferi perspective de viitor pe de o parte și necesitatea unei lupte eficace contra rețelelor de traficanți pe de altă parte. În acest context, victimele traficului de persoane care acceptă să colaboreze cu autoritățile judiciare și să fie cazate în centrele de asistență și protecție recent înființate prin Legea nr.678/2001, ar putea beneficia de un statut specific în procedurile penale. În acest fel, eficacitatea acțiunilor în cadrul luptei contra traficului de ființe umane este strâns legată de dezvoltarea unei dinamici de colaborare între serviciile de poliție, parchete și instanțe pe de o parte și centrele de primire specializate pe de altă parte. Complementaritatea intervențiilor tuturor părților interesate nu poate fi realizată însă decât dacă victimele sau victimele prezumate ale traficului de ființe umane sunt efectiv puse în contract cu procedurile judiciare. Or, acest lucru nu se poate realiza decât prin intermediul unor dispoziții procedurale adecvate, care să faciliteze contribuția acestora la stabilirea adevărului și să le pună în evidență rolul lor esențial de martori în procesul penal.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VIII. ASPECTE CONTROVERSATE PRIVIND TRAFICUL DE PERSOANE ÎN RAPORT CU ALTE INFRACŢIUNI

Secţiunea I. Consideraţii generale

În cercetarea fenomenului traficului de fiinţe umane se impune o abordare multidisciplinară, ce necesită implicarea tuturor factorilor de putere şi răspundere dintr-un stat.

Extinderea traficului de persoane şi a traficului de minori în special, cu consecinţe devastatoare asupra victimelor, dar şi asupra societaţii, a necesitat crearea unor instrumente legale pentru prevenirea şi combaterea acestui fenomen.

Traficul de persoane, ca formă a crimei organizate, trebuie privit în permanenţă în conexiune cu ansamblul normelor de incriminare ale unui stat, pentru a putea face o încadrare corectă a unei acţiuni ilicite.

În România, până în anul 2001, prevederile legale referitoare la traficul de persoane se rezumau la o serie de infracţiuni prevăzute în Codul penal, fără însă ca acestea să acopere întreaga gamă a activităţilor ce aveau ca scop exploatarea fiinţelor umane(de exemplu, lipsirea de libertate în mod ilegal- art. 189 C. pen., proxenetismul – art. 329 C. pen., supunerea la muncă forţată sau obligatorie - art. 191 C. pen. şi sclavia - art. 190 C. pen.) şi fără a se putea asigura, în consecinţă, protecţia reală şi eficientă a valorilor sociale lezate.

În acest context legislativ, pe de o parte, rămâneau nesancţionate o serie de activităţi ilegale desfăşurate în scopul de a favoriza traficarea persoanelor, iar, pe de altă parte, nu se efectua o protecţie juridică eficientă împotriva tuturor formelor de acţiune susceptibile să realizeze comerţul şi exploatarea fiinţelor umane.

Odată cu apariţia Legii nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane (M. Of. nr. 783 din 11 decembrie 2001), modificată şi completată prin O.U.G. nr. 143 din 24 octombrie 2002 (M. Of. nr. 804 din 5 noiembrie 2002), Legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003 (M. Of. nr. 50 din 29 ianuarie 2003) şi prin O.U.G. nr. 79 din 14 iulie 2005 (M. Of. nr. 629 din 19 iulie 2005), citată în continuare Legea nr. 678/2001, sfera acţiunilor ce intră în conţinutul constitutiv al infracţiunilor de trafic de persoane a devenit suficient de cuprinzătoare pentru a include o serie de activităţi ilegale, ce nu puteau fi incriminate ca infracţiuni distincte, dar prin intermediul cărora era favorizată, în mod indiscutabil, traficarea persoanelor, în scopul exploatării acestora.

Deosebirile esenţiale rezidă în evidenţierea în conţinutul legal al infracţiunilor de trafic de persoane a tuturor activităţilor ilegale, susceptibile de a contribui la realizarea traficării persoanei, fiind avute în vedere toate formele de exploatare(executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forţat sau cu încălcarea normelor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate; ţinerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituţiei, la reprezentări pornografice, în vederea producerii şi difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare

Scanned with OKEN Scanner

sexuală; prelevarea de organe; efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului), în timp ce în conținutul infracțiunilor comune sunt relevate doar anumite activități infracționale și anumite forme distincte de exploatare a ființei umane.

Multe state care au o definiție distinctă pentru traficul de ființe umane pedepsesc numai traficul în scopul exploatării sexuale și omit alte forme de exploatare(cele cunoscute fiind oferirea de servicii sexuale diferite de prostituție, precum: pornografia, strip-tease-ul sau masajul erotic).

Când vorbim de trafic de persoane trebuie să avem în vedere și aspectele colaterale legate de sclavie, trecere frauduloasă a frontierei, lipsire de libertate în mod ilegal, etc.

În acest sens, o importanță deosebită prezintă cunoașterea aprofundată a fenomenului traficului de persoane, reglementarea explicită a conținutului constitutiv al infracțiunilor de trafic de persoane, capacitatea de individualizare riguroasă atât a acțiunilor prin săvârșirea cărora se realizează infracțiunile de trafic, cât și a mijloacelor frauduloase folosite pentru săvârșirea faptelor incriminate, în scopul delimitării activităților prin intermediul cărora se realizează traficarea persoanelor, în vederea exploatării, de alte activități ilegale, incriminate ca infracțiuni distincte.

În consecință, distincțiile majore introduse de noua legislație constau în aceea că, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, în conținutul lor legal, sunt enumerate toate acele activități ilegale de natură a permite și chiar a contribui la realizarea traficării unei persoane, avându-se în vedere toate formele de exploatare, în timp ce în conținutul infracțiunilor cuprinse în Codul penal sunt evidențiate numai anumite activități infracționale (de exemplu, îndemnul ori înlesnirea practicării prostituției ori recrutarea unei persoane în scopul practicării prostituției, la infracțiunea de proxenetism,ori supunerea unei persoane la prestarea unei munci în contra voinței sale, în cazul infracțiunii de supunere la muncă forțată sau obligatorie, sau îngrădirea libertății unei persoane, la lipsirea de libertate în mod ilegal), ca forme specifice de exploatare a ființei umane (sexuală, prin muncă, prin încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei).

Secţiunea II. Proxenetismul în raport cu infracţiunile de trafic de persoane

Potrivit art. 329 C. pen. „Îndemnul ori înlesnirea practicării prostituției sau tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o persoană se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi."

Potrivit alin. (2) al art. 329 C. pen., fapta este mai gravă și se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi când constă în „recrutarea unei persoane pentru prostituție ori traficul de persoane în acest scop, precum și constrângerea la prostituție."

Conform alin. (3) al art. 329 C. pen. „Dacă fapta prevăzută la alin.(1) sau (2) este săvârșită față de un minor sau prezintă un alt caracter grav pedeapsa este închisoarea de la 5 la 18 ani și interzicerea unor drepturi."

Scanned with OKEN Scanner

Dintr-o primă analiză, remarcăm că forma de text, așa cum a fost modificată prin Legea nr. 169/2002 privind modificarea și completarea Codului penal, a Codului de procedură penală și a unor legi speciale,[1] este ulterioară intrării în vigoare a Legii nr. 678/2001 și că faptele incriminate prin această lege, precum și explicarea termenilor și expresiilor din lege au dat naștere la controverse în rândul practicienilor, în ceea ce privește calificarea juridică a activităților incriminate în textele legale menționate.

Referitor la savârșirea infracțiunii în forma de bază, prevăzută de alin. (1) al art. 329 C. pen., în practică nu s-au ivit controverse.

Așa, de exemplu, prin sentința penală nr. 795 din 19 februarie 2004 a Judecătoriei Iași, definitivă prin decizia penală nr. 57 din 25 ianuarie 2005 a Curții de Apel Iași[2], instanța i-a condamnat pe inculpați pentru săvârșirea infracțiunilor de prostituție, prev. de art. 328 C. pen. (inculpata B.C.P.) și proxenetism, prev. de art.329 alin. (1) C. pen. (inculpatul F.F.), reținându-se că „în perioada 2002 - aprilie 2003, inculpata B.C.P. și-a câștigat principalele mijloace de existență practicând raporturi sexuale cu diferiți bărbați pe care-i acosta în acest scop, obținând sume de bani cuprinse între 100.000 și 300.000 lei. Pentru a nu fi supusă unor violențe din partea acestor bărbați, i-a solicitat inculpatului F.F., pe care-l cunoștea din cartier, să-i acorde protecție, acesta din urmă acceptând, și, ulterior, primind de la inculpată diferite sume de bani, mai mari de 50.000 lei, în funcție de câștigul realizat, permițându-i totodată inculpatei să rămână în apartamentul său și dându-i acesteia alimente."

S-a constatat prin hotărârea de condamnare că inculpatul F.F. a săvârșit infracțiunea de proxenetism, prev. de art. 329 alin (1) C. pen., deoarece, conform înțelegerii dintre cei doi, inculpatul asigura protecție coinculpatei B.C.P., iar, în schimbul protecției, primea diverse sume de bani rezultate din săvârșirea faptei de către inculpată, trăgând astfel foloase de pe urma practicării prostituției.

Față de modalitățile alternative de săvârșire a faptei de proxenetism incriminate în art.329 alin. (1) C. pen., încadrarea juridică dată faptei săvârșită de către inculpatul F.F. este corectă.

Într-o altă speță, prin sentința penală nr. 4669 din 28 octombrie 2004 a Judecătoriei Iași, definitivă prin neapelare,[3] s-a dispus condamnarea inculpatei A.O. pentru săvârșirea infracțiunii de prostituție, prev. de art. 328 C. pen., precum și a inculpaților S.V. și C.L.M. pentru săvârșirea de către aceștia a unei infracțiuni de proxenetism, prev. de art. 329 C. pen. S-a reținut că inculpata A.O., în perioada ianuarie 2003 - ianuarie 2004, a întreținut raporturi sexuale cu mai mulți bărbați, contra unor sume de bani cuprinse între 200.000-500.000 lei, câștigându-și în acest mod mijloacele de existență, iar inculpații S.V. și C.R.M., în perioada septembrie 2003 - ianuarie 2004, au înlesnit practicarea prostituției de către inculpata A.O., prin aceea că i-au pus acesteia la dispoziție imobilul în care locuiau și au dat anunțuri la rubrica „randez-vous" a cotidianului „Evenimentul", obținând foloase materiale de pe urma practicării prostituției de către inculpata A.O., respectiv, câte 50.000 lei pentru fiecare client al acesteia.

---

[1] M. Of. nr. 261 din 18 Aprilie 2002.
[2] Nepublicată.
[3] Nepublicată.

Scanned with OKEN Scanner

Alta este situaţia în ceea ce priveşte fapta incriminată în alin. (2) al art. 329 C. pen., în raport de modalităţile alternative de săvârşire a acesteia.

Astfel, sub aspectul elementului material, infracţiunea prevăzută de art.329 alin. (2) C. pen. se poate realiza prin săvârşirea uneia dintre următoarele acţiuni:

– recrutarea unei persoane pentru prostituţie;

– traficul de persoane în scopul prostituţiei;

– constrângerea la prostituţie.

Prin **recrutarea unei persoane pentru prostituţie** se înţelege „descoperirea, atragerea, angajarea şi îndrumarea unei persoane să practice prostituţia"[4] .

Prin **traficul de persoane în scopul prostituţiei** se înţelege efectuarea unor acte de comerţ (procurare, livrare) cu persoane în vederea practicării prostituţiei.

Este de menţionat că la definirea expresiei avem în vedere înţelesul generic al sintagmei **trafic de persoane,** în sens de comerţ, negoţ, mai mult sau mai puţin clandestin şi ilicit.

Semnificaţia acestei sintagme este diferită, în opinia noastră, de înţelesul expresiei **trafic de persoane**, aşa cum este explicată în art. 2 pct. 1 din Legea nr. 678/2001.

Spre exemplu, săvârşirea infracţiunii de proxenetism, în varianta recrutării şi traficării persoanelor în vederea prostituţiei, a fost reţinută prin decizia penală nr. 50 din 6 martie 2004 a Curţii de Apel Suceava[5], prin care au fost admise apelurile inculpaţilor, schimbându-se încadrarea juridică a faptei din infracţiunea de trafic de persoane, prev. de art.12 alin.(2) lit. a) din Legea nr. 678/2001 (aşa cum se dispusese condamnarea inculpaţilor, prin sentinţa penală nr. 300 din 30 octombrie 2003 a Tribunalului Botoşani) în infracţiunea de proxenetism, prev. de art. 329 alin. (2) C. pen.

În fapt, instanţa a reţinut că inculpaţii, la solicitarea telefonică a unei cunoştinţe plecată în Spania, au luat legătura separat, unul cu trei fete, iar cel de-al doilea cu două fete, cărora le-au comunicat că pot lucra într-un bar din Spania ca animatoare şi că, dacă vor, pot întreţine relaţii sexuale cu clienţii, păstrând banii rezultaţi din prostituţie. Fiind de acord cu condiţiile prezentate, primul inculpat a condus fetele până la graniţa română, acestea ajungând singure la destinaţie, unde au practicat prostituţia o perioadă. Cel de-al doilea inculpat, în aceleaşi condiţii, le-a condus pe cele două fete până la graniţă, unde poliţia de frontieră, informată asupra scopului plecării, le-a oprit pe acestea să părăsească ţara.

În speţă sunt întrunite elementele constitutive ale infracţiunii de proxenetism, prev. şi ped. de art.329 alin. (2) C. pen., în varianta recrutării şi traficării de persoane în vederea prostituţiei, inculpaţii informându-le pe fete că au condiţii de a se prostitua (cu consimţământul lor, evident), iar acestea au avut reprezentarea producerii acestor consecinţe (prostituţia).

Prin **constrângerea la prostituţie** se înţelege impunerea, obligarea, silirea unei persoane să practice prostituţia.

---

[4] O. Loghin, T.Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Ediţia a III-a revăzută şi adăugită, Casa de editură şi presă Şansa SRL, Bucureşti ,1968, p. 600.

[5] Curtea de Apel Suceava, *Buletinul Jurisprudenţei, Culegere de Practică Judiciară*, semestrul II/2003-semestrul I/2004, Drept penal. Drept procesual penal, Ed. Lumina Lex, Bucureşti 2004, p.56-57.

Scanned with OKEN Scanner

Constrângerea se poate realiza prin orice mijloace, putând îmbrăca forme diferite (constrângere fizică, constrângere psihică).

În acest sens, apreciem că infracțiunea prevăzută de art. 329 alin.(2) C. pen., săvârșită în modalitatea constrângerii la prostituție, constituie o formă specială de șantaj, calificată de scopul urmărit, și anume, prostituția, pe care legiuitorul, având în vedere relațiile sociale lezate prin săvârșirea unei atare fapte, a înțeles să o incrimineze distinct, ca modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii de proxenetism, cu un regim sancționator propriu.

Unele dintre acțiunile sus-explicitate au fost prevăzute de legiuitor ca modalități alternative de săvârșire a infracțiunilor de trafic de persoane prevăzute de art.12 și art.13 din Legea nr. 678/2001.

Astfel, și în art.12 și în art.13 din Legea nr. 678/2001, una dintre acțiunile comisive, expres și limitativ prevăzute de textele incriminatoare, este acțiunea de **recrutare**.

În accepțiunea Legii nr. 678/2001, recrutarea presupune atragerea materiei prime umane care urmează să fie exploatată, în vederea obținerii de profit.

Modalitățile de realizare a recrutării pot îmbrăca diferite forme, identificându-se diverse tehnici de recrutare, de la răpire și căsătoria fictivă până la amăgirea totală sau parțială a victimei, inducerea în eroare cu privire la natura muncii pe care o va presta sau cu privire la condițiile financiare sau de muncă.

Remarcăm că modalitățile exemplificate anterior presupun o viciere a consimțământului și, uneori, chiar lipsa consimțământului persoanei traficate.

În cazul infracțiunii de proxenetism realizată prin modalitatea recrutării de persoane în vederea practicării prostituției, persoana recrutată își dă acceptul, consimte nestingherit și întotdeauna în înțelegere cu persoana care o recrutează, în vederea practicării prostituției, cu scopul obținerii de avantaje reciproce.

În consecință, elementul semnificativ, esențial, de diferențiere între infracțiunea de proxenetism realizată prin recrutarea de persoane și infracțiunile de trafic de persoane prevăzute de art.12 și art.13 din Legea nr. 678/2001, realizate prin aceeași modalitate de săvârșire, constă în caracterul neviciat al consimțământului, în cazul proxenetismului și, respectiv, viciat (care nu îndeplinește condițiile unui consimțământ valabil exprimat al persoanei recrutate), în cazul infracțiunilor de trafic de persoane.

Aceasta este și rațiunea pentru care răspunderea penală a celui ce săvârșește traficul de persoane nu este înlăturată prin consimțământul persoanei traficate, în art.16 din Legea nr. 678/2001 menționându-se în mod expres: „consimțământul persoanei, victimă a traficului, nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului". Legiuitorul a înțeles să incrimineze fapta în pofida consimțământului persoanei vătămate, întrucât a apreciat că acest consimțământ este întotdeauna viciat, modalitățile enumerate de legea sus-menționată având capacitatea intrinsecă de a vicia consimțământul persoanei traficate.

De altfel, legiuitorul a prevăzut în mod expres, în art.12 și, respectiv, art.13 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, modalitățile prin care se realizează vicierea consimțământului persoanei recrutate, respectiv: prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru

Scanned with OKEN Scanner

obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, toate acestea ca mijloace pentru săvârșirea elementului material al laturii obiective a infracțiunilor de trafic de persoane, în modalitatea alternativă a recrutării.

Redăm în acest sens, cu titlu de exemplu, soluții din practica judiciară.

Astfel, într-o speță, instanța a reținut că în februarie 2003 inculpații B.I. și C.A. au recrutat două femei, spunându-le că le duc în Spania să lucreze într-un restaurant, sens în care le-au transportat din localitatea de domiciliu la locuința lor din alt județ, unde le-au cazat și au făcut demersuri pentru procurarea pașapoartelor, dându-le și bani; în cele din urmă, femeile și-au dat seama că inculpații intenționează să le ducă în străinătate, în vederea practicării prostituției, spre a le exploata, și au efectuat un denunț la poliție, fapta fiind descoperită. Tribunalul Dâmbovița, prin sentința penală nr. 582 din 22 decembrie 2003 i-a condamnat pe inculpații B.I. și C.A. pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane, prev. și ped. de art.12 alin.(1) și (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001. Curtea de Apel Ploiești, prin decizia penală nr.204 din 10 mai 2004, a admis apelul declarat de procuror și a schimbat încadrarea juridică, prin aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen. Prin decizia penală nr. 4158 din 17 august 2004[6], Înalta Curte de Casație și Justiție, secția penală, a respins recursurile declarate de inculpați, care au solicitat schimbarea încadrării juridice în infracțiunea de proxenetism, prev. de art. 329 alin.(1) C. pen., cu motivarea, între altele, că încadrarea juridică dată faptelor este corectă, întrucât fapta inculpaților a fost aceea de a recruta și a găzdui victimele în scopul transportării lor în Spania, în vederea practicării prostituției și exploatării lor în acest mod, iar nu de a le îndemna ori a le înlesni practicarea prostituției și nici de tragere de foloase de pe urma practicării prostituției, modalități prin care se poate comite infracțiunea de proxenetism.

Remarcăm în această speță că vicierea consimțământului s-a realizat prin inducerea în eroare a celor două femei asupra naturii muncii pe care urmau să o desfășoare în Spania, în realitate, inculpații urmărind exploatarea acestora, prin obligarea lor la practicarea prostituției.

În considerarea celor mai sus-expuse, se poate concluziona că, ori de câte ori recrutarea s-a realizat printr-unul din mijloacele enumerate exemplificativ în art.12 și art.13 din Legea nr. 678/2001 și în scopul special prevăzut de normele de incriminare respective, vor fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane.

În același sens s-a pronunțat și Înalta Curte de Casație și Justiție, secția penală, prin decizia nr. 2550 din 11 mai 2004[7], în care s-a reținut că ori de câte ori se constată că sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de **trafic de persoane**, se vor aplica prevederile Legii nr. 678/2001, după intrarea în vigoare a acestei legi incidența prevederilor art. 329 C. pen. fiind limitată, ceea ce nu presupune însă excluderea aplicabilității art.329 C. pen., în cazul în care se constată întrunirea elementelor constitutive ale acestei din urmă infracțiuni.

Din analiza comparativă a infracțiunii de proxenetism, în varianta prevăzută de art. 329 alin.(2) teza finală C. pen. cu infracțiunile de trafic de persoane prevăzute de art.12 și art.13 alin. (2) din Legea nr. 678/2001, remarcăm următoarele deosebiri:

---

[6] Buletinul Casației nr. 1/2005, Ed. All Beck, p.47.

[7] Buletinul Jurisprudenței CD-V2.1.1., Ed. All Beck, 2004.

Scanned with OKEN Scanner

– diferit de infracțiunile de trafic de persoane, în cazul infracțiunii de proxenetism, recrutarea și traficul de persoane nu se fac în scopul **obligării** la practicarea prostituției, persoana recrutată sau traficată practicând de bună voie prostituția, iar în ce privește proxenetismul sub forma constrângerii la prostituție,acesta nu presupune în mod implicit și recrutarea sau traficul de persoane în acest scop, fiind reglementat sub această formă ca o variantă alternativă în conținutul constitutiv al infracțiunii de proxenetism, prev. de art. 329 C. pen.

– dacă în cazul proxenetismului, constrângerea este prevăzută ca modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii, în forma agravată, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, constrângerea constituie unul dintre **mijloacele de realizare a elementului material** al laturii obiective a acestor din urmă infracțiuni, în toate modalitățile lor alternative de săvârșire (recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane);

– infracțiunea de proxenetism restrânge exploatarea persoanei doar la forma specifică de exploatare sexuală, în timp ce infracțiunile de trafic de persoane se concentrează și asupra condițiilor de muncă forțată, aservire, ținere în stare de sclavie și asupra altor procedee asemănătoare de lipsire de libertate;

Secţiunea III. Traficul de persoane şi lipsirea de libertate în mod ilegal

Potrivit art. 189 alin. (1) C. pen. „Lipsirea de libertate a unei persoane în mod ilegal se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani".

Conform alineatului 2, în cazul în care fapta este săvârșită prin simularea de calități oficiale, prin răpire, de o persoană înarmată, de două sau mai multe persoane împreună sau dacă în schimbul eliberării se cere un folos material sau orice alt avantaj, precum și în cazul în care victima este minoră sau este supusă unor suferințe ori sănătatea sau viața îi este pusă în pericol, infracțiunea este mai gravă, pedeapsa fiind închisoarea de la 7 la 15 ani.

Potrivit alin. (3) al art. 189 C. pen., lipsirea de libertate a unei persoane săvârșită în scopul de a obliga la practicarea prostituției se sancționează cu pedeapsa închisorii de la 7 la 15 ani.

Raportat la normele de incriminare ale infracțiunilor de trafic de persoane, în reglementarea Legii nr. 678/2001 și având în vedere dispozițiile art. 189 C. pen. privind infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, motivat și de succesiunea în timp a normelor de incriminare (modificările aduse Codului penal prin Legea nr.169/ 2002, ulterioare intrării în vigoare a Legii nr. 678/2001), în practică s-a ridicat problema identificării situațiilor în care lipsirea de libertate este absorbită în conținutul constitutiv, de bază sau, după caz, calificat al infracțiunilor de trafic de persoane, precum și a situațiilor în care sunt incidente dispozițiile referitoare la concursul de infracțiuni.

În acest sens, suntem de părere că fiecare dintre modalitățile alternative de săvârșire a infracțiunilor de trafic de persoane poate presupune o restrângere totală sau parțială, după caz, a libertății de mișcare a victimei traficului.

Scanned with OKEN Scanner

Ori de câte ori lipsirea de libertate a persoanei traficate este necesară realizării, în condițiile arătate de normele incriminatoare ale art. 12 și art. 13 din Legea nr. 678/2001, a elementului material al infracțiunilor respective, lipsirea de libertate este absorbită în mod natural în conținutul constitutiv al infracțiunii, fiind intrinsecă săvârșirii acesteia.

Astfel, fiecare dintre acțiunile de recrutare, transportare, transferare, cazare și primire sunt susceptibile de realizare prin lipsirea de libertate a persoanei traficate, iar în cazul folosirii unor anumite mijloace pentru realizarea elementului material al infracțiunii în discuție(de exemplu, prin răpire), aceste acțiuni nici nu pot fi săvârșite fără lipsirea de libertate a persoanei.

Se poate conchide că în situațiile în care lipsirea de libertate este necesară, intrinsecă realizării elementului material al oricăreia dintre infracțiunile sus-menționate (prevăzute de art. 12 și art.13 din Legea nr. 678/2001), ea este absorbită în conținutul constitutiv al acestora.

În ceea ce privește aprecierea duratei de timp necesare ca victima traficului să fie lipsită de libertate, pentru ca făptuitorul să săvârșească infracțiunea de trafic de persoane, aceasta se va face de la caz la caz, în funcție de împrejurările în care fapta se comite, în toate cazurile însă victima trebuind să fie împiedicată în mod efectiv să se deplaseze în conformitate cu propria sa voință.

Lipsirea de libertate care depășește această necesitate realizează însă infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, infracțiune care intră în concurs cu infracțiunea de trafic de persoane.

În acest sens, prin sentința penală nr. 372 din 22 octombrie 2002 a Tribunalului Dâmbovița, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 2372 din 21 mai 2003 a Curții Supreme de Justiție, secția penală[8], s-a dispus condamnarea inculpatului N.T. pentru săvârșirea infracțiunilor de lipsire de libertate în mod ilegal, prev. și ped. de art. 189 alin.(2) C. pen., pentru săvârșirea infracțiunii de proxenetism, prev. și ped. de art. 329 alin.(1) C. pen. și, respectiv, pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane, prev. și ped. de art. 12 alin.(1) din Legea nr. 678/2001, toate infracțiunile fiind aflate în concurs real, conform art. 33 lit.a) C. pen.

Pentru a hotărî astfel, s-a reținut că partea vătămată C.M., în perioada decembrie 2001-13 martie 2002, a fost lipsită de libertate, ținută contrar voinței sale în locuința inculpatului N.T. din municipiul Tîrgoviște și obligată să se prostitueze în toată această perioadă.[9]

Controversa din practică se acutizează în momentul în care sunt luate în considerare noile dispoziții ale art.189 alin.(3) C. pen. introduse prin Legea nr.169/2002, conform cărora „Cu pedeapsa închisorii de la 7 la 15 ani se sancționează și lipsirea de libertate a unei persoane săvârșită în scopul de a o obliga la practicarea prostituției".

Noile dispoziții referitoare la lipsirea de libertate fundamentate pe relația mijloc-scop trebuie analizate prin prisma infracțiunii de proxenetism, comisă prin folosirea constrângerii.

---

[8] Legis 4.0-CTCEP. Neamț-Jurisprudența.

[9] Nota autorilor- pe baza situației de fapt prezentate în speță, în cauză nu se impunea și reținerea incidenței dispozițiilor art. 329 alin. (1) C. pen..

Scanned with OKEN Scanner

Constrângerea exercitată de făptuitor asupra unei persoane în vederea practicării prostituției este reglementată de legiuitor ca modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii de proxenetism, prev. de art. 329 alin. (2) teza finală C. pen.

Acest text de lege nu definește însă noțiunea de constrângere, situație în care suntem de părere că aceasta poate să îmbrace unele dintre cele mai variate forme.

Opinăm că dispozițiile art. 189 alin. (3) C. pen. sunt aplicabile în situația în care o persoană este obligată de făptuitor la practicarea prostituției, prin lipsirea totală sau parțială a libertății sale fizice(adică a posibilității sale de a se deplasa liber, nestingherit, conform propriei sale voințe), care depășește limitele temporale necesare realizării în fapt a constrângerii.

Astfel, atunci când constrângerea la prostituție se realizează prin lipsirea de libertate a persoanei, care excede acestor limite, suntem de părere că sunt aplicabile dispozițiile art. 189 alin. (3) C.pen., ca formă calificată a infracțiunii tip de lipsire de libertate în mod ilegal, care absoarbe în conținutul său calificat proxenetismul, în modalitatea alternativă de săvârșire **prin constrângere la prostituție**. Într-o asemenea situație, apreciem că nu se poate reține concursul între infracțiunea de proxenetism, prev. de art. 329 alin. (2) teza finală C. pen. și infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, în forma prevăzută de art. 189 alin. (1) C. pen., și cu atât mai puțin în forma prevăzută de art. 189 alin. (3) C.pen (în această ipoteză putându-se ajunge la dubla incriminare a faptei).

Secțiunea IV. Prostituția în contextul infracțiunilor de trafic de persoane

Potrivit dispozițiilor art. 328 C. pen. „Fapta persoanei care își procură mijloacele de existență sau principalele mijloace de existență, practicând în acest scop raporturi sexuale cu diferite persoane, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani".

Distincția dintre infracțiunea de prostituție și infracțiunile de trafic de persoane poartă, în principal, cu privire la calitatea persoanei care practică relații sexuale cu diferite persoane, în vederea realizării de venituri.

Dacă în cazul infracțiunii de prostituție acestei persoane (indiferent de sex) îi revine calitatea de subiect activ, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane această persoană reprezintă întotdeauna subiectul pasiv al infracțiunii.

În cazul infracțiunii de prostituție, persoana care practică relațiile sexuale cu diferite persoane acționează cu intenție directă, calificată de scopul procurării pe această cale a mijloacelor de existență (sau a principalelor mijloace de existență), pe când, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, victima traficului practică relații sexuale cu diverse persoane, acționând sub imperiul constrângerii exercitate asupra ei, sub o formă sau alta, în lipsa consimțământului valabil exprimat în acest sens (consimțământ obținut prin amenințare, violență, fraudă etc.).

În susținerea acestei idei, oferim, spre exemplificare, 10 motive pentru care traficul de femei nu este prostituție[10], identificate de Asociația Alternative Sociale Iași. Astfel, traficul de femei înseamnă:

---

[10] Asociația Alternative Sociale, *Kit de prevenire a traficului de persoane*, Iași, 2003.

Scanned with OKEN Scanner

1. Intimidare prin mijloace psihice şi fizice;
2. Folosirea forţei, a înşelăciunii sau a manipulării pentru recrutarea persoanelor de sex feminin;
3. Cazarea forţată a victimelor pe teritoriul ţării de origine sau în străinătate;
4. Îngrădirea libertăţii de mişcare a victimei prin confiscarea tuturor documentelor legale (carte de identitate, paşaport etc);
5. Imposibilitatea victimei de a alege identitatea şi numărul de clienţi;
6. Izolare faţă de familie, prieteni sau de orice altă persoană din afara locului unde este ţinută victima (mai ales de autorităţi sau servicii sociale);
7. Impunerea prestării de servicii din partea victimei ca răscumpărare a unei aşa-zise „datorii";
8. Alegerea ca ţintă a persoanelor de sex feminin care caută securitate economică prin muncă în străinătate;
9. Exploatarea femeilor şi copiilor ca obiecte sexuale;
10. Profitarea de condiţiile economice precare ale victimelor, precum şi manipularea autorităţilor locale în sistemul traficului de femei.

În practică, importanţa delimitării infracţiunii de prostituţie, prev. de art. 328 C. pen., de infracţiunile care incriminează traficul de persoane, prevăzute de Legea nr. 678/2001, rezidă în mod esenţial în tratamentul ce urmează a fi aplicat persoanei descoperite ca practicând prostituţia: fie luarea măsurilor de protecţie şi ocrotire, fie tragerea la răspundere penală, în funcţie de caracterul benevol sau forţat al exercitării acestei activităţi.

Astfel, prin sentinţa penală nr.225 din 20 ianuarie 2004 a Judecătoriei Iaşi, definitivă prin neapelare[11], s-a dispus condamnarea inculpatei G.L.E., în vârstă de 21 de ani, pentru săvârşirea infracţiunii de prostituţie, prev. de art. 328 C. pen., la pedeapsa de 3 luni închisoare, constând în aceea că, în perioada noiembrie 2000 – martie 2003, a întreţinut relaţii sexuale cu diverşi bărbaţi, al căror număr nu l-a putut preciza, pe care îi acosta pe stradă şi de la care primea diverse sume de bani, în schimbul serviciilor sexuale prestate, banii astfel obţinuţi servind la întreţinerea inculpatei şi a copilului său minor.

Prin sentinţa penală nr.116 din 10 februarie 2004, pronunţată de Tribunalul Iaşi, modificată prin decizia penală nr. 119 din 6 aprilie 2004 a Curţii de Apel Iaşi, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 2976 din 2 iunie 2004 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, secţia penală,[12]s-a dispus, în temeiul disp. art. 334 C. proc. pen., schimbarea încadrării juridice dată faptei inculpatei K.M., din cinci infracţiuni de trafic de persoane, prev. de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001, cu aplicarea art. 33 lit. a) şi art.34 lit. b) C.pen., în infracţiunea de trafic de persoane în formă continuată, prev. de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 678/2001, cu aplicarea art. 41 alin. (2) C.pen., inculpata K.M. fiind condamnată la pedeapsa închisorii, cu executare în regim de detenţie, pentru săvârşirea acestei infracţiuni.

În fapt, s-a reţinut că inculpata K.M., în perioada martie-iunie 2003, a recrutat, transportat şi cazat pe părţile vătămate M.D.M., M.G., C.N. şi D.L., prin înşelăciune şi, respectiv, a transportat-o şi cazat-o pe partea vătămată S.M. în aceeaşi manieră, în scopul exploatării acestor persoane, respectiv, în scopul obţinerii de venituri ca

[11] Nepublicată.
[12] Nepublicată.

Scanned with OKEN Scanner

urmare a obligării părților vătămate să practice prostituția; astfel, inculpata K.M., în perioada martie-mai 2003, le-a contactat pe părțile vătămate sus-menționate, cărora le-a propus să meargă împreună cu dânsa în Olanda, unde le poate asigura un loc de muncă într-o fabrică de încălțăminte sau la împletit coșuri, părțile vătămate fiind asigurate de către inculpată că vor fi găzduite în apartamentul său din Amsterdam și că vor câștiga bani mulți, pe care îi vor putea trimite acasă, la familiile lor; inculpata K.M. le-a spus părților vătămate că tot ea se va ocupa și de obținerea cărților de identitate și a pașapoartelor. Întrucât inculpata a fost foarte convingătoare, datorită și faptului că familia inculpatei locuia în aceeași localitate cu părțile vătămate, fiind cunoscută de către acestea din urmă, părțile vătămate au acceptat să plece la lucru în Olanda.

După obținerea cărților de identitate și a pașapoartelor, trei dintre părțile vătămate au fost transportate de către inculpată în Olanda, la Amsterdam, iar părțile vătămate M.D.M. și S.M. s-au deplasat singure la Amsterdam; ajunse la destinație, părțile vătămate au fost cazate în apartamentul inculpatei, care le-a luat pașapoartele și cărțile de identitate; după câteva zile, inculpata le-a spus părților vătămate că au fost aduse în Olanda pentru a practica prostituția; părțile vătămate au refuzat și au încercat să se împotrivească, **mai puțin partea vătămată S.M., care a fost de acord să practice prostituția în Olanda** pentru a realiza venituri, situație în care inculpata K.M. le-a amenințat că le va vinde proxeneților albanezi; în aceste condiții, părțile vătămate D.L., M.D.M., C.M. și M.G, fiind singure într-un stat străin, neavând nici un act de identitate asupra lor și sub amenințarea că vor fi vândute, au fost obligate să accepte să se prostitueze, sumele de bani încasate de către acestea din practicarea prostituției fiindu-le luate de către inculpată; părțile vătămate au fost prinse în cele din urmă de către organele de poliție și returnate în țară.

În cursul cercetării judecătorești, inculpata K. M. a recunoscut faptul că le-a însoțit și, respectiv, le-a cazat în locuința sa din Olanda pe cele 5 tinere, în scopul practicării prostituției, însă a susținut că părțile vătămate au avut inițiativa în acest sens și, în orice caz, a fost opțiunea lor să practice prostituția. Instanța a reținut că versiunea inculpatei este infirmată de probatoriile cauzei, mai puțin în ce o privește pe partea vătămată S.M.- singura care a fost de acord să practice prostituția în Olanda pentru a realiza venituri-, însă **consimțământul acesteia din urmă nu este de natură a o exonera pe inculpată de răspundere penală**, așa cum rezultă din disp. art. 16 din Legea nr. 678/2001.Partea vătămată S.M. nu a fost condamnată pentru săvârșirea infracțiunii de prostituție, în cauză instanța reținând că, prin procedeele și mijloacele de constrângere (luarea pașapoartelor și amenințarea părților vătămate că le va vinde) prin care inculpata și-a racolat și exploatat victimele, s-a realizat traficarea părții vătămate S.M., independent de consimțământul acesteia la practicarea prostituției.

Secțiunea V. Traficul de persoane și infracțiunile privind regimul frontierei de stat

Cunoașterea distincției dintre traficul de persoane și contrabanda cu migranți are o importanță deosebită, mai ales în ce privește aplicarea corectă a legii.

Scanned with OKEN Scanner

Traficul de migranți înseamnă, în principal, deplasarea organizată a unor persoane, în scopul obținerii unui profit.

Diferența dintre traficul de ființe umane și introducerea ilegală de persoane rezidă într-o caracteristică specifică traficului și anume folosirea forței, folosirea constrângerii și/sau a înșelăciunii, în scopul exploatării victimelor[13].

Câteodată, elementele specifice care deosebesc traficul de persoane de introducerea ilegală a migranților sunt evidente, alteori însă, sunt greu de dovedit, fără efectuarea unor investigații aprofundate.

Necesitatea diferențierii se impune pentru a evita ca victimele traficate, care au fost supuse, cel mai probabil, unor abuzuri înjositoare și ale căror drepturi au fost grav încălcate, să fie confundate cu migranții care, din motive economice, au fost introduși ilegal în țara de destinație sau au trecut frontiera pe cont propriu, urmând a fi deportați ca atare[14].

În acest context, victimele traficate nu ar fi recunoscute ca victime ale violenței, încălcându-se astfel drepturile acestora la siguranță, redresare, sănătate și sprijin din partea instituțiilor societății civile care au responsabilitatea de a proteja indivizii foarte vulnerabili și de a-i pedepsi pe cei care îi abuzează și exploatează.

Diferența dintre traficul de persoane și introducerea ilegală a migranților a fost stabilită pentru prima dată în Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organizate si cele două Protocoale privind traficul de persoane și contrabanda cu migranți[15].

În România, în art. 70 din O.U.G. nr. 105 din 27 iunie 2001 privind frontiera de stat a României (M.Of. nr. 352 din 30 iunie 2001), modificată și completată prin Legea nr. 243 din 29 aprilie 2002 (M.Of. nr. 302 din 8 mai 2002) și prin Legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003 (M. Of. nr. 50 din 29 ianuarie 2003), citată în continuare O.U.G. nr. 105/2001 se statuează că „intrarea sau ieșirea din țară, prin trecerea ilegală a frontierei de stat, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani."

Dacă fapta prevăzută în alineatul (1) a fost săvârșită în scopul sustragerii de la executarea unei pedepse, fapta se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

Potrivit art. 71 din O.U.G. nr. 105/2001 „Racolarea, îndrumarea sau călăuzirea uneia sau mai multor persoane în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat, precum și organizarea acestor activități constituie infracțiunea de trafic de migranți și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani".

Conform alineatului 2, dacă fapta prevăzută la alin.(1) este de natură a pune în pericol viața sau securitatea migranților ori a-i supune pe aceștia unui tratament inuman sau degradant, pedeapsa este de la 5 la 10 ani.

Dacă fapta prevăzută la alin. (2) a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani.

Prin art. 2 din O.U.G. nr. 112 din 30 august 2001 privind sancționarea unor fapte săvârșite în afara teritoriului țării de cetățeni români sau de persoane fără cetățenie domiciliate în România (M.Of. nr. 549 din 3 septembrie 2001), modificată

---

[13] V. Hutopilă, *Traficul de persoane și rolul puterii judecătorești*, p. 14., nepublicată.

[14] Idem.

[15] Semnate la 15 noiembrie 2000 și ratificate prin Legea nr. 565/2002 (M. Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002).

Scanned with OKEN Scanner

și completată prin Legea nr. 252 din 29 aprilie 2002 (M.Of. nr. 307 din 9 mai 2002) se sancționează cu închisoare de la 2 la 7 ani fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliate pe teritoriul României care racolează, îndrumă sau călăuzește una ori mai multe persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei unui stat străin sau care organizează una ori mai multe dintre aceste activități ilegale.

Potrivit alineatului 2, cu aceeași pedeapsă se sancționează și racolarea uneia sau mai multor persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei unui stat străin sau organizarea unei asemenea activități săvârșită pe teritoriul României de alte persoane decât cele prevăzute la alin.(1).

În contextul definițiilor de mai sus, traficul sau contrabanda cu migranți este o infracțiune împotriva ordinii publice, care reglementează pătrunderea ilegală a persoanelor pe teritoriul unui stat.

În forma de bază a infracțiunii prevăzute de art. 71 din O.U.G. nr. 105/2001 nu se poate vorbi de existența unor victime, ceea ce deosebește această infracțiune de infracțiunea de trafic de persoane, care este o infracțiune împotriva persoanei.

Ambele forme de activitate pot fi din categoria celor de migrație ilegală, însă există și diferențe importante, referitoare la împrejurarea că în cazul traficului de persoane vorbim de exploatarea victimei traficate, aceasta din urmă neavând posibilitatea unei opțiuni. Elementul principal de diferențiere constă, așadar, în constrângerea exercitată asupra persoanei, în cazul acestei infracțiuni, în raport cu traficul de migranți.

Cu alte cuvinte, traficul de migranți nu implică și nu se bazează pe constrângerea persoanei introduse ilegal, iar, din punctul de vedere al valorii sociale ocrotite de lege, prin incriminarea infracțiunii de trafic de migranți este protejată ordinea publică.

Astfel, un contrabandist facilitează unei persoane intrarea ilegală într-o țară contra unei sume de bani, dar, la sosirea la destinație, persoana respectivă este liberă; prin opoziție, victima traficului este însă „înrobită", după sosirea sa la destinația finală fiind supusă unui regim de exploatare. Acest regim este menținut cu ajutorul unor mecanisme de constrângere care vizează uzul de forță, amenințarea cu forța, exploatarea vulnerabilității economice și izolarea victimei[16].

Doar in cazul alineatelor 2 și 3 ale infracțiunii prevăzute de art. 71 din O.U.G. nr. 105/2001 se poate vorbi de victime, ele devenind astfel, ca urmare a producerii uneia dintre consecințele mai grave, arătate în text, consecințe care depășesc intenția făptuitorului și în raport cu care făptuitorul se află în culpă, în forma de vinovăție a praeterintenției.

În altă ordine de idei, dacă traficul de migranți presupune întotdeauna, ca activitate, trecerea unei frontiere de stat, traficul de persoane nu are întotdeauna caracter transnațional, săvârșirea faptei nedepinzând de extinderea activității infracționale pe teritoriul mai multor state, legea națională nefăcând distincție între traficul intern si traficul internațional.

De esența infracțiunii de trafic de persoane nu este trecerea victimei peste frontieră, ci deplasarea victimei, într-un mediu de izolare fizică sau socială, în scopul exploatării vulnerabilității sale.

---

[16] V. Hutopilă, op. cit., p. 15.

Scanned with OKEN Scanner

Legea nr. 678/2001, în acord cu prevederile art. 3 din Convenţia Naţiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, defineşte traficul fără a impune, în mod necesar, ca o victimă să treacă graniţa, astfel încât femeile şi copiii care sunt traficaţi domestic, pentru prostituţie şi muncă forţată, în ţara lor să fie, de asemenea, protejaţi.

Elementul cheie în procesul traficului uman este **exploatarea ca scop**, nu doar migrarea dintr-o ţară în alta.

În cadrul traficului de migranţi, migrantul ilegal este cel care ia legătura cu traficantul care, după încasarea unei plaţi în avans, însoţeşte migrantul până în ţara de destinaţie aleasă, pe când în cadrul traficului de persoane, migranţii ilegali sunt recrutaţi fie cu forţa, fie prin înşelăciune sau abuz de autoritate, astfel încât acordul lor de a se deplasa şi de a migra ilegal nu se bazează pe consimţământul liber sau în cunoştintă de cauză.

În cadrul traficului de persoane, relaţia de tip exploatativ dintre traficant si victimă se menţine şi după trecerea ilegală a frontierei, spre deosebire de traficul de migranţi, în care relaţia încetează după intrarea ilegală în ţara de destinaţie.

Definitorie, în stabilirea diferenţei dintre traficul de persoane şi traficul de migranţi, este stabilirea împrejurării dacă împotriva migrantului s-au folosit violenţa, ameninţarea sau alte forme de constrângere, sens în care anchetatorul trebuie să adopte o poziţie de protejare şi sprijin a victimei pentru a-i câştiga colaborarea şi a putea defini fapta traficantului.

Deci, deosebită importanţă prezintă stabilirea statutului persoanei: imigrant sau persoană traficată.

În consecinţă, traficul de persoane, având o reglementare specifică în legislaţia naţională, distincţia sus-menţionată se impune cu atât mai mult cu cât traficul implică chiar el, în conţinutul său, facilitatea trecerii ilegale a frontierei, situaţie în care persoana traficată nu trebuie deportată, ci îndrumată către un centru de asistenţă şi tratată ca o victimă a traficului.

Secţiunea VI. Traficul de persoane în raport cu alte categorii de infracţiuni

§ 1. Sclavia

Conform art.190 C.pen. „Punerea sau ţinerea unei persoane în stare de sclavie, precum şi traficul de sclavi se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani şi interzicerea unor drepturi."

Constituie acest delict fapta unei persoane care pune în stare de sclavie o altă persoană, respectiv făptuitorul aduce victima în situaţia de totală dependenţă faţă de el, acesta devenind proprietarul persoanei vătămate, persoană care înainte era liberă, fiind asimilată acum cu un simplu obiect însufleţit.

Prin **ţinerea în stare de sclavie** se înţelege exercitarea asupra unei persoane a uneia sau a tuturor puterilor care derivă din dreptul de proprietate[17].

Scanned with OKEN Scanner

Potrivit art. 2 pct.2 din Legea nr. 678/2001, prin exploatarea unei persoane (care se referă la scopul infracțiunii) se înțelege, la lit. b), și „ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire".

Deci, sclavia reprezintă o formă a exploatării, ce constituie scop al traficului.

De esența sclaviei este dezrădăcinarea unei persoane și strămutarea ei într-un mediu nefamiliar, în care lipsa resurselor sociale o face vulnerabilă și o expune la exploatare.

Prin sclavie se mai poate înțelege obligarea unei persoane să ofere servicii sexuale și de muncă prin forță sau constrângere, de condiția sclaviei fiind privarea unei persoane de aspectele esențiale ale independenței sale.

Când ne referim la sclavie, ca formă a exploatării ființelor umane traficate, ne referim și la aservirea domestică ce se caracterizează printr-o relație personală între exploatator și victimă, de coabitare, în contextul cărora traficantul exploatează abuziv serviciile victimei, bazându-se pe izolarea și vulnerabilitatea acesteia[18].

Exercitarea acestor puteri de către exploatator capătă relevanță în cazul traficului de persoane, în special al traficului de femei, făcând legatura între trafic și practicile similare sclaviei.

Traficul de persoane poate presupune și o serie de practici similare sclaviei ca, de exemplu, obligarea unei persoane să ofere servicii sexuale și de muncă prin forță sau constrângere.

Practicile similare sclaviei caracteristice traficului nu implică neapărat faptul ca victima să fie privată total de orice fel de independență.

S-a stabilit, plecând de la Convenția Adițională care prevede abolirea completă a sclaviei, a comerțului de sclavi și a practicilor similare sclaviei (Geneva, 7 septembrie 1956), ca fiind forme moderne de practici similare sclaviei:

– constrângerea prin datorie;
– aservirea;
– căsătoria forțată a unei femei în schimbul achitării unei obligații;
– transferarea femeii de către soț, familia acestuia sau comunitate, unei alte persoane;
– moștenirea unei femei de către o altă persoană, după decesul soțului;
– vânzarea unui copil sau a unui tânăr de către părinții săi în scopul exploatării copilului sau a mamei sale.

În art. 3 &3 din Carta Uniunii Europene se stipulează că „o formă modernă a sclaviei este și traficul de ființe umane".

§2. Munca forţată sau obligatorie

Conform art. 191 C. pen. „fapta de a supune o persoană, în alte cazuri decât cele prevăzute de dispozițiile legale, la prestarea unei munci contra voinței sale sau la o muncă obligatorie constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani".

---

[17] Curtea Internațională de Drept Penal, Statutul de la Roma, art. 72 lit. c).
[18] V. Hutopilă, op. cit., p. 22.

Scanned with OKEN Scanner

Incriminarea acestei fapte s-a produs ca urmare a ratificării de către România a Convenţiei nr. 39/1930 privind munca forţată sau obligatorie, prin Decretul nr. 213 din 18 mai 1957,[19]ea corespunzând şi prevederilor constituţionale care, în art. 42 alin. (1), prevăd că „munca forţată este interzisă."

Orice persoană are posibilitatea să-şi aleagă în mod liber munca pe care doreşte să o desfăşoare, în raport cu aptitudinile şi pregătirea dobândite. Orice act contrar de obligare a unei persoane la o muncă forţată reprezintă o încălcare gravă a libertăţii umane.

Potrivit art. 2 pct. 2 lit. a) din Legea nr. 678/2001, executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forţat ori cu încălcarea normelor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate înseamnă exploatarea acelei persoane.

Problema care se pune în practică este de a diferenţia situaţiile când supunerea unei persoane la o muncă forţată sau obligatorie constituie infracţiunea prev. de art. 191 C. pen. sau una dintre infracţiunile de trafic de persoane.

În cazul în care o persoană este constrânsă să îndeplinească o sarcină, o muncă pe care, în mod normal, nu ar fi efectuat-o sau este pusă în situaţia de a presta o muncă la care nu era obligată, ca şi când ar fi avut îndatorirea să o facă, iar executarea muncii respective se face în mod forţat, prin modalităţile şi mijloacele incriminate prin articolele 12 şi 13 din Legea nr. 678/2001, făptuitorul va răspunde pentru infracţiunea de trafic de persoane.

§3. Cerşetoria

Potrivit art. 326 C. pen. „fapta persoanei care, având capacitatea de a munci, apelează în mod repetat la mila publicului, cerând ajutor material, se pedepseşte cu închisoare de la o lună la 3 ani".

La fel ca şi la infracţiunea de prostituţie, distincţia dintre infracţiunile de trafic de persoane şi aceea de cerşetorie poartă asupra calităţii persoanei care apelează, în mod repetat, la mila publicului, cerând ajutor material.Astfel, dacă în cazul infracţiunii de cerşetorie, persoanei care o practică îi revine întotdeauna calitatea de subiect activ, în cazul infracţiunilor de trafic de persoane, persoana care practică cerşetoria are calitatea de subiect pasiv, neputând fi condamnată pentru săvârşirea acestei infracţiuni, fiind o victimă a traficului săvârşit.

Astfel, prin sentinţa penală nr. 585 din 8 octombrie 2003 a Tribunalului Constanţa, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 593 din 30 ianuarie 2004 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, secţia penală,[20] s-a dispus condamnarea inculpaţilor R.B. şi G.J. pentru săvârşirea infracţiunilor de trafic de minori şi trafic de persoane, prev. de art. 13 alin.(1), (3) şi (4) şi, respectiv, de art. 12 alin.(1) şi alin. (2) lit. a) din Legea nr. 678/2001. Instanţa a reţinut că la data de 19 mai 2002, inculpatul G.J. s-a deplasat în oraşul Năvodari şi, interesându-se despre existenţa unor copii cu handicap, a fost îndrumat la familia minorei B.M.

---

[19] Buletinul Oficial nr.4 din 18 ianuarie 1958.

[20] www.scj.ro

Scanned with OKEN Scanner

Minora, care avea o infirmitate la picior, a acceptat oferta inculpatului de a o duce în străinătate la cerşit, cu condiţia de a fi însoţită de sora sa. În realizarea scopului propus, inculpatul G.J. le-a dus pe cele două minore, precum şi pe mama lor la autorităţi, pentru îndeplinirea formalităţilor de obţinere a paşapoartelor.

Inculpatul R.B. a achitat taxele pentru eliberarea paşapoartelor, pe care apoi le-a reţinut.

La 15 iulie 2002, inculpatul R.B. a fost reţinut la frontieră, încercând să le scoată din ţară pe minora B.M. şi pe sora sa B.A.

Având în vedere disp. art. 2 pct. 2 lit. b) din Legea nr. 678/2001, s-a apreciat că în cauză faptele celor doi inculpaţi întrunesc elementele constitutive ale infracţiunii de trafic de minori şi trafic de persoane, întrucât recrutarea persoanei majore B.A., în scopul exploatării, s-a făcut cu consimţământul persoanei care are autoritate asupra acesteia, respectiv părinţii fetei, cărora inculpaţii le-au dat bani şi bunuri, promiţându-le, totodată, că le vor trimite acestora jumătate din banii obţinuţi de fete prin cerşit; s-a apreciat că, odată ajunse în străinătate, cele două surori , lipsite de acte de identitate, într-o ţară a cărei limbă nu o cunosc, s-ar fi putut întreţine numai din expediente prin cerşit pentru inculpatul R.B., realizându-se astfel o formă de exploatare prin aservire, în sensul textului citat.

BIBLIOGRAFIE

Asociaţia Alternative Sociale, (2003) *Kit de prevenire a traficului de persoane*, Iaşi

Buletinul Casaţiei nr.1/2005, Ed. All Beck

Buletinul Jurisprudenţei CD, V2.1.1.(2004), Ed. All Beck

Curtea de Apel Suceava, (2004) *Buletinul Jurisprudenţei, Culegere de practică judiciară, semestrul II/2003-semestrul I/2004, Drept penal. Drept procesual penal*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti

Diaconescu, H., (2004) *Infracţiunile de corupţie şi cele asimilate sau în legătură cu acestea, Studii Juridice,*

Editura All Beck, Bucureşti

Hutopilă, V., *Traficul de persoane şi rolul puterii judecătoreşti,* nepublicată

Loghin, O., Toader, T., (1998) *Drept penal român. Partea specială,* Casa de editură şi presă „Şansa" SRL, Bucureşti

Organizaţia Internaţională pentru Migraţie, Biroul din Bucureşti, (2001) Studiul *Vulnerabilitatea* tinerelor din România faţă de traficul de fiinţe umane

Nitoreanu, Ghe., Boroi, Al., (2002) *Drept penal. Partea specială*, Ed. All Beck, Bucureşti

Pătrăuş, M., Uşvat, C.F., *Aspecte legate de incidenţa dispoziţiilor art.329 din Codul penal, după intrarea în vigoare a Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane,* Dreptul 10/2003

Olaru, C., *Aspecte comparative între infracţiunea de proxenetism, dispoziţiile art.189 alin.3 din Codul penal şi prevederile Legii nr.678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane,* Dreptul 4/2003

Simion, B., Corlăţeanu, S., *Unele aspecte controversate privind infracţiunile de trafic de persoane şi proxenetism,* Dreptul 4/2005

Scanned with OKEN Scanner

Stănescu, L., *Consimţământul victimei traficului de persoane. Efecte,* Revista de Drept Penal nr.3/2004
Vlăsceanu, A., *Legea nr. 678/2001privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane-prezentare generală,* nepublicată
Legis 4.0 CTCE P.Neamţ
www.iatp.md
www.migratie.md
www.sens.org.ro
www.scj.ro

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IX. COOPERAREA ÎN PREVENIREA ŞI COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINŢE UMANE

Traficul de fiinţe umane, una dintre cele mai grave forme de violare a drepturilor persoanelor, a demnităţii şi integrităţii acestora, se desfăşoară de regulă într-un areal extins ca teritoriu şi persoane implicate, traficanţii profitând de naivitatea victimelor dar şi de unele nesincronizări între instituţiile statului cu atribuţii în domeniul educaţiei, protecţiei sociale, stabilirea identitaţii şi circulaţiei persoanelor.

Indiferent de forma în care se face exploatarea unei persoane, pentru prevenirea şi combaterea acestui fenomen în continua creştere între instituţii si autoritaţi, între acestea şi organizaţiile neguvernamentale trebuie să existe o cooperare în direcţia prevenirii şi combaterii orcărei forme de sclavie.

Pentru că, de cele mai multe ori, în materia traficului de persoane intervin şi „elemente" de extraneitate, traficanţi, transportatori ori „consumatori" este necesară şi o cooperare internaţională între organismele cu atribuţii în prevenirea si combaterea acestor forme de exploatare umană.

Secţiunea I. Cooperarea dintre instituţiile statului în prevenirea traficului de fiinţe umane

I.1. Forme ale cooperării interne

Atribuţii în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de persoane, separat sau în cooperare, au potrivit dispoziţiilor din Legea nr. 678/2001, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale, Ministerul Administraţiei şi Internelor, Ministerul Educaţiei şi Cercetării, Ministerul Sănătăţii şi Familiei, Ministerul Justiţiei,Ministerul Public, Autoritatea Naţională pentru Protecţia Copilului şi Adopţie, Consiliile Judetene, Consiliile Locale şi alte instituţii.

În prevenirea şi combaterea traficului de persoane, se pot implica potrivit dispoziţiilor din lege şi organizaţiile neguvernamentale ori reprezentanţi ai societăţii civile care separat ori prin cooperare cu organisme similare sau instituţii ale statului, pot desfăşura activităţi în acest sens.

Numărul mare de instituţii implicate în prevenirea şi combaterea traficului de persoane, se explică prin amploarea şi diversitatea fenomenului, atât la nivela naţional cât şi internaţional.

Fiecărei instituţii, prin lege, i-au fost atribuite sarcini în prevenirea şi combaterea traficului de persoane,sarcini care trebuie realizate separat sau prin cooperare între ele.

Între cele mai importante atribuţii in domeniu i-au fost atribuite Ministerului Afacerilor Externe, instituţie a cărei activitate se răsfrânge atât în sfera cooperării interne cât şi internaţionale.

Scanned with OKEN Scanner

Printre altele M.A.E. are obligaţia de a întocmi şi transmite instituţiilor interesate o listă cu statele care prezintă potenţial ridicat sub aspectul traficului de persoane.

Deşi legea nu face distincţii, apreciem că în sfera acestei atribuţii trebuie cuprinse doar acele state care asigură tranzitul şi „consumul" traficului de persoane.

Potrivit notei întocmită în anul 2004, printre ţările cu potenţial ridicat sub aspectul „beneficiarilor"traficului de persoane, se numără ţări precum Germania, Italia, Spania, Olanda, Franţa. Prezintă de asemeni potenţial, tot sub acest aspect, ţări precum Polonia, Turcia, Japonia, Serbia şi Muntenegru.

Sub aspectul tranzitului şi stabilirii legăturilor dintre traficanţi, prezintă potenţial ridicat ţări precum Albania, Serbia, dar şi celelalte state enumerate cu potenţial ridicat sub aspectul existenţei beneficiarilor exploatării persoanelor.

Instituţiile interesate în receptarea acestor informaţii oferite de M.A.E. ar trebuit sa fie cele care asigură verificarea documentelor de călătorie în exterior pentru potenţialele victime.

O altă atribuţie importantă a M.A.E. este aceea legată de posibilitatea identificării cetăţenilor străini asupra cărora există indicii că ar fi implicaţi în traficul de persoane, în vederea luării de măsuri pentru a împiedica accesul lor pe teritoriul României .

Colaborarea trebuie realizată cu structurile specializate din cadrul Ministerului Administrţiei şi Internelor.

Celelalte atribuţii ale M.A.E. privesc acordarea de asistenţă victimelor cetăţeni români aflate pe teritoriul altor state, eliberarea de documente în vederea repatrierii, sens în care va desemna un diplomat responsabil cu aplicarea metodologiei. Deasemeni, M.A.E, facilitează cetăţenilor străini, victime ale traficului, aflaţi pe teritoriul României, eliberarea de paşapoarte sau titluri de călătorie.

Alte atribuţii ale M.A.E. privesc o activitate de informare a victimelor despre drepturile conferite de legislaţia română, de promovare a legislaţiei române şi a legislaţiei altor state în domeniul traficului de fiinţe umane.

Ministerului Muncii şi Solidarităţi Sociale şi Familiei, îi revine obligaţia de a stabili măsuri care să conducă la integrarea în piaţa munci a persoanelor care prezintă un risc ridicat de a fi traficate, în special femeile din zonele defavorizate şi persoanele marginalizate social.

În acest sens Agenţia Naţională de Ocupare a Forţei de Muncă trebuie să dezvolte programe de informare privind piaţa muncii, de formare profesională, de informare cu privire la drepturile salariaţilor, de cooperare cu agenţii economici pentru angajarea cu prioritate a persoanelor cu risc de a fi traficate.

Pe linia protecţiei victimelor traficului M.M.S.S.F., prin Agenţiile judeţene de ocupare a forţei de muncă trebuie, să elaboreze programe de iniţiere şi formare profesională a victimelor care sunt cazate în centre de asistenţă, să le asigure servicii de consiliere în vederea identificării de locuri de muncă.

Deasemeni, împreună cu Ministerul Finanţelor Publice, M.M.S.S.F., are obligaţia de a identifica posibilităţi de stimulare a agenţilor economici dispuşi să angajeze persoane cu risc ridicat de a fi traficate ori victime ale traficului de persoane, dacă acestea au absolvit cursurile de formare profesională.

Ministerul Educaţiei Cercetării şi Tineretului are potrivit legii obligaţia ca împreună cu celelalte ministere şi cu organizaţiile neguvernamentale să iniţieze şi să aplice programe educative pentru părinţi şi copii, în mod deosebit pentru grupurile

Scanned with OKEN Scanner

care prezintă potențial ridicat de a fi victime, programe care să conștientizeze participanții asupra riscurilor ce le presupune o acceptare conștientă a exploatării unei persoane prin muncă forțată, sclavie, aservire, prostituție, pornografie, prelevare de organe ori ale asemenea încălcări ale drepturilor și libertăților omului.

Considerăm că aceleiași instituții îi revine obligația de a informa părinții și copii cu privire la drepturile pe care le au atunci când sunt victime ale traficului de persoane.

Ministerul Justiției și Ministerul Public, au obligația, de a efectua periodic studii cu privire la cauzele care determină și condițiile care favorizează traficul de persoane.

Consiliilor județene și Consiliilor locale le revin obligația, potrivit legii, de a sprijinii și a finanța centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, de a asigura cu prioritate victimelor locuințe sociale.

Ministerul Administrației și Internelor , instituții cu atribuții importante în reprimarea traficului de persoane, are potrivit legii și obligații care țin de prevenirea și protecția victimelor, de evaluare statistică a fenomenului.

Pe liniile de prevenire M.A. I. are obligația de a realiza și difuza materiale documentare prin care să fie cunoscute riscurile la care pot fi supuse potențialele victime ale traficului de persoane.

Prin structurile specializate, în colaborare și cu alte ministere, M.A.I. monitorizează și evaluează periodic fenomenul, în baza de date luându-se în considerație traficanții, victimele și persoanele juridice care s-au implicat în activitatea de trafic de persoane.

Baza de date se menține în actualitate iar rapoartele de evaluare și informațiile statistice se publică semestrial cu avizul ministrului.

Deasemeni, M.A.I.are obligația de a asigura la cerere, pe teritoriul României, protecția fizică a victimelor traficului, prin Poliția de frontieră, identifică și preia victimele în vederea îndrumărilor către centrele de asistență specilaizată, centre care funcționează în prezent în județele Arad, Botoșani, Galați, Giurgiu, Iași, Ilfov, Mehedinți, Satu Mare și Timiș.

M.A.I. stabilește pentru transportatorii care au fost complici la o infracțiune de trafic de persoane, perioada cât unitatea va asigura cazare și întreținere victimelor.

Atunci când victima este o persoană străină, M.A.I. împreună cu M.A.E. facilitează eliberarea actelor de identitate când acestea au fost furate sau distruse.

Pentru identificarea victimelor traficului de persoane M.A.I., prin lucrătorii operativi, poate efectua, cu respectarea legii, controale în incinta sediului orcărei persoane juridice.

I.2. Planul național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane

Prin H.G nr.1266/2001, Guvernul României, a impus, în baza unui plan național, instituțiilor implicate în combaterea traficului de persoane, direcții de cooperare și acțiune care să eficientizeze această activitate în conformitate cu dispozițiile din Legea nr. 678/2001.

Scanned with OKEN Scanner

Într-o listă anexă hotărârii sunt enumerate instituțiile cu atribuții în combaterea traficului de ființe umane, principalele fiind: Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Public, Ministerul Muncii Solidarității Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, Ministerul Culturii și Cultelor, Ministerul Integrării Europene, Ministerul Educației Culturii și Tineretului, Organizația Internațională pentru Migrați, Organizația Oficiul Național pentru Refugiați, Agenția Națională pentru Protecția Copilului și Adopții și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Teroristă.

Planul prevede și activitățile pe care trebuie să le întreprindă în cooperare instituțiile mai sus menționate pe linia combaterii traficului de ființe umane, fiind axat pe acțiuni de cercetare, prevenire, combatere, asistență și întărirea cadrului legal.

În pricipal, acțiunile pe care trebuie să le desfășoare instituțiile guvernamentale și organizațiile non-guvernamentale se înscriu în următoarele direcții:

a) îmbunătățirea situației economice și sociale a categoriilor de persoane aflate într-un grad ridicat de risc de a deveni victime ale traficului;

b) informarea și creșterea gradului de conștientizare asupra formelor și pericolelor implicate de traficul de ființe umane;

c) elaborarea unei strategii de comunicare privind prevenirea și combaterea traficului;

d) asigurarea repatrierii și reintegrarea socială a victimelor;

e) protecția victimelor traficului de ființe umane;

f) aplicarea și îmbunătățirea legislației în domeniu;

g) cooperarea regională și internațională cu statele implicate în combaterea traficului de ființe umane;

h) identificarea cauzelor care generează traficul de persoane și stabilirea măsurilor de eliminare a cauzelor;

i) reducerea posibilităților de eludare a legii;

j) pregătirea personalului însărcinat cu aplicarea noilor instrumente în materie;

k) tratarea corespunzătoare a instituțiilor care se ocupă de combaterea traficului de persoane;

l) securizarea controlului la trecerea frontierei de stat;

Obiectivele din plan sunt detaliate, sunt stabilite tipurile de activități pe care instituțiile și organizațiile neguvernamentale trebuie să le desfășoare pentru atingerea lor, sunt stabiliți partenerii pentru fiecare obiectiv, termenele de realizare și indicatorii de eficiență.

Apreiem că unele din obiectivele cuprinse în plan sunt realizabile și pot contribui la prevenirea în bună măsură a traficului de ființe umane.

Unele obiective sunt de durată și implică pentru realizarea lor resurse materiale și umane însemnate.

În același scop al combaterii traficului de ființe umane, dat fiind că printre victime se regăsesc din ce în ce mai mulți minori, prin H.G. nr.1927/2004, a fost aprobat Planul Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii, plan conform căruia Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopții, dar și altor instituții ale statului, le revin importante atribuții.

Scanned with OKEN Scanner

Tot în acest scop, al combaterii traficului de ființe umane, a fost creată o rețea națională de judecători specializați în soluționarea unor astfel de cauze. Indiferent de formele de cooperare existente sau care se vor mai inființa, combaterea traficului de ființe umane depinde de eficiența cu care se aplică efectiv legea penală în cauzele descoperite dar mai ales de existența unor măsuri concrete de informatizare și conștientizare asupra riscului acestui fenomen, în special pentru categoriile sociale vulnerabile, femei și copii.

Nu în ultimul rând pentru prevenirea acestui flagel, sunt necesare măsuri de ordin general, cum ar fi dezvoltarea economică, educația, eliminarea sărăciei, acordarea de șanse egale pentru toate persoanele indiferent de categoria socială din care provin.

Secţiunea II. Forme ale cooperării internaţionale în combaterea traficului de ființe umane

II.1. Forme de cooperare internațională

În general, cooperarea internațională în domeniul aplicării legii, este complexă și foarte greoaie având în vedere sistemele judiciare diferite, legislația neuniformă, politici penale și sociale diferite ale statelor.

De cele mai multe ori, traficul de ființe umane se consumă prin participarea unor persoane aflate sub jurisdicția unor state diferite.

Componentă a crimei organizate, traficul de ființe umane, poate fi prevenit și combătut printr-o cooperare internațională efectivă între toate instituțiile cu atribuții de aplicare a legii, prin organizațiile neguvernamentale, prin adoptarea unor legislații interne și internaționale corespunzătoare.

Prin Legea nr. 672/2001, așa cum a fost modificată, în art. 45-47, s-a prevazut o cooperare internațională în materia traficului de persoane doar informală.

Potrivit acestor dispoziții, MinisterulAdministrației și Internelor și Ministerul Public, au obligația de a desemna ofițeri și magistrați de la nivelul parchetelor de pe lângă tribunale, de legătură cu ofițeri și magistrați din alte state cu scopul coordonării acțiunilor din cursul urmăririi penale.

În acest sens s-au constituit puncte de contact în cadrul M.A.E. și Parchetului de pe langă Înalta Curte de Casație și Justiție cu instituții similare din alte state.

Potrivit acelorași dispoziții, societățile de transport internațional și personalul abilitat să controleze documentele de călătorie, au obligația să verifice realitatea și legalitatea condițiilor de tranzit sau de primire pentru persoanele care călătoresc cu un astfel de mijloc de transport.

Cooperarea internațională în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nu se limitează la aceste dispoziții legale.

Convențiile internaționale în domeniu, la care România a devenit parte prin semnare sau ratificare, constituie instrumente juridice care permit atât o cooperare informală cât și una judiciara.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă toate statele lumii ar adopta în legislaţia internă aceiaşi definire a traficului de fiinţe umane (spre exemplu cea stabilită prin Convenţia de la Palermo-2000), dacă ar fi pedepsiţi şi „beneficiarii" explotatrii sexuale, lupta împotriva acestui flagel ar fi mult mai eficientă.

Nu ne propunem a trata in lucrarea de faţă forme ale cooperării internaţionale de tip informal în care accentul cade mai mult în sarcina organizaţiilor şi instituţiile extrajudiciare ori a organizaţiilor neguvernamentale ci aspecte ale cooperării judiciare ca mijloc de combatere a traficului de fiinţe umnae.

Cu toate că organele judiciare au un rol esenţial în prevenirea traficului sub acest aspect, considerăm , având în vedere factorii favorizanţi, că un rol determinant îl poate avea instituţiile şi organizaţiile guvernamentale şi neguvernamentale, care au în obiectul lor de activitate apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Nu de legislaţie în domeniu ducem lipsă ci de mecanisme care să o facă aplicabilă şi eficientă.

Traficul de fiinţe umane, ca formă a crimei organizate, implică în desfăşurarea lui ca infracţiunea, de cele mai mult ori persoane aflate sub juristdicţia unor state diferite.

De aceea, pe linia combaterii acestui fenomen este necesară o cooperare judiciară internaţională între instituţiile cu atribuţii în acest sens.

Ratificarea de către România a Convenţiei Europene privind Extradarea - Paris 1957 şi a celor două Protocoale adiţionale a Convenţiei Europene de asistenţă judiciară în materie penală - Strasbourg 1959şi a Protocolului adiţional, a Convenţiei privind transferul de proceduri în materie penală- Strasbourg 1972, a Convenţei privind valoarea internaţională a hotărârilor represive – Haga 1970, a Convenţiei Europene privind transferul persoanelor condamnate - Strasbourg 1983 şi a altor convenţii de cooperare în materie penală, a creeat premisele adoptării unei legislaţii interne care să corespundă aquis-ului comunitar în domneiu.

Intrarea în vigoare a Legii nr. 302/ 2004,privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală,a abrogat legislaţia internă anterioară mai lacunară şi neunitară, a armonizat legislaţia internă cu procedurile mai simplificate stabilite de Convenţia Uniunii Europene din 29 mai 2000 şi al doilea Protocol adiţional a Convenţiei a Consiliului Europei din 8 noiembrie 2001, ambele cu privire la asistenţă judiciară internaţională în materie penală.

Devenită lege internă de bază în materia cooperări penale internaţionale, Legea nr. 302/2004, este un instrument de bază pentru organele judiciare în combaterea traficului de fiinţe umane componentă a criminalităţii organizate transfrontaliere.

Toate formele de cooperare reglementate de Legea nr. 302/2004 sunt aplicabile în materia combaterii traficului de fiinţe umane prin cooperare judiciară internaţională.

Formele de cooperare internaţională judiciară regelementate de Legea nr. 302/ 2004 sunt:

– extrădarea;
– transferul de proceduri în materie penală;
– recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie penală;
– transferul persoanelor condamnate;
– comisiile rogatorii;
– înfăţişarea martorilor, experţilor şi a persoanelor urmărite;

Scanned with OKEN Scanner

– comunicarea actelor de procedură care se întocmesc sau se depun într-un proces penal;

– cazierul judiciar;

– predarea în baza unui mandat european de arestare.

Cu excepţia dispoziţiilor care reglementează cooperarea în ceea ce priveşte mandatul european de arestare, dispoziţii care vor intră în vigoare după aderarea României la Uniunea Europeană, toate celelalte forme ale cooperării judiciare internaţionale prevăzute de Legea nr. 302/2004, sunt aplicabile.

Considerăm că dat fiind posibilă participarea la realizarea laturii obiective a infaracţiunii de trafic de fiinţe umane a unor persoane aflate sub jurisdicţii diferite, administrarea unor probe în afara teritoriului României ori pe teritoriul României de către autorităţi judiciare, ar fi util de a analiza acele forme de cooperare care pot fi des întalnite în instrumentarea unor astfel de cauze.

Considerăm ca fiind deosebit de utilă în combaterea traficului de fiinţe umane acea formă a cooperarii judiciare internaţionale care permite adminstrarea probelor, respectiv comisia rogatorie internaţională precum si celelalte forme de cooperare reglementate de Titlu VII din Legea nr.302/2004, forme pe care le com analiza in continuare.

II.2. Comisia rogatorie internaţională

Definită ca fiind acea formă de cooperare internaţională în materie penală, prin care o autoritate judiciară dintr-un stat împuterniceşte o autoritate judiciară de acelaşi fel - din alt stat, să îndeplinească în locul şi în numele său activităţi judiciare într-un proces penal, comisia rogatorie intrnaţională este reglementată în titlul VII din Legea nr. 302/2004.

Comisiile rogatorii internaţionale se execută în România în conformitate cu dispoziţiile legii române şi pot avea ca obiect:

a) percheziţia, ridicarea de obiecte şi înscrisuri.

Comisiile rogatorii internaţionale având ca obiect percheziţia, ridicarea de obiecte, înscriuri şi sechestrul pot fi îndeplinite de autorităţile judiciare române atunci când România este stat solicitat, cu respectarea dispoziţiilor de drept procesual român, art.96-11 C.proc.pen, respectiv art. 165-170 C.proc. pen., dacă sunt îndeplinite şi următoarele condiţii:

– infracţiunea care motivează comisia rogatorie să fie susceptibilă de a permite României, ca stat solicitat, să acorde extrădarea adică persoana care este urmărită penal sau judecată să nu se afle în unul din cazurile enumerate la art. 23 din Legea nr. 302/ 2004, iar fapta să fie incriminată şi pedepsită în condiţii care să permită extrădarea;

– percheziţia, ridicarea de obiecte şi înscrisuri ori sechestru se aduc la în deplinire numai dacă nu contravin dispoziţiilor din Codul de procedură penală care reglementează aceste instituţii.

Cele două condiţii speciale pot fi prevăzute şi pe cale de reciprocitate între statul solicitant şi statul solicitat.

b) remiterea obiectelor şi dosarelor.

Comisia rogatorie internaţională având acest obiect se execută de statul Român numai dacă obiectul sau dosarul cerut nu este necesar pentru o procedură penală în curs în România.

Obiectele şi dosarele se predau numai sub formă de copii sau fotocopii certificate.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă statul solicitant cere în mod expres originalele, autoritatea judiciară a statului Român le poate transmite numai dacă este posibil şi sub condiţia de restituire cât mai urgentă, atunci când nu se renunţă în mod expres la obiecte sau dosare.

c) deşi legea nu prevede, considerăm că aceleaşi condiţii sunt valabile atunci când obiectul Comisiei rogatorie îl formează o transmitere a mijloacelor materialelor de probă, cu excepţia celor a căror circulaţie este permisă numai în baza unor avize special (arme, muniţii, opere de arta, etc..).

d) ascultarea incupatului, părţii vătămate, martorilor şi a celorlalte părţi, a experţilor şi confruntare.

Administrarea acestor probe prin comisie rogatorie internaţională se poate face de statul Român în calitate de stat solicitat cu respectarea normelor procesual penale române, singura excepţie fiind aceea că martorii sau experţii depun jurământ numai dacă statul solicitant o cere expres şi legea internă română nu se opune.

În lipsa altor dispziţii speciale apreciem că procedura de adinistrare a acestor probe prin comisie rogatorie internaţională se face potrivit legii procesuale penale române cu menţiunea că potrivit art. 161 din Legea nr. 302/2004, atunci când statul solicitat cere în mod expres informaţii despre data şi locul efectuării comisiei rogatorii, pot asista sau colabora tot la cerere, autorităţi şi persoane ale statului solicitant în limitele permise de legea rmână.

Dealtfel, această dispoziţie este valabilă pentru toate comisiile rogatorii internaţionale.

Ca alternativă la cererea obişnuită de comisie rogatorie internaţională cu acest obiect, prin Legea 302/2004 s-a introdus posibilitatea audierii unei persoane aflate pe teritoriul României prin videoconferinţă.

Audierea martorilor, experţilor, inculpatului, părţii vătămate, se face potrivit dispoziţiilor stabilite de art. 164 din Legea nr. 302/2004.

Cererea de audiere prin videoconferinţă în afara informaţilor prevăzute de art. 19 din Legea nr. 302/2004 trebuie să arate motivele pentru care martorul sau expertul nu poate fi audiat pe teritoriul statului solicitant, motive care trebuie să ţină de oportunitatea sau imposibilitatea prezenţei persoanei pe teritoriul acelui stat .

În cerere trebuie precizat denumirea autoritaţii judiciare şi numele persoanelor care vor proceda la audieri prin acest mijloc.

Cererea poate fi refuzată de statul român dacă contravine principiilor sale fundamentale de drept ori nu dispune de mijloacele tehnice necesasre.

Martorul sau expertul se citează potrivit legii române, iar audierea se face în prezenţa unui magistrat român competent, asistat după cauză de un interpret, magistrat care verifică identitatea persoanei audiate şi are obligaţia de a veghea ca audierea să se desfăşoare cu respectarea principiilor fundamentale stabilite de legea română.

Audierea se face direct de autoritatea judiciară competentă a statului solicitant.

Autorităţile judiciare pot conveni dacă este cazul asupra unor măsuri de protecţie a martorului sau expertului audiat.

Martorul sau expertul poate fi asistat de un interpret şi poate invoca dacă legea penală română sau legea statului solicitant permite, dreptul de a nu depune mărturie.

Autoritatea judiciară romană, fără a aduce atingere măsurilor convenite pentru protecţia martorului, intocmeşte un proces verbal în care se consemnează identitatea persoanei audiate, data şi locul audierii, dacă s-a depus sau nu jurământul, condiţiile tehnice în care s-a desfăşurat audierea, în scris care se înainteză autorităţii judiciare competente a statului solicitant.

Această modalitate de audiere poate fi făcută numai pentu martori şi experţi.

Scanned with OKEN Scanner

Audierea inculpaților sau învinuiților în această alternativă la cererea obișnuită de comisie rogatorie, se poate face numai cu consimțământul persoanei în cauză și dacă există un acord în acest sens între autoritățile judiciare române și cele ale statului solicitant.

Prin comisie rogatorie cu respectarea legislației române în vigoare, se mai pot efectua activități judiciare în procese penale precum:

– confiscarea bunurilor provenite din săvârșirea unei infracțiuni;
– măsuri provizorii de conservare a mijloacelor de probă, menținerii unui situații sau protejării unor interese amenințate;
– localizări și identificări de persoane și obiecte ;
– cercetarea la fața locului și reconstituire;
– expertize, constatări medico-legale sau tehnico-stiințifice;
– transmitere de informații necesare într-un anumit proces;
– interceptări si inregistrări audio-video;
– examinarea documentelor de arhivă și a fișierelor specializate.

În lipsa unor mențiuni exprese privind îndeplinirea acestor acte procesuale penale prin comisie rogatorii internațională, apreciem că atunci când statul român are calitatea de stat solicitat se aplică dipozițiile din legea procesual penal română, cu excepția cazului când modalitatea de aducere la îndeplinire a obiectului cererii, este prevăzut într-o convenție internațioală la care România este parte ori a ratificat-o.

În afara acestor forme de cooperare penală internațională, în același titlu Legii nr. 302/2004, sunt reglementate și alte forme de cooperare:

a) transmiterea spontană de informații

Pentru statele membre ale convenției europene de asistență judiciară în materia penală, adoptată la Strasbourg la 8 noiembrie 2001, autoritățile judiciare române pot transmite autorităților judiciare competente ale acestor state, fără a exista o cerere prealabilă, informațiile obținute în cadrul unei anchete atunci când acestea ar putea ajuta statul destinatar și să inițieze o procedură penală sau ar putea formula o cerere de asistență judiciară.

Asupra modului de utilizare a informațiilor, statul român poate impune anumite condiții pe care statul destinatar este obligat să le respecte.

b) supravegherea transfrontalieră

Pentru anumite infracțiuni dintre cele care dau loc la extrădare între care și traficul de persoane, atunci când nu există dispoziții contrare în convențiile aplicabile în relația cu acel stat, agenții unui stat străin în cadrul unei anchete judiciare,în baza unei cereri prealabile de asistență judiciară, pot supraveghea sau continua supravegherea pe teritoriul României, a unei persoane ce se presupune că a participat la săvârșirea unei infracțiuni dintre cele enumerate mai sus.

Supravegherea poate fi exercitată la cerere și de autoritățile române competente.

Cererea se adresează Ministerului Justiției, dar atunci când din considerente de urgență sau autorizarea prealabilă nu poate fi solicitată, agenții străini care acționează în cadrul unei anchete judiciare pentru fapte dintre cele enumerate la art. 169 alin. (5) din Legea nr. 302/2004, pot continua supravegherea persoanei bănunite de săvârșirea faptei pe teritoriul României, dacă comunică imediat trecerea frontierei Ministerului Justiției și formulează fără întârziere cererea de asistență judiciară cu arătarea motivelor care au justificat trecerea frontierei fără autorizație.

Supravegherea transfrontalieră se acordă numai pentru faptele expres enumerate la art. 169 alin. (5)și se desfășoară cu respectarea următoarelor condiții:

Scanned with OKEN Scanner

– agenţii de supraveghere au asupra lor un documenet prin care le-a fost acordată permisiunea cu excepţia cazului când din considerente de urgenţă nu au formulat cererea prealabilă;
– agenţii sunt obligaţi să respecte dispoziţiile legii române;
– agenţii observatori trebuie să justifice calitatea lor oficială;
– nu pot utiliza arme decât în situaţii de legitimă apărare;
– nu pot reţine şi nici aresta persoana urmărită, nu pot pătrunde în domiciliul unei persoane sau în locuri inaccesibile publicului;
– prezintă raport autorităţilor române competente despre orice operaţiune.

Autorităţile statului sub jurisdicţia căruia se afla agenţii observatori, la cererea autorităţilor române contribuie la desfăşurarea anchetei ce urmează operaţiunii de supraveghere, inclusiv la procedurile judiciare.

c) echipe mixte de anchetă.

Pentru a facilita soluţionarea unei cereri de comisie rogatorie internaţionale, atunci când anchetele sunt dificile şi implică importante mijloace umane sau materiale, ce privesc ambele state ori se desfăşoară în ambele state şi este necesară o acţiune coordonată şi concertată, în baza art. 168 din Legea nr. 302/2004, se pot constitui echipe mixte de anchetă.

Cererea paote fi formulată de orice stat implicat iar echipa se constituie în statul în care trebuie efectuată ancheta.

Cererea trebuie să conţină propuneri referitoare la componenţa echipei, cei desemnaţi de statul care a formulat cererea având calitatea de membrii iar cei ai statului solicitat de membrii detaşaţi.

Atunci când activitatea echipei comune se desfăşoară pe teritoriul statului român, aceasta este condusă de un reprezentant al autorităţii judiciare române iar ceilalţi membrii îşi desfăşoară activităţi sub responsabilitatea acestuia.

Acţiunile echipei se desfăşoară conform legilor române, membrii fiind abilitaţi să participe la efectuarea oricărui act procedural, dacă conducătorul echipei nu decide altfel.

Informaţiile obţinute de membrii echipei precum şi cele obţinute în mod obişnuit de un membru sau un membru detaşat sunt utilizate în scopul pentru care a fost constituită echipa dar şi în alte scopuri expres prevăzute de lege.

În condiţiile prevăzute de legea română ca formă de cooperare penală internaţională, în acelaşi titlu din Legea nr. 302/2004, este reglementat dar lacunar, livrarea supravegheată şi anchetele sub acoperire.

Întreg titlul analizat reglementează procedura şi obligaţiile pe care le au autorităţile judiciare atunci când România este stat solicitat.

Din interpretarea art.171 din Legea nr. 302/2004 care consacră pricipiul specialităţii comisiei rogatorii se deduce ca aceleaşi condiţii de formă şi conţinut trebuie să se îndeplinească o cerere de comisie rogatorie atunci când România este stat solicitant, indiferent de obiectul acesteia.

Indiferent de obiectul cerereii de comisie rogatorie internaţională, cererea de asistenţă penală trebuie întocmită după modelul anexat.

BIBLIOGRAFIE

Legea nr. 302/2004
Legea nr.678/2004
Ministerul Justiţiei, Direcţia de relaţii internaţionale, *Cerere de asistenţă penală*

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA

ROMÂNIA

..... (Denumirea autorității judiciare emitente)

Tel.: .....; Fax: .....

..... (Adresa)

CERERE DE ASISTENȚA JUDICIARA INTERNAȚIONALA ÎN MATERIE PENALA

1. Obiect: ..... (se va menționa după caz, comisie rogatorie, comunicare acte de procedură etc.)

2. Autoritatea judiciară solicitată:

2.1. Autoritatea judiciară competentă pentru ..... (localitatea în care își are domiciliul persoana căreia trebuie să-i fie înmânate actele etc.)

2.2 Nr. ref. .....(se va completa numărul de referință al autorității judiciare solicitate)

3. Autoritatea judiciară solicitantă:

3.1. ..... (se completează denumirea autorității judiciare române cum este definită potrivit art. 2 din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală)

3.2. Nr. ref. ..... (se va completa cu numărul de referință al lucrării autorității judiciare solicitante)

3.3. Dosar nr. .....

3.4. Termen de judecată: ....

(se va completa dacă este cazul)

3.5. Împotriva ..... (se va completa numele persoanei care face obiectul anchetei penale)

1 □ 2 □ 3 □ 4 □ 5 □ 6 □ 7 □ 8 □ 9 □ 10 □ 11 □ (se va bifa numărul de persoane împotriva cărora se desfășoară cauza penală)

4. Urgență

□ da

Această cerere are caracter urgent pentru următoarele motive .....

□ nu

5. Temeiul juridic al cererii (Se va bifa convenția aplicabilă în cazul specific pentru care se solicită asistență; convențiile sunt menționate cu titlu exemplificativ, autoritatea judiciară emitentă a cererii de asistență judiciară urmând să completeze lista de mai jos, menționând titlul convenției multilaterale – alta decât cele precizate mai jos – sau bilaterale în temeiul căreia se solicită asistență, în funcție de situație):

Scanned with OKEN Scanner

5.1. Convenţii multilaterale

☐ Convenţia europeană de asistenţă judiciară în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959.

☐ **Protocolul adiţional la Convenţia europeană de asistenţă judiciară în materie penală, adoptat la Strasbourg la 17 martie 1978.**

☐ **Al doilea Protocol adiţional Convenţia europeană de asistenţă judiciară în materie penală, adoptat la Strasbourg la 8 noiembrie 2001.**

☐ Convenţia europeană pentru reprimarea terorismului, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1977.

☐ Convenţia ONU contra traficului ilicit de stupefiante şi substanţe psihotrope, întocmită la Viena la 20 decembrie 1988.

☐ Convenţia europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea şi confiscarea produselor infracţiunii, încheiată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990.

☐ Convenţia din 29 mai 2000 privind asistenţa judiciară în materie penală între Statele Membre ale Uniunii Europene.

☐ **Alte convenţii multilaterale** .....
(a se menţiona titlul covenţiei)

5.2.Convenţii bilaterale: .....
(a se menţiona titlul covenţiei)

6. Încadrarea juridică a faptei:.....

7. Expunerea sumară a faptei: .....

8. Activitatea solicitată:

☐ localizarea şi identificarea persoanelor /obiectelor

☐ măsuri provizorii în vederea protejării mijloacelor de probă, menţinerii unei situaţii existente sau protejării unor interese

☐ ascultarea inculpatului

☐ ascultarea de parte vătămată /parte civilă /parte responsabilă civilmente / experţi

☐ percheziţia

☐ ridicarea de obiecte

☐ sechestru

☐ remitere de obiecte şi dosare

☐ audieri prin video-conferinţă

☐ transmiterea spontană de informaţii

☐ interceptări şi înregistrări audio şi /sau video

☐ livrări supravegheate

☐ anchete sub acoperire

☐ înfăţişarea martorilor, experţilor şi a persoanelor deţinute

☐ comunicarea cate de procedură

☐ altele ....

(se va completa activitatea solicitată, în situaţia în care nu se regăseşte printre cele sus menţionate)

Scanned with OKEN Scanner

8.1. Informații suplimentare cu privire la activitatea solicitată

..... (în funcție de activitatea solicitată, se vor indica elemente suplimentare, spre exemplu: numele și data nașterii persoanei care urmează să fie ascultată, dacă persoana în cauză este inculpat, martor, parte vătămată, adresa unde urmează să se efectueze percheziția sau ridicarea de obiecte etc.

În cazul în care se va solicita interceptarea și înregistrarea audio /video se va confirma emiterea unui ordin sau un mandat obișnuit de interceptarea în cadrul unei anchete penale, informații care să permită identificarea țintei interceptării, se va specifica obiectul anchetei penale, durata dorită pentru interceptare, date tehnice, în special referitoare la numărul de conectare la rețea, pentru a putea permite prelucrarea cererii)

8.2. Legătura dintre fapte și activitatea solicitată ....

(dacă se va solicita o măsură coercitivă se va explica necesitatea aplicării unei astfel de măsuri)

8.3. Activitatea solicitată se va executa după cum urmează: .....

(se va coordona, dacă este cazul, executarea activității solicitate, se va indica prezența unui avocat, a unei a treia persoane pentru confruntare, notificări sau comunicări care trebuie efectuate)

8.4. Transmiterea parțială ..... (se va specifica dacă se solicită transmiterea parțială a documentelor, la ce interval de timp sau după executarea cărei activități)

9. <u>Următoarele persoane vor fi prezente la efectuarea activității care face obiectul cererii de asistență judiciară:</u> .....

10. <u>Cererea de asistență judiciară este confidențială pentru următoarele motive:</u> .....

11. <u>Autorități judiciare și servicii de politie implicate:</u>

☐ Ofițer de legătură
☐ Magistrat de legătură
☐ E.J.N. – punct de contact
☐ OLAF
☐ EUROPOL
☐ EUROJUST
☐ INTERPOL

12. <u>ANEXE:</u>

☐ cover note
☐ dispoziții legale aplicabile
☐ altele

Semnătura magistratului care solicită asistență judiciară internațională și ștampila autorității judiciare române solicitante.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL X. POLITICA EUROPEANA PRIVIND PREVENIREA ŞI COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINŢE UMANE

La nivelul Uniunii Europene, problematica traficului de ființe umane se situează din punct de vedre tematic în domeniul Justiției și Afacerilor Interne, fiind subsumată problematicii mai largi a combaterii crimei organizate. Din punct de vedere politic, se poate spune că traficul de ființe umane apare ca temă distinctă pe agenda în materia justiției și afacerilor interne din 1986, când Parlamentul European începe să adopte primele rezoluții privind situația femeilor, în general, și a traficul de femei în particular[1]. Cu toate acestea, se poate spune că traficul de ființe umane devine un punct important pe agenda politică a Uniunii Europene un deceniu mai târziu, când Comisia Europeană face publică prima sa comunicare[2] în această materie. De atunci, la nivel instituțional european s-a dezvoltat o serie de politici, acte legislative și scheme de finanțare care au făcut ca prevenirea și combaterea traficului de ființe umane să nu mai fie o temă periferică.

Pentru a înțelege modul în care funcționează și a evalua instrumentele legislative și de politici în materia combaterii și prevenirii traficului, trebuie înainte de toate precizat care este cadrul instituțional la nivelul UE pentru cooperarea în materie penală, căreia i se subsumează lupta împotriva traficului de ființe umane. Aceasta relevă din pilonul al treilea, al acțiunii interguvernamentale, în care pentru procesul de luare a deciziilor Consiliul UE[3] joacă un rol principal, în vreme ce Comisia Europeană[4] și Parlamentul European[5] au roluri secundare.

Secţiunea I. Cadrul instituţional şi legislativ în domeniul Justiţiei şi Afacerilor Interne

Instrumentele legislative comunitare sunt, potrivit articolul 249 TEC, regulamentele, directivele, deciziile, recomandările și opiniile. **Recomandările** și **opiniile** nu au caracter obligatoriu și nu stabilesc drepturi sau obligații pentru cei cărora li se adresează. Măsurile comunitare obligatorii sunt, prin urmare, **regulamentele** care sunt obligatorii pentru toate statele membre și sunt direct aplicabile, **directivele** care sunt obligatorii numai în ce privește rezultatul prescris și lasă la alegerea statelor membre mijloacele pentru atingerea rezultatului în cauză și **deciziile** care sunt obligatorii pentru cei cărora li se adresează.

---

[1] Vezi infra, sub-secțiunea Parlamentul European.

[2] Comunicare privind traficul de femei pentru exploatare sexuală, COM(1996) 567 din 11 noiembrie 1996, accesibilă pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

[3] Denumit în continuare *Consiliu*.

[4] Denumită în continuare *Comisie*.

[5] Denumit în continuare *Parlamentul*.

Scanned with OKEN Scanner

Instrumentele legislative caracteristice pentru domeniul JAI în sens larg, care așa cum se va arăta mai jos nu aparține sferei comunitare, ci unui pilon distinct, sunt diferite ca formă și natură de instrumentele formale comunitare. Astfel, articolul 34 alineatul 2 din TUE după modificarea adusă prin Tratatul de la Amsterdam enumeră următoarele instrumente pe care Consiliul le poate adopta: **poziții comune** care definesc abordarea generală a UE într-o anumită privință, **decizii cadru** care sunt obligatorii în ce privește rezultatul, lăsând statelor membre alegerea metodelor de a obține rezultatul respectiv, și care sunt adoptate exclusiv pentru armonizare legislativă, **deciziile** care sunt obligatorii, dar lipsite de efect direct, adoptate în alte privințe decât armonizarea legislațiilor statelor membre, și **convențiile** care sunt recomandate spre aprobare de către statele membre, potrivit cerințelor constituționale ale acestora și care trebuie ratificate de parlamentele naționale. În afară de aceste instrumente, Consiliul poate folosi rezoluții, recomandări sau declarații care sunt lipsite de caracter obligatoriu, sunt informale și flexibile, însă reprezintă un mijloc eficient de exprimare a voinței politice.

Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne (JAI) a parcurs o evoluție interesantă, de la începuturi mai degrabă modeste la o politică tot mai dinamică și complexă. Cooperarea în acest domeniu angajează statele membre în eforturi pentru definirea la nivel european a politicilor privind migrația, azilul, cooperarea polițienească și cooperarea judiciară. Natura sensibilă a acestor chestiuni, care împreună constituie domeniul JAI, au făcut ca progresul și cooperarea în acest domeniu să fie procese lente și dificile, care au implicat adeseori compromisuri politice și proceduri speciale de luare a deciziilor.

Tratatul de la Roma (1957) nu prevedea cooperarea în domeniul JAI, iar cadrul instituțional definit ulterior pentru chestiuni care relevă din acest domeniu a fost unul ad hoc, reprezentat de grupuri de lucru în domenii care aveau să se distingă mai târziu drept politici în domeniul JAI[6].

Prin **Tratatul de la Maastricht** (1993) cunoscut și ca **Tratatul privind Uniunea Europeană** (TUE), este introdus sistemul celor trei piloni ai structurii UE: primul pilon cuprinde cele două comunități (Comunitatea Economică Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice), în al doilea pilon se regăsește Politica Externă și de Securitate Comună, iar în cel de-al treilea cooperarea polițienească și judiciară în materie penală. Prin Titlul VI, tratatul aduce JAI sub auspiciile UE, deși prin menținerea unui caracter distinct datorat importanței atașate de statele membre chestiunilor JAI. Astfel, procedura de luare a deciziilor este una complexă și distinctă de metoda comunitară. În vreme ce pentru primul pilon procesul de decizie începe cu o propunere a Comisiei, prezentată Consiliului, care o poate adopta, modifica sau ignora, iar metoda de adoptare este cea comunitară, pentru cel de-al treilea pilon Comisia este lipsită de dreptul de a înainta propuneri, metoda le lucru fiind cea interguvernamentală. Cadrul instituțional JAI, astfel cum a fost definit de Tratatul de la Maastricht a făcut obiectul criticilor. Datorită caracterului sensibil al

---

[6] Primul grup de dezbatere la nivel comunitar, cu caracter puțin formal, este Grupul Trevi, constituit în 1975 pentru discutarea în comun a problemelor ridicate de terorism, mai ales ca urmare a unor atacuri pe teritoriul unor state membre în anii '70. Îi urmează Grupul de cooperare judiciară, Grupul de Asistență reciprocă Vamală și Grupurile ad hoc privind imigrația și crima organizată.

Scanned with OKEN Scanner

chestiunilor JAI și a reticenței statelor membre de a ceda la nivel comunitar orice control al deciziei în probleme prin natura lor interne, Tratatul de la Maastricht acordă, în privința JAI, importanță prioritară statelor membre și structurilor instituționale ale UE în care acestea participă direct. Astfel, procedura de adoptare a deciziilor și a alocării rolurilor instituționale, astfel cum este definită de tratat, prevede o Comisie lipsită de inițiativă legislativă, un Parlament cu rol exclusiv consultativ și o Curte de Justiție căreia nu i se recunoaște nici o competență în domeniul JAI. Mai mult, tratatul nu prevede pentru al treilea pilon instrumente legislative ca directivele, obligatorii în ce privește rezultatul, și regulamentele, cu caracter obligatoriu și efect direct, așa cum o face pentru domeniile comunitare din pilonul întâi. Deși se consideră că rolul cel mai important revine Consiliului, acesta nu poate lua decizii în această materie decât în unanimitate, ceea ce conduce la riscul blocării procesului decizional. Acest lucru face ca afirmația că în realitate statele membre sunt, fiecare în parte, actorul principal, să nu fie deloc riscantă.

Fără îndoială, primul progres important în definirea cadrului instituțional al JAI și către o capacitate a UE de a adopta decizii colective și obligatorii în acest domeniu, este realizat de **Tratatul de la Amsterdam** (1999), prin care se aduc în primul pilon, al acțiunii comunitare, o parte din chestiunile JAI, anume imigrația, azilul și controlul extern al frontierelor. Cooperarea în materie penală, care include terorismul, crima organizată, traficul de ființe umane și infracțiunile împotriva copiilor, traficul de arme, corupția și frauda, rămân în pilonul al treilea. Cu toate acestea, tratatul prevede și o realocare a rolurilor instituționale, potrivit căreia Comisia obține un drept de inițiativă legislativă pe care îl împarte cu statele membre, Parlamentul obține dreptul de a fi consultat, iar Curții de Justiție i se recunoaște o competență limitată de a pronunța hotărâri preliminare în chestiuni din pilonul al treilea, adică de a se putea pronunța cu privire la cazurile importante prezentate în fața instanțelor naționale.

Consiliul rămâne factorul de decizie dominant, iar hotărârile continuă să se adopte cu unanimitate. Tratatul nu aduce modificări logicii interguvernamentale din pilonul al treilea, păstrând procedurile și metodele interguvernamentale și regula unanimității. Se poate afirma însă că Tratatul de la Amsterdam deschide calea unei proces mai dinamic pentru cooperarea în domeniul JAI prin transferul unor chestiuni JAI sfera comunitară. Semnificația Tratatului de la Amsterdam este, prin urmare, una dublă, în sensul că deschide calea consolidării cooperării dintre statele membre în domeniul JAI, generând în același timp imaginea unei Europe de tip fortăreață (*Fortress Europe*) , în care politici comune în materie de vize și frontiere externe, azil și migrație ar face ca accesul să fie restricționat.

În fine, un pas suplimentar către comunizare și o mai mare flexibilitate a procesului decizional în domeniul JAI este realizat de **Tratatul de la Nisa** (2001). Printr-o clauză specială, acesta prevede că în domeniile pe care tratatul de la Amsterdam le-a lăsat în pilonul al treilea, statele membre care doresc să stabilească o cooperare consolidată pot cere Comisiei să prezinte o propunere. În cazul în care aceasta refuză, statele membre interesate pot elabora ele însele o propunere pe care o înaintează Consiliului pentru autorizare. Aceasta este acordată cu majoritate calificată, după consultarea Parlamentului. Procedura cooperării consolidate, astfel cum este introdusă prin tratat, este legată intrinsec de acceptarea teoretică a mai multor viteze la nivelul UE și a diversității dintre statele membre. Mai mult, prin

Scanned with OKEN Scanner

reformularea articolului 31, se redefinește acțiunea comună în domeniul cooperării judiciare penale astfel:

(1) Acțiunea comună în domeniul cooperării judiciare în materie penală vizează, printre altele:

– facilitarea și accelerarea cooperării între ministerele competente și autoritățile judiciare competente sau echivalentele acestora din statele membre în materie de procedură și executare a deciziilor, inclusiv, dacă este cazul, prin intermediul Eurojust;

– facilitarea extrădării între statele membre;

– asigurarea compatibilității normelor aplicabile în statele membre, în măsura necesară îmbunătățirii acestei cooperări;

– prevenirea conflictelor de competențe între statele membre;

– adoptarea progresivă a măsurilor de instituire a unor norme minimale referitoare la elementele constitutive ale infracțiunilor și la sancțiunile aplicabile în domeniul crimei organizate, al terorismului și al traficului de droguri.

Permițând statelor membre interesate să realizeze între ele o cooperare consolidată, tratatul rezolvă nu numai pentru eventuala blocare a procesului decizional, în măsura în care unanimitatea se dovedise de cele mai multe ori greu, ci și reglementarea mai flexibilă a procesului decizional, mai ales în considerarea extinderii UE, care avea să urmeze intrării în vigoare a tratatului, prin admiterea a 10 noi state membre la 1 mai 2004.

În ce privește inovațiile din Tratatul privind o Constituție pentru Europa, semnat de șefii de stat și de guvern la Roma în 29 octombrie 20004, datorită situației de criză generate de respingerea prin referendum în Franța și Olanda care face incert viitorul acestui tratat, vor fi menționate pe scurt în ultima parte a articolului.

Secţiunea II. Instrumente legislative şi cadrul instituţional la nivelul Uniunii Europene

Instrumentele legislative existente la nivelul UE sunt determinate de cadrul instituțional pentru acest domeniu și pun accent, în principal, pe cooperarea polițienească și cooperarea judiciară în materie penală. Așa cum s-a arătat mai sus, dreptul penal este unul dintre domeniile care a rămas tributar suveranității naționale, iar cooperarea dintre state la nivelul UE este numai într-un stadiu incipient, prin comparație cu politicile comunitare. Cu toate acestea, încercările statelor membre de a îmbunătăți cooperarea în materie penală a condus la adoptarea mai multor norme, acorduri și tratate.

Cel mai important instrument legislativ pentru materia combaterii traficului de ființe umane este reprezentat de articolul 29 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE). Crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, care va fi realizat prin combaterea criminalității, a devenit principalul obiectiv al celui de-al treilea pilon . În termenii articolului 29, *obiectivul Uniunii este acela de a oferi cetățenilor un nivel ridicat de protecție într-un spațiu de libertate, securitate și justiție, prin elaborarea unei acțiuni comune a statelor membre în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală.*

Scanned with OKEN Scanner

Tratatul menționează explicit că acest lucru se va realiza inclusiv prin prevenirea traficului de ființe umane și prevede o mai strânsă cooperare polițienească și între autoritățile judiciare. În același sens, este menționată explicit uniformizarea dispozițiilor de drept penal ale statelor membre.

Menționarea traficului de ființe umane la articolul 29 al tratatului, ceea ce face ca toate celelalte instrumente legislative adoptate să fie întemeiate pe acest articol din TUE.

În materia prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, cele mai importante etape legislative sunt reprezentate de adoptarea Deciziei Cadru a Consiliului din 19 iulie privind combaterea traficului de ființe umane[7], de aproximare a legislațiilor penale ale statelor membre, Directiva Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de rezidență temporară pentru victimele traficului sau care au fost supuse unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile[8] și Decizia Cadru a Consiliului din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și pornografiei infantile[9], legată numai în anumite privințe de traficul de ființe umane. La nivel comunitar au fost adoptate și alte acte normative, de importanță orizontală, relevante pentru materia traficului de ființe umane, în măsura în care fac posibilă și facilitează punerea în aplicare a legislației în această materie[10].

Directiva 2004/81/CE Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de rezidență eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de ființe umane sau care au făcut obiectul unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale, care cooperează cu autoritățile[11] constituie o măsura importantă în contextul acceptării unor măsuri speciale pentru persoanele care sunt victime ale fenomenului. Directiva are drept obiect definirea condițiilor și termenii eliberării unui permis de rezidență temporară resortisanților țărilor terțe care cooperează în lupta împotriva traficului de ființe umane și a imigrației clandestine (articolul 1). În ce privește victimele infracțiunilor legate de traficul de persoane în sens larg, directiva prevede ca măsura eliberării unui permis de rezidență să se facă inclusiv pentru acele persoane care au intrat clandestin pe teritoriul statelor membre (articolul 3 alineatul 1). Recunoașterea drepturilor fundamentale prevăzute de Carta Europeană a drepturilor fundamentale, enunțată și în preambul, se traduce și prin existența unei perioade de reflecție care să permită victimelor să se refacă oarecum după experiența traumatizantă și să scape de sub influența traficanților (articolul 6), precum și prin măsuri de asistență acordate victimelor înainte de eliberarea permisului de ședere, cum ar fi accesul la îngrijiri medicale, asistență lingvistică și asistență juridică gratuită (articolul 7).

Decizia Cadru 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de ființe umane[12] **reprezintă cel mai important**

---

[7] JO L 203 din 1 august 2002, p.1.
[8] JO L 261, 6 august 2004, p.19.
[9] JO L 13, 20 ianuarie 2003, p.1.
[10] De exemplu, Decizia Cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul de arestare european și procedurile de transfer între statele membre, JO L 190, 18 iulie 2002, p.1.
[11] JO L 261 din 6 august 2004, p. 19-23.
[12] JO L 203 din 1 august 2002, p. 1-4.

Scanned with OKEN Scanner

instrument în această materie. Așa cum s-a arătat, decizia cadru are caracter obligatoriu, deși este lipsită de efect direct, și poate constitui un instrument eficient de combatere la nivel european al fenomenului. Actul este adoptat după ce punerea în aplicare a acțiunii comune din 1997 a eșuat, principalul motiv fiind, potrivit Comisiei absența unui denominant comun în privind definițiilor și sancțiunilor la nivelul Uniunii[13]. Textul decizie cadru se întemeiază în mare măsură pe Protocolul Convenției ONU, fără însă a prelua complet abordarea din protocolul menționat în măsura în care nu prevede protecție și asistență pentru victime.

În concluzie, se poate spune că textul deciziei cadru nu reușește să reglementeze în mod echilibrat pe de o parte obligațiile privind protecția și asistența victimelor, în legătură cu care decizia tace, și pe de altă parte imperativele răspunderii penale a infractorilor. Un posibil argument ar fi acela că există un act legislativ distinct, care reglementează statutul victimelor în procedurile penale[14], însă cadrul este unul mult prea general pentru nevoile și vulnerabilitățile speciale ale victimelor traficului de ființe umane. În plus, decizia cadru nu se referă la cauzele principale ale fenomenului de trafic de ființe umane, cum ar fi sărăcia, precaritatea socială și marginalizarea, fără a căror considerare abordarea anti-trafic este numai una segmentară și lipsită de caracter preventiv, după cum nu se referă la cooperarea cu țări terțe, de origine sau de tranzit.

În același context, al combaterii tuturor formelor de trafic și de exploatare a persoanelor, **Decizia 2000/375/JAI a Consiliului din 9 iunie 2000 pentru combaterea pornografiei infantile pe internet**[15] reprezintă un instrument important pentru protecția drepturilor copilului.

Trebuie menționată, de asemenea, **Decizia 2001/87/CE a Consiliului din 4 decembrie 2000** privind semnarea, în numele Comunității Europene a Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate transnaționale și a Protocolului privind combaterea traficului de ființe umane, în special femei și copii, și traficului ilegal de imigranți pe cale terestră, aeriană sau maritimă[16].

La nivel instituțional, prin acte ale Consiliului, au fost create structuri specializate de cooperarea polițienească și de cooperare judiciară, cărora li s-au conferit competențe specifice și în domeniul combaterii traficului de ființe umane, în vederea consolidării la nivelul UE a acestor tipuri de cooperare în materie penală. Primele eforturi europene de instituționalizare a unei cooperări la nivelul forțelor de poliție și de discutare, deși la un nivel incipient, de discutare în comun a chestiunilor legate în principal de terorism, sunt concretizate in Grupul Trevi[17], urmat de crearea unei structuri operaționale Biroul anti-drog Europol în 1994. Prin Actul Consiliului

---

[13] Acțiunea Comună pentru eliminarea traficului de ființe umane și al exploatării sexuale a copiilor, JO L 063 din 4 martie 1997, vezi infra secțiunea III, sub-secțiunea Consiliul Uniunii Europene.

[14] Decizia Cadru a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în procedurile penale, JO L 182 din 22 martie 2001, p. 1. În același sens, a se vedea și actul ulterior, Directiva 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind compensațiile pentru victimele criminalității, JO L 261 din 6 august 2004, p.15.

[15] JO L 138 din 9 iunie 2000, p. 1-4.

[16] JO L 030 din 1 februarie 2001, p. 44.

[17] Vezi supra, nota de subsol nr. 6.

Scanned with OKEN Scanner

din iulie 1995 se adoptă Convenţia de stabilire a Oficiului European de Poliţie[18], **Europol**, modificată ultima dată printr-un Actul Consiliului din noiembrie 2003[19], căruia i se extind competenţele materiale la alte tipuri de criminalitate decât traficul de droguri. Important este că anexa Convenţia Europol conţine prima definiţie traficului de fiinţe umane, ca formă de criminalitate. Traficul de fiinţe umane este definit astfel:

...faptul de a supune o persoană puterii reale şi ilegale a altor persoane, prin folosirea violenţei ori a ameninţărilor sau prin abuzul unui raport de autoritate sau prin manipulări, în special în vederea exploatării prostituţiei altuia, a formelor de exploatare şi de violenţe sexuale cu privire la minori sau la comerţul legat de abandonul de copii. Aceste forme de exploatare cuprind, în egală măsură, activităţi de producere, vânzare sau de distribuire a materialelor pornografice cu minori.

Potrivit articolului 2 alineatul 1 şi a anexei la Convenţia privind Europol, acesta are drept obiectiv îmbunătăţirea, [...] în cadrul cooperării poliţieneşti dintre statele membre, eficienţa autorităţilor statelor membre şi cooperarea dintre acestea în ceea ce priveşte prevenirea şi lupta împotriva formelor grave de criminalitate internaţională, atunci când ş...ţ două sau mai multe state sunt afectate într-un astfel de mod încât ş...ţ se impune o acţiune comună a statelor membre.

Printre infracţiunile enumerate explicit de articolul menţionat, pentru care Europol este competent în condiţiile descrise mai sus, se numără traficul de fiinţe umane, inclusiv formele de exploatare şi agresiunea sexuală sau traficul de copii abandonaţi, atunci când infracţiunea este transfrontalieră şi, deci, sunt implicate două sau mai multe state membre.

Consiliul European de la Tampere[20] recomandă instituirea unei structuri europene pentru coordonarea cooperării judiciare în materia criminalităţii organizate. O Decizie a Consiliului din iunie 2000 decide instituirea **Eurojust**, care este în final creat prin Decizie Consiliului în februarie 2002 [21], după ce importanţa acestuia este menţionată în articolul 31 al TUE modificat de Tratatul de la Nisa:

(2) Consiliul încurajează cooperarea prin intermediul Eurojust astfel:

(a) permite Eurojust să contribuie la o bună coordonare între autorităţile naţionale de urmărire penală din statele membre;

(b) încurajează participarea Eurojust la cercetările privind criminalitatea transfrontalieră gravă, în special în caz de criminalitate organizată, ţinând seama în special de analizele efectuate de Europol;

(c) facilitează o strânsă cooperare între Eurojust şi Reţeaua judiciară europeană în special pentru a facilita executarea comisiilor rogatorii şi punerea în aplicare a cererilor de extrădare.

Eurojust reuneşte câte un reprezentant al fiecărui stat membru care este judecător, procuror sau ofiţer de poliţie sau care are o competenţă profesională echivalentă şi, în conformitate cu articolul 2 al Deciziei din 2002, are sarcina de a

---

[18] JO C 316 din 27 noiembrie 1995, p.1.

[19] JO C 002 din 6 ianuarie 2004.

[20] Vezi infra secţiunea III, sub-secţiunea *Consiliul European*.

[21] Decizia din 28 februarie 2002 a Consiliului de instituire a Eurojust în vederea consolidării luptei împotriva crimei organizate, JO L 063 din 6 martie 2002, p.1.

Scanned with OKEN Scanner

acorda sprijin în investigațiile infracțiunilor grave, în care este nevoie de asistență judiciară. Obiectivele Eurojust, definite la articolul 3 al deciziei menționate, sunt stimularea și îmbunătățirea cooperării dintre autoritățile statele membre, competente urmărirea penală și sancționarea infracțiunilor, precum și facilitarea asistenței juridice internaționale reciproce și a soluționării cererilor de extrădare. În ce privește competența materială, la articolul 4 al deciziei se menționează că Eurojust este competent în toate tipurile de criminalitate și de infracțiuni în care este competent Europol, deci inclusiv a diverselor firme ale traficului de ființe umane. În ce privește competența Eurojust, mai trebui precizat că, în conformitate cu articolul 3, aceasta este limitată de faptul că poate acționa numai la cererea unui stat membru și cu condiția ca potențiala infracțiune să mai implice, pe lângă statul care face cererea, un alt stat membru.

Faptul că Eurojust și Europol nu au competența de a declanșa procedurile penale reduce considerabil șansele acestora de a fi eficiente în materii ca traficul de ființe umane, care este un fenomen infracțional transfrontalier.

O trăsătură comună a celor două structuri de cooperare polițienească și judiciară este aceea că depind de voința de cooperare a statelor membre și de disponibilitatea acestora de le a transmite informațiile pe care le dețin. Acest lucru poate constitui o problemă pentru eficiența funcțională celor două structuri.

Secțiunea III. Instrumente nelegislative. Documente de definire a unei politici europene în materia combaterii traficului de ființe umane

În afara cadrului legislativ în sens formal, la nivelul UE au fost adoptate documente care au completat inițiativele legislative și au indicat măsura voinței politice a statelor membre. Se poate spune că instrumentele, mult mai numeroase, fără caracter legislativ elaborate la nivelul UE, au pregătit terenul pentru adoptarea de către Consiliu a unui cadru legislativ minim în materia prevenirii și combaterii traficului de ființe umane. Principala caracteristică a instrumentelor nelegislative este că au caracter de declarație și de recomandare, sunt lipsite de forță obligatorie și nu creează drepturi individuale. Fără îndoială, procesul elaborării acestor instrumente la diverse nivele instituționale ale UE, urmează aceeași dinamică a agendei politice cu privire la traficul de ființe umane.

III.1. Parlamentul European

Începând cu 1986, Parlamentul a adoptat cu regularitate rezoluții privind situația femeilor, în general, și a traficul de femei de femei, în particular. Astfel, prima rezoluție în materie, **Rezoluția privind violența împotriva femeilor**, din 1986, face referire la îmbunătățirea formării și pregătirii profesionale a polițiștilor care se ocupă de victimelor infracțiunilor sexuale[22]. Acest lucru pare să indice că,

[22] JO C 176 din 14 iulie 1986, p. 73-83, punctul 13.

Scanned with OKEN Scanner

potrivit estimărilor Parlamentului, modul în care ofițerii de poliție răspundeau la problemele acestor victime nu putea fi considerat unul optim. Prin această rezoluție se recomandă instituirea de proceduri care să permită victimelor să raporteze traficul autorităților competente, fără să a risca expulzarea pe de teritoriul statului în cauză. Alte motive identificate de Parlament drept potențială cauză a numărului mic de plângeri către poliție de către femeile traficate forțate să se prostitueze sunt dificultățile legate de limbă, izolare, precum și probleme psihologice generate de situația în sine și amenințări din partea celor care le exploatează.

Rezoluția privind exploatarea prostituției și a traficului de ființe umane, din aprilie 1989[23], face un pas important prin identificarea și recunoașterea unui patern general al traficului de ființe umane, dinspre țări de origine sau de tranzit sărace către țări de destinație bogate, ale Europei occidentale. Rezoluția recomandă îmbunătățirea accesului femeilor la un loc de muncă, învățământ și reabilitare socială, fapt care ar reduce considerabil riscul ca acestea să lucreze ca prostituate sau să fie exploatate în acest scop. Mai mult, se recomandă reglementarea și legalizarea rezidenței în cazul în care repatrierea victimei către țara de origine ori de proveniență ar pune în pericol siguranța personală a acesteia sau ar face ca victimele să intre din nou în cercul vicios al sistemului de exploatare prin prostituție.

În 1993, o nouă **Rezoluție privind traficul de femei**[24] indică Europol drept instituția competentă în combaterea traficului de femei. Rezoluția introduce un anumit tip de protecție a martorilor, prin recunoașterea dreptului legal al acestora, de rezidență și protecție atât pe durata procedurilor legale, cât și ulterior.

Printr-o **Rezoluție privind traficul de ființe umane**, din 1996[25], Parlamentul indică traficul de femei drept activitate preponderentă în crima organizată. Prin această rezoluție se admite că inexistența unei definiții clare a traficului de ființe umane constituie o problemă și se propune clarificarea acestei noțiuni, precum și necesitatea cooperării polițienești și judiciare la nivelul statele membre pentru o eficientă combatere a traficului. Rezoluția cerea statelor membre să includă în legislațiile lor penale sancțiuni explicite ale traficului de ființe umane, precum și prevederi legate de prevenție în țările de origine și de destinație.

În fine, **Raportul privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European pentru intensificare acțiunii în lupta împotriva traficului de femei**, redactat în 2000[26], arată pentru prima oară că dificultățile întâmpinate la nivelul politicilor europene în această materie sunt generate de lipsa de sancționare la nivel penal în cazul unora dintre statele membre sau țări candidate, de inexistența unor prevederi speciale privind traficul de femei și de diferențele și, uneori, chiar divergențele dintre sistemele de drept, precum și de lipsa de cooperare dintre autoritățile competente ale țărilor de origine, tranzit și destinație, care permit traficanților să acționeze fără riscul de a fi sancționați. Recomandările acestui raport enunță liniile mari ale unei politici eficiente de combatere a traficului de femei: o abordare multidisciplinară, prevederi legale clare privind condițiile de imigrare,

---

[23] JO C 120 din 16 mai 1989, p. 352-355.
[24] JO C 268 din 4 octombrie 1993, p. 141-142.
[25] JO C 032 din 5 februarie 1996, p. 88-93.
[26] Raportul A5-127/2000 din 2 mai 2000 accesibil pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

Scanned with OKEN Scanner

protecția martorilor, prevenire prin informarea statelor de origine, cooperare polițienească, judiciară și cooperarea cu asociațiile non guvernamentale, precum și măsuri de confiscare a profitului traficanților de femei, profit care explică în mare parte amploarea fenomenului.

Toate documentele menționate ale Parlamentului, deși lipsite de efecte juridice, identifică în natura economică precară factorul determinant al existenței traficului de ființe umane în general, și a celui de femei și minori în particular. În plus, comun acestor documente este că enunță necesitatea de a sprijini autoritățile țărilor de origine în prevenirea traficului de ființe umane, mai ales prin proiecte de informare, denunță lipsa unei definiții acceptate la nivel european și recomandă ca statele membre să adopte legislația necesară, care să definească elementele comune ale infracțiunii de trafic de femei și să prevadă sancțiuni. Documentele recomandă, de asemenea, dreptul la asistență pentru victime, astfel încât repatrierea acestora să nu genereze situații de marginalizare în țările lor de origine, precum și dezvoltarea unor politici echilibrate de angajare pe piața de muncă, de învățământ și de oportunități egale care să reducă riscul traficului de persoane vulnerabile. În fine, toate aceste documente recunosc importanță existenței unor politici de dezvoltare și de cooperare internațională și regională.

III.2. Comisia Europeană

Comisia Europeană a elaborat două comunicări importante privind traficul de femei în scopuri de exploatare sexuală, anume o Comunicare privind traficul de femei pentru exploatare sexuală[27] și o Comunicare privind noi strategii de combatere a traficului de femei[28].

Obiectivul **Comunicării privind lupta împotriva traficului de femei în scopul exploatării sexuale** a fost acela de a genera o dezbatere publică cu privire la stimularea elaborării unei politici europene complexe privind traficul de femei, prin elaborarea unor propuneri detaliate în acest sens.

Principalele cauze ale traficului sunt identificate, ca și în cazul documentelor elaborate de Parlament, în sărăcia și marginalizarea femeilor în țările de origine. Cooperarea cu aceste țări este esențială pentru o combatere eficientă a fenomenului, iar aceasta trebuie acorde o importanță specială consolidării poziției sociale a femeilor, în general, și reintegrării sociale a victimelor repatriate pentru evitarea marginalizării, în cazul particular al femeilor traficate.

Comunicarea din 1996 accentuează necesitatea unei abordări internaționale multidisciplinare, recomandă eliberarea permiselor de rezidență temporare pentru victimele care cooperează cu autoritățile, respinge măsura expulzării victimelor din cauza ședерii ilegale ca fiind contraproductivă pentru urmărirea penală și pentru posibila sancționare a traficanților. Aceasta denunță, mai degrabă aluziv, lipsa de compatibilitate dintre diferitele sisteme judiciare și lipsa cooperării judiciare dintre statele membre, ca principale cauze ale sustragerii traficanților de la urmărirea

---

[27] COM(1996) 567 din 11 noiembrie 1996, accesibilă pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

[28] COM(1998) 726 din 12 decembrie 1998 accesibilă pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

Scanned with OKEN Scanner

penală, precum și reticența autorităților de a considera femeile în cauză ca fiind victimele traficului, deci victimele unei infracțiuni.

Recomandările privesc o formare profesională adecvată pentru autoritățile care au un prim contact cu victimele, pentru o îmbunătățire a reacției personale și instituționale a acestora, și identifică resursele bugetare alocate de statele membre ca factor de evaluare a eficienței combaterii traficului de femei.

Comunicarea privind noi măsuri de combatere a traficului de femei, din 1998[29], urmărește să mențină problema traficului de femei pe agenda politică prioritară a Uniunii Europene, să consolideze cooperarea internațională și europeană, precum și să stimuleze o abordare multidisciplinară. Important este faptul că această comunicare transmite un mesaj, mult mai clar decât cel din 1996, către statele membre cărora li se cere să adopte măsuri la nivel național și să coopereze la nivel european. Prevenirea traficului în țările de origine și pregătirea profesională adecvată a autorităților, relația dintre trafic și legislația privind imigrarea, precum și identificarea cauzelor principale ale traficului în sărăcie și statut social marginal al femeilor sunt teme preluate și de această comunicare. În plus, de această dată se elaborează mai mult chestiunea protecției victimelor și necesitatea elaborării dispozițiilor legislative speciale privind rezidența temporară a victimelor care cooperează cu autoritățile.

În septembrie 2002, este organizată o conferință europeană privind prevenirea și combaterea

traficului de ființe umane - Provocare globală pentru secolul XXI, la inițiativa Comisiei[30]. Concluziile acestei conferințe au fost cuprinse într-un document programatic, cunoscut sub denumirea de **Declarația de la Bruxelles**, care vizează dezvoltarea cooperării europene și internaționale, a măsurilor, standardelor, bunelor practici și mecanismelor concrete de prevenire și combatere a traficului.

Declarația conține măsuri de consolidare a eforturilor pentru punerea în aplicare a celor mai bune practici identificate printr-o abordare europeană, completă și coordonată. Anexa acestei declarații conține recomandări, standarde și bune practici, inclusiv îmbunătățirea contactelor directe dintre autoritățile competente și structurile non-guvernamentale din diferite state membre, îmbunătățirea cercetării și a formării profesionale, precum și o mai bună informare publică despre fenomen în sine.

Declarația recomandă schimbul de informații și constituirea unei baze de date europene ale persoanelor dispărute despre care se crede că ar fi victime ale traficului, precum și numirea unor raportori naționali care să coopereze prin mecanisme stabilite la nivel european, în cooperare cu instituțiile europene, Europol și Eurojust. Se menționează, de asemenea, importanța protecției și asistenței victimelor, care nu trebuie re-victimizate și cărora trebuie să li se recunoască drepturile fundamentale. Declarația recomandă, în această privință stabilirea unei rețele europene de asistență, acordarea imediată a asistenței, protecție adecvată în cazul în care victima acceptă să

---

[29] COM(1998) 0726 din 9 decembrie 1998 accesibilă pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

[30] Conferința, inițiată de Comisie în cadrul programului comunitar STOP II, a fost organizată de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), în strânsă cooperare cu Parlamentul și Comisia, și sprijinită de un spectru larg de părți interesate și de participanți. Pentru programele comunitare, vezi sub-secțiunea *Alte măsuri la nivelul UE*.

Scanned with OKEN Scanner

fie martor, precum și elaborarea unor măsuri de reintegrare socială, inclusiv prin cooperarea cu societatea civilă.

În ce privește cooperarea polițienească și cooperarea judiciară, Declarația de la Bruxelles prevede că acestea trebuie facilitate prin adoptarea de dispoziții legislative, inclusiv a unor sancțiuni adecvate, folosirea contactului direct, ratificarea și punerea în aplicare a Convenției UE privind asistența juridică reciprocă și a Deciziei cadru privind combaterea traficului de ființe umane, precum și a stabilirii de echipe de investigație comune. Declarația recomandă, de asemenea, consolidarea rețelelor de ofițeri de poliție și a magistraților de legătură, constituite prin Acțiuni Comune ale Consiliului[31], precum și instituirea unui grup de experți privind traficul de ființe umane. Prin urmare, putem spune că Declarația de la Bruxelles a stabilit agenda pentru acțiuni viitoare împotriva traficului de ființe umane la nivelul UE.

La acest moment, declarația reprezintă principala bază a eforturilor Comisiei în materia prevenirii și combaterii traficului. Consiliul UE a salutat abordarea generală din acest document și a fost de acord să examineze propuneri adecvate în vederea punerii în aplicare a măsurilor specifice prevăzute de declarație. Faptul că textul declarației a fost ulterior adoptat de Consiliul Uniunii Europene[32] reprezintă un indiciu al importanței pe care UE o atașează combaterii și prevenirii traficului de ființe umane.

În 2003, Comisia elaborează o altă comunicare, către Parlament și Consiliu, în vederea Consiliului European de la Salonic, și anume **Comunicarea privind dezvoltarea unei politici comune privind imigrația ilegală, traficul ilegal și traficul de ființe umane, frontierele externe și returnarea rezidenților ilegali[33]. Abordarea traficului de ființe umane strategiile propuse de această nouă comunicare sunt dintr-o perspectivă a imigrației ilegale, ceea ce nu diminuează decât în parte impactul acestui document. Deși menționează Decizia Cadru 2002/629/JAI a Consiliului privind combaterea traficului de ființe umane, comunicarea nu face nici o altă referire sau recomandare cu privire la combaterea traficului. Trebuie menționat că, în același an**[34], Comisia este reținută în criticarea statelor membre pentru lipsa de acțiune în conformitate cu Convenția Europeană privind Drepturile Omului, deși menționează că drepturile garantate de această convenție sunt interpretate diferit în diferite state membre, ceea ce poate conduce la inegalități ale calității de suspect și poate genera riscul ca încrederea reciprocă a statelor în sistemele lor de justiție să fie încălcată. Acest lucru poate avea consecințe grave privind recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești, care este poate cel mai important principiu al cooperării în materie penală dintre statele membre.

---

[31] Acțiunea Comună din 22 aprilie 1996 privind un cadru de schimb de magistrați de legătură pentru îmbunătățirea cooperării judiciare dintre statele membre ale UE, JO L 105, 27 aprilie 1996. Acțiunea Comună din 29 iunie 1998 privind crearea unei rețele judiciare europene, JO L 191, 7 iulie 1998.

[32] Consiliul Uniunii Europene, Concluziile din 8 mai 2000, JO C 137 din 12 iunie 2003, p. 1.

[33] COM(2003) 323 din 3 iunie 2003 accesibilă pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

[34] Cartea Verde a Comisiei privind măsurile de siguranță procedurale în procedurile penale pe întregul teritoriu al UE, COM(2003) 75 din 19 februarie 2003 accesibilă pe portalul UE la http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm.

Scanned with OKEN Scanner

În martie 2003, Comisia a decis să instituie un **grup de experți privind traficul de ființe umane**[35], **a căror principală sarcină a fost elaborarea unui raport, întemeiat pe Declarația de la Bruxelles, care să sprijine Comisia pentru lansarea propunerilor viitoare în materia prevenirii și combaterii traficului de ființe umane. Raportul întocmit de grupul de experți a fost transmis oficial Comisiei în decembrie 2004, urmând ca în cursul anului 2005, în temeiul acestui raport și a altor informații existente, inclusiv a evaluării legislației relevante din statele membre Comisia să emită o nouă Comunicare privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.** Potrivit declarațiilor oficiale ale Comisiei, această comunicare va aborda problema dintr-o perspectivă a drepturilor omului, a situației specifice a copiilor, a necesității unei abordări holiste și integrate, inclusiv prin elaborarea unui plan cuprinzând cele mai bune practici, standarde și mecanisme de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. Procedând astfel, Comisia se conformează în egală măsură concluziilor Consiliului European privind Programul de la Haga, din noiembrie 2004, de realizare a unui spațiu european de justiție, securitate și libertate[36].

III.3. Consiliul Uniunii Europene

La nivelul Consiliului Uniunii Europene, în afara instrumentelor legislative cu caracter obligatoriu despre care s-a discutat în secțiunea precedentă, au fost adoptate mai multe documente privind traficul de ființe umane, în temeiul articolului 31 (fost articol K3) al TUE, cele mai semnificative fiind Acțiunea Comună pentru determinarea unui stimulent și al unui program de schimb pentru persoanele responsabile de acțiuni împotriva traficului de ființe umane și al exploatării sexuale a copiilor[37] și Acțiunea Comună pentru eliminarea traficului de ființe umane și al exploatării sexuale a copiilor[38]. Ultimul document încearcă să alinieze diferitele definiții ale traficului de femei, din legislațiile diferitelor state membre, prin enunțarea unor caracteristici ale fenomenului, accentuarea importanței asistenței juridice reciproce și a protecției martorilor, precum și a importanței angajamentului din partea statelor membre în vederea schimbului de informații și a cooperării cu alte instituții competente. În plus, Acțiunea Comună din 1997 stabilește măsurile care trebuie adoptate la nivel național, precum și formele de cooperare dintre statele membre.

---

[35] Decizia Comisiei din 25 martie 2003 privind instituirea unui grup consultativ, cunoscut drept grupul de experți privind traficul de ființe umane, JO L 079 din 26 martie 2003. Grupul cuprinde din 20 de experți independenți, numiți de Comisie, pe baza propunerilor statelor membre, a statelor în curs de aderare și a țărilor candidate, precum și a organizațiilor active în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

[36] Vezi infra sub-secțiunea *Consiliul European*.

[37] Acțiunea Comună pentru determinarea unui stimulent și al unui program de schimb pentru persoanele responsabile de acțiuni împotriva traficului de ființe umane și al exploatării sexuale a copiilor, JO L 322 din 12 decembrie 1996, p. 7. Programul, finanțat cu 6.5 MEUR pentru perioada 1996-2000, a fost denumit STOP. Vezi și infra sub-secțiunea *Alte măsuri la nivelul UE*.

[38] Acțiunea Comună pentru eliminarea traficului de ființe umane și al exploatării sexuale a copiilor, JO L 063 din 4 martie 1997, p. 2-6.

Scanned with OKEN Scanner

În 1997 este adoptată **Declarația ministerială de la Haga privind orientările europene pentru măsuri efective de prevenire și combatere a traficului de femei în scopul exploatării sexuale**[39]. Prin această declarație, statele membre admit că fenomenul, datorită specificității sale, reclamă o abordare specială. Statele membre reafirmă, astfel, angajamentul de intensificare a cooperării la nivel european în lupta împotriva traficului de ființe umane, inclusiv prin îmbunătățirea schimbului de informații la nivelul poliției și implicarea cu rol central a Europol, datorită specializării sale în combaterea traficului de ființe umane. Acceptând necesitatea unei abordări multidisciplinare și coordonate, la nivel european și internațional, care să implice toți actorii, declarația enunță orientările generale privind cooperarea dintre statele membre, dintre acestea și țările candidate cu țările de origine, cu sistemul Organizației Națiunilor Unite și cu Interpolul. Declarația enunță, de asemenea, orientări privind prevenția în țările de origine și în cele de destinația, precum și instituirea unor raportori naționali la nivelul fiecărui stat membru.

Important este că declarația recomandă o schimbare de perspectivă privind cercetarea și urmărirea penală a cazurilor de trafic, cu accent pe traficant și nu pe persoanele care sunt victime ale acestui fenomen, acestea din urmă fiind încurajate prin măsuri speciale, cum ar fi acordarea rezidenței temporare cel puțin pe durata procedurilor penale și includerea în programul de protecție a martorilor, să denunțe traficul autorităților competente și să accepte să fie martori. Alte măsuri prevăzute de Declarația de la Haga prevăd confiscarea produselor traficului de ființe umane, că măsura cu caracter de descurajare, precum și acordarea de compensații pentru victime.

III.4. Consiliul European

Fără a fi primul consiliu care să facă referire la existența și dimensiunea îngrijorătoare a traficului de ființe umane, Consiliul European întrunit la Tampere, în octombrie 1999, constituie piatra unghiulară pentru definirea unei agende politice și de politici europene în vederea realizării unui spațiu de libertate, securitate și justiție[40].

Convocat după intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, care a creat un momentum important pentru dinamizarea și comunizarea unei părți importante din domeniul JAI, **Consiliul European de la Tampere** este primul consiliu dedicat exclusiv chestiunilor JAI și reprezintă prima încercare de a realiza un spațiu de libertate, securitate și justiție. Ca parte a competenței sale de a trasa marile orientări în politicile UE, Consiliul European convocat la Tampere afirmă în concluziile sale, în materia traficului de ființe umane, necesitatea cooperării cu țările de origine și de tranzit, precum și cu Europol, inclusiv prin constituirea de echipe comune de investigație ale statelor membre, în care poate participa și Europol, pentru dezmembrarea organizațiilor criminale implicate în acest tip de trafic. Se atrage

---

[39] Declarația ministerială de la Haga privind orientările europene pentru măsuri efective de prevenire și combatere a traficului de femei în scopul exploatării sexuale, Conferința ministerială organizată de președinția UE, Haga, 24-26 aprilie 1997.

[40] Consiliul European, Concluziile Președinției, Tampere/Finlanda, 15-16 octombrie 1999.

Scanned with OKEN Scanner

atenția și asupra dezvoltării campaniilor de informare și a prevenirii tuturor formelor de trafic de ființe umane (punctul 22).

Problema traficului de ființe umane este strâns legată de cea a imigrației și, în acest sens, Consiliul European se declară hotărât să combată formele de trafic și exploatarea economică a imigranților și atrage atenția asupra necesității de a adopta instrumente legislative europene care să sancționeze aceste infracțiuni grave și invită Consiliul Uniunii Europene să adopte legislație în acest sens (punctul 23).

Relevantă este recunoașterea drepturilor victimelor traficului, în special femei și copii (punctul 23), precum și cooperarea cu țările de origine și de tranzit (punctul 26). În fine, Consiliul European de la Tampere importanța unor definiții, incriminări și sancțiuni comune în ce privește traficul de ființe umane, în special exploatarea femeilor și exploatarea sexuală a copiilor (punctul 48). În fine, concluziile de la Tampere atrag atenția că trebuie realizate o mai bună compatibilitate și o mai mare convergență a sistemelor de drept din statele membre pentru a preveni folosirea lipsurilor acestor sisteme de către infractori, în vederea sustragerii de la sancționare.

Punerea în aplicare a măsurilor adoptate de Consiliul European întrunit la Tampere a fost monitorizată de către Comisie și s-a finalizat cu o **Comunicare către Consiliu și Parlamentul European, de evaluare a programului de la Tampere și a orientărilor viitoare**[41]. În ceea ce privește traficul de ființe umane, în special de femei și copii, comunicarea notează că acțiunea trebuie să continue într-o formă care să combine măsuri preventive și măsuri de combatere a fenomenului. Într-un context subsidiar, referirea principală fiind la controlul migrației, se afirmă că o acțiune mai puternică împotriva traficului va fi facilitată de Tratatul privind o Constituție pentru Europa. Ce impact are statutul incert al acestui tratat asupra materie care interesează aici, vom analiza în secțiunea de concluzii.

Consiliul European de la Haga, din noiembrie 2004, analizează progresul în domeniul JAI realizat printr-o politică definită de Consiliul de la Tampere și, constatând că deși nu toate propune obiectivele au fost atinse, se poate orbi de un progres complex și coordonat, inclusiv în domeniul cooperării polițienești și a celei judiciare, întemeiate pe recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești. Consiliul European adoptă un program multi-anual, denumit **Programul de la Haga**[42]. În ce privește traficul de ființe umane, se precizează că o abordare comună este necesară atât în combaterea, cât și în prevenirea acestui fenomen.

Consiliul European invită statele membre să îmbunătățească analiza cu privire la practicile și organizațiile criminale implicate în traficul de ființe umane, în strânsă cooperare cu Europol și Eurojust. Mai mult, Consiliul European invită Consiliul și Comisia să elaboreze în 2005 un plan privind dezvoltarea standardelor comune, a bunelor practici și ale mecanismelor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane.

În iunie 2005, Consiliul adoptă **Planul de acțiune privind punerea în aplicare a programului de la Haga**[43] prezentat de Comisie, care prevede o serie de măsuri specifice pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Astfel, în 2005

---

[41] COM (2004) 4002 versiune finală, accesibilă la http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/intro/docs/bilan_tampere_en.pdf

[42] Accesibil la http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/doc/hague_programme_en.pdf

[43] Accesibil la http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/doc/action_plan_jai_207_en.pdf

Scanned with OKEN Scanner

măsurile privesc propunerea de a semnare a Convenției Consiliului Europei cu privire la lupta împotriva traficului de ființe umane, la negocierea căruia Comisia a participat în numele UE și prezentarea unei Comunicări privind traficul de ființe umane.

Pentru 2006, se are în vedere revizuirea și eventuala modificare a legislației în materie de trafic de ființe umane, de exemplu prin facilitarea cooperării sectorului public cu cel privat și o mai mare coordonare la nivelul UE și o mai mare implicare a Europol, dar și revizuirea legislației privind traficul de organe și țesuturi umane.

De asemenea, într-un plan orizontal, cu relevanță indirectă pentru materia traficului de ființe umane, pot fi menționate alte măsuri care privesc adoptarea în 2006 a unei decizii cadru de către Consiliu privind participarea într-o organizație criminală, precum și revizuirea și modificarea, în 2008, a legislației privind bunurilor rezultate din infracțiuni.

III.5. Alte măsuri la nivelul UE

Programele financiare ale UE, gestionate de Comisie, reprezintă un instrument important de dezvoltare, consolidare și evaluare a politicilor, practicilor și cooperării din UE, în privința traficului de ființe umane și a exploatării sexuale a copiilor. Aceste programe comunitare oferă oportunități financiare pentru inițiative care au drept scop încurajarea cooperării și asocierii dintre instituții și organizații similare din diferite state membre și țări candidate sau în curs de aderare. Dintre acestea, trebuie menționate, cu precădere, programul AGIS pentru cooperarea în materie penală și îmbunătățirea sistemului de prevenție și de combatere a crimei organizate în general, precum și programele STOP și DAPHNE concepute în particular pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în particular, precum și combaterea diverselor tipuri de violență[44].

Finanțările în cadrul acestor programe includ cercetarea privind infracțiunile sexuale, inclusiv prevenirea recidivei și evaluarea riscului de recidivă, dezvoltarea cooperării dintre actorii implicați și crearea unor rețele profesionale care să faciliteze cooperarea, schimbul de informații și transferul de *know how* și a celor mai bune practici existente la nivelul UE, pregătire profesională, dezvoltarea unor baze de date pentru autoritățile competente cu privire la pornografia infantilă, centralizarea și administrarea datelor privind traficul de ființe umane și exploatarea sexuală a minorilor. Finanțarea unor astfel de inițiative contribuie, fără îndoială, la dezvoltarea unei culturi comune de prevenire și combatere a traficului de ființe umane și facilitează procesul de apropiere a legislațiilor penale ale diferitelor state membre.

Pentru țările recunoscute ca fiind țări de origine și de tranzit, cum sunt, de exemplu, Belarus, Moldova, Rusia și Ucraina, sau țările din Balcani, s-au dezvoltat programe de asistență financiară ale UE , cum sunt programele TACIS și programele CARDS[45].

---

[44] Pentru mai multe detalii privind schemele și oportunitățile de finanțare, precum și proiectele selectate spre finanțare, se pot accesa următoarele pagini de pe portalul UE: pentru STOP http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/stop/funding_stop_en.htm pentru AGIS http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/agis/funding_agis_en.htmși pentru DAPHNE http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/daphne/funding_daphne_en.htm

[45] Accesibile pe protalul UE la http://europa.eu.int/comm/external_relations/ceeca/tacis/ pentru TACIS și la http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/cards/index_en.htm pentru CARDS.

Scanned with OKEN Scanner

Secţiunea IV. Acţiuni ale UE în contexte internaţionale extinse

Problema traficului de ființe umane prezintă interes la nivelul continentului european, în contexte extracomunitare, dar și la nivel internațional. Prin Comisie, UE este activ implicată în acțiuni ale ONU, OSCE, ale Pactului pentru Stabilitate în Europa de Sud-est sau Consiliului Europei.

Relevante pentru acest context sunt propunerile Comisiei către Consiliu și adoptarea de către acesta din urmă a două decizii cu privire la Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane. În iunie 2004, Consiliul a adoptat Decizia care autorizează Comisia să negocieze in numele UE proiectul de convenție, pentru acele chestiuni care potrivit dreptului comunitar sunt incluse în primul pilon.

Cu privire la cooperarea în materie penală, prevăzută de Titlul VI al TUE, care aparține celui de-al treilea pilon, Consiliul a adoptat, în octombrie 2004 o Poziție Comună privind negocierile referitoare la proiectul de convenție menționat.

În ce privește Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale și a Protocolului privind combaterea traficului de persoane, în special femei și copii, și traficul ilegal de imigranți pe cale terestră, aeriană sau maritimă, importanța acesteia la nivelul UE este recunoscută, precum și faptul că instrumentele ONU constituie baza unei cooperări consolidate globale, care este reflectată de relațiile UE cu țările terțe.

În cadrul unei agende transatlantice, UE a cooperat cu SUA în combaterea traficului de femei, în special prin organizarea de campanii de informare, puse în aplicare de Organizația Mondială pentru Migrație în țări de origine pentru traficul de femei cum sunt Bulgaria, Polonia, Ungaria și Ucraina. Scopul campaniilor de informare de acest tip este acela de a face cunoscute riscurile traficului, metodele folosite de traficanți, precum și de a asista potențialele victime și de a sprijini autoritățile competente în eforturile de îmbunătățire a capacității instituționale pentru a face acestui fenomen.

Toate aceste dezvoltări indică faptul că, la nivelul UE, traficul de ființe umane este un subiect important nu numai în relațiile dintre statele membre, ci și în relațiile cu terții, tocmai datorită caracterului global al traficului de ființe umane.

Secţiunea V. Concluzii şi recomandări

Traficul de ființe umane a devenit în timp, așa cum s-a arătat, o temă importantă pe agenda politică a UE. În acest sens, se poate observa diversitatea instrumentelor legislative sau nu, adoptate pentru a face posibile atât prevenirea, cât și combaterea și sancționarea traficului de ființe umane.

În vreme ce majoritatea politicilor privesc prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, instrumentele legislative privesc mai degrabă cooperarea polițienească și judiciară, astfel încât referirea la trafic ca atare este una indirectă. Se mai poate observa că, în general, politicile se lovesc de dificultatea unei puneri în aplicare efective, deoarece multe dintre documente au o valoare de recomandare, și nu una obligatorie.

Scanned with OKEN Scanner

La nivelul UE, prin urmare, necorelarea bunelor intenții ale statelor membre cu o obligația legală de a acționa în sensul intențiilor generează un dezechilibru la nivelul eficienței instituțiilor și structurilor europene ca Europol și Eurojust.

O problemă recurentă în multe dintre instrumentele menționate privește dificultățile existente la nivelul cooperării și coordonării dintre statele membre, pe de o parte, și cu țările terțe care sunt surse ale traficului. Această problemă relevă din caracterul special al cooperării în materie penală, o materie în care metoda comunitară nu este aplicabilă și în care statele membre par să dorească o prezervare a competențelor naționale.

Traficul de ființe umane este însă, tot mai mult, un fenomen care capătă un caracter internațional, în măsura în care transcende frontierele naționale. Aceasta explică, în mare parte, dificultățile pe care urmărirea penală a unor astfel de infracțiuni le întâmpină, dat fiind caracterul eterogen al diverselor sisteme de drept penal, inclusiv al procedurilor, precum și o anumită reticență a autorităților naționale față de autorități cu competențe similare din alte state.

Pe de altă parte, rezultatele mai degrabă modeste ale combaterii traficului de ființe umane, care să genereze un efect de descurajare, se explică prin caracterul limitat al sistemelor de drept naționale. Fiind un fenomen transnațional, soluțiile în privința combaterii trebuie să transcendă, în egală măsură, frontierele. Diversele inițiative la nivelul UE, cum ar fi mandatul de arestare european, Eurojust sau instituirea unui procuror european par să susțină o abordare transnațională a combaterii traficului de ființe umane.

Dificultatea relevă însă din reticența statelor membre de a transmite informațiile pe care le dețin la nivelul Europol și, după caz, a Eurojust, datorită caracterului sensibil al acestora și, foarte probabil, a unei lipse de încredere că acestea pot fi gestionate

Prin urmare, diversitatea legislativă a statelor membre, precum și absența unor denominanți comuni la nivelul definițiilor și ale sancționării infracțiunilor de trafic de ființe umane, fragmentarea la nivelul statelor membre și, pe cale de consecință și la nivelul UE, a sistemului de măsuri de asistență și protecție a victimelor traficului sunt factorii care explică starea de fapt la nivelul UE.

Comisia însăși acceptă că mai sunt necesare măsuri, inclusiv de natură preventivă, o protecție adecvată și asistență pentru victime, criminalizarea violenței sexuale în toate formele acesteia, precum și măsuri de asigurare a aplicării legii și cooperării judiciare.

În plus, viitorul incert al Tratatului privind o Constituție pentru Europa, respins prin referendum în Franța și Olanda, face ca măsurile privind traficul de ființe umane prevăzute la nivel de tratat să fie cel puțin temporizate, dacă nu amânate *sie die*[46].

Mă voi referi, pe scurt, la inovațiile tratatului constituțional în materia cooperării în materie penală în general și a traficului de ființe umane, în particular, pentru că acestea dau măsura compromisului politic pe care tratatul se întemeiază, cu o pendulare între o comunizare treptată a pilonului al treilea și prezervarea unui

[46] Într-o conferință de presă din 21 septembrie 2005, Președintele Comisiei Europene, J. M. Barroso, a declarat că Tratatul privind o constituție pentru Europa nu va fi ratificat în viitorul apropiat.

Scanned with OKEN Scanner

status quo în care statele membre manifestă reticențe pentru cooperare efectivă, polițienească și judiciară, în materie penală.

În materia traficului de ființe umane, tratatul aduce nou: o abordare dintr-o perspectivă a drepturilor omului, garantată la nivel de tratat, prin articolul 65 alineatul 3 al Cartei Europene a drepturilor omului *traficul de ființe umane este interzis*, o abordare a traficului de ființe umane ca parte a unei politici comune și chiar adoptarea unor legi sau legi cadru, prin articolul 267

(1) Uniunea dezvoltă o politică comună de imigrare, al cărei scop este de a asigura, în toate etapele, gestionarea eficientă a fluxurilor de imigranți, tratamentul echitabil al resortisanților țărilor terțe cu ședere legală în statele membre, precum și prevenirea imigrării ilegale și a traficului de persoane și combaterea susținută a acestora.

(2) În sensul alineatului (1), prin legi sau legi-cadru europene[47] se stabilesc măsurile în următoarele domenii: [...]

(d) *combaterea traficului de persoane, în special de femei și copii*,

și nu în ultimul rând norme de drept penal minime care să definească infracțiunile și să prevadă pedepsele, prin articolul 271 alineatul 1

Prin legi-cadru europene se pot stabili norme minime cu privire la definirea infracțiunilor și a pedepselor în domenii cu criminalitate deosebit de gravă care au dimensiuni transfrontaliere ce rezultă din natura sau impactul acestor infracțiuni ori din nevoia specială de a le combate pornind de la o bază comună.

Aceste domenii ale criminalității sunt următoarele: [...]*traficul de persoane și exploatarea sexuală a femeilor și copiilor* [...].

Faptul că politica comună privind imigrația și norme substanțiale de drept penal urmau să fie adoptate prin instrumente legislative obligatorii, cum sunt legile și legile cadru, constituie un pas important către sfera acțiunii comunitare în domeniul cooperării în materie penală.

Pe de altă parte, este de remarcat că în ceea ce privește structurile instituționale de cooperare polițienească și cooperare judiciară, tratatul constituțional nu a prevăzut pentru acestea decât un rol de dependență față de autoritățile naționale, în contextul în care nu rezolvă limitările competenței operaționale existente la acest moment atât pentru Europol, cât și pentru Eurojust, care nu pot declanșa cercetarea sau urmărirea penală într-un caz dat, decât la cererea unui stat membru căruia infracțiunea respectivă i-ar putea aduce atingere (articolele 272 și 276). În plus, influența statelor membre este menținută prin dreptul de inițiativă în domeniul cooperării în materie penală, dar și prin controlul politic al Europol și evaluarea Eurojust prin intermediul parlamentelor naționale (articolul 42 alineatul 2).

Se poate afirma, prin urmare, că Tratatul privind o Constituție pentru Europa perpetuează, în această privință, o neclaritate prin faptul că progresul potențial al trecerii cooperării în materie penală în domeniul comunitar este temporizat, dacă nu chiar contrazis, prin prevederi conservatoare, de control al statelor membre în ce privește structurile instituționale ale cooperării în materie penală.

---

[47] Potrivit articolului 33 al Tratatului privind o Constituție pentru Europa, la nivelul instrumentelor legislative legile cadru înlocuiesc regulamentele, deci sunt obligatorii pentru toate statele membre și au efect direct, iar legile înlocuiesc directivele, fiind obligatorii numai în ce privește rezultatul și nu au efect direct.

Scanned with OKEN Scanner

Sunt însă motive, de optimism moderat, pentru a crede că lucrurile vor fi dinamizate în viitor și că măsuri eficiente la nivel UE vor fi adoptate, fie și datorită caracterului global al fenomenului traficului. Extinderea UE la 1 mai 2004 cu 10 noi state membre din Europa Centrală și de Est generează o situație în care în cadrul UE aproape toate noile state membri sunt afectate de traficul de ființe umane, multe dintre aceste state fiind țări de origine. Situația în care se găsesc aceste state și riscul mai vechi al UE de a constitui un spațiu de destinație pentru traficul de ființe umane, este de natură să le sensibilizeze cu privire la chestiunea combaterii acestui fenomen. Se pot astfel genera abordări noi la nivelul Consiliului, o cooperare care să depășească etapa bunelor intenții și o schimbare de percepție privind o eficientă protecție a propriilor resortisanți și garantarea efectivă a unui spațiu de libertate, securitate și justiție care să prevaleze, în definirea unui nou concept de suveranitate, asupra exclusivității teritoriale în materie penală.

BIBLIOGRAFIE

Bieber, R., Monar J., (ed.), *Justice and Home Affairs in the European Union: The Development of the Third Pillar*, Bruxelles, European Interuniversity Press, 1995

Cini, M., *European Union Policies*, Oxford University Press, 2004

Kuipjer, P., J., *The Evolution of the Third Pillar from Maastricht to the European Constitution: Institutional Aspects*, în Common Market Law Review 41, 2004, p. 609-626

Reichel, P., *The Handbook of Transnational Crime and Justice*, Sage Publications Inc, 2004

Rijken, C., *Trafficking in Persons. Prosecution from a European Perspective*, Cambridge University Press, 2003

Comisia Europeană, Direcția Generală Justiție, Libertate și Securitate: http://europa.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm

Parlamentul European: http://www.europarl.eu.int/default.htm

Consiliul Uniunii Europene: http://ue.eu.int/cms3_fo/index.htm

Pentru legislație comunitară: http://europa.eu.int/eur-lex/lex/

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA I

Tratatul Uniunii Europene
Articolul 29 (fostul articol K.1)

Fără a aduce atingere competenţelor Comunităţii Europene, obiectivul Uniunii este acela de a oferi cetăţenilor un nivel ridicat de protecţie într-un spaţiu de libertate, securitate şi justiţie, prin elaborarea unei acţiuni comune a statelor membre în domeniul cooperării poliţieneşti şi judiciare în materie penală, prin prevenirea rasismului şi xenofobiei şi prin combaterea acestor fenomene.

Acest obiectiv se realizează prin prevenirea criminalităţii, organizate sau de alt tip, şi prin combaterea acestui fenomen, în special a terorismului, a traficului de fiinţe umane şi a infracţiunilor împotriva copiilor, a traficului de droguri, a traficului de arme, a corupţiei şi fraudei, prin:

– o mai strânsă cooperare între forţele de poliţie, autorităţile vamale şi alte autorităţi competente din statele membre, atât direct, cât şi prin intermediul Oficiului European de Poliţie (Europol), în conformitate cu articolele 30 şi 32;

– o mai strânsă cooperare între autorităţile judiciare şi alte autorităţi competente din statele membre, în conformitate cu articolul 31 literele (a) - (d), şi cu 32;

– uniformizarea, atât cât este necesar, a reglementărilor de drept penal ale statelor membre, în conformitate cu articolul 31 litera (e).

Consiliul European de la Tampere, octombrie 1999
Concluziile Preşedinţiei - Extrase

[...]

22. Consiliul European atrage atenţia asupra necesităţii pentru un gestionare mai eficientă a migraţiei, în toate etapele sale. Consiliul European invită la dezvoltarea, în strânsă cooperare cu ţările de origine şi de tranzit, a campaniilor de informare privind posibilităţile actuale ale migraţiei legale şi pentru prevenirea tuturor formelor de trafic de fiinţe umane. Trebuie să fie elaborată o politică comună activă privind vizele şi documentele false, care să includă cooperarea mai strânsă dintre consulatele UE în ţările terţe şi, după caz, stabilirea unor oficii de eliberare comună a vizelor UE.

23. Consiliul European este hotărât să lupte împotriva surselor imigraţiei ilegale, în special prin combaterea acelora care sunt implicate în traficul de fiinţe umane şi exploatarea economică a imigranţilor. Consiliul European recomandă adoptarea de legislaţie care să prevadă sancţiuni severe împotriva acestei infracţiuni grave. Consiliul este invitat să adopte legislaţie în acest scop până la sfârşitul anului 2000, pe baza unei propuneri a Comisiei. Statele membre, împreună cu Europol, trebuie să îşi îndrepte eforturile spre descoperirea şi dezmembrarea reţelelor de criminale implicate. Drepturile victimelor unor astfel de activităţi, în special cele ale femeilor şi copiilor, sunt garantate.

[...]

26. Consiliul European invită la dezvoltarea asistenţei pentru ţările de origine şi de tranzit, în vederea promovării returnării voluntare, precum şi a sprijinirii autorităţilor acelor ţări de consolidare a capacităţii acestora de a combate efectiv

Scanned with OKEN Scanner

traficul de ființe umane și de a face față obligațiilor de readmisie față de Uniunea europeană și de statele membre.

[...]

48. Fără a aduce atingere ariilor mai largi avute în vedere de Tratatul de la Amsterdam și de Planul de acțiune de la Viena, Consiliul European consideră că, în ceea ce privește dreptul penal intern, eforturile pentru un acord privind definiții, incriminări și sancțiuni comune trebuie să privească în primul rând un număr limitat de sectoare cu deosebită importanță, cum sunt criminalitatea financiară (spălarea banilor, corupția, contrafacerea monedei Euro), traficul de droguri, traficul de ființe umane, în special exploatarea femeilor, exploatarea sexuală a minorilor, criminalitatea informatică și criminalitatea împotriva mediului.

(Acte adoptate în temeiul Titlului VI al Tratatului privind Uniunea Europeană)

ANEXA II

DECIZIA CADRU A CONSILIULUI din 19 iulie 2002 PRIVIND COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE (2002/629/JAI)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind Uniunea Europeană, în special articolul 29, articolul 31litera e și articolul 34 alineatul (2) litera (b),

având în vedere propunerea Comisiei[48],

având în vedere avizul Parlamentului European[49],

Întrucât:

(1) Planul de acțiune al Consiliului și al Comisiei cu privire la cea mai bună punere în aplicare a prevederilor Tratatului de la Amsterdam privind o arie de libertate, securitate și justiție[50], Tampere din 15-16 octombrie 1999, Consiliul European de la Santa Maria da Feira din 19-20 iunie 2000, astfel cum au fost enumerate în tabelul de concordanță, și Rezoluția din19 mai 2000 a Parlamentului European privind comunicarea Comisiei 'pentru acțiuni viitoare în lupta împotriva traficului de femei' indică sau reclamă o acțiune legislativă împotriva traficului de ființe umane, inclusiv definiții comune, incriminări și sancțiuni.

(2) Acțiunea Comună 97/154/JAI al Consiliului din 24 februarie 1997 privind acțiunea pentru combaterea traficului de ființe umane și a exploatării sexuale a copiilor[51] trebuie să fie urmată de alte acțiuni legislative care să adreseze divergența abordărilor legale din statele membre și să contribuie la dezvoltarea unei cooperări eficiente judiciare și a autorităților de aplicare a legii împotriva traficului de ființe umane.

---

[48] JO C 62 E, 27.2.2001, p. 324.
[49] JO C 35 E, 28.2.2002, p. 114.
[50] JO C 19, 23.1.1999, p. 1.
[51] JO L 63, 4.3.1997, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

(3) Traficul de ființe umane presupune încălcări serioase ale drepturilor fundamentale ale omului și a demnității umane și presupune practici reprobabile cum ar fi abuzarea și înșelarea persoanelor vulnerabile, precum și uzul de violență, amenințări, îndatorare și coerciție.

(4) Protocolul ONU privind prevenirea, eliminarea și sancționarea traficului de persoane, în special femei și copii, care completează Convenției ONU împotriva criminalității organizate transnaționale, reprezintă un pas decisiv către cooperarea internațională în acest domeniu.

(5) Copiii sunt mai vulnerabili și, prin urmare, comportă un risc mai mare de a cădea victime ale traficului.

(6) Importanța muncii desfășurate de organizațiile internaționale, în special ONU, trebuie să fie completate de cele ale Uniunii Europene.

(7) Este necesar ca infracțiunile grave de trafic de ființe umane să fie abordate nu numai prin acțiunea individuală a fiecărui stat membru, ci printr-o abordare complexă în care definiția elementelor constitutive ale dreptului penal al tuturor statelor membre, inclusiv sancțiunile efective, proporționale și ci efect de descurajare, să constituie o parte integrală. În conformitate cu principiile subsidiarității și proporționalității, prezenta decizie cadru reprezintă un minim impus în vederea realizării acestor obiective la nivel european și nu trece dincolo de ceea ce este necesar în acest scop.

(8) Este necesară introducerea de sancțiuni pentru infractori, suficient de severe pentru a permite ca traficul de ființe umane să fie inclus în domeniul instrumentelor deja adoptate în scopul combaterii crimei organizate cum ar fi Acțiunea Comună 98/699/JAI al Consiliului din 3 decembrie 1998 privind spălarea banilor, identificarea, urmărirea, sechestrarea și confiscarea mijloacelor și a produselor infracțiunii[52] și Acțiunea Comună 98/733/JAI al Consiliului din 21 decembrie 1998 privind incriminarea participării într-un grup infracțional în statele membre ale Uniunii Europene[53].

(9) Prezenta decizie cadru trebuie să contribuie la combaterea și prevenirea traficului de ființe umane prin completarea instrumentelor adoptate în această materie, cum ar fi Acțiunea Comună 96/700/JAI al Consiliului din 29 noiembrie 1996 de stabilire a unui stimulent și a unui program de schimb pentru persoanele responsabile pentru combaterea traficului de ființe umane și a exploatării sexuale a copiilor (STOP)[54], Acțiunea Comună 96/748/JAI al Consiliului din 16 decembrie 1996 de extindere a mandatului dat Serviciului Droguri al Europol[55], Decizia nr. 293/2000/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 24 ianuarie 2000 de adoptare a unui program comunitar de acțiune (Programul Daphne) (2000-2003) privind măsuri de prevenire pentru combaterea violenței împotriva copiilor, a persoanelor tinere și a femeilor[56], Acțiunea Comună 98/428/JAI a Consiliului din 29 iunie 1998 privind crearea unei Rețele Judiciare Europene[57], Acțiunea Comună 96/277/JAI a Consiliului din 22 aprilie 1996 privind un cadru de schimb de magistrați de legătură pentru îmbunătățirea cooperării judiciare dintre statele membre ale Uniunii

---

[52] JO L 333, 9.12.1998, p. 1, Acțiunea Comună modificată ultima dată prin Decizia cadru 2001/500/JAI (JO L 182, 5.7.2001, p. 1).

[53] JO L 351, 29.12.1998, p. 1.

[54] JO L 322, 12.12.1996, p. 7.

[55] JO L 342, 31.12.1996, p. 4.

[56] JO L 34, 9.2.2000, p. 1.

[57] JO L 191, 7.7.1998, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Europene[58] și Acțiunea Comună 98/427/JAI a Consiliului din 29 iunie 1998 privind buna practică în asistența legală reciprocă în chestiuni penale[59].

(10) Acțiunea Comună 97/154/JAI a Consiliului trebuie, pe cale de consecință, să înceteze să se mai aplice în măsura în care privește traficul de ființe umane,

ADOPTA PREZENTA DECIZIE CADRU:

Articolul 1

Infracțiuni privind traficul de ființe umane în scopul exploatării în muncă sau a exploatării sexuale

(1) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că următoarele fapte sunt sancționate: recrutarea, transportul, transferul, cazarea, primirea unei persoane, inclusiv schimbul sau transferul controlului asupra acelei persoane, în cazul în care:

(a) se fac uz de coerciție, forță sau amenințare, inclusiv răpire, sau

(b) se fac uz de înșelăciune ori fraudă, sau

(c) există un abuz de autoritate sau al unei poziții de vulnerabilitate, care face ca persoana să nu aibă o alternativă reală și acceptabilă în afara supunerii la abuzul în cauză, sau

(d) sunt date sau acceptate plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care are control asupra altei persoane în scopul exploatării muncii sau serviciilor acelei persoane, care cuprinde cel puțin munca forțată sau obligatorie, sclavia sau practici similare sclaviei sau servituții, sau

(e) în scopul exploatării prostituției altor persoane sau a altor forme de exploatare sexuală, inclusiv a pornografici.

(2) Consimțământul, real sau potențial, al victimei traficului de ființe umane la exploatare nu prezintă relevanță în cazul în a fost vreunul din mijloacele stabilite la alineatul (1).

(3) În cazul în care fapta prevăzut la alineatul (1) implică un copil, acest comportament constituie o infracțiune de trafic sancționată chiar dacă nu a fost folosit nici unul din mijloacele stabilite la alineatul (1).

(4) În sensul prezentei decizii cadru, 'copil' înseamnă orice persoană cu vârsta de mai puțin de 18 ani.

Articolul 2

Instigarea, complicitatea și tentativa

Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că instigarea, complicitatea sau tentativa de a săvârși o infracțiune prevăzută la articolul 1 se pedepsește.

Articolul 3

Pedepse

(1) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că o infracțiune prevăzută la articolele 1 și 2 se pedepsește printr-o pedeapsă efectivă, proporțională și cu efect de descurajare, care poate atrage extrădarea.

---

[58] JO L 105, 27.4.1996, p. 1.

[59] JO L 191, 7.7.1998, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

(2) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că o infracțiune prevăzută la articolul 1 este sancționată prin privare de libertate cu o pedeapsă maximă care nu poate fi mai mică de opt ani în cazul în care a fost săvârșită într-una din următoarele circumstanțe:

(a) infracțiunea a pus în pericol în mod intenționat sau din culpă gravă viața victimei;

(b) infracțiunea a fost săvârșită împotriva unei victime care este în mod special vulnerabilă. O victimă se consideră că este în mod special vulnerabilă cel puțin în cazul în care victima nu are vârsta majoratului sexual potrivit dreptului intern, iar infracțiunea a fost săvârșită în scopul exploatării prostituției altor persoane sau a altor forme de exploatare sexuală, inclusiv a pornografiei;

(c) infracțiunea a fost săvârșită prin folosirea unei violențe grave sau a cauzat vătămarea gravă a victimei;

(d) infracțiunea a fost săvârșită în cadrul unei organizații infracționale, astfel cum este definită de Acțiunea Comună 98/733/JAI, indiferent de nivelul pedepsei menționat mai sus.

Articolul 4

Răspunderea persoanelor juridice

(1) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că persoanele juridice răspund pentru o infracțiune prevăzută la articolele 1 și 2, săvârșite în beneficiul lor de altă persoană, acre a acționat individual sau ca parte a unui organ al persoanei juridice, care are o poziție de conducere în cadrul persoanei juridice, întemeiate pe:

(a) o putere de reprezentare a persoanei juridice, sau

(b) autoritatea de a lua decizii în numele persoanei juridice, sau

(c) autoritatea de a exercita control în cadrul persoanei juridice.

(2) În afara cazurilor prevăzute la alineatul 1, fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că persoanele juridice răspund în cazul în care lipsa supravegherii sau controlului de către o persoană prevăzută la alineatul 1 a făcut posibilă săvârșirea unei infracțiuni prevăzute la articolele 1 și 2 în beneficiul acestei persoane juridice de către o persoană aflată sub autoritatea sa.

(3) Răspundea persoanelor juridice prevăzută la alineatele 1 și 2 nu exclude procedurile penale împotriva persoanelor fizice care au calitatea de făptuitor, instigator sau complice într-o infracțiune prevăzută la articolele 1 și 2.

(4) În sensul prezentei decizii cadru, persoană juridică înseamnă orice entitate care are un asemenea statut în conformitate cu legea aplicabilă, cu excepția statelor sau a altor autorități publice în exercitarea autorității statului și a organizațiilor publice internaționale.

Articolul 5

Sancțiuni privind persoanele juridice

Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că o persoană juridică care răspunde în temeiul articolului 4 este sancționată prin sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare, care includ amenzi penale și fără caracter penal și care pot include alte sancțiuni, cum ar fi:

(a) excluderea de la dreptul la beneficii sau ajutor public, sau

Scanned with OKEN Scanner

(b) descalificarea temporară sau permanentă de la practicarea activităților comerciale, sau

(c) punerea sub control judiciar, sau

(d) o hotărâre judecătorească de lichidare, sau

(e) închiderea temporară sau permanentă a sediilor care au fost folosite pentru săvârșirea infracțiunii.

Articolul 6

Competență și urmărire penală

(1) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili competența privind o infracțiune prevăzută la articolele 1 și 2 în cazul în care:

(a) infracțiunea este săvârșită, în tot sau în parte, pe teritoriul său, sau

(b) infractorul este un resortisant al său, sau

(c) infracțiunea este săvârșită pentru beneficul unei persoane juridice stabilite pe teritoriul acestui stat membru.

(2) Un stat membru poate decide să nu aplice sau să aplice numai în cazuri și circumstanțe specifice normele de competență stabilite la alineatul 1 literele (b) și (c), în cazul în care infracțiunea este săvârșită în afara teritoriului său.

(3) Un stat membru care, în conformitate cu dreptul său intern, nu își extrădează resortisanții adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili competența și a urmări, după caz, o infracțiune prevăzută la articolele 1 și 2, în cazul în care aceasta este săvârșită de proprii resortisanți în afara teritoriului său.

(4) Statele membre informează Secretariatul General al Consiliului și Comisia, în cazul în care au decis să facă aplicarea alineatului 2, cu indicarea cazurilor sau circumstanțelor specifice în care decizia este aplicabilă, după caz.

Articolul 7

Protecția și asistența victimelor

(1) Statele membre stabilesc că cercetarea sau urmărirea penală a infracțiunilor prevăzute de prezenta decizie cadru nu depind de denunțul sau acuzația făcută de o persoană care face obiectul infracțiunii, cel puțin în cazurile în care este aplicabil articolul 6 alineatul (1) litera (a).

(2) Copiii care sunt victime ale unei infracțiuni prevăzute la articolul 1 sunt considerați victime vulnerabile în mod particular în temeiul articolului 2 alineatul (2), articolului 8 alineatul (4) și articolului 14 alineatul (1) al Deciziei cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în procedurile penale[60].

(3) În cazul în care victima este un copil, fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura asistență adecvată pentru familia acestuia. În special, fiecare stat membru face aplicarea, după caz și posibilitate, a articolului 4 al Deciziei cadru 2001/220/JAI pentru familia la care se face referire.

Articolul 8

Domeniu teritorial

Prezenta Decizie cadru se aplică Gibraltarului

---

[60] JO L 82, 22.3.2001, p. 1.

Scanned with OKEN Scanner

Articolul 9

Aplicarea Acțiunii Comune 97/154/JAI

Acțiunea Comună 97/154/JAI încetează să se aplice în materia traficului de ființe umane.

Articolul 10

Punerea în aplicare

(1) Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a se conforma prezentei decizii cadru până la 1 august 2004.

(2) Până la data prevăzută la alineatul (1), statele membre transmit Secretariatului General al Consiliului și Comisiei textele dispozițiilor de transpunere în dreptul lor intern al obligațiilor impuse de prezenta decizie cadru. Până la 1 august 2005, Consiliul evaluează, pe baza unui raport stabilit pe baza acestor informații și a unui raport scris transmis de Comisie, măsura în care statele membre au adoptat măsurile necesare pentru conformarea cu prezenta decizie cadru.

Articolul 11

Intrarea în vigoare

Prezenta decizie cadru intră în vigoare la data publicării în Jurnalul Oficial.

Adoptată la Bruxelles, 19 iulie 2002.

Pentru Consiliu
Președintele
T. PEDERSEN

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA III

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane

Varşovia, 16.V.2005

Manual 219-220

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei şi celelalte state semnatare ale prezentei convenţii,

Considerând că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni tot mai strânse între membrii săi,

Considerând că traficul de fiinţe umane constituie o violare a drepturilor omului şi o atingere adusă demnităţii şi integrităţii fiinţei umane,

Considerând că traficul de fiinţe umane poate genera o situaţie de sclavie pentru victime,

Considerând că respectarea drepturilor victimelor, protecţia victimelor şi lupta pentru combaterea traficului de fiinţe umane trebuie să reprezinte obiectivele principale,

Considerând că orice acţiune sau iniţiativă în domeniul luptei împotriva traficului de fiinţe umane trebuie să fie nediscriminatorie, să ţină seama de egalitatea de gen, precum şi de abordarea din perspectiva drepturilor copilului,

Reamintind declaraţiile miniştrilor de externe ai statelor membre cu ocazia celei de-a 112-a (14-15 mai 2003) şi a 114-a (12-13 mai 2004) sesiuni a Comitetului de Miniştri, făcând apel la o acţiune consolidată a Consiliului Europei în domeniul traficului de fiinţe umane,

Scanned with OKEN Scanner

Având în vedere Convenția Europeană privind protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950) și protocoalele acesteia,

Având în vedere următoarele recomandări ale Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei: Recomandarea nr. R (91) 11 privind exploatarea sexuală, pornografia și prostituția, precum și traficul, copiilor și tinerilor adulți; Recomandarea nr. R (97) 13 privind intimidarea martorilor și dreptul de apărare; Recomandarea nr. R (2000) 11 privind lupta împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale și Recomandarea Rec (2001) 16 privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale; Recomandarea Rec (2002) 5 privind protecția femeilor împotriva violenței,

Având în vedere următoarele recomandări ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei: Recomandarea 1325 (1997) privind traficul de femei și prostituția forțată în statele membre ale Consiliului Europei; Recomandarea 1450 (2000) privind violența împotriva femeilor în Europa; Recomandarea 1545 (2002) privind o campanie împotriva traficului de femei; Recomandarea 1610 (2003) privind migrația legată de traficul de femei și prostituție; Recomandarea 1611 (2003) privind traficul de organe în Europa; Recomandarea 1663 (2004) privind sclavia domestică: aservirea, persoane *au pair* și soții comandate prin corespondență,

Având în vedere Decizia Cadru a Consiliului Uniunii Europene din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de ființe umane, Decizia Cadru a Consiliului Uniunii Europene din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în procedurile penale și Directiva Consiliului Uniunii Europene din 29 aprilie 2004 privind permisul de ședere eliberat pentru resortisanții țărilor terțe care sunt victime ale traficului de ființe umane sau care au fost obiectul unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale, care cooperează cu autoritățile competente,

Ținând seama de Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva Crimei organizate transnaționale și de Protocolul la aceasta de prevenire, reprimare și sancționare a traficului de persoane, în special de femei și copii, în vederea îmbunătățirii protecției de care aceștia se bucură și de dezvoltare a standardelor stabilite de acestea,

Ținând seama de celelalte instrumente juridice internaționale relevante în domeniul luptei împotriva traficului de ființe umane,

Ținând seama de necesitatea de a elabora un instrument juridic internațional cuprinzător care să pună accent pe drepturile victimelor traficului și să stabilească un mecanism de monitorizare specific,

Au convenit următoarele:

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul I – Obiective, domeniu, principiul nediscriminării şi definiţii

Articolul 1 – Obiectivele convenției

1. Obiectivele prezentei convenții sunt:

a. să prevină și să combată traficul de ființe umane, cu respectarea egalității de gen;

b. să protejeze drepturile victimelor traficului, să elaboreze un cadru complet pentru protecția și asistența victimelor și a martorilor, precum și să asigure cercetarea și urmărirea penală efectivă;

c. să promoveze cooperarea internațională privind lupta împotriva traficului de ființe umane.

2 În vederea asigurării punerii în aplicare efective a dispozițiilor de către Părți, prezenta convenție stabilește un mecanism de monitorizare specific.

Articolul 2 – Domeniu

Prezenta convenție se aplică tuturor formelor de trafic de ființe umane, național sau transnațional, cu sau fără legătură cu criminalitatea organizată.

Articolul 3 – Principiul non-discriminării

Punerea în aplicare a dispozițiilor prezentei convenții de către Părți, în special asigurarea măsurilor de protecție și promovare a drepturilor victimelor, trebuie să fie asigurată fără discriminarea pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, avere, locul de naștere sau orice alt statut.

Articolul 4 – Definiții

În sensul prezentei convenții:

a. "Trafic de ființe umane" înseamnă recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea de persoane, prin amenințare sau folosirea forței sau a altei forme de constrângere, răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau a unei poziții de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau beneficii în vederea obținerii consimțământului unei persoane care are control asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea include, cel puțin, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile similare, aservirea sau prelevarea de organe;

b. Consimțământul victimei "traficului de ființe umane" pentru exploatarea intenționată stabilită la litera a al acestui articol nu are relevanță în cazul în care a fost folosit vreunul dintre mijloacele stabilite la litera a;

Scanned with OKEN Scanner

c. Racolarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea unui copil în scopul exploatării este considerată "trafic de ființe umane ", chiar dacă nu implică nici unul dintre mijloacele stabilite la litera a a acestui articol;

d. "Copil" înseamnă orice persoană cu vârsta mai mică de optsprezece ani;

e. "Victimă" înseamnă orice persoană fizică ce face obiectul traficului de ființe umane, astfel cum este definit de prezentul articol.

Capitolul II – Prevenirea, cooperarea şi alte măsuri

Articolul 5 – Prevenirea traficului de ființe umane

1. Fiecare Parte adoptă măsuri pentru stabilirea sau consolidarea coordonării pe plan național dintre diferite structuri cu atribuții în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

2. Fiecare Parte stabilește și consolidează politici și programe efective, de prevenire a traficului de ființe umane, prin măsuri cum ar fi: cercetarea, informarea, campanii de informare și campanii de educare, inițiative sociale și economice și programe de pregătire profesională, în special pentru persoane vulnerabile la traficul și pentru profesioniștii implicați în lupta împotriva traficului de ființe umane.

3. Fiecare Parte promovează o abordare din perspectiva drepturilor omului și folosește o abordare care să țină seama de probleme de gen și de protecția copilului în dezvoltarea, precum și de punerea în aplicare și evaluarea tuturor politicilor și programelor la care se face referire la alineatul 2.

4. Fiecare Parte adoptă măsuri corespunzătoare, după caz, pentru a permite ca migrarea să aibă loc în mod legal, în special prin diseminarea de informații corecte de către structurile relevante, privind condițiile care permit intrarea și ședera legală pe propriul teritoriu.

5. Fiecare Parte adoptă măsuri specifice de reducere a vulnerabilității copiilor la trafic, în special prin crearea unui mediu protector pentru aceștia.

6. Măsurile stabilite în conformitate cu prezentul articol implică, după caz, organizații non-guvernamentale, alte organizații relevante și alte elemente ale societății civile angajate în prevenirea traficului de ființe umane și protecția sau asistența victimelor.

Articolul 6 – Măsuri de descurajare a cererii

Pentru a descuraja cererea care favorizează toate formele de exploatare a persoanelor, în special femei și copii, care conduc la trafic, fiecare Parte adoptă sau consolidează măsuri legislative, administrative, educative, sociale, culturale sau de alt tip care includ:

a. cercetarea privind cele mai bune practici, metode și strategii;

b. campanii de informare în legătură cu responsabilitatea și rolul important al media și societății civile, în identificarea cererii drept una dintre cauzele principale ale traficului de ființe umane;

c. campanii de informare țintite care să vizeze, după caz, *inter alia*, autoritățile publice și pe cei care elaborează politicile;

Scanned with OKEN Scanner

d. măsuri de prevenire, inclusiv programe de educare pentru băieți și fete în perioada de școlarizare a acestora, care să sublinieze caracterul inacceptabil al discriminării bazate pe sex și consecințele dezastruoase ale acesteia, importanța egalității de gen, precum și demnitatea și integritatea fiecărei ființe umane.

Articolul 7 – Măsuri la frontieră

1. Fără a aduce atingere angajamentelor internaționale privind libera circulație a persoanelor, Părțile consolidează, în măsura posibilului, controale la frontieră necesare pentru prevenirea și detectarea traficului de ființe umane.

2. Fiecare Parte adoptă măsuri legislative sau alte măsuri adecvate pentru a preveni, în măsura posibilului, folosirea mijloacelor de transport operate de transportatori comerciali în săvârșirea de infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție.

3. Asemenea măsuri includ, după caz și fără a aduce atingere convențiilor internaționale aplicabile, stabilirea obligației transportatorilor comerciali, inclusiv a oricărei societăți de transport sau proprietarul ori operatorul oricărui mijloc de transport, să verifice că toți pasagerii se află în posesia documentelor de călătorie necesare pentru intrarea în statul de destinație.

4. Fiecare Parte adoptă măsurile necesare, în conformitate cu dispozițiile dreptului său intern, pentru instituirea de sancțiuni în cazul încălcării obligației stabilite la alineatul 3 al prezentului articol.

5. Fiecare Parte adoptă măsurile legislative sau alte măsuri care sunt necesare pentru a permite, în conformitate cu dreptul său intern, refuzul intrării sau revocarea vizelor persoanelor implicare în săvârșirea de infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție.

6. Părțile consolidează cooperarea dintre agențiile de control al frontierei, *inter alia*, prin stabilirea și menținerea canalelor directe de comunicare între ele.

Articolul 8 – Siguranța și controlul documentelor

Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri care sunt necesare pentru:

a. a asigura că documentele de călătorie sau de identitate pe care le-a eliberat sunt de o asemenea calitate încât nu pot fi ușor folosite în mod impropriu și nu pot fi ușor de falsificat sau de modificat, copiat sau eliberat în mod ilegal;

b. a asigura integritatea și siguranța documentelor de călătorie sau de identitate eliberate de către sau în numele Părții și pentru a preveni constituirea sau eliberarea lor ilegală.

Articolul 9 – Legitimitatea și validitatea documentelor

La cererea unei alte Părți, o Parte verifică, în conformitate cu dreptul său intern și într-un termen rezonabil, legitimitatea și validitatea documentelor de călătorie sau de identitate eliberate sau presupuse a fi eliberate în numele său și suspectate de a fi utilizate pentru traficul de ființe umane.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul III – Măsuri de protecţie şi promovare a drepturilor victimelor, cu garantarea egalităţii de gen

Articolul 10 - Identificarea victimelor

1. Fiecare Parte pune la dispoziția autorităților competente persoane care sunt pregătite profesional și calificate în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, în identificarea și sprijinirea victimelor, inclusiv copii, și asigură că diferitele autorități cooperează între ele, precum și cu diferite organizații de sprijin relevante, astfel încât victimele să fie identificate printr-o procedură care să țină seama de situația specială a femeilor și copiilor victime și, după caz, să li se acorde permise de ședere în condițiile stabilite la articolul 14 al prezentei convenții.

2. Fiecare Parte adoptă legislația sau măsurile necesare pentru identificarea adecvată a victimelor în cooperare cu alte Părți și organizații de asistență relevante. Fiecare Parte se asigură că, în cazul în care autoritățile competente au motive temeinice pentru a crede că o persoană a fost victima traficului de ființe umane, acea persoană nu va fi îndepărtată de pe teritoriul său până la finalizarea procesului de identificare ca victimă al acestei infracțiuni stabilite la articolul 18 al prezentei convenții de către autoritățile competente, precum și că acea persoană primește asistența stabilită la articolul 12, alineatele 1 și 2.

3. În caz de incertitudine privind vârsta victimei și în cazul în care există motive de a crede că victima este un copil, aceasta va fi prezumată a fi copil și se acordă măsuri protecție specială pe durata verificării vârstei acesteia.

4. De îndată ce un copil neînsoțit este identificat ca victimă, fiecare Parte:

a. asigură reprezentarea copilului de către un tutore legal, organizație sau autoritate care va acționa în interesul superior al copilului în cauză;

b. întreprinde etapele necesare pentru stabilirea identității și naționalității acestuia;

c. întreprinde toate eforturile pentru a localiza familia, în cazul în care aceasta este în interesul superior al copilului.

Articolul 11 – Protecția vieții private

1. Fiecare Parte protejează viața privată și identitatea victimelor. Datele personale ale acestora sunt stocate și utilizate în conformitate cu condițiile stabilite de Convenția pentru protecția persoanelor cu privire la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal (ETS nr. 108).

2. Fiecare Parte adoptă măsuri pentru a asigura, în special, că identitatea sau detaliile care permit identificarea unui copil victimă nu sunt făcute publice, prin intermediul mass media sau a altor mijloace, cu excepția circumstanțelor excepționale care facilitează identificarea membrilor de familie sau care asigură bunăstarea și protecția copilului.

3. Fiecare Parte ia în considerare adoptarea, în conformitate cu articolul 10 al Convenției Europene pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale astfel cum este interpretată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a măsurilor menite să încurajeze mass media să protejeze viața privată și identitatea victimelor prin măsuri de autoreglementare sau măsuri de reglementare ori de co-reglementare.

Scanned with OKEN Scanner

Articolul 12 – Asistența victimelor

1. Fiecare Parte adoptă asemenea măsuri legislative sau de altă natură care sunt necesare pentru asistarea victimelor în vederea recuperării fizice, psihologice și sociale a acestora. Asemenea asistență include cel puțin:

a. standarde de viață capabile să asigure subzistența acestora, prin măsuri adecvate și care să asigure adăpost și asistența psihologică și materială;

b. acces la tratamentul medical de urgență;

c. servicii de traducere și interpretare, după caz;

d. consiliere și informare, în special cu privire la drepturile lor legale și la serviciile existente, într-o limbă pe care o pot înțelege;

e. asistență pentru a permite ca drepturile și interesele acestora sa fie prezentate și luate în considerare în stadiile adecvate ale procedurii penale împotriva infractorilor;

f. accesul copiilor la învățământ.

2. Fiecare Parte ia în considerare nevoile de siguranță și de protecție ale victimei.

3. În plus, fiecare Parte asigură necesarul medical sau alt tip de asistență pentru victimele care au reședința legală pe teritoriul său și care nu au resurse adecvate și au nevoie de un astfel de ajutor.

4. Fiecare Parte adoptă normele potrivit cărora victimele care au reședința legală pe teritoriul său sunt autorizate să aibă acces la piața muncii, pregătire profesională și învățământ.

5. Fiecare Parte adoptă măsurile necesare, după caz și în condițiile prevăzute de legea internă, pentru a coopera cu organizațiile non-guvernamentale, cu alte organizații relevante sau cu alte elemente ale societății civile angajate în asistență pentru victime.

6. Fiecare Parte adoptă acele măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a asigura că asistența pentru victime nu este condiționată de consimțământul acesteia de a fi martor.

7. Pentru punerea în aplicare a dispozițiilor prevăzute de prezentul articol, fiecare Parte asigură că serviciile sunt asigurate pe o bază consensuală și informată, luând în considerare nevoile speciale ale persoanelor aflate într-o poziție vulnerabilă și de drepturile copiilor în ce privește adăpostul, învățământul și îngrijirea medicală adecvată.

Articolul 13 – Perioada de recuperare și de reflectare

301. Fiecare Parte prevede în legea sa internă o perioadă de recuperare și de reflecție de cel puțin 30 de zile, în cazul în care există motive rezonabile pentru a crede că persoana în cauză este victimă. O asemenea perioadă este suficientă pentru ca persoana în cauză să se recupereze și să scape de sub influența traficanților și să ia o decizie informată cu privire la cooperarea cu autoritățile competente. În această perioadă nu este posibilă aplicarea nici unui ordin de expulzare emis împotriva persoanei în cauză. Prezenta dispoziție nu aduce atingere activităților desfășurate de autoritățile competente în toate fazele procedurilor de drept intern aplicabile, în special în pe durate cercetării și urmăririi penale a infracțiunilor în cauză. În această perioadă, Părțile autorizează persoanele în cauză să rămână pe teritoriul lor.

Scanned with OKEN Scanner

2. În această perioadă, persoanele menționate la alineatul 1 al prezentului articol beneficiază de măsurile enunțate la articolul 12, alineatele 1 și 2.

3. Părțile nu sunt obligate să respecte această perioadă în cazul în care motive de ordine publică le împiedică sau în care se descoperă că statutul de victimă este solicitat în mod nejustificat.

Articolul 14 – Permisul de ședere

1. Fiecare Parte eliberează victimelor un permis de ședere care poate fi prelungit, într-una sau alta din următoarele situații, sau în ambele:

a. autoritatea competentă consideră că ședera acestora este necesară datorită situației lor personale;

b. autoritatea competentă consideră că ședera acestora este necesară în scopul cooperării cu autoritățile competente în investigare și alte proceduri penale.

2. Permisul de ședere pentru copii victime, în cazul în care este necesar din punct de vedere legal, este eliberat în conformitate cu interesul superior al copilului și, după caz, prelungit în aceleași condiții.

3. Neprelungirea sau retragerea permisului de ședere este supusă condițiilor prevăzute de legea internă a Părții.

4. În cazul în care o victimă depune o cerere pentru un alt tip de permis de ședere, Partea în cauză ia în considerare faptul că victima beneficiază sau a beneficiat de un permis de ședere eliberat în conformitate cu alineatul 1.

5. Având în vedere obligațiile Părților la care face referire articolul 40 al prezentei convenții, fiecare Parte asigură că eliberarea unui permis în conformitate cu această dispoziție nu aduce atingere dreptului de a cere și a de primi azil.

Articolul 15 – Compensații și reparații legale

1. Fiecare Parte asigură că victimele au acces, încă de la primul lor contact cu autoritățile competente, la informații privind procedurile administrative și judiciare aplicabile într-o limbă pe care o înțeleg.

2. Fiecare Parte prevede, în legislația sa internă, dreptul victimelor la asistență juridică și la asistență juridică gratuită, în condițiile prevăzute de legea internă.

3. Fiecare Parte prevede, în legislația sa internă, dreptul victimelor la compensații din partea infractorilor.

4. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a garanta compensarea pentru victime în conformitate cu condițiile prevăzute de legea internă, de exemplu prin stabilirea unui fond pentru compensarea victimelor care să aibă drept obiectiv asistența socială și integrarea socială a victimelor, care poate fi finanțat din bunurile care rezultă din aplicarea măsurilor prevăzute la articolul 23.

Articolul 16 – Repatrierea și returnarea victimelor

1. Partea al cărei resortisant este victimă sau în care persoana are dreptul de ședere permanentă în momentul intrării pe teritoriul Părții gazdă, facilitează și

Scanned with OKEN Scanner

acceptă, cu considerarea atentă a drepturilor, siguranței și demnității victimei, returnarea acesteia fără întârzieri nejustificate sau nerezonabile.

2. În cazul în care o Parte returnează o victimă unui alt stat, o asemenea returnare se face cu considerarea atentă a drepturilor, siguranței și demnității acelei persoane și a statutului oricărei proceduri legală legată de faptul că acea persoană este o victimă, și este de preferință o returnare voluntară.

3. La cererea Părții gazde, Partea verifică dacă o persoană este resortisant al său sau dacă avea dreptul de ședere permanentă în momentul intrării pe teritoriul Părții gazdă.

4. Pentru a facilita returnarea unei victime care nu are documentele necesare, Partea al cărei resortisant este persoana în cauză sau în care aceasta avea dreptul de ședere permanentă la momentul intrării pe teritoriul Părții gazdă este de acord să elibereze, la cererea Părții gazdă, astfel de documente de călătorie sau, după caz, alt tip de autorizație pentru a permite persoanei să călătorească și să intre din nou pe teritoriul său.

5. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a stabili programe de repatriere, cu implicarea instituțiilor naționale sau internaționale relevante și a organizațiilor non-guvernamentale. Fiecare Parte depune toate eforturile pentru a favoriza reintegrarea victimelor în societatea statului în care se face returnarea, inclusiv reintegrarea în sistemul de învățământ și pe piața muncii, în special prin dobândirea și îmbunătățirea calităților profesionale. În ceea ce privește copiii, aceste programe trebuie să includă exercitarea dreptului la învățământ și beneficierea de măsurile de garantare a unei îngrijiri sau primiri adecvate de către familie sau structurile de îngrijire adecvate.

6. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a face disponibile pentru victime, după caz în cooperare cu oricare altă Parte în cauză, informații de contact la structurile care le pot asista în țara în care au fost returnate sau repatriate, cum ar fi autoritățile de aplicare a legii, organizații non-guvernamentale, profesii juridice capabile să le ofere consiliere și agenții de ajutor social.

7. Copiii victime nu sunt returnați unui stat, în cazul în care există indicii, în urma unei evaluări de risc și siguranță, că a asemenea returnare nu este în interesul superior al copilului.

Articolul 17 – Egalitatea de gen

În aplicarea măsurilor prevăzute de prezentul capitol, fiecare Parte urmărește să promoveze egalitatea de gen și folosește tendința principală privind genul în dezvoltarea, punerea în aplicare și evaluarea măsurilor.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IV – Drept penal material

Articolul 18 – Incriminarea traficului de ființe umane

Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru stabilirea ca infracțiuni a comportamentelor prevăzute la articolul 4 al prezentei convenții, în cazul în care sunt săvârșite intenționat.

Articolul 19 – Incriminarea folosirii serviciilor victimei

Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru stabilirea ca infracțiune în dreptul său intern, folosirea serviciilor care sunt obiect al exploatării astfel cum se prevede la articolul 4 litera a a prezentei convenții, având cunoștință de faptul că persoana în cauză este victimă a traficului de ființe umane.

Articolul 20 - Incriminarea actelor privind documentele de călătorie sau identitate

Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru stabilirea ca infracțiuni următoarele fapte, în cazul în care sunt săvârșite intenționat sau în scopul de a face posibil traficul de ființe umane:

a. falsificarea unui document de călătorie sau de identitate;

b. procurarea sau oferirea unui astfel de document;

c. reținerea, sustragerea, ascunderea, deteriorarea sau distrugerea unui document de călătorie ori de identitate al unei alte persoane.

Articolul 21 – Tentativa și complicitatea

1. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru calificarea ca infracțiune, în cazul în care este săvârșită intenționat, complicitatea privind săvârșirea oricărei infracțiuni stabilite în conformitate cu articolele 18 și 20 ale prezentei convenții.

2. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru stabilirea ca infracțiuni în cazul în care sunt săvârșite intenționat, tentativa de săvârși infracțiunile stabilite în conformitate cu articolele 18 și 20 litera a ale prezentei convenții.

Articolul 22 – Răspunderea persoanei juridice

1. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a asigura că o persoană juridică poate fi ținută răspunzătoare pentru o infracțiune stabilită în conformitate cu prezenta convenție, săvârșită pentru beneficiul său de către orice persoană fizică, care acționează individual sau ca parte dintr-un organ al persoanei juridice, care are o poziție de conducere în cadrul persoanei juridice, întemeiate pe:

Scanned with OKEN Scanner

a. o putere de reprezentare a persoanei juridice;
b. autoritatea de a lua decizii în numele persoanei juridice;
c. autoritatea de a exercita control în cadrul persoanei juridice.

2. În afara de cazurile prevăzute deja la alineatul 1, fiecare Parte ia măsurile necesare pentru a asigura că unei persoane juridice i se reține răspunderea în cazul în care o lipsă de supraveghere și control din partea unei persoane fizice la care se face referire la alineatul 1 a făcut posibilă săvârșirea unei infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție, în beneficiul acelei persoane juridice de către o persoană fizică ce acționează sub autoritatea sa.

3. Răspunderea unei persoanei juridice, supusă principiilor juridice ale Părții, poate fi penală, civilă sau administrativă.

4. O astfel de răspundere nu aduce atingere răspunderii penale a persoanelor fizice care au săvârșit infracțiunea.

Articolul 23 – Sancțiuni și măsuri

1. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a asigura că infracțiunile stabilite în conformitate articolele 18-21 sunt pedepsite prin sancțiuni efective, proporționate și cu efect de descurajare. Aceste sancțiuni includ, pentru infracțiunile stabilite în conformitate cu articolul 18, în cazul în care sunt săvârșite de persoane fizice, pedepse privative de libertate care pot face posibilă extrădarea.

2. Fiecare Parte asigură că persoanele juridice care răspund în conformitate cu articolul 22 sunt supuse unor sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare, penale sau fără caracter penal, inclusiv sancțiuni financiare.

3. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a permite confiscarea sau privarea de mijloacele și produsele infracțiunilor stabilite în conformitate cu articolele 18 și 20 litera a a prezentei convenții, sau de bunurile a căror valoare corespunde cu astfel de produse.

4. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a permite închiderea temporară sau permanentă a oricărui sediu care a fost folosit pentru desfășurarea traficului de ființe umane, fără a aduce atingere drepturilor terților de bună credință, sau pentru a refuza infractorului, temporar sau permanent, exercitarea activității în cursul căreia a fost săvârșită infracțiunea.

Articolul 24 – Circumstanțe agravante

Fiecare Parte asigură că următoarele circumstanțe sunt considerate drept circumstanțe agravante pentru determinarea pedepsei pentru infracțiunile stabilite în conformitate cu articolul 18 al prezentei convenții:

a. infracțiunea intenționată sau prin neglijență gravă care a pus în pericol viața victimei;
b. infracțiunea săvârșită împotriva unui copil;
c. infracțiunea săvârșită de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu;
d. infracțiunea săvârșită în cadrul unei organizații de crimă organizată.

Scanned with OKEN Scanner

Articolul 25 – Condamnări anterioare

Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care să prevadă posibilitatea de a lua în considerare, la determinare a pedepsei, hotărâri definitive pronunțate de către o altă Parte cu privire la infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta convenție.

Articolul 26 – Dispoziția de nepedepsire

În conformitate cu principiile de bază ale sistemul său legal, fiecare Parte prevede posibilitatea de a nu impune pedepse asupra victimelor pentru implicarea lor în activități ilegale, în măsura în care acestea au fost obligate să procedeze astfel.

Capitolul V – Cercetarea penală, urmărirea penală şi dreptul procesual

Articolul 27 – Plângeri ex *parte* și *ex officio*

1. Fiecare Parte asigură că cercetarea sau urmărirea penală a infracțiunilor stabilite în conformitate cu prezenta convenție nu depinde de denunțul sau de plângerea adusă de o victimă, cel puțin în cazul în care infracțiunea a fost săvârșită, în tot sau în parte, pe teritoriul său.

2. Fiecare Parte asigură că victimele unei infracțiuni pe teritoriul unei alte Părți decât aceea în care au reședința pot depune o plângere în fața autorităților competente ale statului de rezidență. Autoritatea competentă căreia îi este adresată plângerea, în măsura în care nu are competență în această privință, transmite plângerea fără întârziere autorităților competente ale Părții pe teritoriul căreia a fost săvârșită infracțiunea. Plângerea este tratată în conformitate cu legea internă a Părții în care a fost săvârșită infracțiunea.

3. Fiecare Parte asigură, prin măsuri legislative sau de alt tip, în conformitate cu condițiile prevăzute de legea sa internă, oricărui grup, fundație, asociație sau organizație non-guvernamentală care urmărește combaterea traficului de ființe umane sau protecția drepturilor omului, posibilitatea de a asista și de a ajuta victima, cu consimțământul acesteia, pe durata procedurilor penale privind infracțiunea stabilită în conformitate cu articolul 18 al prezentei convenții.

Articolul 28 – Protecția victimelor, martorilor și a celor care colaborează cu autoritățile judiciare

1. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a asigura protecție efectivă și adecvată față de retaliere sau intimidare potențială, în special în timpul și după cercetarea și urmărirea infractorilor, pentru:

a. victime;

b. după caz, cei care denunță infracțiunile stabilite în conformitate cu articolul 18 al prezentei convenții sau care cooperează cu autoritățile de cercetare și urmărire penală;

Scanned with OKEN Scanner

c. martori care dau declarații privind infracțiunile stabilite în conformitate cu articolul 18 al prezentei convenții;

d. atunci când este necesar, membrilor de familie ai persoanelor prevăzute la literele a și c.

2. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a asigura și a oferi diferite tipuri de protecție. Aceasta poate include protecție fizică, relocare, schimbarea identității și asistență pentru obținerea unui loc de muncă.

3. Copilului victimă i se oferă măsuri de protecție specială, luând în considerare interesul superior al copilului.

4. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip care sunt necesare pentru a asigura, după caz, protecție adecvată față de retalierea sau intimidarea potențială, în special în timpul și după cercetarea și urmărirea penală a infractorilor, pentru membrii grupurilor, fundațiilor, asociațiilor sau organizațiilor non-guvernamentale care desfășoară activități stabilite la articolul 27 alineatul 3.

5. Fiecare Parte ia în considerare participarea la acorduri sau înțelegeri cu alte state, pentru punerea în aplicare a prezentului articol.

Articolul 29 – Autorități specializate și structuri de coordonare

1. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri care sunt necesare pentru a asigura că există persoane sau entități specializate în lupta împotriva traficului și a protecției victimelor. Astfel de persoane sau entități au independența necesară în conformitate cu principiile fundamentale ale sistemului de drept al Părții, pentru a fi capabile să își îndeplinească atribuțiile în mod efectiv și liber de orice presiune nejustificată. Astfel de persoane sau personalul unor astfel de entități au pregătire profesională adecvată și resurse financiare pentru sarcinile lor.

2. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri care sunt necesare pentru a asigura coordonarea politicilor și acțiunilor departamentelor guvernamentale și a altor agenții publice în lupta împotriva traficului de ființe umane, după caz, prin crearea unor structuri de coordonare.

3. Fiecare Parte asigură sau consolidează pregătirea profesională pentru funcționarii responsabili în prevenirea și lupta împotriva traficului de ființe umane, inclusiv o pregătire în domeniul drepturilor omului. Pregătirea profesională poate fi specifică tipului de agenție și, după caz, se concentrează pe: metodele folosite în prevenirea acestui tip de trafic, urmărirea penală a traficanților și protecția drepturilor victimelor, inclusiv protecția victimelor față de traficanți.

4. Fiecare Parte ia în considerare numirea unor raportori naționali sau a altor mecanisme de monitorizare a activităților anti-trafic ale instituțiilor statului, precum și punerea în aplicare a cerințelor legislației interne.

Articolul 30 – Procedura în fața instanței

În conformitate cu Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în special articolul 6, fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip necesare pentru a asigura în cursul procedurilor în fața instanței:

a. protecția vieții private a victimelor și, dup caz, a identității;

Scanned with OKEN Scanner

b. siguranța victimelor și protecția față de intimidare;

în conformitate cu condițiile prevăzute de legea internă, în cazul copiilor victime, prin asigurare unei ocrotiri speciale a nevoilor copiilor și asigurarea dreptului acestora la măsuri de protecție specială.

Articolul 31 – Competența

1. Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri legislative sau de alt tip necesare pentru a stabili competența privind orice infracțiune stabilită în conformitate cu prezenta convenție, în cazul în care infracțiunea este săvârșită în vreuna din următoarele situații:

a. pe teritoriul său;

b. la bordul unui vas care navighează sub pavilionul acelei Părți;

c. la bordul unei aeronave înregistrate potrivit legislației acelei Părți;

d. de unul dintre resortisanții săi sau de un apatrid care are rezidența pe teritoriul său, în cazul în care infracțiunea se pedepsește potrivit legii penale a locului în care a fost săvârșită sau în care infracțiunea este săvârșită în afara competenței teritoriale a oricărui stat;

e. împotriva unuia dintre resortisanții săi.

2. La data semnăturii sau a depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, fiecare Parte poate că își rezervă dreptul de a nu aplica sau de a aplica numai în cazuri sau condiții specifice regulile de competență stabilite la alineatul 1 literele (d) și (e) al prezentului articol sau al oricărei părți a acestuia.

3Fiecare Parte adoptă astfel de măsuri care sunt necesare pentru a stabili competența asupra infracțiunilor stabilite de prezenta convenție, în cazurile în care un presupus infractor este prezent pe teritoriul său și nu îl extrădează unei alte Părți, exclusiv pe baza cetățeniei acestuia, ca urmare a unei cereri de extrădare.

4În cazul în care una sau mai multe Părți reclamă competența asupra unei presupuse infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție, Părțile implicate se consultă, după caz, pentru determinarea competenței celei mai adecvate de urmărire penală.

5Fără a aduce atingere normelor generale ale dreptului internațional, prezenta convenție nu exclude nici o competență penală exercitată de o Parte în conformitate cu legea sa internă.

Capitolul VI – Cooperarea internațională și cooperarea cu societatea civilă

Articolul 32 – Principii și măsuri generale de cooperare internațională

Părțile cooperează între ele, în conformitate cu prevederile prezentei convenții și prin punerea în aplicare a instrumentelor internaționale și regionale aplicabile, a acordurilor agreate pe baza unei legislații uniforme sau reciproce și a legilor interne, în cel mai extins mod posibil, în scopul:

– prevenirii și combaterii traficului de ființe umane;

– protecției și asigurării asistenței pentru victime;

Scanned with OKEN Scanner

– urmăririi penale şi procedurilor privind infracţiunile stabilite în conformitate cu prezenta convenţie.

Articolul 33 - Măsuri privind persoanele aflate în pericol sau dispărute

1. În cazul în care o Parte, pe baza informaţiilor aflate la dispoziţia sa, are motive temeinice de a crede că viaţa, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane la care se face referire la articolul 28 alineatul 1, se află într-un pericol imediat pe teritoriul altei Părţi, Partea care are această informaţie o transmite celeilalte fără întârziere, într-o astfel de situaţie de urgenţă, pentru a se lua măsurile adecvate de protecţie.

2. Părţile la prezenta convenţie pot lua în considerare consolidarea cooperării dintre ele în efortul de căutare a persoanelor dispărute, în special a copiilor dispăruţi, în cazul în care informaţiile disponibile le determină sa creadă că acestea sunt victime ale traficului de fiinţe umane. În acest scop, Părţile pot încheia între ele tratate bilaterale sau multilaterale.

Articolul 34 – Informarea

1. Partea căreia i se adresează cererea informează cu promptitudine Partea care adresează cererea despre rezultatul final al acţiunii întreprinse în conformitate cu prezentul capitol. Partea căreia i se adresează cererea informează, de asemenea, cu promptitudine Partea care adresează cererea despre orice circumstanţe care fac imposibilă întreprinderea acţiunii solicitate sunt de natură să o întârzie considerabil.

2. În limitele prevăzute de legea internă, fără o cerere prealabilă, o Parte poate transmite unei alte Părţi informaţiile obţinute în cadrul propriilor cercetări, în cazul în care consideră că astfel de informaţii pot ajuta Partea destinatară să iniţieze sau să întreprindă cercetări sau alte proceduri privind infracţiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenţie sau pot conduce la o cerere de cooperare de la acea Parte în conformitate cu prezentul capitol.

3. Înainte de a furniza astfel de informaţii, Partea care le furnizează poate cere ca acestea să fie confidenţiale sau folosite cu respectarea anumitor condiţii. În cazul în care Partea destinatară nu poate respecta o asemenea cerere, aceasta informează Partea care le furnizează, care stabileşte dacă informaţiile pot fi, cu toate acestea, transmise. În cazul în care Partea destinatară acceptă informaţiile cu respectarea anumitor condiţii, aceasta este obligată să le respecte.

4. Toate informaţiile solicitate cu privire la articolele 13, 14 şi 16, necesare pentru asigurarea drepturilor conferite de aceste articole, sunt transmise fără întârziere, la cererea Părţii în cauză, cu respectarea articolului 11 al prezentei convenţii.

Articolul 35 – Cooperarea cu societatea civilă

Fiecare Parte încurajează autorităţile statului şi autorităţile publice să coopereze cu organizaţiile non-guvernamentale, cu alte organizaţii relevante şi cu membrii societăţii civile, în stabilirea unor parteneriate strategice în vederea realizării scopului prezentei convenţii.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VII – Mecanismul de monitorizare

Articolul 36 – Grupul de experți privind lupta împotriva traficului de ființe umane

1. Grupul de experți privind lupta împotriva traficului de ființe umane, (denumit mai departe "GRETA"), monitorizează punerea în aplicare a prezentei convenții de către Părți.

2. GRETA este constituită din minimum 10 și maximum 15 membri, având în vedere un echilibru de gen și geografic, precum și o expertiză multidisciplinară. Aceștia sunt aleși de Comitetul Părților, pentru un mandat de 4 ani, care poate fi reînnoit o dată, dintre resortisanții statelor Părți la prezenta convenție.

3. Alegerea membrilor GRETA se întemeiază pe următoarele principii:

a. aceștia sunt aleși dintre persoanele cu moralitate înaltă, cunoscuți pentru competența recunoscută în domeniile drepturilor omului, asistență și protecția victimelor și pentru lupta împotriva traficului de ființe umane sau care se bucură de o experiență profesională în domeniile reglementate de prezenta convenție;

b. aceștia stau în grup în considerarea capacității lor individuale și sunt independenți și imparțiali în exercitarea funcțiilor și sunt disponibili pentru îndeplinirea sarcinilor într-un mod efectiv;

c. doi resortisanți ai aceluiași stat nu pot fi membri GRETA;

d. aceștia trebuie să reprezinte principalele sisteme de drept.

4. Procedura de alegere a membrilor GRETA este determinată de Comitetul de Miniștri, după consultarea și obținerea acordului unanim al Părților la convenție, în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentei convenții. GRETA își adoptă regulamentul de procedură.

Articolul 37 – Comitetul Părților

1. Comitetul Părților este constituit de reprezentanți în Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei, ai statelor parte la convenție și reprezentanți ai Părților la convenție care nu sunt membri ai Consiliului Europei.

2. Comitetul Părților se întrunește de Secretarul General al Consiliului Europei. Prima sa întrunire are loc în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentei convenții, în vederea alegerii membrilor GRETA. Se întrunește ulterior la cererea unei treimi din Părți, a Președintelui GRETA sau a Secretarului General.

3. Comitetul Părților își adoptă regulamentul de procedură.

Articolul 38 – Procedura

1. Procedura de evaluare privește Părțile la convenție și este divizată în runde, a căror lungime este determinată de GRETA. La începutul fiecărei runde, GRETA selectează dispozițiile specifice pe car evaluare se va întemeia.

2. GRETA definește cele mai adecvate mijloace pentru întreprinderea acestei evaluări. GRETA poate adopta, în special, un chestionar pentru fiecare rundă de evaluare, care poate servi drept bază pentru evaluarea punerii în aplicare de către

Scanned with OKEN Scanner

Părțile la prezenta convenție. Un astfel de chestionar este adresat Părților. Părțile răspund la acest chestionar, precum și la orice cerere de informații din partea GRETA.

3. GRETA poate solicita informații de la societatea civilă.

4. GRETA poate organiza, în subsidiar, vizite de țară, în cooperare cu autoritățile naționale și " persoanele de contact" numite de către acestea și, dacă este necesar, cu ajutorul experților naționali independenți. Pe durata acestor vizite, GRETA poate fi sprijinită de specialiști în anumite domenii.

5. GRETA elaborează un raport care cuprinde analiza sa cu privire la punerea în aplicare a dispozițiilor pe care se întemeiază evaluarea, precum și sugestiile și recomandările sale privind modul în care Partea în cauză se poate ocupa de problemele identificate. Proiectul de raport va fi transmis pentru comentarii Părții care este supusă evaluării. Comentariile acesteia sunt luate în considerare de GRETA, la redactarea raportului.

6. Pe această bază, GRETA își adoptă raportul și concluziile privind măsurile care trebuie adoptate de către Partea în cauză pentru a pune în aplicare dispozițiile prezentei convenții. Raportul și concluziile sunt transmise Părții în cauză și Comitetului Părților. Raportul și concluziile GRETA sunt făcute publice încă de la adoptare, împreună cu comentariile eventuale ale Părții în cauză.

7. Fără a aduce atingere procedurii stabilite la alineatele 1-6 ale acestui articol, Comitetul Părților poate adopta, în baza raportului și a concluziilor GRETA, recomandări adresate acestei Părți (a) cu privire la măsurile care trebuie adoptate pentru punerea în aplicare a concluziilor GRETA, după caz pentru stabilirea unei date de transmitere a informațiilor privind punerea lor în aplicare și (b) care vizează promovarea cooperării cu acea Parte pentru o punere în aplicare adecvată a prezentei convenții.

Capitolul VIII – Relaţiile cu alte instrumente internaţionale

Articolul 39 –Relația cu Protocolul de prevenire, eliminare și pedepsire a traficului de persoane, în special femei și copii, care completează Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale

Prezenta convenție nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din dispozițiile Protocolului de prevenire, eliminare și pedepsire a traficului de persoane, în special femei și copii, care completează Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale și are menirea de a consolida protecția conferită de acesta și de a dezvolta standardele pe care le conține.

Articolul 40 – Relația cu alte instrumente internaționale

1. Prezenta convenție nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din alte instrumente internaționale la care Părțile la prezenta convenție sunt sau urmează să devină părți, care conțin dispoziții cu privire la chestiuni reglementate de prezenta convenție și care asigură o mai mare protecție și asistență pentru victimele traficului.

Scanned with OKEN Scanner

2. Părţile la prezenta convenţie pot încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale privind chestiuni reglementate de prezenta convenţie, în scopul de a completa sau de a consolida dispoziţiile acesteia privind facilitarea punerii în aplicare a principiilor pe care le conţine.

3. Fără a aduce atingere obiectului şi scopului prezentei convenţii şi fără a aduce atingere unei integrale puneri sale în aplicare de către alte Părţi, Părţi care sunt membre ale Uniunii Europene aplică, în 'relaţiile lor reciproce', normele comunitare şi ale Uniunii Europene în măsura în care există norme comunitare şi ale Uniunii Europene care reglementează subiectul în cauză şi care se aplică cazului particular în cauză.

4. Nici o prevedere a prezentei convenţii nu aduce atingere drepturilor, obligaţiilor şi responsabilităţilor statelor şi indivizilor în conformitate cu dreptul internaţional, inclusiv dreptul internaţional umanitar şi dreptul internaţional al drepturilor omului şi în special, după caz, Convenţiei din 1951 şi Protocolului din 1967 privind statutul refugiaţilor şi principiul ne-returnării prevăzute de acestea.

Capitolul IX – Amendamente la convenţie

Articolul 41 – Amendamente

1. Orice propunere de amendament la prezenta convenţie prezentat de o Parte este comunicată Secretarului General al Consiliului Europei şi înaintată de acesta statelor membre ale Consiliului Europei, oricărei părţi semnatare, oricărui stat parte, Comunităţii europene şi oricărui stat invitat să semneze prezenta convenţie în conformitate cu prevederile articolului 42, precum şi oricărui stat invitat să adere la prezenta convenţie în conformitate cu prevederile articolului 43.

2. Orice amendament propus de o Parte este transmis GRETA, care va înainta Comitetului de Miniştri avizul său cu privire la amendamentul propus.

3. Comitetul de Miniştri ia în considerare amendamentul propus şi avizul înaintat de GRETA şi, după consultarea cu Părţile la prezenta convenţie şi după obţinerea acordului unanim, poate adopta amendamentul.

4. Textul oricărui amendament adoptat de Comitetul de Miniştri în conformitate cu alineatul 3 al prezentului articol este înaintat Părţilor pentru acceptare.

5. Orice amendament adoptat în conformitate cu alineatul 3 al prezentului articol intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de o lună de la data la care Părţile au informat Secretarul General că au acceptat amendamentul.

Capitolul X – Clauze finale

Articolul 42 – Semnătura şi intrarea în vigoare

1. Prezenta convenţie este deschisă pentru semnătură statelor membre ale Consiliului Europei, statelor care nu sunt membre şi care au participat la elaborarea sa şi Comunităţii Europene.

Scanned with OKEN Scanner

2. Prezenta convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare sunt depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

3. Prezenta convenție intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de trei luni de la data la care 10 semnatari, incluzând cel puțin 8 state membre ale Consiliului Europei și-au exprimat acordul de a fi legați de convenție în conformitate cu prevederile alineatului precedent.

4. În ce privește orice stat menționat la alineatul 1 sau Comunitatea Europeană, care exprimă ulterior acordul de a fi legați, convenția intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de trei luni de la data depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 43 – Aderarea la Convenție

1. După intrarea în vigoare a prezentei convenții, după consultarea Părților prezentei convenții și obținerea acordului lor unanim, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate invita orice stat care nu este membru al Consiliului Europei, care nu a participat la elaborarea convenției, să adere la prezenta convenție printr-o decizie adoptată de majoritatea prevăzută la articolul 20 litera (d) a Statutului Consiliului Europei și prin votul unanim al reprezentanților statelor contractante care au dreptul de a fi reprezentate în Comitetul de Miniștri.

2. În ceea ce privește orice stat care aderă, convenția intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de trei luni de la data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 44 – Aplicarea teritorială

1. Orice stat sau Comunitatea European poate, la data semnăturii sau atunci când depune instrumentul său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să precizeze teritoriul sau teritoriile pe care prezenta convenție se aplică.

2. Oricare Parte poate, la orice dată ulterioară, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei convenții la orice alt teritoriu menționat în declarație și pentru ale cărui relații internaționale este responsabil sau în numele căruia este autorizat să asume obligații. În ce privește un astfel de teritoriu, convenția intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de trei luni de la data primirii unei asemenea declarații de către Secretarul General.

3. Orice declarație formulată potrivit precedentelor două alineate poate fi retrasă, cu privire la oricare teritoriu menționat de o astfel de declarație, printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea devine efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de trei luni de la data primirii unei asemenea notificări de către Secretarul General.

Articolul 45 – Rezerva

Nici o rezervă nu poate fi formulată cu privire nici o dispoziție a prezentei Convenții, cu excepția rezervei față de articolul 31 alineatul 2.

Scanned with OKEN Scanner

Articolul 46 – Denunțarea

1. Oricare Parte poate denunța, în orice moment, prezenta convenție printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului.

2. O astfel de denunțare devine efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de trei luni de la data primirii unei asemenea notificări de către Secretarul General.

Articolul 47 – Notificarea

Secretarul General al Consiliului Europei notifică statele membre ale Consiliului Europei, oricare parte semnatară, oricare stat parte, Comunitatea europeană și oricare stat invitat să semneze prezenta convenție în conformitate cu prevederile articolului 42, precum și oricărui stat invitat să adere la prezenta convenție în conformitate cu prevederile articolului 43 despre:

a. orice semnătură;

b. depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobarea sau aderare;

c. orice dată de intrare în vigoare a prezentei convenții în conformitate cu articolele 42 și 43;

d. orice amendament adoptat în conformitate cu articolul 41 și orice dată la care un astfel de amendament intră în vigoare;

e. orice denunțare formulată în temeiul dispozițiilor articolului 46;

f. orice alt act, notificare sau comunicare referitoare la prezenta convenție;

g. orice rezervă formulată potrivit articolului 45.

Drept pentru care, subsemnații, care au fost împuterniciți în acest scop, au semnat prezenta convenție.

Adoptată la Varșovia, a 16-a zi din mai 2005, în engleză și în franceză, ambele texte fiind autentice, într-un singur exemplar care este depozitat în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei transmite copii certificate fiecărui stat membru al Consiliului Europei, statelor care nu sunt membre și care au participat la elaborarea prezentei convenții, Comunității Europene și oricărui stat invitat să adere la prezenta convenție

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL XI. ASPECTE DE DREPT COMPARAT

1. BOSNIA ŞI HERZEGOVINA

Bosnia și Herzegovina este o țară sursă de trafic și destinație pentru traficul cu femei și copii. Există cazuri de trafic intern, numărul victimelor locale fiind din ce în ce mai mare. Guvernul respectă standardele de combatere a traficului, mai ales în vederea prevenirii și protecției martorilor și a victimelor.

Prevenire

Una din țintele planului de acțiune a guvernului este conștientizarea publicului asupra fenomenului traficului prin campanii publice și mass-media. De asemenea, în programa școlară sunt prevăzute ore în care tinerii sunt avertizați asupra traficului de ființe umane, prezentându-li-se metodele de recrutare ale rețelelor criminale și consecințele bolilor cu transmitere sexuală și a dependenței de droguri. Numeroase organizații neguvernamentale sprijină lupta împotriva traficului prin campanii de postere, editarea de broșuri promoționale, spoturi publicitare și documentare de televiziune.

Incriminare

Bosnia și Herzegovina a stabilit un cadru legal care ajută punerea sub acuzare în mod eficient a traficanților, dar este necesar să se dezvolte resursele tehnice și specializate și să se intensifice cooperarea dintre autoritățile ce aplică legea.

Infracțiunile privitoare la trafic, la integritatea sexuală, la morală și demnitatea personală sunt prevăzute în articolele 188, 189, 190 din Codul Penal al Republicii Srpska, în articolul 2 din Legea privind ordinea publică și pacea a Republicii Srpska și art. 222, 224, 225, 227, 228, 229 din Codul Penal al Federației Bosnia și Herzegovina.

Guvernul desfășoară activități de intensificare a colaborării între autoritățile ce aplică legea la nivel regional și internațional și întărește schimbul de informații. Bosnia și Herzegovina este implicată activ în inițiativele regionale și internaționale din domeniul traficului, prin participarea la un număr semnificativ de seminarii și conferințe pe această temă.

Protecție

Victimele traficului de ființe umane, atât cele naționale, cât și cele de altă naționalitate, sunt identificate prin metode rapide, ca urmare a specializării polițiștilor, procurorilor, funcționarilor din consulate, asistenților sociali, inspectorilor muncii, pedagogilor și psihologilor. Acestora li se oferă protecție, consiliere legală și sprijin financiar, până la repatriere sau integrare socială, însă tot acest sistem trebuie îmbunătățit prin asigurarea de adăposturi, protecție medicală și prin crearea de noi posibilități de pregătire și angajare a victimelor traficului care sunt cetățeni ai statului.

Bosnia și Herzegovina, Federația Bosniei și Herzegovina și Republica Srpska au adoptat legi de protecție a martorilor amenințați și vulnerabili, fiind, în același timp, aprobată și Legea Programului de Protecție a Martorilor, însă implementarea lor se realizează cu dificultate, din cauza lipsei de resurse tehnice specializate și financiare. În acest sen, este necesar să se asigure abordări multisectoriale și multidisciplinare care să includă echipe de asistenți sociali, psihologi, medici și reprezentanți ai organizațiilor nonguvernamentale. Un prim pas a fost făcut prin încadrarea Unității de Protecție a Martorilor în Agenția de Protecție și Investigații a Statului.

Scanned with OKEN Scanner

2. COREEA DE NORD

Coreea de Nord este o țară de origine pentru persoanele traficate în vederea exploatării sexuale și a muncii forțate. Condițiile economice și politice din Coreea de Nord determină un număr mare de coreeni să părăsească țara, supunându-i riscului de a deveni victime ale traficanților. Femeile care ajung în nordul Chinei pot fi vândute ca mirese și exploatate ca prostituate. Guvernul Coreei de Nord se preocupă în mare măsură de abuzurile privind munca forțată din țară, însă mulți coreeni sunt trimiși să muncească în Rusia, în condiții de muncă forțată și exploatare, în scopul de a fi achitate datoriile guvernului Coreei de Nord către Moscova. Guvernul Coreei de Nord nu respectă standardele minime pentru eliminarea traficului și nici nu face eforturi semnificative în acest sens. Coreea de Nord nu recunoaște faptul că traficul de persoane reprezintă o problemă .În realitate, guvernul profită de pe urma muncii forțate a victimelor traficate.

Prevenire

Guvernul coreean nu ia nici o măsură pentru a împiedica traficul.

Incriminare

Nu există legi anti-trafic și nici rapoarte din care să rezulte tentativele guvernului de a acuza traficanții.

Protecție

Guvernul Coreei de Nord nu ia măsuri pentru protecția victimelor traficului. Nord-coreenii care sunt victime ale traficului și se întorc ulterior în țară, riscă să fie interogați de autorități și să ajungă în închisoare.

3. FILIPINE

Filipine reprezintă sursă, tranzit și, într-o mai mică măsură, țară de destinație, pentru persoane traficate în scopul muncii forțate și al exploatării sexuale. Tradiția de a căuta șanse economice în afara granițelor țării determină mulți tineri filipinezi să riște să devină victime ale traficului Femeile filipineze sunt traficate în scopul exploatării sexuale, spre destinații din Asia, Africa, Europa și America de Nord. Traficanții atrag asemenea victime în străinătate, cu promisiuni false de angajare legală. Grupuri ce practică crima organizată fac trafic de persoane din China prin Filipine, însă mai puțin frecvet această țară este punct final de destinație. Există trafic intern din zonele rurale spre cele urbane. Exploatarea sexuală a copiilor din Filipine prin pornografie, Internet și turism sexual este o problemă care îngrijorează din ce în ce mai mult.

Guvernul face eforturi pentru respectarea standardelor minime de combatere a traficului, recunoaște faptul că traficul este o problemă și s-a implicat, de câțiva ani, la nivel internațional, în combaterea acestuia. La solicitarea președintelui statului, o echipă specializată a Departamentului de Afaceri Externe se ocupă de trafic. În 2002 s-a semnat acordul dintre Filipine, Malaiezia și Indonezia de a coopera la rezolvarea problemelor legate de infracțiuni transnaționale. În ciuda fluctuațiilor economice naționale, guvernul se implică în combaterea traficului și în protecție, însă acuzarea traficanților lasă de dorit.

Prevenire

Mai multe agenții guvernamentale sunt implicate în eforturile de combatere a traficului. Autoritățile supraveghează plecările muncitorilor cu contracte în

Scanned with OKEN Scanner

străinătate, pentru a-i preveni împotriva traficului. De asemenea, monitorizează afacerile matrimoniale prin publicitate. Birouri guvernamentale se ocupă de campanii de informare asupra problemei mucii forțate a copiilor, exploatarea sexuală din industria hotelieră și alte afaceri legate de turism.

Incriminare

În anul 2003 Filipine a adoptat o lege anti-trafic completă. Au fost puși sub acuzare câțiva traficanți, însă aceste eforturi sunt minore în comparație cu amploarea fenomenului. Numărul condamnărilor reprezintă o problemă foarte serioasă. Guvernul nu poate stopa eliberarea de documente oficiale care stabilesc că femeile ce lucrează ca animatoare au dreptul la vize străine. De asemenea, corupția rămâne o problemă care necesită o atenție deosebită.

Protecție

Datorită experienței în cazurile de trafic, mulți funcționari oficiali înțeleg problema și știu cum să se ocupe e victimele traficului. Guvernul colaborează cu asociații neguvernamentale pentru a repatria victimele, a le oferi adăpost temporar, mijloace de transport, consiliere și sprijin financiar. De asemenea, pregătește reprezentanți ai legii pentru a se ocupa de victimele traficului. Ambasadele filipineze iau toate măsurile pentru a sprijini victimele în străinătate.

4. HAITI

Haiti este, în mare parte, o sursă a traficului de copii pentru exploatarea sexuală și munca forțată. Copiii sunt traficați și în interiorul țării de părinții săraci care-i plasează ca și servitori în casele unor familii mai bogate. Chiar dacă nu toți copiii sunt victimizați în acest proces, un număr important sunt exploatați sexual sau abuzați în condiții asemănătoare sclaviei. Guvernul din Haiti estimează că aproximativ 90.000-120.000 de copii sunt plasați ca servitori. Copii din Haiti sunt traficați și în Republica Dominicană, unde unii sunt exploatați similar. Un număr mare de imigranți ilegali intră în Republica Dominicană unde unii devin victime ale traficului. La o scară mai mică, Haiti este o țară de tranzit și destinație a traficului. Victimele sunt imigranți din țări cu nivel de trai scăzut, de obicei chinezi, tranzitând aceastaă țară pe drumul spre America de Nord, unde ajung în condiții de muncă forțată, pentru a plăti înapoi bani traficanților. Femei din Republica Dominicană sunt traficate în Haiti pentru prostituție. Multe din aceste femei vin în mod voluntar, dar multe sunt victime.

Guvernul din Haiti nu respectă în totalitate standardele minime pentru eliminarea traficului și nu face eforturi în acest sens.

Prevenire

Guvernul încearcă să sensibilizeze opinia publică prin intermediul televiziunii și al radioului, transmițând mesaje despre tratarea abuzivă a copiilor ca servitori.. Ministerul Muncii și Protecției Sociale este desemnat să se ocupe de abuzul asupra copiilor.

Guvernul a organizat o serie de seminarii pentru părinți, profesori și copii, în scopul de a-i convinge asupra necesității de a renunța la plasarea minorilor ca servitori.

Incriminare

Guvernul din Haiti a adoptat recent o lege care interzice traficul de copii și lucrează pentru implementarea ei, însă, până în prezent, nu au fost puși sub acuzare

Scanned with OKEN Scanner

traficanții. Există proiecte de lege pentru regularizarea muncii domestice a copiilor, dar ele nu sunt încă tranformate în legi. Guvernul nu monitorizează eficient și nu controlează adecvat granițele țării.

Protecție

Eforturile guvernamentale pentru a stopa abuzurile asupra copiilor au fost până în prezent limitate, datorită fondurilor insuficiente. Ministerul haitian al Muncii și Protecției Sociale finanțează proiecte pentru a monitoriza zeci de mii de copii folosiți ca servitori. Guvernul alocă fonduri pentru o linie gratuită unde abuzurile pot fi denunțate.

Monitorii investighează și răspund cererilor de asistență, însă datorită amplorii fenomenului, aceste eforturi sunt minime. Numărul copiilor salvați de la traficanți a crescut în ultimii ani. Repezentanții guvernului lucrează împreună cu asociațiile neguvernamentale locale pentru a readuce copiii la familiile lor naturale.

5. HONDURAS

Honduras este o țară sursă, dar și de tranzit pentru traficul în scopul exploatării sexuale și al muncii la negru. Cele mai multe victime din Honduras sunt femei tinere traficate în Guatemala, Insulele Belize, El Salvador, Mexic, Statele Unite și Canada. Femeile și copiii sunt traficați intern, mai ales din mediul rural în cel urban.

Guvernul din Honduras nu respectă în totalitate standardele minime pentru elminarea traficului, însă face eforturi, în ciuda resurselor limitate. Recunoaște faptul că traficul este o problemă, copiii din Honduras sunt vulnerabili și are un plan național de combatere a exploatării sexuale a copiilor. Honduras este deschisă colaborării cu organizațiile neguvernamentale și cu cele internaționale. Guvernul colaborează cu Mexicul pentru a identifica și repatria mai multe minore din Honduras, care lucrau ca prostituate în sudul Mexicului. Oficialități din Honduras cooperează, din anul 2002 și cu autoritățile americane în cazul unor investigații ale traficului spre Statele Unite.

Prevenire

Guvernul din Honduras nu a luat măsuri publice de informare asupra traficului, dar încearcă să atragă atenția asupra drepturilor copiilor și femeilor și asupra riscurilor asociate cu imigrarea ilegală. O comisie națională încearcă să combată abuzurile asupra copiilor care muncesc și caută să reintegreze minorii în programe educaționale. O serie de agenții guvernamentale, organizații internaționale și asociații neguvernamentale au dezvoltat un plan național de luptă împotriva exploatării sexuale a copiilor, fapt care reprezintă un important pas în dezvoltarea generală a unui plan național anti-trafic.

Incriminare

Hondurasul nu are legi comprehensive anti-trafic, dar cele privind exploatarea copiilor și statutul imigranților, incriminează traficul și permit statului sa trimită în instanță traficanții. Corupția este o probelemă serioasă și face dificilă condamnarea traficanților. Poliția din Honduras colaborează cu oficialități din Statele Unite, pentru a elabora un mod eficient de monitorizare a controlului vamal ce poate fi folosit împotriva traficanților.

Protectie

Guvernul din Honduras nu oferă nici o asistență victimelor străine ale traficului și nu alocă fonduri pentru organizațiile neguveramentale care ajută victimele, din

Scanned with OKEN Scanner

cauza lipsei de fonduri, însă guvernul cooperează cu acestea, pentru a ajuta copiii din Honduras. Toate problemele legate de trafic sunt monitorizate de către autorități. Victimele străine ale traficului nu sunt protejate, putând fi chiar condamnate.

6. HONG- KONG

Hong -Kongul este un punct de tranzit și destinație pentru persoane traficate în scopul exploatării sexuale și al muncii forțate. Deși la început era doar o țară de tranzit pentru imigranții ilegali, Hong -Kongul a devenit o destinație pentru femeile traficate în scopul exploatării sexuale, provenite din China și Asia de Sud-Est. Victimele tranzitează Hong -Kongul și pentru a ajunge în America de Nord și Australia.

Guvernul din Hong -Kong se conformează standardelor minime privind eliminarea traficului. Autoritățile din Hong- Kong implementează măsuri anti-trafic în contextul combaterii migrațiilor ilegale. Guvernul inițiază controale eficiente ale migrațiilor și ale modului de trecere a granițelor, campanii de informare a autorităților vamale asupra modurilor de migrație ilegală și are o legislație bine pusă la punct, destinată să pedepsească traficanții.

Prevenire

Hong -Kongul menține controale eficiente ale migrațiilor și ale modului de trecere a granițelor ca mod pricipal de prevenire. Există o bună coordonare între poliție, Oficiul de imigrare, vămi și organizțiile neguvernamentale. Materiale informative în mai multe limbi sunt distribuite în locuri cheie pentru a informa femeile străine asupra drepturilor lor de muncă. Departamentul poliției care se ocupă cu imigrațiile ilegale publică un raport bianual care oferă noi informații despre metodele folosite de traficanți, făcând schimb de informații cu alte guverne. Oficialitățile iau măsuri pentru a opri folosirea de containere în scopul transportului clandestin de persoane.

Incriminare

Hong -Kongul nu are legi specifice anti-trafic, dar prevederi penale în legătură cu acesta sunt folosite pentru punerea sub acuzare a traficanților. Un număr mare de polițiști sunt repartizați pentru a monitoriza securitatea granițelor, aeroporturilor și transporturile navale, monitorizând, în același timp, potențialul trafic. În ultimii ani s-a realizat o mai bună cooperare internațională în ceea ce privește urmărirea penală și punerea sub acuzare a traficanților. Deși rapoartele întocmite în mod regulat și statisticile generale sunt publice prin lege, guvernul inițiază măsuri pentru a avea statistici mai concrete asupra victimelor traficului.

Protecție

Victimele traficului beneficiază de o gamă largă de servicii oferite în Hong-Kong. Făcîndu-se abstracție de statutul legal sau de fapta comisă, victimele traficului au acces la adăpost temporar în centre de refugiați pentru femei, având asigurate condiții decente de trai, servicii medicale și un centru de sprijin pentru victime.

Celor care depun mărturie împotriva traficanților li se asigură imunitate, permițându-li-se întoarcerea acasă fără a fi acuzate.

Străinilor angajați în Hong-Kong li se oferă același acces la servicii, de exemplu consilierea juridică împotriva angajatorilor, ca și angajaților conaționali.

Scanned with OKEN Scanner

7. INDIA

India este o țară de origine, tranzit și destinație pentru mii de persoane traficate. Traficul internațional de femei, bărbați și copii, în scopul exploatării sexuale, servituții domestice, muncii la negru și sub contract de ucenicie, este foarte larg răspândit. Bărbații indieni, la fel ca și femeile, sunt puși în situații de muncă forțată și uneori în condiții de sclavie, în Estul Mijlociu și în Vest. India este o destinație pentru turiștii în căutare de sex din Europa și Statele Unite. Femeile și copiii din Bangladesh sunt traficați în India sau sunt tranzitați prin India în drum spre Pakistan și Estul Mijlociu. Femeile și fetele nepaleze sunt traficate în India pentru exploatare sexuală comercială.

Guvernul Indiei nu îndeplinește pe deplin standardele minime de eliminare a traficului, deși face eforturi semnificative în acest scop, în ciuda resurselor limitate. Guvernul este mai eficient în prevenire și protecție. Guvernul ar trebui să accelereze instrumentarea cazurilor de trafic, să intensifice pregătirea ofițerilor de poliție de grad inferior, împotriva traficului, pe tot teritoriul țării și să crească numărul cazurilor de condamnare pentru oficialii corupți. Foarte îngrijorător este numărul ridicat de copii-victime forțați la exploatare sexuală comercială, în megaorașele Indiei.

Prevenire

Atât guvernul central, cât și cel al statului sprijină campaniile de prevenire. Ele intră în parteneriate cu organizații internaționale, guverne străine și asociații neguvernamentale care au încredere în programele având ca obiective prevenirea traficului și eradicarea sărăciei.

Guvernul Central și Proiectul său de Eradicare a Sărăciei își rezervă 40% din buget pentru proiecte privind femeile expuse la trafic prin oferirea de micro-credite. În efortul de a reduce numărul celor vulnerabili la acest fenomen, proiectul sprijină un program educațional de burse pentru tinere în 2000 dintre regiunile cele mai sărace ale Indiei. Ministerul Asistenței Sociale și al Sărăciei a stabilit o linie de ajutor pentru copii. Guvernul Central și o organizație internațională au semnat un acord de prevenire a traficului și asistență pentru copiii cu riscuri. Împreună cu o altă organizație internațională de prevenire a traficului, guvernul conduce cel mai mare program mondial de eliminare a muncii copiilor, care include furnizarea educației unui număr de 250 de milioane de copii din ciclul primar.

Statul Goa, împreună cu organizații neguvernamentale, susține campanii publice de informare despre pedofilie și turism sexual, pe plaje. Rețeaua de Transport în Comun a statului Maharashtra desfășoară programe de instruire pentru șoferii și controlorii de autobuze, pentru a depista fetele în pericol și a afișat ostentativ numerele de ajutor anti-trafic, în stațiile de autobuze.

Statul Tamil Nadu a stabilit comitete de supraveghere la nivel sătesc, pentru a preveni traficul de femei și copii. Gara Centrală din Chennai a instaurat o „Linie pentru Copii „ pentru salvarea și ținerea unei evidențe a copiilor care sunt luați din stat pentru muncă, precum și pentru supravegherea fugarilor și a altor copii în pericol.

În efortul de a aduce copiii înapoi la școală, Departamentul de Educație de Stat al Karnataka a lansat o campanie publică masivă de informare numită „De la muncă la Învățătură„ pentru a face cunoscută exploatarea prin muncă a copiilor, implicațiile legale pe care le are aceasta asupra patronilor și părinților.

Scanned with OKEN Scanner

Incriminare

Numărul condamnărilor traficanților de persoane, a deținătorilor de case de toleranță și a altora, asociați cu traficul de persoane, a crescut semnificativ. Trei tribunale speciale din New Delhi sunt desemnate să se ocupe de astfel de cazuri.

India are numeroase legi federale împotriva traficului de persoane pentru exploatare sexuală și a muncii la negru. Legea pentru Prevenirea Traficului Imoral interzice traficul de persoane, exploatarea sexuală și prevede pedepse și mai aspre pentru infracțiuni comise cu minori. În timpul investigațiilor poliția nu folosește frecvent toate prevederile acestei legi și, ca rezultat, poate minimaliza pedepsele potențiale împotriva traficanților de persoane și a deținătorilor de case de toleranță ce exploatează minori. Oficialitățile folosesc numeroase prevederi ale Codului Penal indian și ale Legii Justiției pentru Minori, pentru a condamna traficanții. În numeroase state există prevederi legale împotriva folosirii templelor religioase pentru exploatarea sexuală a fetelor. Forțată sau plătită, munca copiilor este ilegală in India. Pedepsele pentru traficul de persoane sunt asemănătoare celor pentru viol sau tâlhărie.

Guvernul central indian este depășit în lupta împotriva traficului de persoane, din cauza lipsei legilor federale care să stabilească jurisdicția în cazul infracțiunilor inter-statale, pentru a putea fi investigate de agenția centrală. Chiar dacă legile anti-trafic sunt naționale, aplicarea lor este posibilă numai în cazul guvernării statale. Aplicarea legii este și mai complicată atunci când include trafic între granițele statelor, din cauza lipsei de coordonare și a diferențelor dintre procedurile de investigare ale poliției din fiecare stat. Autoritățile au crescut semnificativ numărul de arestări ale traficanților de persoane și ale deținătorilor de case de toleranță, în ultimul an, dar instanțele, ce se supun unor proceduri greoaie, încetinesc procesul penal.

Vameșii iau mită sau închid ochii la traficul de persoane ce se desfașoară între state. S-a ajuns până acolo, încât unii polițiști au fost implicați în avertizarea proxeneților ce coordonează bordelurile, despre raidurile poliției.

Biroul Central de Investigații, ce se ocupă cu investigarea infracțiunilor de corupție și a traficului de persoane, a judecat numeroși polițiști, avocați, judecători și procurori. Cei găsiți vinovați de luare de mită, au fost pedepsiți cu amenzi și închisoare.

Traficul de persoane și deținerea de case de toleranță sunt infracțiuni în multe state, datorită Legii Controlului Crimei Organizate, ceea ce înseamnă că cei acuzați de aceste lucruri nu pot ieși pe cauțiune. Poliția din Maharashtra a organizat un curs de prevenire a traficului de persoane ce este obligatoriu pentru pregătirea viitorilor ofițeri de poliție. Statul Andhra Pradesh a instituit noi indicatoare de performanță pentru ofițerii de poliție care prevăd evaluarea acestora după numărul de traficanți si deținători de case de toleranță arestați și nu după numărul arestărilor de prostituate. Poliția din orașul Calcuta și din statul West Bengal a permis oganizațiilor neguvernamentale să participe la operațiunile de salvare din casele de toleranță.

Granițele sunt patrulate și monitorizate, dar nivelurile de monitorizare variază și sunt multe incidente de trecere necontrolată a frontierei. Granița dintre India și Pakistan este monitorizată atent. Pașapoartele și vizele nu sunt necesare nepalezilor pentru a intra în India, și astfel granița dintre Nepal și India este liberă. Guvernele din Nepal și India au fost de acord să formeze Organizația Comună împotriva Traficului

Scanned with OKEN Scanner

de Persoane, pentru a colabora în investigații și a folosi în comun informații despre traficanți. Granița dintre India și Bangladesh este monitorizată, fiind necesare pașapoartele și vizele, însă continuă să existe un aflux de imigranți căutand locuri de muncă și de femei traficate în India.

Protecție

Curtea Supremă din India a decis ca victimele traficului de persoane să poată depune mărturie „pe cameră". Departamentul pentru Femei și Dezvoltarea Copilului ajută organizațiile neguvernamentale să finanțeze rapatrierea femeilor și a copiilor traficați în India din alte țări. IÎn ultimii ani, guvernele statale au întemeiat case de protecție care oferă grijă custodială, educație, pregătire profesională și reabilitare socială. Departamentul pentru femei și Dezvoltarea Copilului a lansat un proiect numit „Swadahar" pentru a ajuta femei aflate în diferite circumstanțe, incluzând victime ale traficanților, ajutor care constă în adăpost, alimente, îmbrăcăminte, consiliere, asistență medicală și legislativă, pregătire vocațională și educație. Guvernarea centrală susține proiecte de reabilitare în mai multe state pentru 200.000 de copii care au fost preluați din condiții de muncă ilegale. Conducerea din Andhra Pradesh a adoptat o politică statală de salvare și reabilitare, care prevede faptul că fiecare district trebuie să formeze comitete anti-trafic. Împreună cu organizații neguvernamentale, poliția din Calcuta a deschis centre de „susținere"și servicii în fiecare secție de poliție, în care un polițist femeie ajută victime ale traficului de persoane sau ale violurilor. Oficiali ai ambasadelor indiene, din anumite țări, ajută cetățenii indieni, victime ale traficului de persoane prin munca la negru.

8. INDONEZIA

Indonezia este o sursă, zonă de tranzit și țară de destinație pentru persoane traficate în scopul exploatării sexuale și muncii la negru. Victime din Indonezia sunt traficate în Malaezia, Singapore, Taiwan, Hong Kong, Brunei, țările din Golful Persic și Australia. Trafic intens se face și între granițele Indoneziei pentru muncă sau exploatare sexuală. Țara este o destinație pentru unele victime traficate pentru exploatare sexuală.

Guvernul din Indonezia nu respectă complet standardele minime pentru combaterea traficului de persoane, însă face eforturi semnificative în acest prin aprobarea unor proiecte de lege pentru protejarea copiilor împotriva traficului de persoane și pentru constituirea unei comisii și a unui tribunal anti-corupție. Guvernarea a elaborat amendamente în legislație și a sporit numărul personalului implicat în lupta anti-trafic. Indonezia este deschisă unei cooperari multilaterale pentru combaterea traficului, dar ramân încă multe de făcut, mai ales în interiorul țării. O mare încercare pentru guvernare este aceea de a opri implicarea oficialilor săi în traficul de persoane.

Prevenire

Printr-un decret prezidențial, Indonezia a adoptat un plan național de combatere a traficului de persoane, atât pentru exploatare sexuală, cât și pentru munca la negru, dar implementarea acestuia este îngreunată de lipsa resurselor. Eforturile guvernării au crescut gradul de informare a funcționarilor publici de toate nivelurile, dar informarea populației pe tema traficului ramâne insuficientă. În acest sens,

Scanned with OKEN Scanner

autoritățile colaborează cu asociații neguvernamentale, organizând dese campanii de informare prin intermediul televiziunii, a radioului și a materialelor scrise.

Împreună cu organizațiile neguvernamentale, guvernul a conceput unele cursuri de pregătire pentru angajați ai statului în centre de criză, dar oficialii din cadrul poliției, ai armatei și autorităților care se ocupă cu imigranții, nu sunt suficient de educați în prevenirea traficului, din punct de vedere operațional.

Incrimiare

Guvernul nu a emis o lege comprehensibilă împotriva traficului de persoane, dar un proiect de lege se află acum în Parlament. În Codul Penal s-au inclus pedepse mai aspre pentru traficanți și s-a adoptat Legea Protecției Copilului care ar trebui să protejeze minorii de traficul de persoane.

Autoritățile s-au folosit de legile în vigoare pentru a pune sub acuzare mai mulți traficanți. Corupția ramâne un obstacol major, dar s-au făcut arestări în rândul funcționarilor publici care aveau legături cu traficul de persoane. A început cooperarea cu alte state și cu organizațiile internaționale specializate în această problemă.

Protecție

Planul național cere ca victimele traficului să fie tratate ca atare, dar implementarea lui diferă mult. Unele autorități locale continuă sa trateze victimele ca pe niște vinovați și să abuzeze de ele în continuare. Deși, în general, asistența acordată victimelor a crescut, ramâne nesemnificativă față de amploarea fenomenului. Guvernul a colaborat cu asociații neguvernamentale și cu organizații ale societății civile pentru a crea unele adăposturi generale pentru victime și pentru a le oferi consiliere. Reprezentanții Ministerului de Externe și ai Ministerului Muncii și-au sporit eforturile în sprijinirea victimelor traficului din străinătate.

9. ISRAEL

Israelul este o țară de destinație pentru traficul de persoane. Femei din Republica Moldova, Rusia, Ucraina și alte țări, foste membre ale Uniunii Sovietice, sunt traficate în Israel cu scopul exploatării sexuale comerciale. Persoane în căutare de slujbă sunt traficate și supuse la muncă forțată, în condiții extreme și de abuz fizic. Multor muncitori necalificați străini, în Israel, li se reține pașapoartele, li se anulează contractele și nu li se plătesc salariile pe diferite perioade de timp. Firme, în special de construcții, aduc muncitori din China și Bulgaria în Israel pentru a munci în condiții echivalente cu munca forțată.

Guvernul israelian nu respectă în totalitate standardele minime pentru combaterea traficului, însă face eforturi semnificative în acest sens, prin urmărirea a numeroase cazuri de trafic în scopul exploatării sexuale și, într-o mai mică măsură, a traficului pentru munca forțată. Traficul pentru munca la negru este un fenomen relativ nou în Israel. Guvernul trebuie să protejeze drepturile muncitorilor imigranți și să stopeze frauda asociată cu munca la negru.

Prevenire

Guvernul, împreună cu organizațiile neguvernamentale, încearcă să crească nivelul de informare a populației, prin campanii care includ conceperea și distribuirea, în Israel, de fluturași și alte informații în limba rusă, despre traficul de persoane, pentru exploatarea sexuală comercială. Totodată, folosește consulatele și ambasadele din țări sursă pentru a oferi informații potențialelor victime ale traficului.

Scanned with OKEN Scanner

Incriminare

Legea din Israel prevede că traficul de persoane în scopul exploatării de orice fel este ilegal. Sunt, de asemenea, ilegale, alte fapte precum: violul, lipsirea de libertate, reținerea pașaportului, munca forțată, prostituția forțată sau frauda și răpirea în scopul prostituției. Pedeapsa maximă pentru trafic agravant sau trafic cu minori este de 20 de ani închisoare, la fel ca și cele pentru viol sau vătămare. Totuși, majoritatea cazurilor se rezolvă prin înțelegeri și medieri în fața instanței, ajungându-se până la pedeapse de doi ani. Sunt investigați și unii reprezentanți din poliție pentru luare de mită și pentru informarea bordelurilor despre raiduri, dar aceste cazuri de corupție nu sunt prea frecvente. Un număr mic de specialiști lucrează împotriva traficului, iar personalul insuficient și finanțarea redusă dăunează major eforturilor depuse. Ministerul Justiției ține seminarii anti-trafic pentru juriști și polițiști. Pentru a combate traficul, a fost creată, în 2002, Autoritatea pentu Imigrări, în scopul de a coordona activitatea guvernului legată de persoane de altă naționalitate, incluzând investigarea acuzațiilor aduse muncitorilor imigranți. S-au elaborat legi privitoare la angajare și salariul minim pe economie, garantând plata salariului și posibilitatea plecării în țara de origine anual, pentru lucrătorii imigranți, dar aceste legi nu sunt orientate împotriva angajatorilor care ar putea să încalce legea. În cadrul Autorității pentru Imigrare funcționează o unitate de investigații care a descoperit mai multe rețele de fraudă și fals în documente. Israelul exercită un control și o supraveghere strictă a granielor.

Protecție

Victimele traficului pentru exploatare sexuală care sunt dispuse să depună mărturie împotriva traficanților sunt cazate în adăpoturi finanțate de poliție și le sunt puse la dispoziție bani, asistență medicală și consiliere. Victimele care nu vor să depună mărturie sunt deportate. Victimele nu sunt acuzate sau amendate pentru încalcarea legilor precum: imigrarea ilegală sau deținerea de documente falsificate. Poliția încurajează victimele să depună plângere împotriva traficanților. Guvernul finanțează parțial o linie telefonică gratuită pentru acestea. Imigranții care raportează un delict nu sunt reținuți, li se permite accesul la un translator și pot sta în Israel pe perioada cât sunt martori într-un proces, însă unele organizații neguvernamentale susțin că aceste dispoziții sunt, într-un fel sau altul, încălcate.

10. ITALIA

Italia este o țară de destinație și tranzit către alte țări europene pentru traficarea persoanelor în scopul exploatării sexuale. Autoritățile italiene au depistat numeroase victime ale traficului, originare din Nigeria, Albania, Moldova, Ucraina, Rusia, România, Bulgaria, China și America de Sud (Ecuador, Peru și Columbia). Rețelele albaneze de proxeneți dețin supremația în prostituția stradală, în cooperare cu mafia italiană.

Guvernul Italiei respectă în totalitate standardele minime pentru eliminarea traficului. El deține un cadru legal puternic care incriminează traficul, punând pe primul plan drepturile omului. Legea italiană anti-trafic operează eficient, deopotrivă pe plan intern și internațional. Juriștii sunt implicați și preocupați că legile ce urmează a fi adoptate privind imigrația ar putea intra în conflict cu sistemul puternic existent pentru protecția victimelor.

Scanned with OKEN Scanner

Prevenire

Guvernul își concentrează eforturile în prevenire pe activități bilaterale cu țările sursă ca: Nigeria, Albania, Ucraina și România, pentru a diminua traficul.În special Nigeriei, Italia i-a furnizat resurse financiare, echipament și a pregătit poliția și organizațiile neguvernamentale pentru prevenirea traficului. De asemenea, guvernul a dus tratative și a încheiat o înțelegere regională cu statele vecine pentru a întări punctele de frontieră și condițiile de acordare a vizei. Acesta sponsorizează campanii de informare și o linie telefonică pentru potențialele victime, atât în limba italiană, cât și în engleză.

Incriminare

Guvernul își impune puternic legislația penală anti-trafic, în special prin coordonarea operațiunilor internaționale anti-trafic. Poliția italiană are forțe puternice, antrenate și conduse pentru a aplica legile penale anti-trafic.In colaborare cu Europolul, politia italiana întreprinde numeroase operațiuni pentru prinderea traficanților, multe din ele în colaborare cu guvernul Albaniei. Autoritățile italiene continuă să trimită în judecată numeroși suspecți traficanți pe teritoriul Italiei.

Protecție

Peste 2500 de reședințe temporare și permise de muncă au fost acordate victimelor traficului, garantându-li-se accesul la asistență legală și medicală, muncă, educație și protecție, ca martori, printr-o rețea atestată de guvern și recunoscută de organizațiile neguvernamentale. Prevederile pentru protejarea victimelor traficului sunt puse în aplicare de Ministerul Șanselor Egale. Acesta a introdus campanii publicitare pentru a ajuta prostituatele să-și cunoască drepturile și să abandoneze această meserie.

11. JAPONIA

Japonia este o țară de destinație pentru bărbați, femei și copii, în scopul exploatării sexuale. Victimele vin mai ales din China, Coreea de Sud, Tailanda, Taiwan, Filipine, Columbia și Europa de Est. Unele victime sunt atrase în Japonia prin înșelăciune, iar alții sunt conștienți de faptul că vor fi implicați în comerțul sexual japonez. Ambele categorii devin victime ale abuzului după sosire. Ulterior, victimele sunt vândute între traficanți.

Guvernul Japoniei nu respectă în totalitate standardele minime de eliminare a traficului, însă face eforturi semnificative în această direcție. Guvernul oferă susținere financiară internațională pentru lupta împotriva traficului în Asia de Sud-Est și organizează simpozioane care ajută alte guverne în lupta anti-trafic.

Prevenire

Japonia este activă din punct de vedere internațional, organizând seminarii de pregătire pentru funcționarii de la Imigrare din țările sursă din Asia de Sud-Est, pentru a-i ajuta să combată traficul uman. Guvernul susține campanii de informare împotriva abuzului asupra muncitorilor străini, însă trebuie să se facă eforturi legislative mai mari, în vederea eliminării turismului sexual, unii cetățeni călătorind în străinătate cu scopul expres de a practica sex cu minori.

Incriminare

Japonia nu are o lege care să interzică traficul, deși în practică aplică, împotriva traficanților, în principal legile privitoare la imigrare și la muncă. Guvernul

Scanned with OKEN Scanner

investighează traficanții, însă numărul de acuzări este prea mic și pedepsele prea blânde, pentru a putea împiedica eficient activitatea sindicatelor implicate în trafic. De asemenea, guvernul japonez nu acuză și nu pedepsește în mod exemplar organizațiile criminale implicate în trafic.

Protecție

Autoritățile japoneze nu protejează victimele în mod adecvat. Posibilitatea guvernului de a oferi statutul de rezidență temporară străinilor într-o situație de urgență este rareori invocată în cazul victimelor de altă naționalitate ale traficului. Funcționarii japonezi sunt pregătiți să analizeze circumstanțele atenuante sau agravante ale victimelor de altă naționalitate, însă în practică ei au tendința de a le trata ca pe imigranți ilegali și a le deporta rapid.

Victimele suspectate că au încercat să evite deportarea pot fi reținute în centre de detenție, tratamentul fiind neadecvat statutului de victimă a traficului. Trebuind să facă față deportării, victimele nu se mai pot adresa justiției împotriva traficanților.

Japonia a făcut generoase donații organizațiilor internaționale pentru a ajuta victimele din Vietnam și Cambogia.

12. LIBERIA

Liberia este o țară sursă și destinație pentru persoane victime ale traficului și, de asemenea, are o problemă semnificativă cu traficul intern. Guvernul și forțele rebele din Liberia obligă bărbați, femei și copii să lucreze ca hamali, luptători, să se prostitueze sau sunt supuși altor munci forțate. Utilizarea copiilor ca soldați este larg răspândită și mulți sunt trimiși în conflicte cu țările vecine. Soldații sunt recrutați din taberele de refugiați, în special din Guineea. Chiar unii oficiali ai guvernului obligă copii să lucreze în fermele lor și în mine. Guvernul Liberiei nu respectă standardele minime de combatere a traficului, comițând chiar abuzuri.

Prevenire

Guvernul nu întreprinde nimic pentru împiedicarea traficului de ființe umane.

Incriminare

Deși nu există o lege anti-trafic, legea interzice folosirea minorelor sub 16 ani pentru prostituție sau scopuri imorale. Totuși guvernul nu pune sub acuzare traficanții.

Protecție

Guvernul nu oferă protecție pentru victimele traficului, însă există organizații internaționale și neguvernamentale care creează zone separate și sigure pentru copii, în taberele de refugiați, oferindu-le astfel protecție.

13. LITUANIA

Lituania este o țară sursă, zonă de tranzit și destinație pentru traficul de femei și copii, în scopul exploatării sexuale. Femeile lituaniene sunt transportate într-un număr din ce în ce mai mare spre Spania, Germania, Italia, Norvegia și Suedia. Acestea sunt transportate prin și în Lituania din Ucraina, Rusia și Bielorusia. Guvernul Lituaniei respectă în totalitate standardele minime de eliminare a traficului, organizând în acest sens puternice campanii anti-trafic și făcând eforturi evidente de aplicare a legii, inclusiv împotriva reprezentanților guvernamentali implicați în trafic.

Scanned with OKEN Scanner

Prevenire

Guvernul continuă să aloce fonduri semnificative din bugetul național pentru a implementa programul său de control și prevenire a traficului uman și prostituției. Acest program se adresează identificării cauzelor traficului uman, pentru a crea măsuri preventive mai eficiente.

Guvernul lituanian organizează campanii puternice de educare și informare preventivă, conlucrând cu organizații internaționale și nonguvernamentale și cu Consiliul Nordic al Miniștrilor. Ministerul Educației folosește rețeaua locală, concentrându-se către prevenirea traficului asupra potențialelor victime ale abuzului sexual. Problemele traficului sunt analizate în orele de religie și de etică din școli și a fost înființată o linie telefonică directă gratuită pentru elevi și părinți, ce oferă informații despre abuzul sexual și traficul de persoane.

Incriminare

Traficul de persoane în și din Lituania cu scopul de abuz sexual, câștig material sau personal și prostituție este interzis penal. Pedepsele variază de la 4 la 8 ani de închisoare, limitele fiind mai mari în cazul circumstanțelor agravante în care se include și traficul de copii. Legea prevede și confiscarea bunurilor folosite sau dobândite prin infracțiuni. S-au introdus noi pedepse pentru traficul de minori, conducerea caselor de toleranță și posesia de imagini pornografice cu copii. Guvernul a folosit cu succes supravegherea electronică și sub acoperire și tehnologia pentru videoconferințe în instanțe, în investigații și în luarea măsurilor legale împotriva traficanților acuzați de forțarea mai multor femei din Lituania să se prostitueze în casele de toleranță europene. De asemenea, monitorizează propria poliție în implicarea în trafic.

Guvernul are acorduri cu ministerele de interne din peste 20 de țări, incluzând cooperarea în domeniul traficului. Există ofițeri de legătură ai Interpolului care lucrează în Lituania. Un mai mare control al granițelor a dus la scăderea numărului de victime ale traficului din Ucraina, Rusia și Bielorusia, care trec prin Lituania. Poliția a creat o bază de date pentru monitorizarea celor ce săvârșesc infracțiuni legate de trafic. Aceste infracțiuni sunt investigate de departamentul de crimă organizată al poliției.

Protecția

Poliția oferă adăpost temporar, acces la servicii medicale, unele servicii de asistență legală și de consiliere a victimelor care au nevoie de protecție și guvernul oferă statut de rezidență atât temporară, cât și permanentă.

Din punct de vedere legal, victimele n-ar trebui ă fie pedepsite pentru prostituție sau emigrare ilegală în Lituania, totuși scutirea de deportare în cazurile de trafic nu se pune întotdeauna în practică. Ministerul Muncii și securității Sociale a pregătit asistenți sociali care se ocupă de victimele traficului, iar guvernul pregătește echipe speciale pentru ambasade și consulate din țări de destinație și tranzit, care ar putea sprijini financiar victimele.

Agenții guvernamentale și neguvernamentale încurajează victimele să intenteze procese sau să acționeze prin lege împotriva traficanților, dar frica de răzbunare descurajează aceste practici.

Scanned with OKEN Scanner

14. MACEDONIA

Macedonia este o țară de destinație pentru femei și copii care sunt traficați pentru prostituție din fosta Uniune Sovietică și Europa de Est, în special Ucraina, Moldova, România și Bulgaria. Unele victime rămân în Macedonia, în timp ce altele sunt transportate spre Albania, Croația sau Italia. Guvernul Macedoniei respectă în totalitate standardele pentru împiedicarea traficului, organizând, în acest sens, activități ale reprezentanților legii, din ce în ce mai eficiente, în zonele etnice albaneze care nu erau sub controlul guvernului și în zonele unde activitățile de trafic predomină.

Un motiv de îngrijorare este, însă, rata scăzută a condamnărilor față de cea a arestărilor, punându-se sub semnul întrebării integritatea membrilor aparatului judiciar.

Prevenire

Guvernul împreună cu Organizația Internațională pentru Migrații și agenții locale neguvernamentale au susținut financiar mai multe campanii de conștientizare a publicului pe sară largă, în vederea împiedicării traficului. Comitetul Interministerial Național Anti-trafic supraveghează implementarea Planului de Acțiune național. Guvernul a instituit o nouă procedură privind emiterea permiselor de lucru, în care un comitet centralizat verifică toate cererile pentru permise de lucru. În acest sens, cele pentru dansatoare și chelnerițe sunt verificate foarte strict și majoritatea sunt respinse.

Incriminare

Articolele 418 literele a, b, c din Codul Penal macedonean sunt aplicate pentru interzicerea și pedepsirea traficului de ființe umane, a prostituției organizate și forțate. Pedepsele pot ajunge până la 10 ani, iar bunurile rezultate din infracțiuni sunt confiscate. Anterior, pedeapsa maximă era de un an.

Poliția și-a mărit capacitatea de a investiga și aresta traficanții în zone în care controlul guvernului era limitat. Guvernul colaborează, de obicei, cu țările vecine, prin acorduri de cooperare bilaterală cu reprezentanții Națiunilor Unite din Croația, Serbia Muntenegru și Bulgaria. În acest sens, s-a creat Inițiativa Cooperării din Sud-Est (SECI).

Continuă și eforturile guvernului pentru înlăturarea corupției, fiind acuzați, în ultimul timp pentru trafic reprezentanți ai poliției locale.

Protecție

De obicei, poliția cazează victimele găsite în timpul raidurilor anti-trafic, în adăpostul de tranzit al guvernului pentru victimele traficului. În timp ce victimele sunt în adăpostul temporar, li se oferă, de către instituții neguvernamentale sprijinite de Organizația Internațională pentru Migrații, consiliere, servicii medicale și posibilitatea repatrierii. Victimele traficului nu primesc statut de rezidență sau viză de ședere temporară în Macedonia. Poliția și procurorii sunt pregătiți în ceea e privește traficul de persoane, iar guvernul lucrează la adoptarea unei legi de protecție a martorilor.

15. MAROC

Marocul este o țară de origine și tranzit pentru persoanele traficate. Predomină traficul intern de fete din mediul rural la orașe pentru servicii casnice. Traficul intern al femeilor în scopul exploatării sexuale are loc la o scară mai mică. Bărbați

Scanned with OKEN Scanner

marocani și femei care caută de lucru în Europa și Orientul Mijlociu, în construcții, ca menajeri ori îngrijitori în hotel sunt obligați la muncă forțată, trafic cu droguri sau sunt exploatați sexual. Marocul respectă standardele minime pentru eliminarea traficului.

Prevenire

Guvernul marocan participă la întâlniri la nivel înalt cu Uniunea Europeană și guvernele Italiei și Spaniei pentru întărirea condițiilor și procedurilor migrației în Europa. Diplomații marocani din țările de tranzit și destinație sunt pregătiți să asiste victimele marocane, iar oficialii consulari marocani sunt instruiți să ofere consultanță pentru adolescenții nesupravegheați și supuși riscului în Spania și Italia. Lucrând cu organizații neguvernamentale, guvernul sprijină numeroase campanii publicitare care avertizează tinerii cu privire la pericolul migrării în Europa și pe cetățeni împotriva folosirii minorelor ca menajere.

Incriminare

Marocul nu are o lege care să interzică traficul în mod special, însă utilizează mai multe legi care incriminează răpirea de copii, prostituția forțată și proxenetismul. Oamenii legii participă la antrenamente și seminarii cu privire la trafic, care sunt organizate de alte țări. Consiliul de miniștri din Maroc lucrează la o lege care prevede pedepse împotriva traficanților. Guvernul nu se implică în mod evident împotriva traficului, însă mai mulți funcționari vamali au fost condamnați pentru infracțiuni de corupție și contrabandă.

Protecție

Guvernul oferă fonduri modeste organizațiilor neguvernamentale, participă la campanii anti-trafic și împotriva angajării copiilor, coloaborează cu organizații internaționale, în scopul repatrierii minorilor angajați la treburi casnice și a creat un Centru de Imigrare care oferă servicii de consultanță, inclusiv explicații privind dreptul civil și drepturile emigranților. Secretariatul pentru Famile al Statului ia în custodie copiii abuzați.

16. MEXIC

Mexicul este o sursă majoră și punct de tranzit, în primul rând pentru imigranții ce călătoresc spre Statele Unite, dintre care mulți riscă să devină victime ale traficului, în scopul exploatării sexuale sau prin muncă. Persoanele care nu reușesc să treacă granița sunt forțate să se prostitueze în Mexic, inclusiv un număr mare de copii în zona de graniță cu Guatemala. Pe lângă traficul internațional, Mexicul are și trafic intern concretizat în special în exploatarea sexuală a copiilor. Guvernul Mexicului face eforturi semnificative pentru eliminarea traficului, însă nu respectă în totalitate standardele minime. Guvernul a lansat o campanie națională împotriva exploatării sexuale a copiilor, obținând interzicerea emigrării ilicite incluzând traficul. Totuși, eforturile de a ajuta victimele și de a pedepsi traficanții sunt încă limitate.

Prevenire

Campania națională împotriva exploatării sexuale a copiilor care cere oamenilor să raporteze această infracțiune, a început să aibă rezultate pozitive. Eforturile continue și progresive de a-i face pe oameni să fie conștienți de această problemă ajută la identificarea și sprijinul unui număr mare de victime.

Scanned with OKEN Scanner

Incriminare

Legile anti-trafic nu sunt strict aplicate, însă s-au redus semnificativ migrarea ilicită și traficul de persoane, datorită excelentei cooperări dintre reprezentanții autorităților mexicane și americane. Totuși, în unele zone, investigațiile sunt ineficiente în ceea ce privește prostituția și pornografia având ca obiect copiii. Poliția a fost sensibilizată de către Agenția de Asistență Socială Federală și organizații neguvernamentale.

Mexicul continuă să-și îmbunătățească eforturile de a monitoriza bine granițele. Totuși este o țară de tranzit, astfel încât proporțiile fenomenului nu pot fi corect cunoscute, iar funcționarii mexicani nu încearcă să facă diferența între victime și traficanți, deportându-i pe toți. Corupția și slaba aplicare a legii împotriva celor ce exploatează copiii fac ineficiente eforturile mexicanilor de punere sub acuzare a traficanților.

Protecție

Agenția de Asistență Socială a Guvernului sprijină victimele traficului repatriate din Statele Unite, oferindu-le adăpost, îngrijire medicală, redându-le familiilor. Disponibilitatea și calitatea acestor programe variază în funcție de regiune. Guvernul federal sprijină financiar ocazional organizații neguvernamentale pentru a ajuta victimele, dar în general, serviciile ar trebui extinse, pentru a răspunde nevoilor curente.

Victime ale traficului de altă naționalitate care se află ilegal în Mexic sunt, în general, deportate, în loc să primească sprijin și să fie folosite la depistarea traficanților.

17. REPUBLICA MOLDOVA

Moldova este sursă primară de femei și copii traficați în: Bosnia-Herzegovina, Franța, Portugalia, Germania, România, Bulgaria, Ungaria, Slovacia, Cehia, Polonia, Grecia, Cipru, Turcia și în Orientul Mijlociu (Israel, Emiratele Arabe, Pakistan și Afganistan). S-a constatat și o traficare spre Israel, prin Moscova și Egipt, iar recent s-au semnalat cazuri de moldovence traficate în Japonia. Bărbații moldoveni sunt traficați în Rusia și țările vecine și forțați la muncă și la cerșit. Moldova este de asemenea și o țară de tranzit pentru victimele traficate din Ucraina spre România. De asemenea, regiunea de graniță a Transnistriei, care nu e sub controlul guvernului, servete ca sursă și punct de tranzit pentru traficarea victimelor.

Guvernul Moldovei nu respectă în totalitate standardele minime pentru eliminarea traficului, însă face semnificative eforturi în acest sens.Guvernul a înființat Grupul Național al Muncii care a dezvoltat un plan strategic pe mai mulți ani de combatere a traficului. Cu toate acestea, îmbunătățirile sunt limitate, din cauza corupției, a lipsei resurselor fianciare, iar protecția neadecvată împiedică rezultatele așteptate.

Prevenire

Guvernul recunoaște că Moldova este una din cele mai importante țări sursă de persoane traficate în întreaga lume, dar această realitate nu este tratată ca o problemă prioritară. Cele mai multe activități sunt inițiate de organizații internaționale, subvenționate de instituții străine și implementate de organizații neguvernamentale, fără un suport din partea guvernului. Serviciul de Migrații al Statului și-a sporit

Scanned with OKEN Scanner

eforturile antitrafic prin schimbul de informații cu agențiile autorizate în drept, nefiind afectat dreptul cetățenilor de a munci în străinătate. Serviciul de Migrații al Statului colaborează strâns cu organizațiile internaționale pentru informarea populației în legătură cu potențialul pericol al muncii în străinătate.

Incriminare

Traficul de persoane este interzis în Moldova, infracțiunile în legătură cu acesta fiind incriminate în articolele 165, 166, 167, 168, 207, 208, 361, 362 și 363 din Codul Penal al Republicii Moldova. Pedepsele pot ajunge până la 25 de ani de închisoare sau detențiune pe viață, în cazul în care infracțiunile sunt săvârșite asupra minorilor.

Departamentul guvernului de combatere a traficului a angajat investigatori specializați în electronică și operațiuni sub acoperire. Guvernul Moldovei colaborează, de asemenea, cu țările membre ale Pactului de Stabilitate și cu organizații internaționale, pentru a intensifica aplicarea fermă a legilor anti-trafic și a programelor de combatere a traficului.

Oficialitățile moldovene colaborează cu cele din alte țări, iar informațiile puse la dispoziție au fost folosite în majoritatea investigațiilor din Moldova. Câteva rute de trafic au fost desființate datorită cooperării internaționale.

Academia de Poliție din Moldova cooperează cu organizațiile neguvernamentale pentru a dezvolta un nou program și pentru a implementa un modul anti-trafic în scopul pregătirii poliției. Guvernul investighează cazurile de trafic descoperite în care sunt implicati funcționari publici.

Protecție

Guvernul din Moldova este ineficient în protecția adecvată a victimelor. Cât timp tratează victimele ca infractori și nu oferă statut de rezident, adăpost, acces la justiție, servicii psihologice și medicale pentru victime. Guvernul încurajează victimele să asiste la investigarea și trimterea în judecată a traficanților. Legea basarabeană asigură protecție martorilor, inclusiv în ceea ce privește identitatea și domiciliul, dar în practică aceste disoziții nu sunt întotdeauna respectate, din cauza lipsei resurselor.

Nu există proceduri standard de operare pentru identificarea victimelor traficului.Victimele pot obține loc de muncă în timpul procesului, dar oportunitățile de lucru sunt puține in Moldova. Ministerul de Interne și cel al Afacerilor Externe îmbunătățesc identificarea victimelor și strategiile de sprijin prin personalul consular extern.

18. PAKISTAN

Pakistanul este o țară de origine, tranzit și destinație pentru femeile și copiii traficați în scopul exploatării sexuale și al muncii forțate. Există și trafic intern din zonele rurale în orașe în același scop. Pakistanul este o țară sursă și pentru traficul de băieți spre Emiratele Arabe Unite, Kuweit și Quatar, ca jochei de cămile. Femeile și bărbații pakistanezi călătoresc în Estul Mijlociu al Asiei în căutare de lucru și sunt puși în situația de a munci forțat, în condiții de sclavie și abuz fizic. Pakistanul este țară de destinație pentru femei și copii traficați din Bangladesh, Afganistan, Iran și Asia Centrală, în scopul exploatării sexuale, comerciale și prin muncă.

Scanned with OKEN Scanner

Guvernul Pakistanului nu respectă încă în totalitate standardele minime de combatere a traficului, însă face eforturi semnificative de a realiza acest lucru, în ciuda resurselor foarte limitate și a faptului că unele teritorii ale sale nu sunt sub controlul guvernului. Se impune specializarea în combaterea traficului a ofițerilor de poliție, procurorilor și judecătorilor.

Prevenire

Guvernul nu susține programe de combatere a traficului, ci programe cu anumite obiective, cum ar fi: micșorarea sărăciei, eradicarea muncii copiilor, promovarea educației minorilor, creșterea veniturilor pentru femei, și care converg spre eradicarea cauzelor traficului. Guvernul a demarat un program pentru eliminarea exploatării prin muncă a copiilor, începând cu păstrarea acestora în școli, în special a celor ce provin din familii susceptibile de a deveni victime ale traficului.

În provincii, Ministerul Asistenței Sociale organizează ateliere de lucru pentru femei și centre de pregătire care oferă informații despre activități ce ar putea genera venituri. Agenția Federală de Investigații din Islamabad oferă pregătire pentru conștientizarea existenței traficului.

Incriminare

În anul 2002 guvernul a adoptat o lege care consideră infracțiuni toate modalitățile traficului, de la recrutare și transport, până la primirea sau cazarea unei persoane. Dacă violul și prostituția forțată sunt pedepsite de legile islamice Hudood, victimele nu sunt dispuse să depună mărturie, deoarece mărturia femeii este echivalentă cu existența adulterului, iar procurorii trag concluzia că mărturia ei nu are valoarea unei dovezi. Cazurile de trafic sunt investigate de poliție și Agenția Federală de Investigații, însă procedurile judiciare greoaie încetinesc desfășurarea proceselor.

Pakistanul și Iranul au semnat u acord de a organiza investigații comune asupra traficului de persoane și narcotice. Guvernul își îmbunătățește capacitatea de a avea patrule la granițe prin pregătire și echipare, dar zone întinse de graniță necontrolate permit traficanților să aducă femei și copii în Pakistan.

Protecție

Guvernul alocă fonduri pentru adăposturi și variate programe de pregătire, care oferă tratament medical, reprezentare legală și pregătire specializată. Guvernul oferă statut de rezidență temporară victimelor traficului de altă naționalitate și avocat la cerere. Totuși, fără sprijinul organizațiilor neguvernamentale, victimele ar putea fi tratate ca infractori și reținute, în baza statutului de emigrare ilegală. Multe victime stau în închisoare chiar și câțiva ani, fără a fi audiate. Ministerul Asistenței Sociale colaborează cu agenții neguvernamentale, pentru a oferi adăposturi femeilor, orfelinate și programe de reabilitare. În țările de destinație pentru muncitorii pakistanezi, reprezentanții oficiali ai ambasadei sprijină pe cei ce au fost victimele traficului sau au muncit în condiții de abuz.

19. POLONIA

Polonia este o țară de origine, tranzit și destinație pentru traficul de persoane, în primul rând femei, în scopul exploatării sexuale. Există și un oarecare trafic intern. Traficarea persoanelor se face spre și prin Polonia în special din Ucraina, Bulgaria, România, Bielorusia și Rusia. Cetățenii polonezi sunt transportați spre Europa de Vest, în special Germania, Italia, Belgia și Olanda. Guvernul Poloniei respectă standardele

Scanned with OKEN Scanner

minime de eliminare a traficului aplicând legea şi sprijinind proiectele asociaţiilor neguvernamentale privind înfiinţarea de adăposturi. Se oferă protecţie victimelor care sunt dispuse să depună mărturie în procese. Eforturile în combaterea traficului sunt remarcabile în condiţiile în care ţara se confruntă cu dificultăţi economice.

Prevenire

Guvernul colaborează cu agenţii neguvernamentale pentru publicarea de materiale educative referitoare la traficul de persoane şi pentru a organiza sesiuni de pregătire tratând această problemă. Ministerul de Externe a organizat pentru femei, în ceea ce priveşte modalitatea de identificare a potenţialilor traficanţi, iar Ministerul educaţiei oferă programe a căror ţintă este scăderea ratei de abandon şcolar la adolescenţi.

Incriminare

Legea poloneză interzice forţarea indivizilor să practice prostituţia, traficul de persoane sau proxenetismul. Infracţiunile împotriva libertăţii sexuale şi decenţei sunt incriminate de articolele197,198, 199, 203 şi 04 din Codul Penal polonez.

Guvernul investighează în mod activ traficul, deşi este împiedicat de lipsa de resurse. Guvernul a instituit cursuri de pregătire pentru poliţişti, pe tema investigării cazurilor de trafic şi a modurilor de abordare a victimelor. Nu au fost semnalate cazuri de implicare a reprezentanţilor guvernului, în cazurile de trafic. Guvernul colaborează cu alte ţări şi organizaţii de securitate internaţională în cazurile de trafic şi repatriere a victimelor. De asemenea, el alocă resurse considerabile în monitorizarea graniţelor. Poliţia poloneză participă la operaţiuni bilaterale cu poliţiile cehă, germană, suedeză şi cu forţele multilaterale baltice.

Protecţie

Guvernul oferă spaţii publice organizaţiilor neguvernamentale, pentru a fi folosite ca adăposturi pentru victimele traficului şi susţine financiar construirea de adăposturi similare, însă numărul adăposturilor este insuficient faţă de cel al victimelor. Legislaţia oferă victimelor de altă naţionalitate cu statut de ilegalitate posibilitatea de a rămâne în Polonia pe tot parcursul desfăşurării procesului împotriva traficanţilor, dar resursele actuale u oferă posibilitatea de a le sprijini financiar. În multe cazuri victimele sunt deportate imediat ce este posibil. Asociaţii neguvernamentale cooperează cu poliţia pentru îmbunătăţirea modului de abordare a victimelor în timpul investigaţiilor. Guvernul a publicat, în acest sens, o broşură despre modul de tratare a victimelor traficului. Nu există un anume serviciu de asistenţă organizat pentru victimele repatriate în Polonia, deşi acestea au dreptul la ajutor de şomaj şi alte drepturi sociale. Polonia cooperează deschis cu alte ţări la combaterea traficului şi repatrierea victimelor.

20. PORTUGALIA

Portugalia este, în primul rând, o ţară de destinaţie pentru persoanele traficate din Ucraina, Moldova, Rusia, România, Lituania şi Bielorusia, de asemenea şi din Brazilia, Angola şi Capul Verde, în scopul muncii forţate a bărbaţilor şi, într-o mai mică măsură, al exploatării sexuale a femeilor. Există şi cazuri de trafic intern cu copii de la internate şi orfelinate organizate de un cerc de pedofili. Victime ale traficului trec prin Portugalia spre Marea Britanie şi alte ţări europene. Guvernul Portugaliei respectă standardele de combatere a traficului, făcându-se eforturi mai ales în domeniul prevenirii, punerii sub acuzare şi al protecţiei.

Scanned with OKEN Scanner

Prevenire

Eforturile guvernului sunt concentrate, în lipsa unei forțe polițienești centrale, asupra traficului și fără o diferențiere constantă și clară între contrabanda cu imigranți și trafic. Ministerul Muncii portughez a diseminat un ghid de întâmpinare, pentru a-i pune la curent pe imigranți cu elemente de bază al vieții și muncii în Portugalia și a împiedica exploatarea de către traficanți. Guvernul susține asociațiile neguvernamentale și organizațiile internaționale prin deschiderea de linii telefonice gratuite și prin activități de conștientizare a opiniei publice.

Incriminare

Noua lege a imigrării pune sub incidența legii penale noi modalități de trafic și mărește pedepsele pentru traficanți, fiind aplicate împotriva acestora și dispozițiile din Codul Penal privind falsul în documente, frauda, extorcarea de bani și alte activități infracționale.

Guvernul portughez pregătește reprezentanții legii pe tema traficului, colaborează cu Interpolul și Europolul, participând la sesiuni de pregătire comune. Totuși eforturile generale ale aparatului polițienesc sunt împiedicate de rivalități jurisdicționale. Guvernul a întețit supravegherea în aeroporturi, însă controlul granițelor pe unde intră în țară majoritatea traficanților și victimelor este mai slab. Guvernul lucrează cu autoritățile din Germania, Italia și Spania, pentru a realiza o bază de date a crimei organizate, sub monitorizarea Europolului care va supraveghea mai bine mișcările dintr-o țară în alta a traficanților și a altor infractori mai ales din Ucraina și Moldova. Guvernul folosește tehnici de investigație speciale în cazurile de trafic și investighează proprii funcționari atunci când are dovezi asupra implicării lor în traficul de persoane. Sub presiunea opiniei publice ce se confruntă cu amploarea fenomenului crimei organizate, judecătorii aplică pedepse mai mari pentru traficanți.

Protecție

Drepturile victimelor sunt respectate, iar guvernul oferă sprijin și statut de rezidență legală , ca stimulent, victimelor traficului care cooperează cu autoritățile. În timp ce majoritatea emigranților ilegali sunt deportați rapid sau li se cere să părăsească țara, noi reglementări ale legii permit guvernului să treacă peste cerințele vizei de ședere pentru victimele care ajută la investigații și punerea sub acuzare a traficanților. În cazurile de trafic, guvernul oferă programe de protecția martorilor și adăpost temporar pentru victime. Autoritatea de graniță portugheză sprijină financiar repatrierea voluntară și reintegrarea. Se iau măsuri ferme de protecția copilului împotriva traficului și a abuzurilor sexuale. Ministerele Sănătății, Educației și Muncii sprijină asociații neguvernamentale prin informarea victimelor traficului asupra drepturilor lor legale și prin suportul acordat în vederea integrării sociale.

21. UNGARIA

Ungaria este, în primul rând, o țară de tranzit și apoi o sursă și o țară de destinație pentru femei și copii traficați în scopul exploatării sexuale. Victimele de altă naționalitate din Rusia, Ucraina, România, Moldova și Bulgaria pot fi subiecți de exploatare în Ungaria, înainte de a fi tranzitate în Austria, Germania, Spania, Olanda, Italia, Franța, Elveția și Statele Unite. Bărbați din Irak, Bangladesh și Afganistan sunt traficați prin Ungaria spre țările din Uniunea Europeană și Statele Unite, pentru muncă forțată.

Scanned with OKEN Scanner

Guvernul Ungariei nu îndeplinește pe deplin standardele minime pentru eliminarea traficului, totuși acesta face în prezent eforturi semnificative în acest scop. Guvernul este din ce în ce mai mult implicat în problemele de trafic la cele mai înalte nivele ale sale, deși cooperarea insuficientă între organizații neguvernamentale și oficialii guvernamentali a rămas deficitară.

Prevenire

Guvernul furnizează sprijin financiar programelor de prevenire. Cu asistența Organzației Internaționale pentru Migrație, Ministerul Educației a implementat un program de educație preventivă în programa pentru gimnaziu iar Ministerul de Interne a lipit broșuri cu informații despre protecția victimelor, în fiecare secție de poliție. Guvernul s-a consultat cu organizațiile neguvernamentale pentru a facilita pregătirea specială pentru poliție, vameși și oficiali consulari, împotriva fenomenului.

Incriminare

Traficul de ființe umane este condamnat în Ungaria, cu pedepse comparabile cu alte crime grave, incluzând pedepse mult mai severe, în cazuri care implică minori și crimă organizată. Dispozițiile privitoare la trafic sunt incriminate în articolul 175/b din Codul Penal al Ungariei.

În multe cazuri, poliția și funcționarii de la Imigrare refuză să investigheze cazurile de dispariție a unor femei. Corupția de la vamă rămâne o problemă, dar poliția a arestat vameși pentru complicitate cu contrabandiști și traficanți. Guvernul a înființat Centrul Internațional pentru Cooperare în Afaceri Criminale, a semnat un acord bilateral de cooperare cu Europolul și participă în organizații contribuind la cooperarea în centrul și estul Europei, incluzând Inițiativa de Cooperare Sud-Estică, Pactul de Stabilitate și Consiliul Europei.

Protecție

Oficiul de Protecție a Victimelor, înființat de Ministerul de Interne, operează în multe localități, unde furnizează servicii de sprijin psihologic, consultanță legală pentru victime și protejează drepturile acestora. Teoretic, asistența pentru statutul de rezidență temporară, o scurtă amânare de la deportare și asistența de sprijin sunt la dispoziția victimelor traficanților care cooperează cu poliția și procuratura.

Cu toate acestea, în practică, guvernul nu pune la dispoziția victimelor decât asistență limitată, fie în mod direct, fie prin intermediul organizațiilor neguvernamentale. În multe cazuri, victimelor nu le sunt acordate drepturi speciale sau privilegii și pot fi chiar condamnate. Nu există locații sigure sau alte programe de asistență care să ajute victimele de naționalitate ungară ale traficului, chiar dacă acestea au acces la sistemul social ungar.

BIBLIOGRAFIE

Raportul Anual al Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii privind traficul de persoane, 2003, www.state.gov

Raportul Anual al Departamentului de stat al Statelor Unite ale Americii privind traficul de persoane, 2004, Studiul *Prevederi legislative privind traficul de ființe umane (extrase),* Asociația Femeilor de Carieră Juridică, Chișinău, 2002

www.state.gov

Scanned with OKEN Scanner

ASOCIAŢIA ALTERNATIVE SOCIALE IAŞI

Cuza Vodă nr. 8A,
sc.B, Iaşi 700036
Tel. 0332.405.476
Fax 0332.405.477
office@alternativesociale.ro

Şoseaua Nicolina nr. 24,
bl. 949, P, Iaşi 700722
Tel. 0332.407.178
Fax 0332.407.179
prevenire@alternativesociale.ro

www.antitrafic.ro
www.alternativesociale.ro

British Embassy Bucharest

Ambasada Britanică la Bucureşti

IOM International Organization for Migration
OIM Organizaţia Internaţională pentru Migraţie

unicef

Cu sprijinul UNICEF România prin fonduri oferite
cu generozitate de Comitetul Naţional al Marii Britanii

Scanned with OKEN Scanner